

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

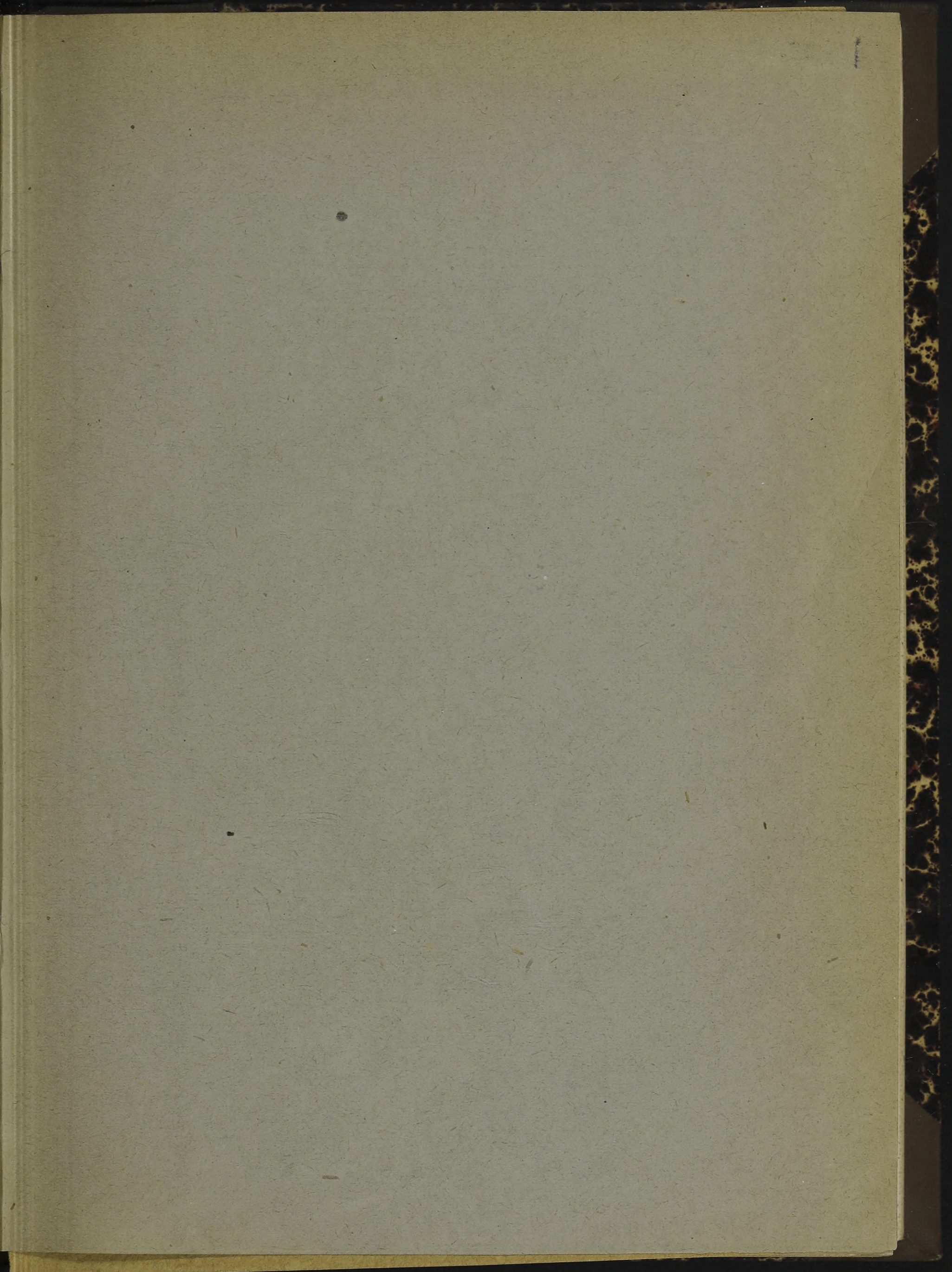

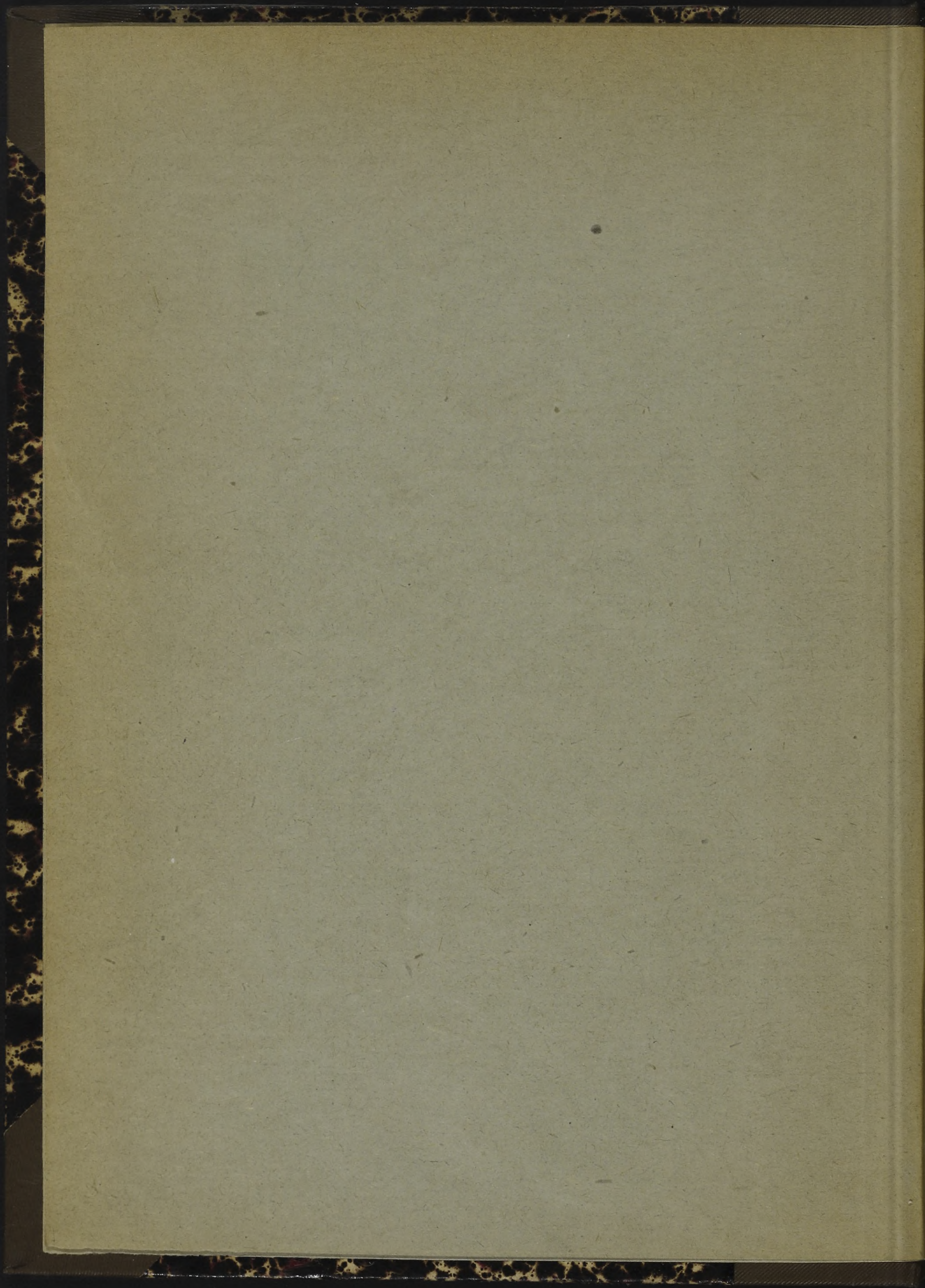

Vitt.
Su.

OLGA TORCKELL

(EVA ALM)

KVINNOR

OCH

ANDRA BERÄTTELSE

HELSINGFORS 1897

G. W. EDLUNDS FÖRLAG

Pris 3 m. 50 p.

OLGA TORCKELL

(EVA ALM)

KVINNOR

OCH

ANDRA BERÄTTELSE

HELSINGFORS 1897

G. W. EDLUNDS FÖRLAG

HELSINGFORS,
AKTIEBOLAGET F. TILGMANN'S BOK- & STENTRYCKERI.

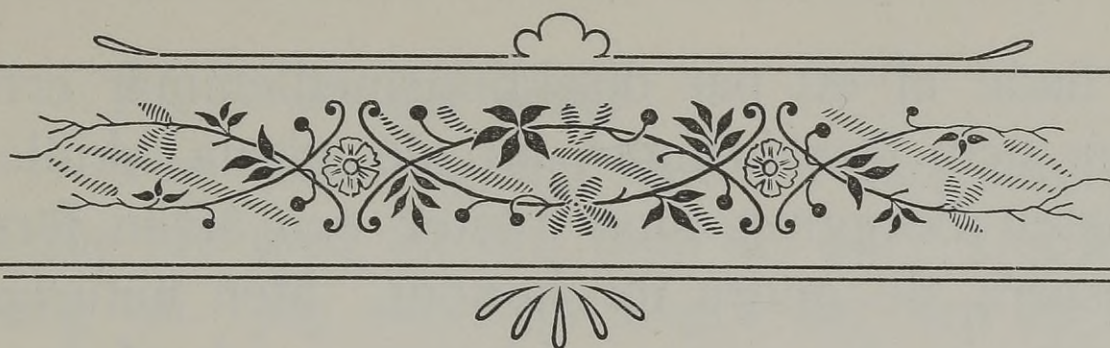
INNEHÅLL:

	Sid.
KVINNOR:	
I. VÅR KOLLEGA	I
II. FRÖKEN STRANDBERG	67
III. SORG	87
IV. EN HUSTRU	97
V. VID BÅREN	114
FRAMGÅNG	127
MAGDA BÖHME	189
ATT DÖ	263
ETT MÖTE	287
TVÅ BREF	301

КНИЖКА

I.

Vår kollega.

— **N**å, sade Atte Granberg, då jag en eftermiddag mötte honom i en af den lilla stadens esplanader — har du hört resultatet af direktionssammanträdet i dag?

Jag förstod genast hvilket resultat och sammanträde han åsyftade. Vid den samskola, vid hvilken vi båda voro anställda som lärare, han i modärna språk och jag i historie, hade en tjänst i naturvetenskaper och matematik varit anslagen ledig, och vi hade båda mycket intresserat oss för hvem vår kollega skulle bli. Det hade som vanligt icke varit någon brist på aspiranter till platsen, och vi hade ofta diskuterat hvem af de tolf sökande, af hvilka den ena öfverbjöd den andra i presterandet af granna vitsord, skulle anses värdig att erhålla tjänsten. Vi hade till och med så smått drifvit agitation till förmån för en gammal kamrat

och hade af ett par direktionsmedlemmar erhållit löften och försäkringar, att de gärna skulle ge magister Berggren sina röster och äfven försöka intressera de andra för honom. Men naturligtvis berodde ju det mesta af betygen och af de upplysningar man annars kunde inhämta. Direktionen skulle gå fullkomligt opartiskt tillväga. Man kunde ju ej lofva något på förhand — men om herrarne rekommenderade magister Berggren, och han annars hade goda papper, så hvarför inte han så gärna som någon annan. Det var ju en fördel att han var personligt känd af herrarna. Man skulle se till. — Det vore ju, som sagdt, bättre att få en känd än en, om hvilken man ingenting viste.

Vi hade därför gjort oss tämligen säkra på att vår vän Berggren skulle få tjänsten, men jag såg genast på Atte Granbergs min att han ingalunda var belåten.

— Nej, svarade jag — det har jag inte. Jag viste knapt att sammanträdet slutat ännu. Nåå? Jag kan se på dig att det inte blef Berggren — eller hur?

— Jo fan håller. Atte var riktigt förargad. Rektorn och gamla Olsson gaf honom sina röster, men hvad hjälpte det, då alla de andra voro för flickan.

— För hvem? Flickan — hvad är det för prat. Atte rykte på axlarna.

— Jo, min gubbe, det blef alt hon som snöt den biten.

— Åh — är det sant?

— Vist tusan är det sant. Hvad skulle det vara för idé med att dra ihop det här. Det är jag för arg till. Jag skref för några dar sen till Kalle att han hade goda utsikter, och nu får jag sätta mig ned i kväll och skrifva att det gått åt fanders med altihop.

— Det var dumt af dig att skrifva något på förhand. Man kan ju aldrig veta hur det går. I sista minuten sticker sig ofta någon emellan. Men jag förstår ändå inte. — Jag tycker Kalle borde haft tämligen goda papper.

— Tämligen ja — det var just det. Men flickan hade gubevars betyg så granna att det stack i ögonen. Vete fan hur hon fått ihop dem. Det är nu det med de där kvinnostudenterna att de gå på och gno tils de mista den smula vett de haft för att få höga vitsord och kunna sticka ut oss.

Jag skrattade.

— Nåja, om flickan hade de bästa pappren, så var det väl inte mer än rättvist att hon tog tjänsten.

— Rättvist. — Det bär åt helvete till slut, om kvinnorna få hålla på som de nu göra. De tränga sig värre än parasiter in öfveralt — om de passa till det eller inte. Vi åtminstone hade gärna kunnat få vara fria från dem. Jag tycker vi ha alldeles nog af den representant för det täcka könet vi redan har i skolan.

Representanten var lärarinnan i teckning, en halfgammal enkefru med stickande svarta ögon,

liten mager figur, koleriskt temperament och en röst, som vid minsta sinnesrörelse rusade upp i gällaste diskant. Hon var både vår och elevernas fasa och tillika ett föremål för öppen drift från deras sida och hemlig från vår.

— Stackars Fio, sade jag leende, begagnande den benämning, under hvilken fru Sofi Palén allmänt gick i skolan. — Vi skall hoppas att fröken Bergius inte är af den sorten.

— Om inte af den precis, så kan du ändå lita på att hon är något otyg. Troligen en sån där kortklipt, oppnäst, karlavulen en, som rör sig hemmavan och säker i alt mellan himmel och jord. Eller också är hon af de där bleka, förlästa, kutryggiga, som dunstar bort i idel filosofi. Fy tusan, utbrast Atte med oemotståndligt frambrytande afsky. — Och en sån skall man nu få att dras med hvar-enda dag.

Jag brast på nytt i skratt. Attes uppriktiga vrede värkade oändligt komiskt.

— Nå, du kan lugna dig med att det ännu är flere månader till hösten, då du skall sammaträffa med vår kollega, som du utmålar så hemskt. Kanske är flickan den personifierade älskvärdheten, och du slutar med att bli blixst förtjust i henne. Ja, ja, hvem vet. Nästa år den här tiden är fröken Bergius, kortklipt eller kutryggig, ditt kvinliga ideal.

— Aldrig, sade Atte energiskt, och med det skildes vi från hvarann.

Under de närmast följande dagarna småsvor Atte Granberg regelbundet några gånger öfver vår blifvande kollega, men sedan tröttnade han på att förarga sig öfver hvad som i alla fall numera var ohjälpligt. Belåten var emellertid ingen af oss, knappast ens gamla Fio, efter hvad vi tykte oss förmärka. Det retade rektorn, att man icke tagit hänsyn till hans tydligt uttalade åsikt att tjänsten borde ges åt magister Berggren, och han yttrade sig af denna anledning med påtaglig köld om fröken Bergius. Atte och jag kände oss också en smula mankerade för vår vän Berggrens skull och dessutom mindre tillfredsställda med det band den unga damens närvara i lärarrummet under kvarterna otvifvelaktigt skulle lägga på oss. Vi hade haft det så gemytligt tillsammans, rektorn, Atte, unga Nordlund, som vikarierat för ordinarie lärarn, som nu fått annan befattning, och jag. Fru Palén hade icke stört oss det minsta. Hon promenerade regelbundet under kvarterna på skolgården för att taga motion och det i hvilket väder som hälst, om regnet stod som spön i backen eller kölden smälde i knutarna. Var hon undantagsvis någon enda gång för några minuter i lärarrummet, så generade hennes närvara oss, som sagdt, icke det ringaste. Och nu skulle vi dag ut och dag in ha den där främmande flickan öfver oss. Det var värkligen mindre angenämt.

Kort därpå slutade emellertid terminen, och vi skildes åt för sommarn. Jag brukar i regeln

knappt egna skolarbetet en tanke under ferierna, och därför hade jag nästan glömt vår nya kollega. Men då jag på eftermiddagen dagen innan skolan öppnades för höstterminen ångade in i den lilla täcka stadens hamn och såg Atte Granberg på bron för att taga emot mig, kände jag med ens en viss nyfikenhet vid tanken på att jag redan i morgon skulle sammanträffa med henne.

Min första fråga till Atte sedan vi växlat de ömsesidiga hälsningarna var därför också:

— Nå, har hon kommit ren?

— Hvem?

— Flickan — den kortklipta eller kuttryggiga, hvilket hon nu är.

— Vet inte. Kom själf först i dag morse.

— Och du har inte tagit reda på det på hela dagen. Aj, aj, det där är misstänkliga symptom. Går här med tankarna på helt annat håll — hvad?

Atte skrattade litet förläget.

— Prat. Såna dumheter. Har du hört något?

— Kanske. Jag hade naturligtvis ingenting hört, men Atte trodde alltid att hans täta flammingshistorier voro riksviktiga tilldragelser och föremål för hela världens intresse. — Hon skall ju vara rätt söt, sägs det.

— Rätt söt? Hon är förtjusande, utbrast Atte entusiastiskt. — Hur har du fått reda på det, tillade han en smula misstänksamt. — Genom Kalle — hvad?

— Säger inte, skrattade jag. — Ett löfte, du förstår. Men det är underligt. Du har ju aldrig tykt om bruna ögon.

— Bruna ögon. — Hvem har sagt att hon har bruna? De allra vackraste blå man kan tänka sig — som en sommarhimmel. Och hår så gult som — som —

— Ett kornland, som för vinden går, föreslog jag allvarsamt.

— Asch. — Nåja, hvarför inte. Och en hy som en rosenknopp. Herregud, hon är ju också bara sjutton år, utbrast Atte helt rörd vid tanken på sin barnsliga lilla flamma.

— Och heter?

— Elsa. — Men skref inte Kalle det till dig, frågade Atte med plötsligt ånyo vaknande misstro. Hur kunde han berätta dig alt annat om henne, om han inte skref hvad hon heter?

Det var mig omöjligt att hålla god min längre. Jag brast i skratt, och Atte insåg med ens att han låtit narra sig att omtala sin hemlighet.

— Din ärkekanalje! Han var pionröd af förbittring. — En sån sakramenskad filur! Men vänta du bara. Det här skall du få igen med ränta vid tillfälle, kom ihåg det.

— Lugna dig, min gubbe. Det är ohälsosamt att förifra sig så där. Starka sinnesrörelser, du vet. — Tag för resten gärna en så lysande hämd du får tillfälle till. Den är dig gärna unnad.

— Var så säker att den inte skall utebli, snäste Atte argt. Han vände mig ryggen, och jag gick att efterse att mina effekter blefvo ordentligt uppburna till mitt logis.

Då jag återkom efter att ha skickat kappsäckarna i väg, hade Attes medfödda godmodighet besegrat hans förtrytelse, och vi begåfvo oss i skönaste endräkt upp till stadens enda hotell för att dricka återseendets skål.

Långt in på aftonen sutto vi på hotellets trefliga veranda utbytande minnen och reflexioner angående det vi upplefvat under de gångna sommar-månaderna. Atte var den som talade mest och hade de flesta förtroenden att gifva. Största delen af dem rörde naturligtvis hans förtjusande lilla flamma och hans kärlek till henne. Nu först var han öfvertygad om att han funnit den rätta. Ingen af hans föregående idoler hade kunnat jämföras med henne. Detta var nu äntligen den »stora kärleken», som Atte alltid fantiserade om, och som han regelbundet trodde sig ha funnit hvarje gång hans lätt antändliga hjärta eller fantasi kom i rörelse.

Den lilla gudomlighetens skål blef drucken i både vin, likör, selters och toddy, och för hvarje libation kommo alt flere förtjusande och beundransvärda egenskaper i dagen, af hvilka samtliga den unga damen var den mest fullkomliga inkarnation.

— Och nu tömmer vi till sist en skål för vår nya kollega, föreslog jag, då vi äntligen reste oss för att gå.

— Kör för det, svarade Atte upprymd. — Nu är det din tur att hålla tal. Jag har talat mig alldeles hes i kväll och orkar inte mer, men dricka mamsellens skål, det kan jag väl göra.

— Må gå då, fast det är tusan så svårt att tala för en okänd storhet. Några fromma önskingar kan vi ju ändå alltid skicka till väders. Hm — ja. — Måtte den unga damen vara så fridsam, oförarglig och aktningsvärd som möjligt. Måtte hon hvarken reta oss genom kortklipthet eller kutryggighet eller på ett störande sätt sätta våra hjärtan i brand genom några särskildt älskvärda, specifikt kvinliga egenskaper. Måtte vi i få ord sagdt få i henne en hygglig kollega — ingenting mer och ingenting mindre. Min herre, en skål för godt och fredligt kamratskap med vår okända nya kollega!

— Bravo, bravissimo! Vår kollegas skål, skrek Atte, som kommit i en altmer lifvad stämning.

— Hysch! Skräna inte. Kom ihåg att vi måste ta vara på vårt sociala anseende som exemplariska unga män. Där har du sodavatten och så är det stopp för i kväll. Nå, kommer du?

— Naturligtvis. Vi gör väl ett slag neråt sjön ännu?

— Ja, det kan vi göra. Och så gingo vi. Då jag följande morgon några minuter före nio inträdde i skolans lärarrum, fann jag där före mig rektorn och en ung dam, som stod vid fönstret och såg ut på gatan, där eleverna promenerade i

flockar fram och åter, medan de väntade på ringningen.

Jag hälsade på rektorn, och vi utbytte några ömsesidiga förfrågningar om hur sommarn förflutit, hvar på han med en skälmaktig blinkning till mig vände sig till den unga damen.

— Fröken Bergius, här får jag presentera en af era kolleger, magister Franck. Det är med honom ni oftast vid era lektioner kommer att sammanträffa.

Fröken Bergius vände sig om och råkade mig en lång, tunn, genomskinligt hvit hand. Ett par allvarliga, kloka bruna ögon mötte mina med en långsamt granskande blick. Det föreföll mig som om hon med denna enda blick velat utröna hvad slags person jag egentligen var.

Jag yttrade några förbindliga ord om att jag hoppades vårt samarbete vid skolan skulle bli så angenämt som möjligt och fick till svar en lätt böjning på hufvudet och ett artigt tack, framsagdt med en låg, behaglig röst, så olik som möjligt de högljudda, ociviliserade tonfallen hos Attes karlavulna »studentskor«.

Hon liknade dem heller icke annars på minsta sätt. Figuren var lång och smärt, hufvudet litet, välformadt och als icke kortklipt. Det tjocka, något lockiga mörka håret bar hon rakt uppstruket från den höga pannan och fäst i en knut. Hyn var genomskinligt blek utan en skymt af färg, ögonen klara, lugna, med en egendomlig inåtvänd blick.

Efter att ett par minuter förstulet ha betraktat henne, sedan hon åter vändt sig mot fönstret, smålog jag ovilkorligt vid minnet af min skål för henne föregående kväll. Genom hvilken devinationsförmåga hade jag så korrekt uppdragit bilden af henne, då jag uttalade hur vi önskade oss henne. Det fans hos henne ingenting retsamt emanciperadt i någon form. Men där fans heller icke något af det, som i regeln brukar värka tilldragande på oss män.

Atte Granberg infann sig nu och blef af rektorn vederbörligen förestäld för fröken Bergius. Jag märkte att han såg angenämt öfverraskad ut vid anblicken af vår kollega. Han hade förmodligen på fullt allvar fruktat att hon skulle tillhöra de kortkliptas eller kutryggigas kategori.

Atte ansågs i allmänhet vara stor fruntimmerskarl. Han var road af deras sällskap och mycket omtykt af unga damer i allmänhet. Hans force var ett slags skämtsamt ordkrig, en viss godmodig retsamhet som slog an på de flesta. I allvarliga ämnen talade han ogärna och aldrig med fruntimmer. Förde någon dam samtalen på sådana, blef hon genast i Attes ögon tråkig och tungrodd. Ju lättare, ytligare och skämtsammare en ung flicka kunde konversera, dess angenämare var hon i hans tycke, särdeles om hon ofta skrattade — isynnerhet åt hans egna kvickheter.

Under inflytande af den behagliga öfverraskning fröken Bergius påtagligen beredde honom vände

sig Atte till henne med några skämtsamma välkomstord och började därpå i samma ton göra henna frågor om hennes resa och första intryck af den lilla staden. Hans liflighet blef emellertid af kort varaktighet. Fröken Bergius besvarade hans frågor med sin låga, dämpade röst utan ens skuggan af ett leende, och hennes klara ögon höjdes så allvarliga och granskande mot honom, att icke ens Attes skämtsamhet kunde hålla stånd mot dem. Den blef altmer tvungen och dog slutligen alldeles bort. Han gjorde sitt bästa att hålla samtalet uppe, men jag såg att det var honom en verklig lättnad, då rektorn reste sig för att gå in till morgonbönen, och han med bibehållen krigsära kunde afbryta sitt samtal med fröken Bergius.

— Nå, hviskade jag, medan hon gick före oss in i klassrummet — hur finner du henne?

Atte rykte på axlarna.

— För tungrodd, svarade han förargad. — Hon är ju en veritabel andlig lodja.

— I alla händelser är hon hvarken påflugnen eller märkbart själfkär, anmärkte jag.

— Nej. Hon är ju delvis drägligare än jag trodde. Kunde ha varit bra mycket värre, tröstade sig Atte. — Men inte är hon i min smak, det är säkert. Hur tycker du om henne? Bra, förmodar jag.

— Hvarken bra eller illa tils vidare. Hon gör egentligen intet bestämdt intryck att börja med.

— Hm, sade Atte med en flyktig sidoblick på fröken Bergius. — Jag tror du har rätt.

Då jag följande dag kom upp på skolan och såg fröken Bergius sittande vid fönstret med en bok i handen, i hvilken hon tyktes läsa, föreföll det mig redan gammalt och vant att finna henne där. Hon gled så stilla in i vårt hvardagslif, gjorde så föga väsen af sig och tyktes hvarken önska eller vänta minsta uppmärksamhet från vår sida, att hennes ankomst till skolan icke åstadkom den ringaste störing eller rubbning i våra gamla vanor. Vi voro fullt ut lika ogenerade nu som förr. Någon gång kunde ju Atte vid en vågad historia med en sidoblick på fröken Bergius sänka rösten en smula, men jag tror inte det egentligen skulle behöfts, så föga tyktes hon egna oss, våra intressen och våra enskilda samtal någon uppmärksamhet. Hon kom alltid till lektionerna regelbundet på minuten, och åtminstone inom skolan tyktes hon icke intressera sig för annat än dem. Under kvarterna satt hon alltid med en uppslagen bok i handen, i hvilken hon tyktes så fördjupad, att man ibland ett par gånger måste upprepa ett tilltal, innan hon uppmärksammade det. Det var sina ämnen hon ännu en gång genomgick, innan hon gick in till lektionen. Som lärarinna var hon ytterst samvetsgrann och tyktes, som sagdt, absolut icke intressera sig för annat än undervisningen och eleverna, ehuru hon sällan yttrade sig om dem. Öfverhufvud talade hon aldrig själfmant till oss. Hon besvarade våra frågor vänligt och lugnt, men vi kunde aldrig förmärka att något af de ämnen, vi stundom försökte

bringa å bane nämnvärdt intresserade henne. I dispyt kom man icke med henne, ty hon motsade aldrig någon, och likväl gaf hon ett bestämdt intryck af att vara mycket själfständig. Det skulle aldrig fallit oss in att anse hennes ståndpunkt i någon fråga oklar eller oafgjord. Hon föreföll endast absolut ohågad att uttala den inför andra, förmodligen emedan hon ansåg att alt sådant var hennes ensak och icke angick någon annan.

Af eleverna var hon mycket omtykt, troligtvis emedan hennes sällsynt jämna väsen imponerade på och behärskade dem. Det var ingen särskildt stormande förtjusning för henne — en sådan som är så vanlig för en del unga lärarinnor, men elevernas förhållande till henne var prägladt af vida större tillgifvenhet, förtroende och sympati än det var till någon af oss andra. Vi andra kunde ibland ha disciplinära svårigheter eller annat trassel med eleverna, men jag hörde aldrig henne tala om något sådant. Måhända hade hon sina motigheter, hon också, men i så fall redde hon i all stillhet ut dem på egen hand utan att besvära någon annan med dem.

Ute i sällskap såg jag henne aldrig. Den lilla staden hade ett ganska utveckladt sällskapslif, och då det, som vanligt är i småstäder, var brist på ungherrar, voro Atte och jag naturligtvis alltid med i svängen, men jag träffade henne aldrig i något af de hus där vi umgingos. Länge och väl tänkte jag icke på hur besynnerligt det var, då ju

stadsboarna voro mycket gästfria och t. ex. jag själf vid min ankomst till staden två år förut blifvit mottagen med den mest förekommande vänlighet och enträget inbjuden öfveralt. Jag tänkte öfverhufvud aldrig på fröken Bergius annat än då jag såg henne. För mig var hon oskiljaktigt förenad med skolan, och jag tror nästan det skulle förefallit mig besynnerligt att sammanträffa med henne annorstädes. Hon hörde till skolan ungefär på samma sätt som hvilket annat inventarium som hälst, som måste och skulle finnas där.

Det var helt och hållet en tillfällighet, som kom mig att reflektera öfver det förhållandet att hon ju i själfva verket var en ung flicka och på samma gång undra öfver det trista lif hon förde.

Det var en solig förmiddag i början af november. Fröken Bergius satt på sin vanliga plats vid fönstret med en bok i handen, och rektorn satt några steg ifrån vid bordet, där han gjorde anteckningar i journalen. Den skarpa dagern öfver det hvita pappret generade honom. Han steg upp och framtog ur en vrå en gammal röd fönster-skärm, med hvilken vi om våren brukade dämpa det starka solljuset, och stälde den för fönstret, hvarvid fröken Bergius hufvud blef liksom öfvergjutet af ett rödaktigt sken, som gaf hennes färglösa ansikte ett rosigt skimmer. Hon satt med nedslagna ögon läsande i sin bok, och mot den röda bakgrunden tecknade sig markeradt hennes smala ansikte med dess sällsynt rena profil. För

första gången slog det mig, att hon egentligen såg mycket bra ut. Det vågiga håret föll så mjukt öfver den hvita pannan. De mörka ögonfransarna tecknade sig så vackert mot de fina, något tärda kinderna. Dragen voro så rena, och uttrycket i det unga ansiktet på en gång mildt och intelligent. Hur hade jag aldrig sett det förr. Det fans ju knapt någon af stadens halfva tjog unga flickor, som kunde i utseendeväg jämföras med vår kollega.

Hur hade jag värkligen aldrig förr lagt märke till hennes utseende. Var det måhända emedan det icke hos henne fans ett spår af koketteri eller en tanke på att behaga. Kanske. Hennes bleka ansikte var alltid lika färglöst och utan lif. Jag vet knapt om jag någonsin sett henne le. Vecka efter vecka, månad efter månad hade hon suttit där midt emot mig i sin enkla grå dräkt, hvars enformighet aldrig afbröts af någon af de mystiska små obetydligheter, med hvilka fruntimmer ha för vana att gifva omväxling och charme åt sina toaletter — ett band, en spets, ett smycke — hvad vet jag. Det var ingenting simpelt eller vulgärt öfver hennes dräkt, men där fans heller ingenting beräknadt på att höja hennes utseende och värka tilldragande och angenämt.

Jag kunde ej taga mina ögon från henne, där hon satt i det röda ljuset. För första gången kom jag ihåg att hon var ung — tjugufyra eller tjugufem år, ehuru hon såg så mycket äldre ut. Hittils hade hon i mina och troligen också i

andras ögon varit blott en arbetsmaskin, behaglig genom sin stillhet och anspråkslöshet, plikttrogen, kunskapsrik och därför i högsta grad aktningsvärd, men dock en, som hufvudsakligen hade sitt värde endast i och genom det dugliga arbete hon presterade. För första gången föll det mig in att inom detta stillsamma, allvarliga yttre fans en själ, som måhända ej tillfredsställes af uteslutande intellektuell näring — en ung själ, som kanske i längtansfulla drömmar sträkte sig mot det lif, som pulserade omkring henne och hvilket hon hittils aldrig känt.

Mina ögon voro så oafslätligt fästa på henne, att hon slutligen måste ha känt det, ty hon såg upp och mötte min blick. Dess uttryck måtte ha frapperat henne, ty hon såg en smula förvånad ut, men hon hvarken rodnade och såg brydd ut, som de flesta unga flickor skulle gjort, eller frågade mig hvarpå jag tänkte. Hon såg några ögonblick på mig, som om hon antagit att jag velat säga henne något, men då jag förblef tyst, återtog hon lugnt sin läsning.

Följande kvart då jag var på tumanhand med Atte, sade jag:

— Vet du, jag har i dag gjort en upptäkt, som det förvånar mig att ingendera af oss gjort förr.

— Nå, hvad är det?

— Angående vår kollega. Vet du, hon ser egentligen riktigt bra ut.

— Är det upptakten?

— Ja.

Atte brast i skratt.

— Har jag inte sagt att du har en viss svaghet för henne. Människan är bra nog på sitt sätt. Men vacker — nej pass. Hon påminner mig i sin liflöshet alltid om en egyptisk mumie.

— Prat. Hennes profil är nästan klassisk i sin regelbundenhet.

— Jag har heller inte hvarken sett eller ens föreställt mig mumier med potatisnäsa, skrattade Atte. — Klassisk — ja gubevars. Hon är väl tillräckligt klassisk då hon är mumielik.

— Asch. Hvad har du egentligen emot henne?

— Jag? Ingenting. Hon är mig bara för massiv.

— Åh. —

— Andligt, förstår du. Tung, torr och omöjlig på alt sätt.

— Nåja, men jag tror inte heller hon har det för trefligt. Bor hon inte hos gamla fru Pihl?

— Jag tror det.

— Gumman är ju nästan stendöf och dessutom gudsnådlig som en gammal postilla. Hvem tusan bestyrde henne dit?

— Det vet jag inte. Men om gumman är döf, så går det an att inte flickan är så värst talträngd. Jag tycker de passar ypperligt tillsammans.

— Men nog måste det vara trist för fröken Bergius att inte ha just några bekanta. Hon är ju så ung ännu. Vi borde ändå ta oss litet mer af henne än vi gjort, föreslog jag.

— Hvad skulle vi kunna göra? Inte kan väl du och jag börja introducera henne i familjerna här, sade Atte fnurrigt. — Hvarför kan hon inte göra visiter som andra, så får hon bekanta.

— Det är hon för tillbakadragen att komma sig för med på egen hand.

— Ja, så kan inte vi hjälpa det — allraminst jag. Och därmed gick Atte in till sin timme.

Egentligen hade han rätt — hvad kunde just vi båda göra för vår kollega. Vi kunde ju inte, som Atte sade, införa henne i sällskapslifvet. Hvarför hade hon inte gjort några visiter? Så gästfria som människorna där i staden voro, skulle hon nog sedan blifvit inbjuden öfveralt. Jag skulle ändå någon gång tala med henne därom.

Men då jag följande dag återsåg fröken Bergius lika färglös, stel och tyst som förut, undrade jag hvar jag föregående dag haft mina ögon, då jag kunnat tycka att hon var vacker. Det var ju ett åldradt ansikte oaktadt dess ungdom. Kring munnen syntes några fina streck, och den höga pannan hade redan ett par fåror, som nog snart skulle fördjupas. Mitt flyktiga intresse för henne svalnade, och jag glömde den medkänsla hon väkt hos mig.

Vi kommo aldrig på någon förtroligare fot till hvarandra. Hon och jag tillbringade alla dagar åtminstone två eller tre kvarter tillsamman, stundom på tumanhand, då Fio promenerade och rektorn eller Atte ännu icke infunnit sig, men vi voro

altjämt lika främmande för hvarandra som den första dagen. För det mesta sutto vi tysta, hvardera med en bok. Någon gång kunde vi samtala, men då alltid om undervisningen, något läroämne eller någon enda gång om någon tidningsartikel. Vanligt småprat eller något som hälst skämt förekom aldrig oss emellan, liksom samtalet håller aldrig fick den minsta personliga anstrykning.

En dag fram i december då vi voro ensamma i lärarrummet, och jag kom att se upp på fröken Bergius, såg jag att hon lutat hufvudet tillbaka mot stolkanten och satt med slutna ögon och ett uttryck af lidande öfver sitt bleka ansikte, som kom mig att undra om hon var sjuk. Jag betraktade henne en stund och såg henne ett par gånger rynka pannan som i smärta.

— Mår ni illa, fröken?

Hon spratt till och såg upp. Det såg ut som om det berört henne oangenämt att jag fäst mig vid hennes illamående.

— Bara litet hufvudvärk, svarade hon kort.
— Det går nog öfver.

Jag såg nogare på henne medan hon åter sänkte ögonen i sin bok. Hur ytterligt blek hon var, och hvilket trött uttryck det låg öfver det smala ansiktet. Då hon vände bladet i boken, såg jag hennes tunna hvita händer darra. Ett plötsligt medlidande grep mig. Stackars barn. Kanske hade hon länge gått här trött och sjuk, och ingen af oss hade märkt det, så litet gåfvo vi akt på henne.

— Ni ser så trött ut. Jag är rädd att arbetet här anstränger er för mycket.

— Det gör ingenting. Det blir nog bra igen. Tonen var lika afvisande som förut.

— Men ni ser värkligen riktigt sjuk ut. Kanske vore det bäst att ni ginge hem nu och inte ansträngde er mer för i dag. Jag kan nog sysselsätta bägge klasserna för en timme. Gör det fröken. sade jag vänligt.

— Tack, men det gör värkligen ingenting. Jag är inte tröttare i dag än annars. Det är bara mitt hufvud som värker litet mer än vanligt.

Vi talade icke mer om saken, men då vi skulle gå hem och jag som vanligt hjälpte kappan på henne, sade jag med en blick på den packe blå häften som låg på bordet i tamburen.

— Ni skulle låta någon af eleverna bära hem häftena åt er. Så gör vi andra. De är alldeles för tunga för er att bära.

— Det har jag inte tänkt på. Jag kan nog bära dem själf, och därmed tog hon upp den stora packen, men jag tog den ifrån henne och sade:

— I dag bär jag den hem åt er, och sedan måste alltid en af eleverna göra det.

Hon såg så förvånad ut, att jag nästan blygdes vid tanken på hur föga vanlig artighet vi visat vår kollega.

— Tack, magister Franck, men jag vill inte besvära er. Ni bor ju inte åt mitt håll.

— Hvilket icke hindrar att jag nu med er tillåtelse gör er sällskap, svarade jag leende.

Då vi kommo ut på gatan såg jag först riktigt hur blek hon var och hur långsamma och matta hennes rörelser voro. Hon slöt ofta ögonen, som om ljuset och bullret plågat henne.

— När ni nu kommer hem skall ni genast lägga er. Ni ser så dålig ut, sade jag då vi gått ett stycke.

— Det kan jag inte göra. Jag har ännu tvänne privatlektioner.

— Hvad? Har ni privatlektioner utom era timmar på skolan, utbrast jag. — Då undrar jag inte på att ni öfveranstränger er och blir sjuk.

— Det är inte arbetet. Jag har alltid varit van att arbeta mycket.

— Hvad är det då? Trifs ni inte här, fröken Bergius?

Hennes läppar darrade litet.

— Jo. Jag trifs nästan hvar som hälst.

— Jag skulle inte undra om ni ej gjorde det, så ensamt som ert lif nu är. Hvarför har ni inte skaffat er något umgänge? Man ser er aldrig ute.

— Hvar menar ni?

— I sällskapslifvet. Vi har ju haft ett par soa-réer under hösten, men på dem har ni inte varit. Jag har häller aldrig sett er på någon familje-bjudning eller hört att ni skulle umgås hos någon. Hvarför har ni isolerat er på detta sätt? Ert lif måste ju bli ännu enformigare än det behöfde vara.

— Det har nu en gång blifvit så. Hon stirrade rakt framför sig. — Först då jag kom i höstas bad ett par fruar mig komma i deras hem, men det var så plågsamt att gå ensam till alldeles vildfrämmande människor. Hvad skulle jag haft att säga dem? Numera ber mig heller ingen att komma.

— Men fröken, ni inser väl att ni mer än väl behöfver litet förströelse efter ert tunga arbete. Ni är ännu så ung, att — Hon afbröt mig:

— Ung — det var en anstrykning af bitterhet i hennes röst — det tror jag jag knapt nånsin varit — åtminstone inte som andra.

Hon tystnade, och åter såg jag hennes känsliga mun darra. Hon ansträngde sig synbart att bekämpa sin rörelse, och efter några ögonblick sade hon lugnt:

— Jag behöfver inte någon förströelse, ty jag har aldrig varit van vid sådant. Ända sen jag slutade skolan och kom ut bland främmande har jag fått arbeta strängt. På det sättet mister man till slut förmågan att kunna njuta af förströelser, om de också stode en till buds. Jag är så främmande för alt i den vägen, att det skulle göra mig mer plåga än nöje att delta i det så kallade sällskapslifvet.

— Och ni känner aldrig någon saknad öfver att er ungdom på detta enformiga, glädjelösa sätt glider er ur händerna?

Redan nästa minut ångrade jag min fråga, ty det kom för några sekunder ett uttryck af nästan

lidelsefull sorg i det stilla ansiktet, som visade att jag träffat den kanske ömtåligaste punkten hos denna slutna natur. Men med den sällsynta förmåga af själfbehärskning hon egde kunde man, då hon efter en stunds tystnad svarade, knapt märka något spår af sinnesrörelse i den låga rösten.

— Jo ibland. Men hvad hjälper det. Endel tyckas från början bestämda till njutning och lycka — på andras lott faller endast arbete och försäkelse. Jag hör till dem. Det måste väl så vara, kan jag tro.

Jag smålog.

— Ni menar att det nu engång är försynens visa världsordning, som intet kan rubba.

— Jag tror inte på någon försyn. Enhvars öde är väl endast resultatet af de yttre och inre omständigheter, som värkar bestämmande på vårt lif.

Hur filosofiskt vist det lät. Jag måste ovilkorligt le vid tanken på Attes min om han hört det. Efter detta hade vår kollega ohjälpligt ådragit sig hans djupaste misshag.

Vi voro nu vid hennes port, och jag gaf henne häftena. Hon tvekade litet, men rakte mig därpå handen.

— Farväl — åter en kort tvekan — och tack för er vänlighet.

— Farväl fröken. Blif nu kry igen till i morgon.

Hon böjde på hufvudet med det bleka, skugglika lilla leende hon någongång log, och så skildes vi,

Jag hade egentligen bort gå hem till middagen, men jag föredrog att ännu taga mig en promenad längs den ödsliga strandvägen, där jag ostörd af mötande bekanta kunde få ge mig mina tankar i våld.

Jaså, detta var således vår kollega — den stillsamma, tigande, nunnelika varelse, som vi trott så uteslutande uppgå i intellektuella intressen. Åhnej. Under detta stela och slutna yttre klappade ett hjärta, som smärtsamt ropade efter sin andel i lifvets glädje och lycka — ett ungt hjärta, som aldrig fått komma till sin rätt, som våldsamt blifvit tvingadt till resignation och försakelse, men hvars lifslängtan alla bittra erfarenheter ännu icke kunnat förslöa eller döda.

— Och skulle denna längtan någonsin nå sitt mål? Skulle lifvet någonsin gripa henne så starkt, att hon värkligen med hela sin varelse skulle uppgå däri? Knappast. Det får så sällan tag i sådana som hon. Dessa bundna, inom sig slutna naturer kunna väl lidelsefullt längta att ge sig lifvet i våld, men stå de någongång i begrepp att göra det, öfverväldigas de vid det afgörande steget af sin skygghet — af fruktan att detta obekanta skall bringa dem endast ökade lidanden. De draga tillbaka den hand de redan till hälften sträkt ut och sluta sig åter inom sig själfva, skyggare och otillgängligare än någonsin. Som nu. Jag viste så väl, att efter den flyktiga blick hon i dag låtit mig kasta i sitt inre hon i morgon skulle möta

mig ännu stelare och mer främmande än förr, stackars barn.

Nej, nej — lifvet skulle troligen aldrig få tag i henne. Hur skulle det väl få det. Knappast ens genom det mäktigaste medel det har att gripa våra hjärtan — kärleken.

Trots mina fullkomligt allvarliga, litet vemdiga reflexioner måste jag ovilkorligt le då denna tanke föll mig in. Vår kollega förälskad eller någon förälskad i vår kollega — det föreföll mig nästan otänkbart.

Hvarför? Det vet jag inte. Hon är inte af det slag det faller någon man in att bli kär i, hade Atte engång sagt om henne, och ehuru vår smak inte annars precis öfverensstämde, hade jag i detta afseende alltid gifvit honom rätt. Jag tror det var detta underligt blod- och liflösa som var öfver henne och som gaf henne hennes egendomligt särskilda prägel — detta, som aldrig kom en att känna att man i sin närhet hade en lefvande, kännande kvinna utan snarare någonslags matematisk abstraktion. I atmosfären kring henne fans inte ett spår af den erotiska dallring, som, mer eller mindre stark, i regeln förnimmes af oss män i nästan hvarje ung kvinnas närhet. — Nej, jag kunde värkligen icke tänka mig någon förälskad i vår kollega.

Då jag följande dag hälsade på fröken Bergius, möttes jag för första gången af en skygg, osäker blick ur hennes annars så lugna ögon. Hon besvarade kort min förfrågan om hennes hälsa och

fördjupade sig genast åter i sin bok. Påtagligen ville hon genom ökad reservation komma mig att glömma att hon uttalat sig för mig så som hon gjort. Jag förstod så väl hennes skygghet, och jag gaf henne tid att öfvervinna den genom att under de närmast följande dagarna hålla mig så mycket som möjligt på afstånd från henne.

Terminen slutade ett par veckor därefter. Dessa sista tider voro säkert ganska ansträngande för fröken Bergius, ty hon såg så dålig ut, att vi alla märkte det. Vi uppmanade henne ofta att skona sig, och rektorn lofvade ställa om hennes timmar, så att hon kunde få hvila några dagar, men våra välmenta förslag tyktes endast plåga och irritera henne, och hon, som annars var så mild, blef nästan ovänlig så snart vi gjorde någon antydning om att hon inte såg rask ut och att hon borde sköta om sig. — Det är bara influensa, sade hon otåligt — det går nog öfver. Och med det släpade hon sig dag efter dag till skolan, oaktadt hon knapt orkade hålla sig uppe och man kunde se hur hvarje nerv skälfde i hennes kropp. Jag undrade först hvarför hon så kärft afvisade hvarje deltagande, men jag tror hon vid den tiden var så sjuk till sitt sinne, så upprifven och utom sig af öfveransträngning, vantrefnad, kroppsligt och andligt illabefinnande, att hon fann en plågsam tillfredsställelse i att ytterligare isolera sig och liksom fördjupa sig i känslan af ensamhet och öfvergifvenhet.

— Och nu skall ni riktigt hvila ut fröken, sade jag samma dag vi slutat, då jag följde henne hem. — Ni skulle bara tänka på att äta, sofva och sköta om er på alt sätt under ferien.

— Jag är rädd att jag måste det, sade hon bittert. — Men inte är det als det jag tänkt göra.

— Hur så? Har ni tänkt resa bort under julen?

— Resa bort. — Hvart skulle jag väl fara?

— Jag känner ju inte era förhållanden, fröken Bergius. Till släktingar, vänner eller bekanta. Ingen står väl alldeles ensam, tänker jag, och om julen brukar man ju vilja vara tillsammans med dem som står en närmast.

— Ja, jag har ju värkligen en bror, som i så fall borde stå mig närmast. Men i hvilken vrå af världen han fins är mig alldeles obekant. Jag har inte hört af honom på sju år.

— Han är sjöfarande?

— Nej, svarade hon kort, och jag frågade icke mer. Troligen var denna bror en af dessa förlorade existenser, om hvilka man hälst icke talar. Jag bytte om ämne.

— Hvad har ni då ämnat sysselsätta er med under lofvet?

— Med mina studier. Jag hade hoppats att nu få tillräcklig tid för dem. Man hinner så litet för egen räkning under terminen.

— Men fröken, hur har ni kunnat vara så oförsiktig. Har ni värkligen utom alla era lektioner ännu idkat egna studier i höst?

— Naturligtvis. Jag måste ju gå vidare. För resten gör jag ju ingenting annat.

— Det är just däri det oförståndiga ligger. Ni måste ju öfveranstränga er med uteslutande tankearbete från morgon till kväll. Inser ni inte det?

— Än sen, sade hon trött. — Hvem angår det?

— Ingen utom er själf naturligtvis, svarade jag en smula kort. Hennes otillgänglighet retade mig.

Vi gingo tysta tils vi kommo till hennes port. Då jag tog afsked af henne var hon så dödligt blek, att min korta förtrytelse försvann, och jag åter fylles af medlidande.

— Jag skall komma in någon dag och höra hur ni mår. Får jag det?

— Om ni vill.

Men när jag några dagar senare gjorde det, fick jag det beskedet att vår kollega låg ganska illa sjuk och att doktorn några gånger besökt henne. Han hade dock sagt det vara endast en elakartad influensa, som fordrade ytterlig försiktighet för att ej urarta till något värre.

Ett par veckor senare gick jag åter till henne. Hon var bättre, svarade man, men hade ännu ej fått gå ut. Jag kunde ej få träffa henne, emedan hon för tillfället sof.

— Och kan fröken Bergius återta sina lektioner då terminen börjar, skrek jag i örat på den döfva fru Pihl.

— Så hoppas hon själf. Doktorn har ännu inte sagt något om den saken.

Då jag inskrifningsdagen kom upp på skolan, fann jag också vår kollega på sin vanliga plats, mycket blek och mycket afmagrad, men annars fullkomligt lik sig i sin grå klädning, kanske blott ännu mer stillsam och tyst än förr.

Snart märkte jag dock en viss förändring i hennes sätt mot mig. Eller det är kanske för mycket att säga att hennes sätt var förändradt — det var snarare atmosfären mellan oss som var annorlunda än förr. Det var icke längre samma afvisande stelhet och kyla öfver henne. Utan ord eller förklaring förstod jag genom vissa skiftningar i hennes röst och blick att hon insåg, att jag var vänligt stämd mot henne och att hon var tacksam härför. Jag kan icke säga att hon därför blef mer meddelsam eller att hon öfverhufvud på något påtagligt sätt visade sin erkänsla, men vi hade ömsesidigt en angenäm förnimmelse af godt samförstånd med hvarandra.

Jag har aldrig sett en ung flicka föra ett så isolerad lif som hon. Hon hade bokstafligen intet umgänge. Så småningom hade hon blifvit presenterad för några af stadsboarna, och hon mottog en och annan invit till familjernas mer allmänna bjudningar. Men hon fick aldrig fast fot någonstädes. Hon var till hela sitt skaplygne för tungt anlagd för att hastigt kunna lämpa sig efter olika förhållanden och personer. På herrar slog hon icke an. Det fans ingen andlig smidighet, inte ett tecken till behagsjuka eller koketteri hos henne.

Jag har aldrig sett en människa så urståndsatt att göra något för att behaga, och ändå tror jag hon skulle önskat att vara omtykt. De unga flickorna funno ingenting att säga henne. Deras intressen voro henne fullkomligt främmande, och jag tror de omedvetet tryktes af hennes öfverlägsenhet, ehuru hon aldrig lät den synas. Äldre personer tyckte henne vara för litet uppmärksam, artig och förekommande för att de skulle funnit henne i sin smak. Hon saknade, som sagdt, fullkomligt den kropsliga och andliga smidighet, som är ett oundgängligt vilkor för framgång i sällskapslifvet.

Det var häller icke ofta hon deltog däri — endast någon enda gång. För resten upptogs hennes tid af skolan, privatlektioner och trägna studier. Någon gång frågade hon mig till råds angående dessa, och det var under dessa samtal jag lärde känna och uppskatta hennes klara omdöme, säkra blick och själfständiga karaktär.

Efter en tid blefvo dock dessa samtal mer sällsynta och mot våren upphörde de alldeles. Den korta förtrolighet hon visat mig försvann, och det kom småningom något främmande och nervöst öfver henne, som var olikt hennes vanliga behagligt lugna jämnvikt. Hon var stundom så tankfull och frånvarande, att det var som om hon gått i en dröm, stundom åter låg det något oroligt och nästan jäktadt öfver henne. Jag började undra om hon möjligen åter gick och drogs med någon sjukdom till följd af öfveranstängning, men ett par frågor

i denna riktning blefvo affärdade med ett så irriteradt tonfall, att jag icke åter upptog ämnet.

Våren kom detta år ovanligt tidigt och blef en af de vackraste jag mins. Med den tilltagande värmen tyktes vår kollega lefva upp. Den nervösa oron försvann och efterträddes af en mild glädtighet, som klädde hennes stilla väsen mycket väl. De insjunkna kinderna blefvo fylligare och fingo en smula färg, och i de klara bruna ögonen syntes stundom en skimrande glans, som gjorde deras uttryck mycket intagande.

Det var en dag då denna förändring särskildt slog mig.

Det hade ringt till timme, men Atte och jag stodo ännu samtalande i lärarrummet, då fröken Bergius trädde in. Hon kom alltid sent numera. Icke så, att hon ej skulle passat på tiden, men hon kom aldrig förrän i sista minuten. Hon hade påtagligen gått mycket hastigt, ty hon var litet andfådd och kinderna hade hög färg. Hon var iklädd en ljus, gulaktig blus, och i bältet var en bukett af gullvifvor och blåsippor vårdslöst instucken. Det var första gången jag såg henne i annat än grått eller svart eller med någon som hälst prydnad, och det slog mig hur denna förändring klädde henne och hur utmärkt bra hon såg ut. Det vågiga håret hade kommit en smula i oordning, och de stora ögonen voro mycket mörka och strålande. Då hon gick förbi Atte och mig log hon mot oss och sade hastigt, liksom förklarande.

— Jag var rädd att komma för sent, men det är så vackert där ute, att man aldrig vill kunna slita sig lös för att gå in.

— Hm, sade Atte då hon gått. — Det var märkvärdigt. Hur tusan har det här gått till?

— Hvad då?

— Hur har hon blifvit så förändrad — flickan? Hon är ju rent af vacker, vet jag.

— Det är ju det jag har sagt att hon är, fast du skrattat åt det.

— Det var märkvärdigt. Atte kunde ej hämta sig från sin förvåning. — Hon såg ju så strålande ut, som om hon fått hela våren i famnen på sig. För resten tror jag det är första gången hon själfmant talat till oss, om hon ej haft en fråga att göra. Hör, vet du hvad. Hon har bestämdt gått och blifvit kär.

— Prat. I hvem skulle det vara. Hon känner ju ingen.

— Det vete fan i hvem det är. Kanske i dig, som så beundrar henne, skrattade Atte.

— Du är tokig, sade jag, och därmed gingo vi in till våra klasser.

Jag tror inte min lektion var särdeles lyckad, ty jag kunde icke få vår kollega ur mina tankar. Då och då hördes under pauserna från rummet bredvid hennes klara, låga röst. Var det inbillning af mig eller hade den icke en annan klang än förr — friskare, lifligare och mer uttrycksfull. Hur förändrad hon blifvit sedan — ja sedan när? Det

hade gått hastigt — på några veckor. Jag var så intresserad af att iakttaga henne, att jag önskade timmen snart måtte taga slut och vi sammanträffa.

Både mina och Attes ögon följde henne nyfiket, då hon litet efter oss kom in och gick fram till sin vanliga plats vid fönstret. Tillochmed hennes gång var förändrad. Alt det trötta, loja och släpande var borta. Det var större spänstighet, rytm och lif i hvarje hennes rörelse.

Hon läste som vanligt, men det var icke i någon skolbok. I hennes knä låg en bok i guldsnitt och lysande praktband. Hennes hvita händer vände långsamt bladen. Stundom såg hon upp, men aldrig på oss utan ut genom fönstret med en drömande blick eller ett litet leende. Hon hade glömt att vi funnos, eller också trodde hon att vi ej gåfvo akt på henne. Då hon åter vände bladen, lutade jag mig fram och såg att det var poesi hon läste.

— Hvad är det som så intresserar er, fröken Bergius, frågade jag nästa kvart, då hon åter satt och läste och vi voro på tumanhand.

Hon spratt till och rodnade litet.

— Det är Heidenstams dikter. Jag har aldrig läst dem förr.

— Heidenstams. — Jag smålog — Och hvad tycker ni om den?

Hon såg icke på mig, utan ut genom fönstret på de nysslöfvade ljusa björkarna, hvilkas späda bladverk tecknade sig mot den klarblå himlen och svarade långsamt:

— Tycker om. — Jag vet inte. Det är något nästan berusande i dem. Där är en så intensiv lifsglädje i de allra flesta. Jag borde väl egentligen känna mig främmande för dem, men — hon tystnade liksom tvekande.

— Och gör ni då inte det, fröken Bergius?
Hon höjde långsamt sina ögon mot mig. Det glittrade som af återhållna tårar i deras mörka djup.

— Nej — inte numera. De förefaller mig inte egentligen främmande, bara så underligt lockande och bedårande. Det vore dock något att så fullt, odeladt och djupt kunna känna glädje öfver och genom lifvet.

Jag svarade icke — jag bara såg på henne. Hvilket sjäfullt uttryck hennes ansikte hade! Om det var som Atte påstod, att hon var kär, så klädde det henne åtminstone förtjusande väl.

— Det förefaller mig egendomligt att ni så anslås af Heidenstam — lifsglädjens skald. Ni med er mörka och tunga syn på lifvet.

Hon log.

— Jag säger ju att han lockar och bedårar mig. Han sjunger om saker, som jag tils nu aldrig känt.

— Och nu, frågade jag obetänksamt.

Hon rodnade häftigt, men därpå log hon åter.

— Nu, sade hon långsamt. — Just nu har våren gifvit mig en ljusare syn på lifvet än nånsin förr.

Atte hade bestämdt rätt — hon var kär, men i hvem? Såvidt jag viste, voro han och jag de enda ungherrar hon sammanträffade med. Hvem kunde det vara?

Då hon gick in till sin timme tog jag dikterna, som hon lämnat på bordet under sina skolböcker och bläddrade i dem. Jag hade ingen särskild afsikt med det, men då jag slog upp titelbladet såg jag namnet Gunnar Borg.

Jag tror jag aldrig i mitt lif blifvit så förvånad. Gunnar Borg — den eleganta, njutningslystna, lefnadsglada Gunnar Borg och vår allvarliga, nästan dystra kollega — kunde det vara möjligt? Helt säkert icke. Hur skulle de ens blifvit bekanta med hvarandra. Doktor Borg bodde ju icke i staden utan några kilometer därifrån på landet, där han skulle i lugn och ro egna sig åt filosofiska och literära studier, och han kom ytterst sällan in från landet. Han afskydde småstäder, sade han öfverlägset. Det var knapt möjligt att han skulle vara bekant med fröken Bergius.

Jag väntade på henne, så att vi skulle gå hem tillsammans, ty jag ville ha reda på hur det förhöll sig.

Hon var språksammare än hon brukade vara, men jag viste ej rätt hur jag skulle leda samtalet för att få veta det jag ville och ändå icke förefalla nyfiken och ogrannlaga.

— Skall vi gå ner åt stranden då det är så vackert väder, föreslog jag, då vi voro nära där

hon bodde, utan att jag funnit något tillfälle att inhämta upplysningar om det som intresserade mig.

— Jag tror jag hellre går hem och studerar Heidenstam, svarade hon. — Han intresserar mig nu mest, och jag har hunnit läsa så litet ännu.

— Ni har först nyligen fått hans dikter?

— Först i dag. Jag har inte sett dem förut.

— Men ni borde inte sitta inne en så vacker dag som denna? Spara Heidenstam till längre fram och kom med nu, envisades jag.

— Jag tror inte det, sade hon leende. — Jag går väl ändå senare ut — kanske.

— Promenerar ni mycket nu för tiden? Ni ser så frisk ut.

— Gör jag? Det gläder mig att höra.

— Hvarför det?

— Åh, annars bara. Jag känner mig också så.

— Och så har ni blifvit så mycket gladare än förr. Hur kommer det sig, fröken Bergius?

— Af våren troligen. Jag sade ju att den gifvit mig en ljusare syn på allt.

— Ensamt den?

Hon svarade icke. Vi voro vid hennes port, och där räckte hon mig handen till afsked.

Senare på eftermiddagen gjorde jag med Atte en promenad utåt landet. Strax utanför staden mötte vi en ryttare på velociped. Då han rusade förbi oss igenkände vi Gunnar Borgs eleganta gestalt.

— I dag igen, sade Atte. — Borg måtte alldeles ha förälskat sig i vår lilla stad i vårdräkt, ehuru han i vintras yttrade sig så öfverlägset om den.

— Är han så ofta inne?

— Nästan alla dagar. Åtminstone ser jag honom bra ofta.

— Jag har inte fäst mig vid det. Med hvem är han tillsammans?

— Det vet jag icke. Ja, jag tyckte en dag att jag såg honom med fröken Bergius, men det var väl ett misstag.

— Förmodligen. Hur skulle de blifvit bekanta.

— Nej, jag vet för resten att han inte känner henne personligt. Han frågade mig engång i vintras om den långa, allvarsamma flickan med de vackra ögonen var vår kollega.

— Hm.

Några dagar därefter kom jag händelsevis att gå förbi där fröken Bergius bodde och såg då Gunnar Borg promenera af och an utanför porten, tydligen väntande på någon.

Jag gjorde ett slag om hörnet och återvände genast samma väg. Om han och fröken Bergius icke gingo neråt staden utan valde den ensliga strandvägen för sin promenad, så kunde jag ej undgå att möta dem. Det var kanske inte just så nobelt gjordt att spionera på dem, men jag ville nödvändigt veta om det var han, som åstadkommit den sällsamma förändringen hos henne.

Mycket riktigt. Då jag vände om hörnet såg jag dem komma emot mig på endast några stegs afstånd. Gunnar Borg ståtlig, vacker och glad som alltid och vår kollega. —

Det var ett strålande uttryck af lycka öfver det unga ansiktet, som på samma gång det rörde mig gjorde mig nästan beklämd, ty jag kände för väl den man, till hvilken hon nu såg upp med så mycken hängifvenhet, att jag nästan erfor en känsla af afund, för att icke veta hur flyktig denna vackra vårdröm skulle bli. Den skulle i bästa fall vara tils de första löfven gulnade på träna, men det var också möjligt att den fördunstade redan under den heta glöden af högsommarens sol.

Jag lyfte på hatten då jag gick förbi, och hon besvarade min hälsning med en lätt böjning på hufvudet, men med ett så frånvarande uttryck, att jag är öfvertygad hon knappast viste hvem det gälde. Ja, ja. — Tvärt emot min förmodan hade lifvet nu fått tag i henne, och hon njöt för några korta ögonblick med hela sin länge dämpade lidelsefulla naturs intensitet dess rikaste lycka. Stackars barn! Hur gärna jag unnat henne det, om det blott gält en annan man.

Jag vände åter om och gick långsamt framåt långs strandvägen försjunken i tankar. Åhja. Gunnar Borg hade alltid haft en mer förfinad smak än andra, och därpå hade han nu åter gifvit ett bevis. Det hade alltid varit ett vist raffinemang öfver hans förälskelser, som fullkomligt skilde dem

från vanliga banala kärleksaffärer. Jag kände till en hel del, ty dylikt var hans specialitet, ehuru hans smak i de flestas tycke var mycket egendomlig. För honom hade det varit omöjligt att som Atte förälska sig i första bästa näpna lilla dockansikte. Rosiga kinder, klara ögon och röda läppar spelade icke för honom samma roll som för de flesta andra män. Det var alltid något mer själfullt eller rättare något mer raffineradt han sökte. Och han förstod att finna det äfven där andra icke sågo något särskildt. Som nu. Han ensam hade anat hvad som doldes bak detta slutna yttre, och han hade förstått att locka det fram till utveckling och blomstring. Åhja. — Gunnar Borg var tillräckligt estetiker och psykolog för att intressera sig för och njuta af sådant, men han var knappast nog samvetsgrann gentemot kvinnor att känna och underkasta sig det moraliska ansvar det medförde. Det var emedan jag viste detta, som jag önskade att hans tycke icke fallit på en så känslig, djup och stolt natur som fröken Bergius, ty utan all fråga skulle hon med mycket lidande få betala sin korta sällhetsdröm.

Ju mer jag tänkte på dem båda, vår kollega och Gunnar Borg, dess naturligare fann jag att just de dragits till hvarandra, ehuru jag att börja med blifvit så förvånad. Just en sådan skygg, afvisande, behärskad och likväl lidelsefull natur, delad mellan lifslängtan och lifsängslan, måste värka oemotståndligt tilldragande på en man som Gunnar

Borg. Med sin snabba och säkra blick hade han troligtvis förrän någon annan varit på det klara med alla de utvecklingsmöjligheter som fanns hos henne, och det hade intresserat honom att locka dem fram. Det hade frästat honom att vara den första, som grep in i detta hittills så oberörda känslolif, hvares rikedom han anade, och han var också en af de få, för hvilka det kunde lyckas, ty han var tillräckligt psykologiskt förstående att fatta, med hvilken fin och varsam hand denna ömtåliga naturs strängar måste beröras. Jag förstod så väl den tjusning det för en man som han skulle ligga i detta experiment. Men det var just häri det sorgliga låg. Hon gaf honom odeladt och reflexionslöst hela sitt vaknande, spirande känslolif. Han tog det mildt och varsamt och njöt af dess friska blomstring med det ömma förstående, som bedårat så många. Men under hans skenbara och troligen också stundom värkligt kända innerlighet var det för honom endast ett intressant experiment — en ny erotisk erfarenhet till de många han redan samlat — en på förhand dödsdömd vårdöm, öfver hvilken äfven i dess bästa stunder sväfvade den kyliga skuggan af hans skeptiska leende.

Och hon. — Åh, hur väl jag nu förstod också henne. Just sådan skulle den man vara, som skulle fångsla henne — så i alt hennes egen motsats. Det var med sin lifsglädje han tagit henne. — Denna glädje, som var henne så främmande,

så smärtsamt saknad, så lidelsefullt åtrådd och så gåtfullt lockande — den såg hon nu förkropppsligad i honom. Den log så bedårande ur hans ögon, den lockade henne i hans mjuka röst med de ständigt skiftande tonfallen och den lyste som ett solsken kring hela hans friska, ungdomskraftiga gestalt. Intensiv lifsglädje parad med själfull förståelse och finkänslig ömhet för den frusna och bundna natur han ville väcka till värmande solljus — det var hvad hon såg och kände. Hvad kunde hon för resten veta om honom, stackars barn. —

Om jag sett detta förut, skulle jag kanske ansett mig varsamt och grannlaga böra ge henne en varning, så mycken värklig och deltagande vänskap hyste jag för henne. Men nu var det för sent. Nu kunde ingen främmande hand, vore den än så aktsam, gripa in mellan de två. Saken måste ha sin gång. Ingen kunde numera hindra eller förändra den.

Under de dagar som följde, gaf jag noga akt på fröken Bergius. Hon förändrades altmer till sin fördel. Det bleka ansiktet hade nu oftast färg. Hon var gladare och mer språksam än förr, och hennes enformiga mörka dräkt hade nu efterträds af ljusa, behagligt dämpade färger, som klädde henne förträffligt. En dag hörde jag henne till och med växla ett par skämtsamma repliker med Atte, och därunder skrattade hon det låga, dämpade skratt, som numera icke var så sällsynt hos henne.

— Hur går det med studierna, fröken Bergius, frågade jag en dag. — Ni har ännu inte behöft de böcker jag lofvade skaffa er.

Hon stod vid det öppna fönstret, genom hvilket vårsolen strömmade in, med solljuset glimmande i sitt mörka hår och glittrande i sina bruna ögon.

— Böckerna. Hon vände sig frågande till mig, som om hon icke förstått hvad jag menade. — Hvilka böcker?

— De naturvetenskapliga arbeten jag lofvade skaffa er, bara jag fick veta när ni behöfde dem.

— Ah jåså, jag mins. Hon såg en smula brydd ut. — Nej, jag kommer inte att behöfva dem denna termin. Det är alldeles för vackert att stänga in sig och läsa nu.

— Det har ni rätt i. Ni har ändå inte så mycken tid för egen räkning med alla era privatlektioner utom skolan.

— Jag har upphört med dem redan för en tid sen.

— Jåså. Nå det var ju också det förståndigaste.

Hon rodnade litet.

— Ja, jag tyckte det vore bäst att sköta ordentligt om mig, sade hon en smula brådskande — nu då jag verkligen blifvit så mycket starkare.

— Ja naturligtvis. Det gör ni alldeles rätt i. Det syns nog på er att ni för ett helt annat lif än i vintras.

— Godmorgon, ljud i detsamma en glad röst från gatan. Jag gick fram till fönstret. Där nere stod Gunnar Borg och såg leende upp till fröken Bergius.

Jag såg flyktigt från sidan på henne, och åter slogs jag af det strålande uttrycket i hennes ansikte. Med honom hade det kommit färg och lif, glans i ögonen och leende på läpparna. Hon såg verkligt förtjusande bra ut nu.

Han måtte också ha tyckt det, ty han betraktade henne oafbrutet med ett uttryck af öm beundran. När han talade till henne hade hans uttrycksfulla röst ett nästan smekande vekt tonfall, ehuru orden voro betydelselösa.

— Tar ni solbad här vid fönstret, fröken Bergius? Ni skulle inte stå länge i så starkt solsken, ni kan få hufvudvärk, ehuru det var tur för mig att ni gjorde det nu då jag gick förbi.

— Åh, det gör ingenting, svarade hon leende. Hon kunde ej taga sina ögon från honom där han stod, så glad och vacker, att tillochmed jag icke kunde undgå att se det. Jag förstod hur farlig han måste vara för de flesta kvinnor.

— Se goddag, Franck. Länge sen vi råkades. Hur står det till? Han nickade åt mig, men vände sig sedan åter till fröken Bergius. Han lösgjorde några gula rosor, som han burit fästa på uppslaget af sin öfverrock.

— Jag var nyss hos trädgårdsmästaren. Är de inte förtjusande? Jag tog dem åt er,

Han räckte henne rosorna genom fönstret. Då hennes hand en sekund vidrörde hans, såg jag samma ögonblickliga elektriska sprittning genomfara dem båda. Otvifvelaktigt var han mycket intagen af henne nu — mer än jag trott eller kanske någonsin sett honom vara.

Hon sade halfhögt något då hon tog blommorna ur hans hand, och han besvarade det i samma ton. Därpå lyfte han på hatten, nickade åt mig och gick. Fröken Bergius såg efter honom så länge han syntes.

Det blef en underlig tystnad mellan oss sedan han gått. Det var som om hvardera väntat att den andra skulle säga något. Det blef jag som bröt den. Jag kände att något måste sägas, och jag försökte tala så obesväradt som möjligt.

— Jag viste knapt att ni kände Gunnar Borg, fröken.

— Jag har håller inte känt honom så länge.

— Och hvad tycker ni om honom?

Hon blef en smula blek, men såg mig rakt in i ögonen med ett nästan trotsigt uttryck.

— Jag tycker mycket om honom.

— Jag teg. Om jag en sekund tänkt på att uttala något af det jag tänkte om honom, var det mig efter hennes bestämda förklaring naturligtvis omöjligt, och i stället för den varning jag önskat gifva henne gjorde jag ett medgifvande.

— Ja, hans sätt är ju mycket sympatiskt, anses det.

Det var fortfarande samma trotsiga glimt i hennes ögon.

— Hans sätt. Det är inte bara hans sätt.

— Inte bara hans sätt. Nej naturligtvis. Han är ju dessutom en vacker karl och begåfvad med för resten, det kan inte bestridas.

Jag hörde själf det halft retliga, halft hånfulla tonfallet i min röst. Hon såg forskande på mig.

— Hvad har ni mot doktor Borg, magister Franck?

— Hvarför tror ni att jag har något specielt mot honom?

— Åh. — Men jag skulle i ert ställe hellre säga det rent ut. Fast — hon afbröt sig med en trotsig knyck på hufvudet — det kan vara det samma. Ingenting af det ni kunde säga skulle i alt fall ändra min tanke om honom.

— Jag vet det, fröken Bergius, och därför föredrar jag att inte säga något. Ni skulle ändå inte tro mig nu.

— Nej. Och om jag också gjorde det, skulle det ändå inte ändra någonting. För resten — hon tvekade litet — känner jag honom bättre än ni — bättre kanske än någon annan.

— Det har mången kvinna trott före er, fröken Bergius.

Jag kunde ej låta bli att säga detta, ehuru jag viste att det ej tjänade till något. En flyktig skugga gled öfver hennes ansikte.

— Har de? Ja, det är väl på det hela ganska naturligt.

Hon tog upp sin bok som för att antyda att hon ville afbryta ämnet, och strax därpå gingo vi in till klasserna.

— Det skulle ändå inte ändra något. — Jag tänkte på dessa hennes ord, då jag ett par timmar senare gick hem från skolan. Det hade jag håller aldrig trott — Inte numera. Hon var inte af den sorten. Nej, hvad hon än kunde få höra om Gunnar Borg, skulle det inte ändra någonting sedan hon engång gifvit honom sin kärlek. Inte förrän han själf kastade den ifrån sig.

— Nå fröken Bergius, frågade Atte Granberg en vecka senare, då skolans lärarepersonal var samlad hos rektorn för någon gemensam öfverläggning — hvad har ni för planer för sommarn, och hvar tänker ni tillbringa den, ty naturligtvis stannar ni inte här?

Hon såg en smula tveksam ut.

— Det är inte så säkert. Åtminstone stannar jag här att börja med.

— Värkligen, sade Atte förvånad. — Jag trodde vi alla längtade att så fort som möjligt kasta loss härifrån, om ej för annat, så för att få litet omväxling. Ni är förnöjsammare än jag trodde, fröken Bergius.

— Och hvarför skulle ni inte resa litet, frågade jag. — Det skulle i flera afseenden göra er godt.

— Tack för er omtanke, men jag försäkrar er att jag inte har den ringaste lust, svarade hon

med en plötslig retlighet, som var ganska ovanlig hos henne. Då hon mötte min blick, rodnade hon litet och afbröt samtalet genom att göra rektorn en fråga.

Det såg nästan ut som om hon blifvit stött på mig efter detta, ty hon undvek mig uppenbart dessa sista dagar. Tilltalade jag henne, fick jag endast korta, afvisande svar, och blefvo vi på tumanhand under kvarterna, stannade hon nästan aldrig inne utan följde Fios exempel och promenerade på gården, därifrån jag ibland hörde hennes röst i samtal med en och annan af eleverna. Hennes sätt förargade mig, och jag gjorde heller inte å min sida något bemödande att närma mig henne. Under hela den sista veckan talades vi als icke vid, och de hälsningar vi utbytte voro ännu mer stela och ceremoniösa än i början af vår bekantskap.

Men då Atte och jag morgonen efter examen stodo ombord på ångbåten, med hvilken vi skulle lämna staden för sommaren, kom fröken Bergius ner för att taga afsked af oss.

Om det var för min eller Attes skull hon kom vet jag inte, ty Atte och hon hade på den sista tiden stått på mycket god fot med hvarandra. Hon hade gått hastigt, var röd och varm och såg mycket bra och distingerad ut i sin tunna ljusa sommarblus, stora hatt och eldröda parasoll.

— Jag var rädd att inte hinna ner i tid, sade hon en smula flämtande, då vi gått i land för att

tala med henne. — Ni har två gånger varit och sökt mig, magister Franck.

— Ja, jag ville naturligtvis säga er farväl innan jag reser.

— Jag förmodade också att ni skulle göra det. Det var ledsamt att jag ej var hemma. Och nu blir ni borta hela sommarn?

— Ja. Nu ses vi inte igen förrän i höst.

— Hvem vet, skämtade Atte. — Kanske trifs fröken inte här hela sommarn ändå utan res till någon badort eller dylikt. Jag spår att vi oförmodadt sammanträffar någonstädes en vacker dag då vi minst anar det.

— Kanske. Hon nickade allvarsamt. — Men det önskar jag inte, magister Granberg.

— Inte jag håller, fröken Bergius, sade jag räckande henne handen. — Farväl. En glad och angenäm sommar! Och då jag såg Atte vända sig om för att besvara några ord af kaptenen, tillade jag hastigt och lågt:

— Om ni varit ledsen på mig, fröken Bergius, för något jag sagt, så ber jag er tro att det varit endast vänskap för er som dikterat mina ord.

Hon såg mig in i ögonen.

— Det vet jag, magister Franck, och jag har aldrig betviflat att ni menat alt till det bästa.

— Vi skils då som vänner, fröken Bergius?

Hon smålog.

— Jag hoppas det.

Det ringde för tredje gången. Atte kom nu fram och sade ett brådskande farväl, hvarefter vi sprungo ombord. Landgången drogs in, och snart gled båten från bryggan ut på den spegelklara, solblanka viken.

Vi stodo på däck och svängde våra hattar till ett sista afsked åt fröken Bergius och några andra bekanta. Hon nickade och log mot oss under sin röda parasoll.

— Det var tusan, hvad hon ser bra ut i dag, sade Atte beundrande. — Jag undrar — Åhå. — Jaså. — Hm. —

Han afbröt sig med en lång hvissling. Jag förstod hvad han menade. Bredvid fröken Bergius hade Gunnar Borgs eleganta figur plötsligt dykt upp. Det var omöjligt att misstaga sig på uttrycket i bådas ansikten då de hälsade på hvarandra.

Båten gled alt längre bort från stranden. Vi sågo båda oafvändt på vår kollega, som icke längre skänkte oss en blick. Vi sågo hennes smala hvita hand lyfta upp den mörka klädningskjolen, och därpå sågo vi dem långsamt gå bort öfver bryggan, så fullständigt upptagna af hvarandra, att de icke ens vände på hufvudet för att se efter båten, hvars stönande och plaskande ännu nådde stranden.

Mina blickar följde dem så långt jag kunde se dem. De gingo helt nära hvarandra med ansiktena vända mot hvarandra i ifrigt samspråk. Morgonsolens glittrande ljus föll fullt och klart öfver de ståtliga gestalterna, och reflexen från den

röda parasollen kastade ett skärt, rosigt skimmer öfver deras vackra, leende ansigten. Då jag slutligen ej kunde urskilja annat än den röda parasollen som en liten lysande punkt, rätade jag på mig med en lätt suck och mötte Attes forskande blick.

— Fast, min gubbe, hvasa? Hans ton var halft skämtsam, halft allvarlig.

— Prata inte dumheter, sade jag otåligt. — Det är inte något sådant.

— Nå, nå, inte så hetsig, svarade Atte godmodigt och tydligen nöjd. — Nå, men hvad säger du om det vi såg nyss då? Jag är så förvånad. Trodde aldrig hon kände en enda karl utom skolan. Och så Gunnar Borg till. Hvar fan kan de ha fått syn på hvarann?

— Hm. Jag rykte på axlarna. — Borg har ögonen uppe bättre än andra. Det har han alltid haft.

— Åhjo. Men. — Naturligtvis blir det ingenting af.

— Troligen inte.

— Synd om flickan då i så fall. Hon tar det nog djupt.

— Förmodligen. Hon ser ut att vara af den sorten.

Atte tände en cigarr och såg helt allvarsam ut några ögonblick.

— Jo, jo, det fins många slag af kvinnor, anmärkte han slutligen med en djupsinnig nick — och vår kollega är inte af det slag man flirtar med

ett tag i förbigående och sedan skils ifrån utan någon vidare saknad å någondera sidan. Hon är vist af de där naturerna, som alltid kommer en att känna ett sånt förbannadt ansvar för hvart obetänksamt ord man säger dem. Jag tror, ta mig tusan, att den sortens kvinnor rakt inte kan bli kära mer än en gång, och barkar det då till fjälls, så får de en knäck som sitter i för lifvet.

Jag nickade. Jag hade inte lust att diskutera ämnet vidare, och vi försjönko hvar på sitt håll i tankar.

Under hela sommaren hörde jag ingenting af vår kollega. Ett par gånger funderade jag på att skriva till henne, men då jag icke var säker på hur hon skulle upptaga det, blef det ingenting af.

Då jag på hösten återvände, möttes jag af ett bref från Atte, däri han bad mig ställa om hans timmar i skolan för ett par dagar, emedan han först då skulle vara tillbaka. Han hade äntligen för någon vecka sedan förlofvat sig med en flicka, som naturligtvis var inbegreppet af alla möjliga fullkomligheter och förträffligheter. Endast om hennes utseende yttrade han sig ovanligt knapt — skref bara att hon »såg söt ut», hvaraf jag slöt att den blifvande fru Granberg inte var någon synnerlig skönhet, men att vännen Atte denna gång värkligen var så uppriktigt förälskad, att han alldeles fränsett detta förr i hans tycke så oeftergifliga vilkor. Den unga fästmöns födelsedag inföll samma dag skolan öppnades och den måste Atte

nödvändigt öfvervara, hvarför han bad mig med rektorn och fröken Bergius öfverenskomma om arrangerandet af hans timmar. Han hoppades det ej skulle möta någon svårighet, och den fjärde skulle han vara hos oss igen.

Det var icke utan en viss tillfredsställelse jag med anledning af Attes bref såg mig nödsakad att ännu samma dag uppsöka fröken Bergius. Alt sedan jag anlände till staden hade hon oaflåtligt varit i mina tankar. Af rektorn hade jag fått veta att hon var i staden, och att han trodde hon ännu bodde hos fru Pihl.

Jag hade aldrig varit hos henne förr, och det var icke utan en viss osäkerhet jag knackade på hennes dörr efter det en tjänarinna sagt mig att fröken var hemma.

— Stig in, ljöd hennes röst med det dämpade tonfall jag så väl mindes, och jag inträdde.

Fröken Bergius satt i en gungstol, därifrån hon reste sig vid mitt inträde med ett matt uttryck af öfverraskning.

— Magister Franck. Hon råkade mig handen med en svag rodnad. — Har ni redan kommit tillbaka?

Jag kunde knapt återhålla ett utrop af bestörtning öfver den förändring hon undergått sedan vi skildes. Vid första ögonkastet såg jag att jag tyvärr gissat altför rätt angående hennes korta kärlekssaga. Det var slut nu, men spåren af det lidande det kostat hade för alltid ristats in i det

bleka ansiktet. Blicken i de lugna ögonen hade blifvit ännu djupare och mer inåtvänd med en aldrig vikande skugga af svårmod, och kring munnen hade kommit ett spändt, nästan hårdt drag som af en med våld kufvad och mödosamt behärskad smärta, mot hvilken man ständigt måste vara på vakt för att den ej ånyo skall bryta fram och omintetgöra all tillkämpad själfbehärskning.

— Redan, fröken Bergius, sade jag tvingande fram ett leende och bemödande mig att ej visa hvad jag kände. — Vi börjar ju skolan i morgon.

— Ja, det är sant. Det är ju den första september i morgon, sade hon likgiltigt. — Ja, sommarn är slut nu.

Jag framförde mitt ärende. Hon smålog litet vid underrättelsen om Attes förlofning, men det trötta, likgiltiga uttrycket återkom genast i hennes ansikte. Då vi öfverenskommit om fördelandet af Attes timmar uppstod en stunds tystnad, som jag afbröt med att fråga:

— Och hur känner ni det att åter börja skolarbetet?

— Det blir ju alltid en sysselsättning — åtminstone för några timmar om dagen och det kan ju vara bra. Man kommer så lätt i vana att göra ingenting.

— Det är väl det förnuftigaste ni kunnat göra i sommar — att hvila ut er riktigt grundligt. Ni ser på långt när inte frisk ut, fröken Bergius.

Hon svarade icke, men blicken mörknade till, och det spända draget kring munnen blef tydligare, som om mina ord orsakat henne smärta. Den ovilja jag hittills hyst mot Gunnar Borg stegrades till en känsla af vrede.

Vi sutto åter tysta — hon stirrande rakt framför sig och jag betraktande henne med ett deltagande, som kändes dubbelt starkt, emedan jag icke på något sätt kunde gifva det uttryck.

Jag såg mig omkring i rummet. Ett medelstort rum med tunga, klumpiga, gammaldags möbler stelt ordnade längs väggarna. På det omålade golvet lågo några längder mörka trasmattor med brokiga ränder. Framför den stora soffan stod ett rundt bord med en virkad hvit duk, en lampa med lampskärm af skrikande granna pappersblommor, ett gammalt fotografialbum och några årgångar af den kristliga kalendern »Korsblomman» i praktband. Ett föga trifsamt rum med en prägel af något åldradt och instängdt, däri det enda angenäma utgjordes af några vackra, välskötta växter i det hörn där fröken Bergius' skrifbord och gungstol hade sin plats. Måhända voro de en present af Gunnar Borg, ty han var mycket svag för vackra växter, och dessa sågo i motsats till öfriga föremål i rummet ut att ha blifvit omsorgsfullt vårdade.

— Så vackra växter ni har, fröken Bergius, sade jag. — Jag undrar att de trifs så bra.

Hon såg sig flyktigt omkring.

— I det här rummet, menar ni. Ja, det är just inte synnerligen trefligt. Jag vantrifdes förskräckligt här att börja med.

— Trifs ni bättre nu?

— Man vänjer sig ju till alt.

— Men kunde ni inte flytta till ett trefligare kvarter? Jag har alltid undrat att ni bott här så länge. Fru Pihl är just inte en så angenäm värdinna, tänker jag.

— Nu. Åh, nu bryr jag mig inte mer om det. Jag bor lika gärna här som någon annstans. Man är så alldeles ostörd här.

— Men är det så bra? Vore inte litet mer sällskap och omväxling nyttigare för er?

— Det är möjligt, men jag skulle inte kunna fördra det just nu. Jag trifs bäst som jag har det. Det kan ibland gå hela dagar då jag inte växlar ett ord med någon människa.

— Men fröken, hur kan ni vara så oförnuftig. Ni borde vara ute litet bland jämnåriga. Är ni alt ännu aldrig tillsammans med de unga?

— Nej, jag trifs inte med dem och de inte med mig. De tycker jag är besynnerlig och inbunden. Jag har aldrig varit ung, och alla deras intressen är mig främmande och förefaller mig småaktiga och barnsliga. Vi förstår nog ömsesidigt inte hvarann.

— Ni är öfverlägsen dem alla — det är ni. Men det är ändå inte naturligt att ni undviker och drar er från alt jämnårigt sällskap.

— Hvad betyder årens jämna antal, sade hon trött, — om man inte harmonierar i något annat, och det gör jag inte med en enda af dem.

— De kunde kanske lära er att känna ungt, fröken Bergius.

Hon såg långsamt upp med en egendomlig blandning af ironi och kval i sin djupa blick.

— Känna ungt. — Om ni med det menar att jag kunde lära att intressera mig för samma saker som de — herrar, kurtis, toaletter och småskvaller, så tror jag knapt det skulle lyckas, och inte anser jag det håller lönt att sträfvä efter. Det ligger inte för mig. Att känna ungt i andra afseenden har jag lärt mig utan dem.

Hennes röst, där det i allmänhet fans så ovanligt få skiftningar och nyanser, hade vid de sista orden fått ett annat tonfall, på engång upprördt och vekt, som om hon halft motvilligt dröjt vid ett plågsamt ljuft minne.

Jag tvekade några ögonblick, medan jag öfvervägde huruvida det icke snarare vore en lättnad för henne, om det som varit enkelt och öppet togs till tals mellan oss. Hon måste ju se att jag märkt den förändring hon undergått och veta att jag förstod orsaken till den. Jag hade gifvit henne så många bevis på grannligheten, att jag nu kanske kunde riskera att anses en smula ogrannlaga för att göra henne en tjänst genom att få henne att tala om det, som jag anade ändå upp tog alla hennes tankar. Jag böjde mig fram och

sade med alt det varma deltagande jag kände för henne:

— Jag är rädd att den lärdomen inte varit till er lycka, fröken Bergius.

Hon spratt till, som om jag ovarsamt rört vid ett öppet sår, och för ett ögonblick kom det ett så hårdt, afvisande drag öfver hennes ansikte, att jag djupt ångrade mina ord. Men innan jag hann säga något skiftade detta uttryck. Hon sänkte hufvudet och satt några minuter tyst. Så såg hon upp som om hon fattat ett beslut.

— Det är möjligt, men jag ångrar i alt fall inte att jag inhämtat den. Ni har varit mycket vänlig mot mig, magister Franck — från första stund jag kom till skolan — och jag förstod hvad ni tänkte i våras — och därför vill jag inte att ni skall ha en oriktig uppfattning af det — tänka illa om — om honom — som jag vet att ni gör.

— Jag kände honom bättre än ni, fröken Bergius, och jag skulle så gärna velat varna er. Men det var ju en så ytterst ömtålig sak. Jag försökte att vara så grannlaga som möjligt, men jag befarar att jag ändå sårade er ibland.

— Kanske. Men jag missförstod aldrig er välmening. Det var bara en sak där ingen människa kunde råda — det inser ni ju.

Hon vred nervöst sina smala hvita händer om hvarandra, medan ögonen blefvo mörka och brännande i det bleka ansiktet. Jag såg att det kostade henne en stor ansträngning att tala om detta, men

hon tyktes ha föresatt sig att det skulle ske, och jag trodde att det kanske skulle göra henne godt.

— Naturligtvis inser jag det. Jag önskade bara att ni själf i tid skulle förstå hurudan han var. — Hon afbröt mig.

— Säg ingenting om honom. Ni känner honom ändå inte som jag. En man visar väl aldrig åt en annan de finaste och bästa sidorna af sin natur, och därför kan de heller inte bedöma hvarandra fullt rättvist. Det är bara det jag ville säga er, magister Franck, att jag aldrig ångrar det som varit mellan mig och Gunnar Borg — aldrig. Hvad ni än må tro om honom, så har han mot mig alltid varit fin och nobel och sann. Genom honom har jag lärt känna ungdom och lifsglädje — jag som aldrig förr vetat af någondera — och om jag nu förstår hvad lycka är, så är det honom jag har att tacka därför.

Hvilken makt denna man hade öfver kvinnorna! Här satt en, som han så nyss svikit i hennes blinda tro och tillit, som själf erkände att hon var olycklig och som ju borde ha känt endast bitterhet och ovilja mot honom, men som i stället uttalade en nästan ödmjuk tacksamhet för den rika lycka, som genom honom några korta ögonblick öfvergjutit hennes lefnadsväg. Blotta minnet af honom hade varit nog att komma de sorgsna ögonen att stråla och de bleka kinderna att rodna. Det ansikte jag nu såg framför mig påminde åter om det strålande lyckliga flickansiktet i våras.

Hvarifrån tog han väl sin underbara makt öfver dem han ville bedåra.

Vi sutto båda tysta en lång stund. Jag såg det ljusa uttrycket i fröken Bergius ansikte småningom blekna och försvinna och det trötta, likgiltiga draget återkomma. Jag trodde nästan att hon glömt min därvaro då hon åter såg upp.

— Vet ni att jag sökt mig bort och att det är antagligt att jag får platsen.

— Jag kunde nästan förstå att ni skulle göra det, fröken Bergius.

— Om en vecka blir det afgjordt. Ifall jag blir antagen, res jag genast och tar vikarie hit tils tjänsten hinner bli besatt.

— Det blir ledsamt att mista er, men jag förstår att ni ej vill stanna här längre.

— Nej — åtminstone föreföll det mig i början så. Det var då jag sökte mig bort. Jag har sedan tänkt att det kanske kunnat vara detsamma. Yttre förhållanden gör ju så litet. Hvad man bär inom sig förändras ej af den yttre miliön.

Hon tystnade för några ögonblick. Därpå sade hon sakta:

— Ni skall inte tro att jag gjort det för att försöka undslippa minnet. Det kan jag inte — och vill det för resten inte håller. Det är ändå det bästa jag bärgat af lifvet.

Det blef åter tyst tils jag reste mig för att taga afsked.

— Farväl, fröken Bergius. Tack för det förtroende ni visat mig.

Hon räckte mig handen.

— Jag ville bara att ni inte skall tro att jag ångrar något eller ville ha det bort ur mitt lif. — Och så att ni inte skall tänka något illa om honom. Det skulle ni inte göra, om ni kände honom som jag.

Jag svarade icke, men det var med en känsla nästan af vördnad för denna stora, alt trotsande tro jag bugade mig till afsked.

Två veckor senare reste fröken Bergius. Hela skolan följde henne till båten, och jag tror vi allesamman de första dagarna kände en viss saknad att icke mer se det stilla, bleka ansiktet på dess vanliga plats, nedböjdt öfver de gamla skolböckerna och höra den låga rösten, som med sitt dämpade tonfall utgjort en så behaglig kontrast till våra mer högljudda stämmor.

Jag tänkte ofta på henne, särdeles den första tiden, men jag hörde aldrig något af henne. Hon brefväxlade icke med någon, ty hon hade ju icke stått på förtrolig fot med en enda person i staden. Senare på våren hörde jag tillfälligtvis att hon var mycket omtykt på sin nya plats och värderad som en mer än vanligt skicklig lärarinna, men att hon nästan icke umgicks med någon utan endast sysslade med trägna studier.

Ett par år senare då jag vid en tripp öfver till Köpenhamn gjorde en afstickare till Helsingör,

frapperades jag vid inträdet i kupén af att, då jag flyktigt mönstrade mina reskamrater, plötsligt midt emot mig upptäcka Gunnar Borg.

Han kom genast fram till mig och hälsade på mig med den vinnande, rättframma vänlighet han alltid visade sina gamla kamrater, denna gång med en tillsats af det nöje man erfar vid att långt från hemmet sammanträffa med en landsman. Vi slog oss tillsammans, och samtalet blef lifligt och angenämt som alltid då Gunnar Borg var i lynne.

Dock var det som ett vist tvång mellan oss. Åsynen af honom hade så lifligt återkallat minnet af vår forna kollega. Viste han något om henne eller var hvarje förbindelse mellan dem fullkomligt afbruten? Det senare var ju antagligast. Men jag önskade jag kunnat fråga honom därom, ty hans anblick hade hos mig väckt en liflig önskan att höra något om henne.

Äfven han tyktes oakadt sin glädtighet erfara samma tvång. Ett par gånger mötte hans ögon mina med ett frågande uttryck som dock snabt växlade. Det var först mot slutet af vår resa han efter en stunds tystnad i lätt ton framkastade:

— Nå och hur befinner sig din kollega fröken Bergius? Är hon ännu kvar hos er?

— Nej, det är hon inte. Hon flyttade för två år sedan.

Han såg hastigt upp, men såg icke öfverraskad ut.

— Jaså. Ja, jag borde ha förstått det.

Åter vaknade som ofta förr vid tanken på dem båda en känsla af vrede mot honom inom mig, och min röst blef ovilkorligt skarp då jag svarade:

— Är det en nyhet för dig? Jag trodde du viste det.

— Du menar att hon flyttade för min skull — för att glömma det som varit.

— Ja. Och nästan ofrivilligt tillade jag:

— Jag tror du den gången gjorde mycket illa, Gunnar.

Han svarade icke utan satt länge tyst. Öfver hans ansigte låg ett tungsint, sorgset drag, som jag aldrig sett där förr. Plötsligt vände han sig till mig och lade sin hand lätt på mitt knä.

— Ja, jag vet att jag gjorde illa. Men jag skulle gjort det i ännu högre grad om jag bundit henne vid mig. Hvad skulle jag kunnat ge henne, som ens närmelsevis uppvägt den stora, omedelbara, ungdomsvarma känsla hon egnade mig — jag som ödslat bort all den ursprunglighet jag kanske engång egt på erotiska experiment — psykologiska analyser af förälskelsens olika former och variationer, tils jag förlorat hvarje skymt af förmåga att känna omedelbart och friskt. Hon var kanske den noblaste kvinna jag mött i mitt lif, och jag stälde henne för högt för att ens våga tänka på att föreslå henne ett utbyte, där jag haft alt att vinna och hon alt att förlora. Så egoistisk är jag ändå inte.

Det kom ett plötsligt vekt och ömt skimmer i hans uttrycksfulla ögon.

— Jag vet att hon förstod mig fullkomligt — hon gjorde det alltid — och att hon gaf mig rätt. Och Franck, vi skildes som goda vänner.

Han reste sig hastigt och gick öfver till motsatta sidan, där han blef sittande seende ut genom fönstret, tils tåget stannade vid stationen, då han kom fram till mig och räckte mig handen.

— Farväl Franck. Vi träffas väl knapt mer. Jag res åter i morgon.

— Till Köpenhamn?

— Ja. Jag skall bara här hämta mitt resällskap till Italien, professor Kalm och hans dotter.

Han nickade lätt och gick. Då jag några ögonblick senare hoppade ned på perrongen, såg jag honom redan i samtal med en ung flicka med ett påfallande egendomligt utseende. Liten, späd och blek, med yfvigt askblondt hår kring ett smalt, gråblekt ansikte, ur hvilket ett par stora svartgrå ögon under långa ögonfransar blickade emot en med ett underligt kallt, hånande glitter, som sällsamt kontrasterade mot det lilla ansiktets rörande prägel af sjukdom och bräcklighet. Med henne talade Gunnar Borg så ifrigt, att han als icke lade märke till mig då jag gick förbi. Från hans vackra ansikte var hvarje spår af det tungsinta vemod jag nyss sett där försvunnet. Det bar den vanliga prägeln af gäckande öfvermod, blandadt med en

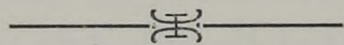
glimt af beskyddande ömhet för den bräckliga lilla flickgestalten vid hans sida.

Jag såg på dem båda. Hur oförbätterlig han var! Trots sin uppriktiga ledsnad nyss var han färdig att börja den gamla leken om igen, ehuru han på förhand viste att den skulle sluta med ett lidande, som skulle göra honom verklig bedröfvelse och sorg. Och hon — lilla svaga, blodlösa barn — hur skulle hon bära det? Hm. Jag tänkte på de kalla, gäckande ögonen. Helt säkert bättre än den bleka, allvarliga flickan där hemma med den stolta, kalla ytan öfver sitt altför veka inre.

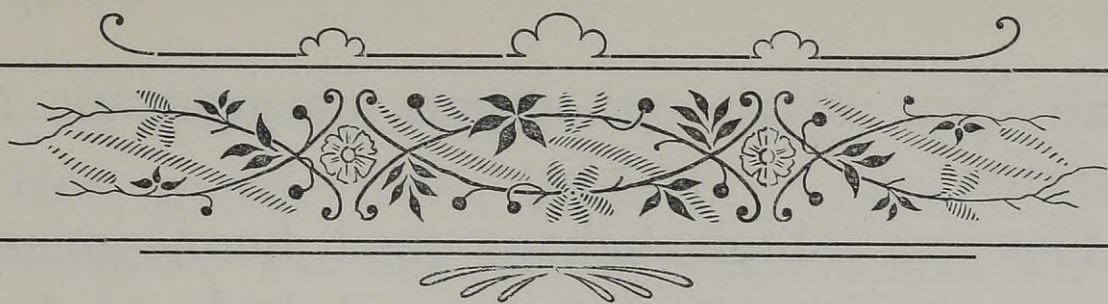
Min harm uppflammade på nytt. Och dock började jag nu förstå hans makt. Fin och sann och nobel hade fröken Bergius sagt om honom. Åhja. Helt säkert var han allt detta — mer än de flesta män. Det var just därför han var så farlig. Ty flertalet kvinnor förstodo icke och skulle aldrig förstå det omätliga begär efter erotiska experiment, som lurade bakom hvarje hans tillochmed skenbart mest uppriktiga och lidelsefulla förälskelse och som kom förälskelsen att dö — kanske stundom mot hans vilja — så snart det psykologiska intresset var tillfredsstäldt. Jag tror att han själf led däraf — ibland. Åtminstone alltid då han såg att han gjort någon verkligt ondt, ty han var till sin natur god och finkänslig och öm. Men han var icke tillräckligt allvarlig och djup för att bibehålla ett intryck och låta sig varaktigt påverkas däraf.

För en månad sedan såg jag i tidningarna fröken Bergius' dödsannons — i en ålder af tjugusju år. I nekrologen stod en hel del vackra saker om sällspord plikttrohet, glödande arbetslust, som trotsade den altmer tilltagande kroppsliga svagheten, okufligt begär efter ökadt vetande som sporrade till ihärdiga självstudier o. s. v. o. s. v. — På mitt bord ligger ett kort, afsändt från Wien: Förlofvade: Erna Kalm och Gunnar Borg. Sedan det kom i går har jag flere gånger långa stunder suttit och stirrat på de båda namnen och återkallat minnet af den bräckliga lilla flickgestalten med de kalla, glittrande ögonen. Hvad har han funnit hos henne, som fångslat honom så starkt att han för att ega henne offrat sin frihet. Eller har han måhända bundit henne vid sig, emedan han i henne äntligen funnit en, som fullt kunnat mäta sig med honom själf i kall och kritisk känslanalyt och hvars vekhet han ej behöfver frukta? Jag tror det nästan. Ty Gunnar Borg är tillräckligt stolt och nobel att icke vilja taga emot mer än han själf kan ge.

II.

Fröken Strandberg.

Hon var värkligen till sitt yttre en af de minst behagliga, minst kvinliga kvinnor jag känt — storväxt och groflemmad, med kantiga fasoner, oregelbundna drag och vårdslös dräkt af halft manlig snitt. Hon bar kortklipt hår och glasögon, inblandade kraftuttryck och tillochmed stundom en och annan svordom i sitt tal, rökte som en skorstenspipa och tog sig, sade man, gärna ett glas ibland. Jag tror hon var någotslags kontorist eller dylikt. Åtminstone gick hon regelbundet hemifrån klockan nio på morgonen och återvände klockan åtta på kvällen. Sin middag intog hon på en restauration i närheten af det kontor där hon arbetade, och där tillbringade hon också de tvänne timmar mellan två och fyra hon hade lediga från sitt arbete med att utsträkt i en soffa eller länstol ögna genom dagens tidningar,

medan hon rökte ett nästan obegränsadt antal cigarretter.

Hur jag blifvit bekant med henne mins jag inte, men under ett par års tid hade vi brukat utbyta en stel hälsning, då vi någongång möttes på gatan, hvilket inte hände särdeles ofta. Jag hade en utpräglad känsla af motvilja för denna kvinna, som i alt var en så afgjord kontrast till de kvinnor jag sympatiserade med. Och likväl ingaf hon mig ett vist intresse, ungefär som det jag skulle känt för ett främmande egendomligt djur, märkvärdigt genom sin fulhet och brist på behag. Jag mins att jag brukade betrakta henne med en nyfiket granskande blick hvarje gång jag mötte henne, och småningom fann jag mig vara föremål för samma skarpa granskning från hennes sida. Jag tror inte hon kände ett grand mer sympati för mig än jag för henne, men måhända erfor hon för mig ungefär samma motvilliga intresse, som det hon ingaf mig.

Vi hade icke råkats på länge, och jag hade nästan glömt henne, då vi en afton oförmodadt sammanträffade på en bjudning hos en familj, bland hvars bekanta jag icke räknat henne.

Hon kom sent. Sällskapet hade redan en stund varit samladt och konversationen var i full gång.

Det såg ut som om hon ej haft några bekanta bland gästerna. Värdinnan presenterade henne för några af dem, bland andra äfven för mig.

— Fröken Strandberg — fröken Alm.

Hon gjorde tvära, korta bugningar till höger och vänster. Åt mig ensam rakte hon handen.

— Vi har engång förut blifvit presenterade för hvarandra.

— Ja, jag mins det. Men det är vist länge sedan.

— Tre år — hos konsul Nordmans.

— Hvilket minne ni har! Jag smålog. — Er-
inrar ni er alltid så noga hvar och när ni sett en
person?

— Nej vist inte. Det är tvärtom undantag.

Jag var osäker om huruvida det, att jag var ett af dessa undantag, skulle innebära en kompli-
mang och svarade därför endast med ett leende i
det jag återtog min plats. Fröken Strandberg slog
sig ned bredvid mig.

Hennes rörelser voro kantiga och osköna och
hon föreföll generad och tafatt. Påtagligen var
hon ovan vid god societet, ehuru hon försökte
dölja sin osäkerhet genom ett öfverdrifvet vårds-
löst sätt, som dock ej duperade någon.

Samtalet flög lätt från det ena ämnet till det
andra. Där fans ett par tre damer och herrar
med den hos oss nordbor så sällsynta konver-
sationstalangen och de satte lif i de öfriga. Stäm-
ningen blef mer och mer animerad.

Fröken Strandberg deltog icke i konversatio-
nen. Ett par artiga försök af värdinnan och mig
att indraga henne däri framkallade endast korta

svar, afgifna med en viss nervös brådska, men i en ton, som skulle föreställa öfverlägsen och ironisk. Hon föreföll så föga älskvärd, att man gärna lämnade henne att sitta stum, hvilket hon också hälst tyktes önska.

Men jag gaf akt på att, om hon också satt tyst, så följde hon dock ifrigt med samtalet — följde det med en halft girigt nyfiken, halft afundsjuk uppmärksamhet, som hon förgäfves bemödade sig att dölja. Och företrädesvis tyktes hon iakttaga de damer, som i utseende, sätt eller konversation stodo framom de öfriga.

Det fans i sällskapet en släkting till värdinnan, en ung fru, som nyligen hemkommit från en resa till Spanien och Italien och för hvars skull bjudningen egentligen var gjord. Hon var denna afton medelpunkten för den allmänna uppmärksamheten, där hon satt midt i kretsen, vårdslöst tillbakalutad i en stor fåtölj. Hon hade varit ute ett par år, och det var en prägel af något främmande och utländskt öfver henne som fångslade de flesta, ehuru vi nästan alla känt henne förut. Jag mins henne tydligt från just denna kväll. Den slanka gestalten i den mjuka, gräddhvita ylleblusen, de röda korallerna kring den sydlänskt bruna halsen och i det mörka håret, de spelande bruna ögonen och de hvita tänderna, som glimmade till för hvarje gång hon skrattade — och det gjorde hon oftast. De flesta af oss hade något handarbete, men hon satt och lekte med en stor spansk solfjäder medan

hon konverserade, och hennes sätt att föra den vittnade om att hon lärt sig konsten i solfjäderns hemland.

Det var denna unga fru fröken Strandbergs ögon företrädesvis följde. Egentligen låg det ingenting underligt i att hon så oafbrutet betraktade henne. Vi voro alla mer eller mindre intresserade af Märta Linder denna kväll. Men det oaktadt frapperades jag, då jag tillfälligtvis kom att se upp till fröken Strandberg och iakttog riktningen af hennes blick, af det egendomliga uttrycket i hennes ansikte då hon betraktade den unga frun. Det låg icke beundran i detta uttryck — det skulle jag funnit naturligt. Eller snarare — det var måhända beundran, men utan en gnista af sympati. En motvilligt aftvungen beundran, som gjorde henne antipatiskt stämd mot dess föremål. Jag kunde icke se uttrycket i hennes ögon som doldes af glasögonen, men det låg något nästan hatfullt i hela hennes hållning och det hänfulla draget öfver munnen, medan jag samtidigt slogs af det djupt sorgsna uttryck, som trots alt detta dock var det förhärskande i det osköna ansiktet.

Det var något i detta, som väckte mitt psykologiska intresse och kom mig att uppmärksamt iakttaga dessa båda — den strålande unga frun med alt en spirituellt världsdams förfinade behag öfver sin fängslande apparition — och denna andra kvinna, så fullkomligt blottad på hvarje skymt af kvinlig gratie, men med hela sin företeelse präglad

af dålig uppfostran och förvänd smak. Det kunde ej gärna tänkas större kontraster än dessa båda — så föga föreföllo de mig att ha någon gemenskap med hvarandra.

Medan jag reflekterade öfver detta såg fröken Strandberg upp och mötte min blick. Hon blef blossande röd öfver hela ansiktet och vände sig tvärt bort, tog några fotografier från ett bord i sin närhet och fördjupade sig skenbart i deras betraktande.

Något senare då det blef allmän rörelse bland gästerna till matsalen, där man skulle intaga några förfriskningar, vände sig fröken Strandberg åter till mig.

— Här är ju odrägligt hett och kvaft. Kommer ni inte ut på verandan och andas litet frisk luft?

— Det vore kanske inte så illa, ehuru jag inte finner värmen så synnerligt tryckande.

— Det är den vist, isynnerhet för den som inte är van vid salongshetta och sällskapslif, svarade hon tvärt i det hon reste sig.

Jag kastade en sjal omkring mig och följde henne ut på verandan.

Det var tämligen sent på hösten, men kvällen var det oaktadt mild, nästan ljum. Det var verkligen behagligt att från salongens något tunga, varma, parfymmättade kvalm komma ut i den friska, rena oktoberluften.

Jag satte mig på en bänk, stödde armarna mot balustraden och såg ut öfver den tysta mån-

belysta trädgården nedanför oss. Det låg en betagande stämning af ro öfver dess dunkel, som värkade så mycket starkare genom kontrasten till det sorl vi nyss lämnat.

Fröken Strandberg tyktes dock icke stämd för naturnjutning eller påvärdad af månskenskvalens stämning. Hon gick med långa steg fram och åter på verandan med hufvudet tillbakaböjdt och händerna på ryggen — en ställning, som lät figurens tunga, osköna linjer och rörelsernas kantighet tydligare än någonsin framträda.

— Borde ni inte kasta en sjal eller duk öfver er, sade jag, ty hon hade icke tagit något på sig då vi gingo ut. — Ni kunde förkyla er, så varm som ni är.

— Bah. Jag förkyler mig aldrig. Jag är inte det minsta ömtålig.

— Ni ser värkligen mycket frisk ut, sade jag för att säga något.

— Sää. Det vore ju åtminstone ett behag. Eller säger man inte så?

— Naturligtvis. Ett friskt utseende gör alltid ett godt intryck.

Hon skrattade satiriskt och upptog ur fickan ett etui, som hon öppnade och råkade mig.

— Röker ni? I så fall, var så god.

Jag böjde afvärjande på hufvudet.

— Nej tack. Jag röker inte.

— Inte? Och ni är ändå författarinna.

Jag kunde ej låta bli att le åt den naiva idéassociationen.

— Det ena är väl inte en nödvändig följd af det andra, fröken Strandberg. Jag inser verkligen inte i hvilket sammanhang dessa saker skulle stå till hvarandra.

Hon såg en smula generad ut.

— Nå, det påstås ju att författarinnor, aktriser och konstnärinnor i allmänhet är mer fördomsfria än andra.

— Och ni anser det som ett bevis på fördomsfrihet att röka, sade jag skrattande. — Då är jag vist i ert tycke mycket fördomsfull, ty jag afskyr i regeln att se fruntimmer röka.

— I regeln. — Således inte alltid?

— Nej — kanske inte alltid. Det beror af dem själfva.

— Af hvad då?

— Hm. Kanske mest af sättet på hvilket det sker. I de flesta fall ligger det något pretentiöst under all extravagans — ett slags skryt med frigjordhet och sådant. — Hur som hälst, som bevis på dålig smak anser jag det alltid då kvinnor äflas med att efterapa männens vanor och ovanor.

— För mig är rökning ett behof.

— Det är möjligt. Det kan jag inte bedöma.

— Som nu till exempel. Jag hade rentaf kväljningar af alt det söta slisket vi fått och längtade riktigt efter en rök ofvanpå det.

— Ja, jag förstår att man kan lägga sig till med många vanor och behof, som man ursprungligen inte haft. Det gör väl litet hvar, tänker jag.

Det blef en paus, hvarunder jag åter försjönk i betraktande af månljusets reflexer i den dunkla trädgården, och fröken Strandberg rökte sin cigarrätt. Då hon slutat, kastade hon den öfver balustraden, stoppade etuiet i fickan och återtog sin promenad, som hon afbrutit medan hon rökte.

Efter ett par slag stannade hon framför mig.

— Nå, har ni haft trefligt i kväll?

Det påflugna i denna fråga af en så godt som vildfrämmande person retade mig, och jag svarade kallt:

— Ja naturligtvis — så trefligt man i allmänhet brukar ha på en aftonbjudning.

— Hvilket icke vill säga mycket, menar ni. Jag rykte på axlarna.

— Det beror naturligtvis af tycke och smak. Hon skrattade sitt obehagliga satiriska skratt.

— Jaså. Ja, i min smak är då inte dylikt, det är säkert.

Jag böjde på hufvudet utan att svara och vände mig åter ut mot trädgården. Fröken Strandberg stod en stund framför mig, som om hon väntat en motsägelse eller åtminstone något svar, men då jag förblef tyst slog hon sig ned bredvid mig och började tala, nervöst och hetsigt, liksom drifven af ett behof att ge luft åt en hela kvällen mödosamt bekämpad sinnesrörelse.

— Jag kan värkligen inte förstå hvad folk finner för utomordentligt i det så kallade sällskapslifvet. Att för flere timmar stänga sig inne i kvafva

rum, där det är så hett att man knapt kan andas, fördärfva sig genom att proppa i sig en massa slisk, begapa, kriticera och förtala hvarandra och för resten prata en hop strunt, som det i regeln inte fins en gnista sundt förnuft i. Det är opartiskt sedt ert märkvärdiga sällskapslif, som ni tycker är så förbåldt pråktigt, att den, som inte är tillräckligt inne i det och kan delta i dess intetsägande pladder, blir förlöjligad, utskrattad eller helt enkelt skjuten åt sidan utan att bevärdigas med minsta uppmärksamhet.

— Och det är väl det, som egentligen är pudelns kärna, fröken Strandberg.

Hon stirrade ett ögonblick på mig och rodnade därpå häftigt.

— Hvad menar ni med det?

— Att det är harm öfver ett inbilladt förbi-seende, som dikterat ert utfall mot sällskapslifvet.

— Inbilladt — hon skrattade hårdt — det är ett ord som ni inte tror på själf, om ni vill vara uppriktig.

— Fröken Strandberg. —

Hon skakade otåligt på hufvudet.

— Ja, jag vet nog att ni anser mig närgången och påflugen och alt det där, därför att jag säger hvad jag tänker. Eller gör ni inte det?

— Det är kanske inte så utan.

— Jag hade knapt väntat att ni skulle vara så uppriktig. Men ni vill väl inte på allvar påstå att någon enda därinne under hela kvällen egnat

mig den minsta uppmärksamhet. Jag kunde till slut nästan inbilla mig att jag var idel luft, så fullkomligt förbisedd fann jag mig.

— Jag vet just inte att ni så synnerligt älskvärdt upptog ett par försök — af mig till exempel — att dra er in i samtalet.

— Jag afskyr medlidande, och det var det som dref er att tilltala mig.

— Ni tillägger min handling vida djupare motiv än den hade. Det var vanlig artighet mot en främling, det är alt. Hvilken orsak skulle jag väl ha att känna medlidande med er?

Hon lutade sig litet tillbaka, så att ansiktet kom helt och hållet i skuggan.

— Och ändå gjorde ni därinne en jämförelse, som ingalunda utföll till min fördel och som förmodligen väckte ert medlidande med mig.

— Ni menar —?

— Mellan mig och fru Linder. Ni jämförde ju oss båda.

— Nå ja. —

— Och med hvilket resultat? Ja, ni behöfver inte genera er för att säga ut.

— Jag fann er vara tvänne intressanta, mycket skiljaktiga exemplar af samma species.

Hon skrattade försmädligt.

— Ser man på. Det var att fyndigt och artigt komma från en kinkig fråga.

Jag skrattade också. Mitt originella sällskap började roa mig.

Fröken Strandberg stödde armbågarna mot knäna, lutade hakan mot de hopknäpta händerna och böjde sig i denna ställning fram mot mig, medan hon altjämt bibehöll sitt försmädliga leende.

— Ni beundrar vist mycket sådana kvinnor som fru Linder.

— Beundrar — jag smålog — nåja. Det är en mycket behaglig typ, om också inte precis den jag ställer högst.

— Sää. Hon såg förvånad ut. — Hvilken typ ställer ni då högre, om jag får fråga?

— Fru Linder är en världsdam — elegant, behaglig, spirituell och mycket angenäm på alt sätt. Men den typ jag företrädesvis beundrar, fröken Strandberg, efter ni engång användt det ordet, måste förete ett vida rikare själslif och större intelligens, vara djupare anlagd — med ett ord, vara af en i alla riktningar mer utpräglad individualitet.

— Hm. — Hon såg fortfarande nästan mistroget förvånad ut. — Det är nu er smak. Men det är ändå sådana som fru Linder, som har den största framgången i världen och blir mest beundrade och omtykta.

— Det kan nog hända.

— Och det, ehuru de ingalunda skulle förtjäna det.

— Det har jag inte sagt.

— Men så *är* det i alt fall. Hennes ton blef plötsligt häftig och hon slog sin knutna hand i

balustraden, så att det ekade. — De förtjänar det inte — inte en smul. Världsdam och världsdam kantänka! Ytliga, självviska, hjärtlösa modedockor, det är hvad de är. Jag afskyr dem och jag tål dem inte!

Hon var med ens så häftigt upprörd, att jag tyckte mig se hennes små ögon gnistra bakom glasögonen. Jag böjde mig fram mot henne utan att visa någon förvåning öfver hennes utbrott och sade lugnt:

— Ni tål dem inte, därför att ni öfverskattar deras egenskaper, fröken Strandberg.

— Jag? —

— Ja. Just de kvinnor ni smädar och säger er afsky är det ni innerst mest beundrar och önskade likna.

— Det är, förbanna mig, inte sant. Hon slog åter tungt i balustraden. — Hur kommer ni på sådant? Hvem har sagt er det?

— Hvem skulle väl ha sagt det. Jag såg det nyss därinne, då ni betraktade fru Linder.

— Pytt! Hon blef plötsligt osäker och det kom något nästan skygt öfver henne. — Ni tror väl att ni har ett förbåldt fint väderkorn, ni.

— Jag brydde mig ej om det brutala i hennes ord och ton utan svarade fortfarande lugnt:

— Jag är van att observera personer, fröken och att sluta mig till ett och annat af de observationer jag gör.

— Såå. Hon tvärtystnade och slog så med ens till ett gapskratt, som lika plötsligt upphörde.

— Nå ja — i grunden har ni rätt. Jag bryr mig inte mycket om att ni får den triumfen att veta det.

— Åter tystnade hon för ett par sekunder, men fortfor därpå hastigt med alt brutalare tonfall och uttryck ju mer upprörd hon blef.

— Ni skulle värkligen studerat ut det där genom att observera min fagra fysiologi i kväll? Det är ju inte något så dåligt prof på er människo-känedom, och jag märker tillika att min intressanta nuna är uttrycksfullare än jag trott. Det här är värkligen tusan så märkvärdigt, må jag säga. — Nå, efter vi nu engång slagit oss på att vara så förtvifladt uppriktiga mot hvarann, så kan vi ju hålla på med det en stund ännu. Ni kan ju till exempel säga mig, om ni inte finner mig vara hvad man kallar en förbannadt vacker flicka.

Tonen var full af skärande hån, men bakom detta uttryck skymtade jag ett annat, som grep mig djupt — en lidelsefull klagan öfver att veta sig oförskyldt vara ett af naturens vanlottade styfbarn.

— Fäster ni så stor vikt vid ett fördelaktigt utseende, fröken Strandberg?

— Jag brukar säga att jag inte gör det — att det gör mig samma strunt, om jag är ful eller vacker, men jag bryr mig inte om att ljuga för er. Skulle håller inte löna sig, tror jag. Om jag fäster vikt vid ett fördelaktigt utseende, säger ni. Herregud — det är ju det enda, som värkligen är värddt att äga.

— Det är som jag sade nyss. Ni öfverskattar yttre fördelar och fäster aldeles för stor vikt vid dem.

— Gör jag? Det skulle ni inte säga, om ni viste hur det käns att fullkomligt sakna dem.

Hon fortfor mer dämpadt och lidelsefullt:

— Redan som barn fick jag oupphörligt höra att jag var ful och obehaglig, och det gjorde mig skygg och inbunden. Jag har aldrig kunnat känna mig glad och sorglös som andra. Det låg beständigt för mig hur mycket sämre lottad jag var än de. Hela min ungdomstid var en enda lång tortyr. Jag längtade så brännande efter att få roa mig som andra unga, bli beundrad, smickrad, fjäsad och bortskämd. Jag tror jag skulle kunnat ge min själs salighet, då jag ännu trodde på sådant, därför, men det föll aldrig ens en skymt af något dylikt på min lott. Hvad hjälpte det att man sade att jag hade godt hufvud, att jag skaffat mig litet mer kunskaper än de flesta i min ställning, att jag bemödade mig att bekämpa mina fel och vara så bra som möjligt. Det inbringade mig ingenting af det jag så vanvettigt längtade efter, och hvilket ett näpet ansikte och en täck figur skulle förskaffat mig utan minsta ansträngning från min sida. Jag såg den ena efter den andra af mina jämnåriga, som jag viste var mig i många afseenden underlägsen, efter några glada, lyckliga flickår bli älskad, gift och medelpunkten i ett eget hem, och jag viste att mig skulle det aldrig hända — aldrig —

endast emedan jag var ful och obehaglig och otymplig på alt sätt, så ingen ens föll på den idén att närma sig mig för att se hvad som möjligen kunde döljas bakom det fula skalet.

Den motvilja jag hyst mot denna kvinna var försvunnen. Jag erfor endast den djupaste medkänsla för henne och sökte efter några ord till tröst, ehuru jag viste att alt hvad jag kunde säga skulle bli utan värkan, ty här kunde ju ingen hjälpa.

— Jag förstår er, fröken Strandberg. Men — förlåt att jag säger det — har icke felet legat endels också hos er själf? Har ni nånsin brytt er om att förvärfva er något kvinligt behag? I er dräkt, ert sätt, era uttryck och vanor lägger ni tvärtom an på att efterapa just det vårdslösa och osköna ni funnit hos männen, medan ni söker ge er sken af att förakta alt rent kvinligt.

— Förvärfva mig kvinligt behag, säger ni. — Men herregud, det är ju just det jag aldrig kunnat. Hvarifrån skulle jag fått det? Behaget är medfödt och kan inte förvärfvas, och ni ser själf hur ringa det är, som i den vägen fallit på min lott.

— Till en viss grad har ni rätt. Det ges ett medfödt behag som inte kan förvärfvas. Men det ges också ett annat, som småningom vinnes genom aktgifvande på sig själf och iakttagande af det mått- och smakfulla i alt. Det är den bildade och väl uppfostrade kvinnans behag, fröken Strandberg, hvilket, oafsedt om det är förenadt med naturligt

behag eller ej, alltid gör ett angenämt intryck och kommer oss att känna att vi ha framför oss en fin kvinna, fränsedt om hon är ful eller vacker, enkel eller elegant.

Hon stirrade en stund tankfull framför sig. Så skakade hon otåligt på hufvudet.

— Kanske har ni rätt, men det är ingenting för mig. Ingen talade nånsin till mig om detta då jag var ung, och nu är det för sent. Nu har jag kommit in i mitt sätt och mina vanor. Ni tycker de är afskyvärda och det kan väl vara. Eftersom jag inte kunde bli hvarken vacker eller behaglig, slog jag mig på raka motsatsen och blef så okvinlig som möjligt. Det är nog också mer i stil med mitt yttre. Ni afskyr min karlaktiga dräkt, mitt kortklipta hår, mina klumpiga rörelser, grofva uttryck och svordomar. Tror ni värkligen jag skulle vara så mycket älskvärdare i en elegant toalett, modärn frisyra och dylikt? Jag åtminstone kan inte finna det. — Nej, fröken Alm, jag är nog stilenligast som jag är, var säker därom.

— Ni skulle inte stött så många från er, om ni varit mer kvinlig i ert sätt och era vanor.

— Tror ni? Det är möjligt. Men jag skulle i alt fall inte vunnit det jag mest längtat efter och då kunde ju litet mer gillande eller ogillande vara detsamma. Nej, nej. — Det är för resten så godt som förbi nu med det värsta. Jag är fyrtio år, och vid den åldern är blodet redan svalare än vid tjugu. Det är bara ibland det kan komma

öfver mig samma lidelsefulla saknad som i min ungdom. Som nu i kväll, då jag såg fru Linder. Jag hatar sådana kvinnor, fröken Alm. Hvarför har de fått allt som förvägrats mig? Hvilken rättighet har de till skönhet och lycka framför mig.

Jag log vemodigt. Alltid och åter alltid samma förtviflade fråga från upproriska människobarn, som i trots resa sig -- mot hvem -- mot hvad? Mot ett blindt, oansvarigt öde. När skall man lära sig inse det gagnlösa i dessa frågor och med värdighet och resignation böja sig under den lott, som blindvis tillfallit en i tillvarans stora lotteri.

Jag tror jag sade henne något af detta, men jag är osäker huruvida hon förstod mig. I alla händelser gjorde det knappast något intryck på henne. Hon hade sitt sätt att se tingen, och det skulle hon behålla, om ej tiden och blidare öden småningom mildrande och försonande kunde invärka på detta sjuka och bittra sinne.

En tjänarinna kom fram till oss med bud att supén var serverad. Då hon gått, lade fröken Strandberg sin hand på min arm för att kvarhålla mig ännu några ögonblick.

— Ni undrar väl öfver att jag sagt er alt det här — åt en vildfrämmande person. Gör ni det?

— Nej, det gör jag inte. Det händer ibland att man lättare uttalar sig inför en främmande än för dem som står en nära.

— Jag har ingen som står mig nära, inföll hon kärft — och jag brukar aldrig prata om såna

här saker. Men jag hoppas — hon tvekade — jag tror inte att ni skrattar åt mig, fröken Alm. Ni kanske förstår mig bättre än de flesta andra skulle göra.

Det var ett bönfallande uttryck i den sträfva rösten som rörde mig. Jag rakte henne handen.

— Ja, jag förstår er, och det kan aldrig falla mig in att känna annat än den varmaste medkänsla för er.

Hon trykte hastigt och hårdt min hand.

— Tack. Men om vi ännu någon gång träffas, vill jag inte bli påmind om det här. Hör ni det.

— Var lugn. Det behöfver ni inte frukta.

— Nå adjö då. Jag kommer inte mer dit in. Hvad skulle jag där. Bäst att jag aldrig kommit hit i kväll. Jag tar mina saker i tamburen och smyger mig bort.

— Skall ni inte ta afsked af värdinnan?

— Det är detsamma. Ingen räknar på mig. Frågar hon efter mig, så säg att jag gått och inte velat störa.

Vi följdes åt in i tamburen, där hon fick rätt på ett kavajlikt öfverplagg och en rund mössa, hvilka hon slängde på sig, hvarpå hon flyktigt nickade åt mig och gick.

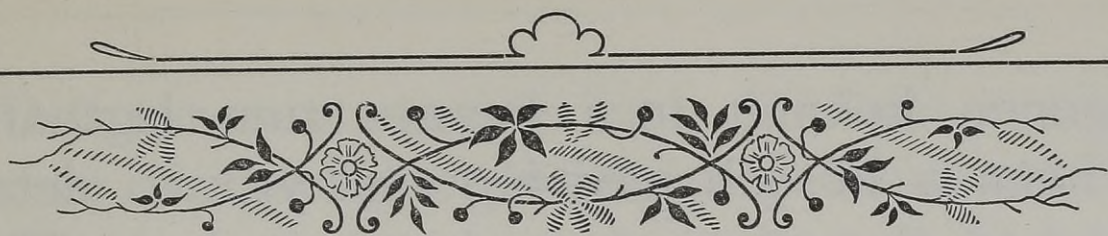
Därinne fortgick samkvämet ännu långt in på natten. Stämningen var fortfarande ytterst animerad, men jag var tankfull och förströdd genom den inblick jag så oförmodadt fått i ett oharmniskt, otillfredsstäldt människolif.

Ett par gånger senare med långa mellanskof mötte jag henne på gatan. Hvardera gången vek hon, då hon igenkände mig, in på en tvärgata. Fruktade hon kanske att jag ej skulle hålla mitt löfte, utan i blickar, om ej i ord, påminna henne om det förtroende hon gifvit mig och hvilket hon säkert efteråt ångrat? Eller blygdes hon för mig öfver den blick, hon så oreflekteradt låtit mig kasta i sitt annars så omsorgsfullt dolda själslif? Jag vet det inte. Vi ha aldrig råkats mer, och efter någon tid försvann hon fullkomligt från min synkrets. Måhända flyttade hon bort till någon annan ort. Eller kanske hon redan företagit den sista stora flyttning, som förestår oss alla och från hvilken ingen återvänder.

III.

Sorg.

Den hade legat för henne hela dagen, den korta, kalla dödsannonsen i morgontidningen — legat för henne så underligt, nästan som en förebråelse. En förebråelse. — Hvad hade hon väl att förebrå sig? Hvad angick hans namn numera henne — detta namn som hon en kort tid burit. En tid så full af bitter olycka, att hennes enda sträfvan under långa år varit att utplåna hvarje minne däraf. Och det hade lyckats henne. På nära tio år hade hon aldrig hört hans namn nämnas — aldrig sett det i någon tidning. Efter återkomsten till sitt föräldrahem hade hon återtagit sitt flicknamn och strukit ringarna af sin hand, och därmed var hvarje yttre påminnelse om hennes korta äktenskap borta. För henne gjorde det ingen skilnad — han kunde lika väl ha dött för tio år sedan som nu. Då hennes mor på

morgonen kommit in i hennes rum, lagt armen om hennes lif och med låg röst yttrat i det hon visade på annonsen: — se här, mitt barn, han är död, hade hon ett ögonblick stirrat på det förhatliga namnet och därpå utbrustit kort och hårdt i det hon otåligt vred sig ur moderns omfamning: — död — såå. För mig har han varit det länge. Hennes mor hade icke gjort någon anmärkning, men i hennes sätt mot dottern hade legat en större ömhet än vanligt — en ömhet som retade denna. Skulle det vara någon yttring af deltagande, så var den fullkomligt förspild på henne.

Hon började sjunga under det hon fortfor att kläda sig och tog en röd korallbrosch i stället för den svarta hon hittils begagnat. Hvad angick väl detta dödsfall henne?

Hon var ovanligt glad och språksam vid frukostbordet, ty hon inbillade sig ha mött en forskande blick ur sin fars ögon då hon inträdde i rummet. Hur löjliga de alla voro!

Då hon klädde sig för att gå till sina lektioner — ty altsedan hon återvändt hem hade hon gifvit musiklektioner, emedan hon ville åtminstone till en del underhålla sig själf — tänkte hon med en viss retlighet på att alla dessa främmande människor, hon denna förmiddag skulle sammanträffa med, läst annonsen och nu skulle möta henne med nyfikna, frågande blickar, undrande hur hon tog det. Som om hon behöft taga det annorlunda än hvilken annan som hälst.

Det var sant, tänkte hon, där hon vandrade längs de af höstregnet smutsiga gatorna, om detta inträffat för en åtta, nio år sedan, då hade hon tagit det annorlunda än andra. Då hade hon gladt sig däråt — jublat, som man jublar öfver en fiendes undergång. En fiendes — ja, ty det hade han varit denne man, som förstört hennes lif och trampat hennes lycka under sina fötter. Hon hade hatat honom lidelsefullt, gränslöst. Hatat, emedan hon en gång så passioneradt älskat honom.

Men alt detta var förbi. Nu hade hatet såväl som kärleken längesedan slocknat i hennes hjärta. Hon skydde hans namn som man skyr ett obehagligt minne, men för öfrigt var han och alt som angick honom henne fullkomligt likgiltigt. Om blott folk ville tro det.

Det var besynnerligt, hur väl hon mindes hvarje ord i dödsannonsen, ehuru hon kastat endast en flyktig blick på den — hur den beständigt lyste mot henne från de hvita notbladen — ljud i hennes öron som text till de melodier hennes elever spelade — stod för henne med irriterande klarhet under det hon ovanligt glädtigt språkade med sina elevers föräldrar, syskon och tanter. Det kom sig af att alla dessa iakttagande blickar gjort henne nervös.

Nåja, den hade då icke heller varit så lång, dödsannonsen, att hon ej godt skulle kunnat minnas den. Och så kall! Där fans icke ens det vanliga — »sörjd och saknad». Men hvem skulle

väl sörjt honom? Han hade varit enda barnet, och föräldrarna voro längesedan döda. Främmande hade troligen satt in annonsen. Han hade alltid varit så ensam — alldeles ensam. — Nå, det angick då för resten als icke henne. Det fans nog flere ensamma män i världen än doktor Vinter. —

Det var då för väl att denna odrägliga förmiddag äntligen var öfver. Om den räkt längre, hade hon bestämdt ej förmått uthärda den. Men nu viste då folk, hoppades hon, hur fullkomligt likgiltig doktor Fredrik Vinters död eller lefnad var för den kvinna, som engång varit hans hustru. —

Uppgiften om hans ålder var oriktig, det hade hon genast märkt. Där stod: »i en ålder af fyrtisju år». Han var född i december — den fjärde december. Han var endast fyrtissex år, tio månader och tjugusex dagar då han dog. Han hade ju varit tolf år äldre än hon. —

Han hade haft ett så vackert svart skägg, tätt och mjukt. Det hade bildat som en ram kring hans mörka allvarliga ansikte. Hade det grånat under hans sjukdom? Kanske blifvit alldeles hvitt? Han hade ju ej varit ung längre — nästan fyrtisju år. — Och så hans tunga, ensamma lif. —

Hon var så trött, att hon haft lust att gråta då hon väl var hemma och uppe på sitt rum — så förfärligt trött. Och så en så besynnerlig känsla af yrsel och tomhet. —

Där voro några ord i dödsannonsen, som hon ej kunde få ifrån sig, hur mycket hon än försökte.

Där stod — »efter ett långvarigt lidande». — Ett långvarigt lidande. — Hurudant lidande? Hon hade ej haft en aning därom. — Ett långvarigt lidande. — Huru långvarigt? —

Det var då ohyggligt så nervös hon var. Hon hade bestämdt förkyllt sig och höll på att bli sjuk.

Klockan var öfver tre. De skulle troligen snart komma med matbud, och hon tänkte därpå med en kväljande känsla. Om hon skulle slippa gå ned, så trött som hon var. Men då skulle de kanske tro — Nej, det var nog bäst hon gick.

Hon var mycket tyst och blek vid middagsbordet och rörde knapt vid maten. Men det var ingen som gjorde någon anmärkning därom eller om att hon strax efter middagen åter gick upp på sitt rum i stället för att som vanligt sätta sig med sitt arbete i förmaket hos föräldrarna.

Ett långvarigt lidande. — Orden ljödo oupphörligt i hennes öron, medan hon i den tilltagande skymningen vandrade fram och åter i sitt rum. Var det därför hon aldrig hört något om honom under alla dessa år? Hon bodde i en aflägsen småstad, dit rykten sällan nådde, och man hade skildt för henne aktat sig att nämna doktor Vinters namn — men ändå. — Han hade varit en af hufvudstadens skickligaste läkare, och under deras äktenskap hade man mycket talat om de lyckade kurer han gjort. Och nu denna fullkomliga tystnad. — Hon hade undrat däröfver ibland. Var detta förklaringen? Ett långvarigt lidande. —

Ett långvarigt lidande. Ett lidande under kanske många år. Och hon hade ingenting vetat. Hvem hade väl vårdat honom?

Hvem? — Främmande naturligtvis. Han hade ju ingen egen, sedan hon, hans hustru, öfvergifvit honom. Hon, som bort vara honom närmast, hade icke ens vetat af hans sjukdom — hade tänkt på honom med bitterhet och ovilja, medan han låg sjuk och ensam — sjuk och alldeles ensam. —

Stod det värkligen ett långvarigt lidande i dödsannonsen? Ja, hon mindes det fullkomligt tydligt. Men hon kunde ju se efter i alt fall. — Hvar var tidningen?

Hennes mor hade tagit den med sig. — Hvarför hade hon tagit den med sig? Den brukade ju alltid lämnas hos henne sedan de läst den där nere. Hvarför hade de ej gjort det i dag? Var det emedan de ej ville att hon mer skulle se den där annonsen — att hon skulle glömma den. — Som om hon kunde glömma! —

Det hade ju varit lika bra att ringa och be jungfrun hämta den, tänkte hon, då hon gick ned för trappan. Men då skulle de undrat hvad hon ville med den och kanske till och med trott att hon sörjde honom. Sörja honom — hon. — Nej, det kunde då aldrig komma i fråga.

Hvar var tidningen? Hon brydde sig ej om att tända lampan — hon skulle nog se den i det klara månskenet, som strömmade in genom de höga fönstren. Kunde den vara i förmaket hos

föräldrarna? Åhnej. Den lästes alltid på morgonen och togs aldrig dit in — men hvar kunde den vara?

Hennes kinder började bränna som i feber. Hade de gömt den för henne? Hon måtte väl ha rättighet att läsa sin egen mans dödsannons så många gånger hon behagade utan att någon behöfde hindra henne. — Sin egen mans. — Ja, ty det hade han varit. Icke blott en gång för många år sedan, utan ännu nyligen — blott för några korta dagar tillbaka. — Ah, äntligen!

Med feberaktig brådska drog hon fram tidningen under de böcker och papper, bland hvilka den var instucken, ilade upp på sitt rum och fram till fönstret. Hon kunde godt läsa i det bländande månljuset. — Ja — här var det. —

Hon slöt ögonen med en rysning, men bokstäfverna tyktes bränna genom ögonlocken och med oemotståndlig makt tvinga henne att betrakta dem. Hvad hjälpte det att hon mindes hvarje stafvelse. Hon måste se dem framför sig ännu en gång.

Död:

Att doktorn och riddaren Fredrik Vinter efter ett långvarigt lidande stilla afled natten mot den trettionde oktober i en ålder af fyrtisju år, varder endast på detta sätt tillkännagifvet.

Hon sjönk ned på en stol med en känsla som om hon omöjligt kunde hålla sig upprätt. — Död

— Fredrik Vinter död — och efter ett långvarigt lidande. — — —

Medan hon satt där och stirrade framför sig, trädde tvänne taflor fram för henne — växelvis — den ena efter den andra — och båda talade sitt eget tysta, anklagande språk.

— En solfylld juliafton. I löfsalen vid stranden står en högväxt man med ett allvarligt mörkt, nästan svårmodigt ansikte, som dock nu strålar af lycka. Hans ena arm ligger fast slutet kring lifvet på en ung flicka. Med den andra handen böjer han hennes ansikte uppåt, ser henne djupt in i ögonen och säger:

— Min älskling, du har gjort mig mycket lycklig. Jag vet att jag är dystert och inbunden, men du skall tänka på hur sorgligt mitt lif varit och ha öfverseende med mina egenheter, tils jag vant mig vid min lycka. Vill du det?

Och flickan gömmer sitt ansikte i det mjuka svarta skägget och hviskar:

— Tala icke så. Det förefaller mig som om jag aldrig kunde göra nog för att förtjäna den stora lyckan af din kärlek.

— En mörk höstnatt. I rummet ligger en döende. En lång sjukdom lider mot sitt slut. Det bleka ansiktet är fåradt af lidande, det mörka håret och skägget grånadt. Han är allena. Intet kärleksfullt ansikte lutar sig sörjande öfver honom, ingen mjuk hand torkar dödssvetten från hans panna, ingen öm röst hviskar ord af tröst och

hopp i hans öra. Han är ensam — nej, icke alldeles. På stolen bredvid kaminen slumrar en legd sköterska. Hon hör ej den svaga, rosslande rösten, sucken från den döendes läppar. Och i nattens tystnad, ensam och öfvergifven, utandas han sin sista suck. Ett sorgligt slut på ett tungt och sorgligt lif.

Och flickan, som skulle älska och ha öfverseende med honom, hvar fans hon? Långt borta — utan att egna honom en tanke, om ej af bitterhet och ovilja.

Den unga kvinnan störtade upp och begynte som jagad gå fram och åter i rummet. Store gud — hur hade det blifvit så — hvems var skulden?

— Hans, hans, hade hon högljudt ropat alla dessa år. — Min — också min, ljöd det i dag inom henne.

Han hade varit dyster och inbunden, sträng och fordrande — det var sant — als icke passande till make åt ett nyckfullt, trotsigt, bortskämdt älsklingsbarn. Han hade gjort henne gränslöst olycklig — ja. Men hon — hvad hade det blifvit af det öfverseende hon lofvat honom? Hon hade satt hårdt mot hårdt och slutligen hänsynslöst och enträget yrkat på skilsmässa.

Det var förfärligt att nu tänka på de sista ord af honom hon hört och på den tunga suck, som åtföljde dem, då han vid afskedet råkade henne sin hand, som hon full af ovilja stötte undan. — Jag viste ju att jag ej passade för lyckan, hade

han sagt. Både hans lif och död hade besannat dessa ord.

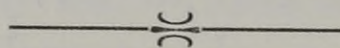
En dof kvidan frambröt öfver hennes läppar. Hade någonsin under hans sjukdom — detta långvariga lidande — hans tankar ilat längtande och förlåtande till den kvinna, som en kort — ack hur kort — tid låtit honom känna en skymt af lycka — för att sedan lämna honom ännu mer ensam och fattig på glädje än förr.

Hon sjönk ned bredvid stolen och prässade sina läppar mot namnet i dödsannonsen, medan en lidelsefull bön om förlåtelse uppsteg ur hennes hjärta till honom, som numera hvarken kunde höra eller besvara den. — — —

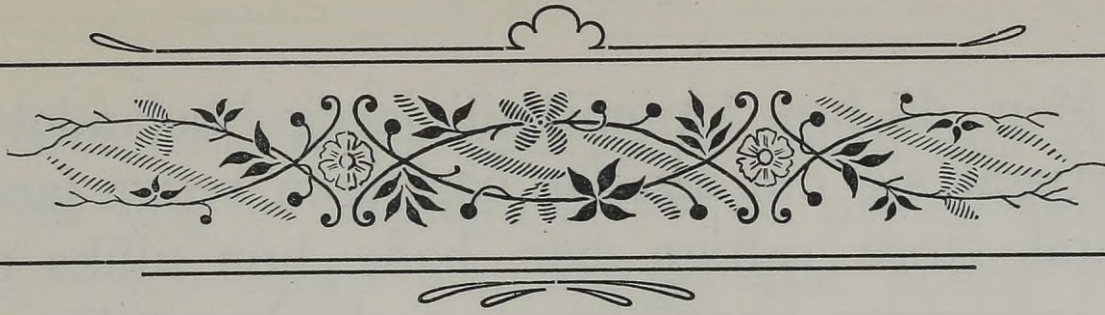
En timme senare öppnades dörren sakta, och hennes mor inträdde i rummet. Den unga kvinnan upplyfte sitt af tårar öfversköljda ansikte från det fuktiga, nedskrynklade tidningsbladet och med en suck, som nästan liknade ett skri, kastade hon sig om moderns hals.

— Mamma, mamma, jag älskade honom en gång, och han har dött utan att jag fått hans förlåtelse.

Den gamla frun slöt henne hårdt i sina armar. Hon förstod, att detta var en sorg för ny och djup för någon tröst. Hon strök endast mildt det vid hennes bröst hvilande hufvudet och hviskade, medan hennes egna tårar föllo på det mörka håret: — Stackars barn — stackars, stackars barn! — — —

IV.

En hustru.

Tulisolen gassade brännande varm ned öfver trädgårdslandet, där fru Berntson halflåg och rensade jordgubbar.

Det var tidigt på eftermiddagen, mellan tre och fyra — nästan den hetaste tiden på dagen, då det var som minst lämpligt att taga itu med rensningen, tänkte fru Berntson. Det hade heller inte precis varit hennes mening, då hon begaf sig till jordgubbslandet. Hon hade bara velat se efter om där inte redan fans några mogna bär, så hon kunde få litet till kvällen åt Valle. Valle var så förtjust i jordgubbar — det var nu det bästa han viste. Och i dag var det ju deras bröllopsdag, då hon alltid brukade ställa ihop en extra god kvällsvard åt Valle. Det var nu det minsta hon kunde göra till tack för den lycka han beredt henne under deras äktenskap.

Men då hon kommit till jordgubbslandet och öfvertygat sig om att där värkligen redan fans ett femtital stora saftiga bär, hade hon tillika gjort den ledsamma upptakten, att de besvärliga refvorna, som hon för icke länge sedan så omsorgsfullt bortrensats, åter växt alldeles otroligt, och så hade hon utan vidare slagit sig ned och börjat sitt utrotningskrig.

Det var värkligen ett besvärligt arbete så här i solhettan — isynnerhet för henne som så besvärades af värmen, så korpulent som hon var. Ja, det var nu besynnerligt med den fetman. Den måste bestämdt bero af anlag, ty om någon förde ett rörligt, föga makligt lif, så var det hon, fru Berntson, och ändå blef hon år från år alt korpulentare, ehuru man påstod att motion motverkade fetma. Motion hade hon nog, gubevars, men inte hjälpte det. — Med Valle var det däremot helt annat.

Han hade nu också alltid sett så fin ut med sin smärta figur och sitt ljusa krusiga helskägg. Och inte hade han åldrats en smul på de tio år de varit gifta. Tio år — tänk ändå, att det i dag var tio år sedan hon firade sitt bröllop med Valentin Berntson.

Fru Berntson upphörde en stund med rensningen och försjönk i tankar på gångna tider — på den underliga tid, som föregått hennes giftermål med den vackra, begåfvade Valentin Berntson, som alla unga flickor flammade för.

Det hade hon också gjort, ehuru hon ej mer var så ung — tjugusju år — ett par år äldre än han — och ehuru han aldrig visat henne någon uppmärksamhet. Hon hade rakt inte kunnat hjälpa det, så glad och vacker som han var. Men hon hade aldrig trott att han brydde sig det minsta om henne. Han hade ju låtsat slå alldeles för-
tvifladt för den vackra Signe Karlberg och den lilla näpna Mili Roos.

Hon måste riktigt skratta, då hon tänkte på hur fullkomligt han fört dem alla bak ljuset — henne med — och hur förvånade alla blifvit, då på en bjudning i hennes hem deras förlofning eklaterats.

Men själf hade hon kanske varit den mest förvånade, ty frieriet hade föregående kväll kommit fullkomligt oväntadt. Det var nog sant att hon var ortens rikaste flicka, som haft nog så många anbud, men denna omständighet hade då inte invärkat på Valle. — Valle med sina högre intressen brydde sig inte om något så lumpet som pengar.

Fru Berntson anföll åter energiskt refvorna. — Neej, den orättvisan hade hon då för sin del aldrig gjort honom, att hon trott det han gift sig med henne för hennes pengar.

Visserligen hade han haft en massa skulder — enorma skulder, hade hennes far sagt, då han svärande fick betala ut mer pengar på sex månader än han gifvit ut under de sextio åren af sitt lif.

Men herregud, Valle hade ju varit en fattig gosse. Inte hade väl hans dyra studier gått af för ingenting. Det borde ju hvem som helst förstått.

Det hade också retat hennes far att Valle efter sitt giftermål lämnade studierna och slog sig ned på egendomen, där han lefde som en rik gods-egare. Han hade varit oresonlig nog att fordra, att Valle då åtminstone skulle lägga sig in i egendomens förvaltning. Valle med sin bildning och intelligens! Han förstod inte att det som kunde passa för honom själf, som aldrig haft några ideella intressen, som Valle sade, eller för henne, dottern, med hennes bristfälliga bildning och praktiska sinne, det skulle alldeles inte gått an för Valle, om hvars begåfning alla talade.

Det hade många gånger varit riktigt tråkiga uppträden medan fadern lefde. Valle, som alltid var fin och grannlaga, hade oftast gått ur vägen för de brutala utbrotten af hans missnöje. Men naturligtvis hade de sårat och plågat hans känsliga och fina natur.

Sedan, då fadern dött, och egendomens skötsel öfvertagits af henne själf, hade det blifvit mycket bättre. Hon viste ju, hur alt trassel med tjänare och andra praktiska småbestyr plågade Valle, och därför stälde hon det alltid så, att han fick vara i ro med sina böcker och skrifningar.

Ty det hade då varit orätt af fadern att påstå, att Valle lämnat studierna. Han gjorde ju ej annat än studerade och skref. Och om han icke brydde

sig om att, som fadern önskat, taga några examina, så var det hans ensak. Hvertill skulle han behöft det? Han hade ju sin rikliga utkomst af egendomen, och hon såg också hälst att han stannade hemma i ro hos henne.

Vist var det litet besvärligt för ett fruntimmer att alldeles på egen hand sköta den stora gården. Hon vågade ej ens begära råd eller annars i dessa saker meddela sig med Valle, ty Valle blef alltid nervös då dylikt kom på tal. Det måste också vara bra tråkigt att bli neddragen från de ljusa rymder, där hans ande sväfvade — hon hade en gång läst dessa ord någonstädes och funnit dem så passa in på Valle att hon lagt dem på minnet — för att lyssna till hennes simpla prat om drängar och pigor, skogshygge och hafresådd. Hon förstod det ju så godt, och det var häller inte ofta hon störde Valle med sådant. För resten hade hon nog gärna alt detta besvär och mera till om det behöfts — för Valles skull.

Herregud, hvad hon ändå kunde hålla af honom! Fru Berntson fick riktigt tårar i ögonen vid tanken därpå. Mycket, mycket mera nu än för tio år sedan, ehuru hon redan då tykt sig älska honom öfver alt annat.

Hur hon höll af honom och hur tacksam hon var mot honom för det han valt just henne, den obetydliga Selma Berggren, till sin hustru. Det var det hon aldrig kunde glömma. Att Valentin Berntson valt just *henne*. Hon kunde aldrig riktigt

förstå det. Valentin Berntson och hon. — De voro i sanning hvad man kallar ett omaka par.

Nu måste hon åter skratta riktigt hjärtligt, ehuru hon var alldeles ensam. Jaa, riktigt ett omaka par. Valle så fin och smärt och ljus, alltid i modärna kostymer — riktigt elegant. Och hon, stor och fet, rödbrusig och solbränd, i simpla bomulls- eller halfylleklädningar i hvardagslag — bara sådant som var bekvämt och ej drog tid att ikläda sig. Riktigt en medelålders enkel landtfru, medan Valle såg ut som den finaste stadsherren. Ett omaka par värkligen. Hon måste nu riktigt skratta.

I början af deras äktenskap hade det grämt henne ibland, att hon inte var vacker som Signe Karlberg eller liflig och söt som Mili Roos. Hon hade fruktat att Valle skulle sakna dessa egenskaper hos sin hustru, och en gång hade hon frågat honom därom. Men han hade bara sett så besynnerligt långt på henne, som om han blifvit förvånad öfver hennes fråga. Så hade han strukit henne öfver håret med en af sina ytterst sällsynta smekningar, och han hade nästan haft tårar i ögonen då han svarat:

— Kära Selma, det är detsamma för mig om du är ful eller vacker. Du är god, och det är alt hvad jag önskar.

De orden och den smekningen hade hon sedan länge gladt sig åt. Ja, ännu kunde hon bli riktigt varm om hjärtat då hon tänkte på dem.

Det var bara två saker, som sedan dess gjort henne bekymmer i hennes äktenskap, den ena för hennes egen, den andra för Valles skull.

Först det, att hon inte hade några barn, som hon så innerligt skulle önskat. Valle brydde sig inte därom. Han sade alltid att han helst såg att han slapp höra barnskrik och se en rad dammiga, brunstekta, osnutna ungar komma inrusande om sommarn från sina lekar och gnälla efter smörgås och mjölk, som de alltid gjorde hos doktors. Ja, Valle var nu alltid så fin. Men hon för sin del skulle så oändligt gärna haft ett par tre småtingar att pyssla om. Det hade varit så roligt. Men det var väl nog bra som det var. Det var nog vår herre som stält det på det viset. Och ett var då säkert. Hade hon haft barn, hade hon ej haft så mycken tid att passa upp Valle och sköta gården.

Det andra, som oroade henne, var att hon inte kunde vara något egentligt sällskap åt Valle. Valle hade bara hvad han kallade ideella intressen, och dem förstod hon sig inte på. Hon var en sådan där jordbunden natur, som Valle brukade tala så föraktligt om. Hon viste det nog och grämde sig däröfver, men kunde inte hjälpa det. Alla hennes tankar och intressen, farhågor och förhoppningar, fröjder och sorger rörde sig bara kring hemmet och Valle och kunde på sin höjd sträckas till grannarnas och hennes egen hemsockens angelägenheter, men därutöfver kunde hon

icke komma. Hon kunde ibland riktigt förundra sig öfver Valle. Han kunde så lifligt intressera sig för alla möjliga angelägenheter i hvarenda världsdel. Och så som han kände till och var inne i alt! Det var säkert, att om europeer och amerikanare kunnat fråga Valle hur de skulle ställa med sina styrelser och affärer, så hade de inte gjort så många dumheter, som Valle sade. — Men Valle var nu riktigt en öfverlägsen person, och det var så ledsamt att hon ej als kunde följa med hans andes flykt.

Inte att Valle fordrade det eller någonsin förkastade henne hennes brist på bildning — för ingen del. Valle var ju snäll och grannlaga och hade ett sådant öfverseende med henne. Bara hon höll deras hem prydligt och ordnadt, tillsåg att maten var god och väl serverad, höll hans kläder i ordning och såg till att han inte blef störd i sin hvila eller i sina sysselsättningar, så fordrade han inte mer af henne. Tvärtom hände det en och annan gång att han klappade henne på axeln med orden: — tack, min snälla lilla gumma. Och då var det henne en lång tid, som om hon haft vingar under fötterna, då det gälde att uträtta något åt Valle.

Seså, nu var landet rensadt, nu kunde hon plocka bären. De här jordgubbarna skulle nu riktigt bli en öfverraskning åt Valle. Sist vid frukosten i dag hade det varit fråga om dem. — Tror du inte jordgubbarna blir mogna snart, hade

Valle sagt. — Jag borde just gå i trädgården och se efter. Men hon hade bara helt lugnt svarat: — nej, kära du, inte förrän tidigast om tre fyra dagar, ty hon hade då redan tänkt ut att öfverraska Valle med dem till kvällen. Hon måste riktigt skratta, då hon tänkte på hur fiffigt hon lurat honom. Det var nog inte så lätt att lura Valle.

Det var fasligt så hett det var. Hon var alldeles upplöst af värme. Männe Valle ännu höll på med sin middagslur i biblioteket, som han ville att hans rum skulle kallas. Där var nu vist i allmänhet svalt och skönt, bara fönstren stodo öppna och rullgardinerna voro nedfällda, och det viste hon att de voro. Men i dag förslog kanske inte ens det. Och Valle behöfde nog sin middagslur, om han sedan skulle, som han sagt, gå med fröken Vinge till udden för att visa henne utsikten därifrån.

Det var nu också utmärkt snält af Valle att göra sig så mycket besvär för fröken Vinge, den där bleka, nervösa flickan, som kommit hit ut på landet för att sköta sin hälsa. Ty inte kunde nu Valle ha något nöje af en sådan där flicksnärtas sällskap, fast ungdomen ju nu för tiden, gubevars, var så inkommen i alt och kunde resonnera om alt under solen — både om det som passade och inte passade. Fröken Vinge såg just ut att vara en sådan där djärf nutidsflicka, som inte skydde att upptaga och uttala sig i hvilket ämne som hälst.

Men Valle var nu alltid så artig och uppmärksam mot främlingar och hade därför också tagit sig af fröken Vinge.

Nej, nu såg hon på solen att klockan måtte vara nära fem. Nu fick hon lof att gå in och se till att folket fick ut sitt eftermiddagskaffe. Åhå — hon var riktigt styf i kroppen af att ha suttit så länge nedhukad. Jo, jo, det kändes nog att man började bli gammal och inte mer var så mjuk och böjlig som förr i tiden.

Fru Berntson reste sig, tog jordgubbarna, som hon plockat på ett stort rabarberblad, och ämnade gå, då hon hörde röster närma sig i ifrigt samtal. Landsvägen strök rakt förbi trädgårdsstaketet. Hon stannade och lyssnade. — Kära hjärtandes, den ena rösten var ju Valles. Men när i all världen hade Valle hunnit ut? —

— Nej, nej, fröken, som jag säger, kom aldrig med några inkast mot Ibsen. Han är storartad, sublim — af öfverlägsen genialitet.

— Javist, naturligtvis. Ibsens geni är ju en dogm. Jag påstår bara att han är oklar och svår att förstå.

Det var fröken Vinges röst. Fru Berntson kände igen den egendomliga nervösa skälfnigen i stämman. En hastig skugga flög öfver hennes ansikte. Hade Valle redan hunnit till henne, och var det kanske hans mening att hämta henne till dem? Det var något som fru Berntson inte riktigt gärna skulle sett, isynnerhet i dag, då hon

räknat på att få ha Valle ensamt för sig hela kvällen. Hon fann sig dessutom alltid besvärad i fröken Vinges sällskap. De två hade ej många ord att säga hvarandra.

— Det är just det upphöjda hos Ibsen, att han skrifer endast för ett fåtal, en liten publik af »åndsaristokrater» som han själf. I egentlig mening kan han aldrig bli populär; men de som fatta hans sublima symbolistik, de ställa honom öfver hvarje annan nutida författare.

De hade nu kommit midt för det ställe där fru Berntson stod och stannade några ögonblick. Fröken Vinge såg in i trädgården utan att se fru Berntson. Hon log litet ironiskt.

Jag måtte då ej vara åndsaristokrat som ni säger, ty jag erkänner uppriktigt att jag ej förstår mig på hans subtiliteter. För resten tycker jag, att om en författare har något af värde att säga publiken, så må han göra det klart och tydligt, så att alla kan fatta hvad han vill och menar. Där har vi nu t. ex. Byggmester Solnes, om hvars mening så många Ibsentolkare tvistat.

— Byggmester Solnes. — Kors så ifrig och intresserad Valle såg ut och hur rakt han såg fröken Vinge in i ögonen! Fru Berntson måste ofrivilligt tänka på, att just så hade han förr i tiden sett på Signe Karlberg och isynnerhet på Mili Roos. — Nå men, fröken, det är ju klart att Ibsen tänkt sig —

— Nej, nej, börja för all del inte med någon förklaring öfver hvad ni tror han tänkt sig, ut-

brast fröken Vinge med ett otåligt skratt. — Till det är det för varmt. Visa mig hållre era vackra rosor. Jag ser en sådan mängd genom staketet.

— Altför gärna. Vill fröken stiga in i trädgården. Där är skugga i bersåerna, och vi kan gärna vänta en stund tills det blir svalare, innan vi går till udden.

Fru Berntson hörde trädgårdsgrinden öppnas och stängas och lätta steg på den sandade gången. — Att hon nu också ej hunnit bort härifrån, då hon just ämnat gå. Nu måste hon visa sig för fröken Vinge så som hon såg ut efter rensningen.

Hon såg på sin urblekta rutiga bomullsklädning och sitt stora förkläde, tänkte på, att hon hade bara toflor på fötterna och sin gamla, fula gårdshatt på sig, att hennes stora bruna händer buro spår af jordgubbsrensningen och önskade sig af alt hjärta därifrån. Hon såg sin man och fröken Vinge stanna framför en rosenbuske med praktfulla ljusröda rosor.

— Ah, så förtjusande! Jag riktigt afundas er era härliga rosor. Se, så skära och fina!

Valentin Berntson bröt ett par af de vackraste, plockade omsorgsfullt bort taggarna och råkade dem åt fröken Vinge.

— Skära och fina som ni själf. De passar till ert ansikte och er vackra klädning. Ni skall fästa dem vid ert bälte.

Fröken Vinge tog leende rosorna ur hans hand, fäste dem vid sitt skärp och såg sedan altjämt leende upp till honom.

— Vet ni, herr Berntson, att ni har ett förtjusande sätt att säga komplimanger. Inte tillgjordt och så att säga understruket som de flesta andra herrar, utan så enkelt och naturligt — alldeles en passant — att man nästan tror att ni menar hvad ni säger.

— Det gör jag också, fröken Vinge.

— Bah. Inte mer än alla andra. Det är bara ert sätt som är olikt andras.

Fru Berntson hade lindrigt bleknat, där hon stod osedd några steg från de båda, och handen, som höll bladet med jordgubbarna, darrade. I det samma vände fröken Vinge sig om och fick se henne.

— Ah, se fru Berntson. — Nu vände också Valle sig om och kom fram till henne. Kanske var det inbillning, men hon tyckte de båda sågo förlägna ut.

— Är du här, Selma, min lilla gumma. Hans ton var på en gång brydd och ovanligt hjärtlig. — Och se jordgubbar, de första i år. Ser ni, fröken Vinge.

Fru Berntson hade återvunnit sin jämvikt. Kanske var hennes solbrända ansikte en nyans blekare, men det var ingen som märkte det.

— Jag viste inte att du gått ut, Valle.

— Jag gick litet tidigare än jag ämnat, men så tyckte vi det var för varmt att gå till udden

ännu och skulle hvila här litet först. Och nu bjuder du vist fröken Vinge på jordgubbar. Jag trodde inte de var mogna ännu.

Fru Berntson mindes sin list vid frukosten och log, men ändå var det en ovanlig tyngd öfver hennes glada sinne.

— Jag ämnade öfverraska dig med dem i kväll. De är de enda som är mogna. Hon skulle ej gärna gifvit bären åt fröken Vinge.

— Så snält af dig. Valle tog bladet ur hennes hand och rakte det åt fröken Vinge. — Vill ni äta dem så här i naturligt tillstånd eller serverade med socker och grädde? I så fall skall vi gå in.

— Nej tack, jag äter dem hälst så här. Men eftersom bären var ämnade åt er, måste ni dela dem med mig. Se här har ni en nål. Håll i bladet, medan jag drar af mina vantar.

Fröken Vinge drog den långa linnevanten af sin fina hand, sköt upp sitt hvita flor, tog en knappnål från bältet och började äta bären ett och ett. Fru Berntson följde den hvita handens mjuka rörelser, och hon såg att Valle gjorde detsamma. Han hade alltid svärmat för vackra kvinnohänder. Åter måste fru Berntson tänka på Mili Roos. Hon hade också haft vackra hvita händer, som Valle förr i tiden alltid velat kyssa.

Det var besynnerligt, hur hon nu oupphörligt kom att tänka på dessa båda, Signe Karlberg och Mili Roos. Och ändå liknade fröken Vinge hvar-

ken den ståtliga Signe eller den lilla blonda Mili. Snarare var det något i Valles sätt och blickar, som så lifligt återkallade i hennes minne den tid, då han ansågs vara förälskad i än den ena än den andra af de vackra flickorna, och då hon själf led svartsjukans alla kval.

Men fröken Vinge tog sig också ovanligt bra ut i dag, det måste fru Berntson medge. Skär och fin — ja, det var hon i sin lätta blekröda sommarklädning. Det bleka ansiktet hade af värmen fått en svag färg, som gjorde att hon värkli- gen liknade en ljusröd ros. Skär och fin — åhja, lång och smärt och elegant som hon var. Men fru Berntson skulle ändå hellre sett att Valle icke sagt så om henne.

De stodo midt emot hvarandra och höllo båda i bladet. Fru Berntson gaf akt på, att Valle, som annars inte gärna afstod något, då det var fråga om jordgubbar, nu endast för syns skull plockade åt sig några, men lämnade de öfriga åt fröken Vinge. Henne tänkte ingendera på.

— Vill ni inte komma hit i bersån och hvila er litet, innan vi går, föreslog Valle, då jordgubbarna voro slut. — Kommer du med, Selma?

— Jag måste gå in nu och se efter kaffe åt folket.

— Jaså. Vill du skicka ut åt oss litet lemonad. Ni dricker ju lemonad, fröken?

— Tack. Men vi gör vist fru Berntson för mycket besvär. Vi kan sitta här en stund, men

ni får låta bli att disputeras med mig, herr Berntson. Jag blir alltid retlig, om jag tvingas att disputera i värme.

Sådana ord och miner den flickan hade! Och talade hon nu inte till Valle som om hon bara haft att befälla öfver honom. Fru Berntson var nästan ond på hans vägnar. Valle skrattade.

— Jag skall vara så snäll, så snäll och göra alt hvad ni vill, fröken.

Där var nu åter det där underliga, smekande tonfallet, som han fordom haft för så många, men aldrig för henne som blef hans hustru, och som hon ändå så ofta längtat efter. Hon hade ej hört det på länge, men nu ljöd det åter i hans ord till fröken Vinge. Den obestämda känslan af tyngd blef alt starkare hos fru Berntson.

— Du dröjer väl ej länge borta, Valle?

— Jag vet ej. Vänta mig ej hem så snart ändå. Vi skulle ju ro öfver till lilla holmen i afton, fröken Vinge.

— Kan det inte vara till en annan gång? Det är den sjätte i dag, Valle, och jag tänkte du skulle vara hemma i afton.

— Den sjätte? Fröken Vinge såg frågande upp.

— Vår bröllopsdag.

— Ah så. Tillåt mig då gratulera herskapet.

Ord och ton voro oklanderligt artiga, och likväl fick fru Berntson ett intryck af denna lyckönskan som om den inneburit ett hån. Valentin Berntson rodnade starkt.

— Tackar. Jaså den sjätte — hm! — Plötsligt klarnade hans ansikte.

— Då min lilla gumma, bjuder du vist fröken Vinge på en kopp te i afton. Vi går till udden och kommer tillbaka åttatiden, och så dricker vi te och spisar kvällsvard ute på verandan.

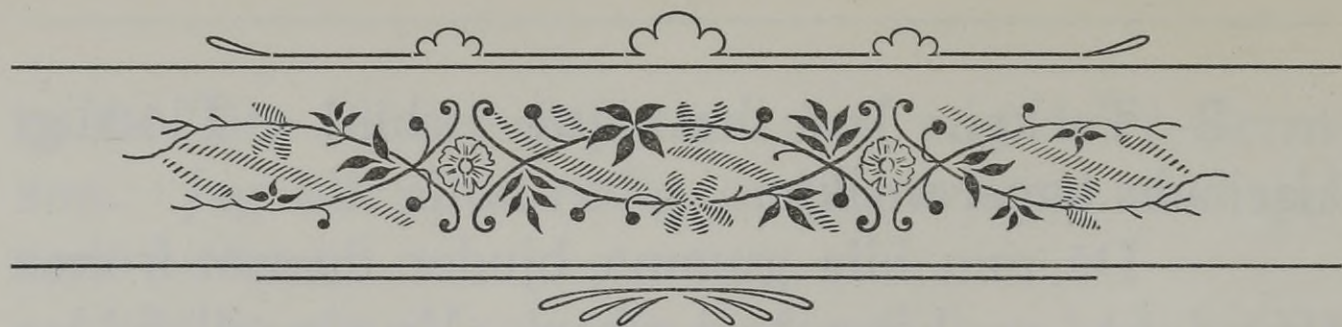
— För ett ögonblick var det fru Berntson, som om något inom henne velat resa sig till motvärn mot detta obesvärade arrangemang. Hon *ville* inte se denna främmande flicka i sitt hem just i kväll, då hon tänkt sig alt så annorlunda. Men redan nästa minut hade denna trotsiga känsla sjunkit undan. Det var ju Valles önskan att hon skulle komma. Hon var nog också ett angenämare och mer passande sällskap för honom än hans tarfliga hustru.

— Som du vill. Nu måste jag gå. — Ja, välkommen då, fröken.

Fru Berntson vände sig hastigt om och gick därifrån, lämnande sin man och fröken Vinge i den svala bersån. Hon gick in i sängkammarn för att tvätta sina händer, men dröjde fulla tio minuter därinne, och då hon kom ut för att breda smörgåsar till kaffet åt folket, syntes det tydligt att hon gråtit — till stor förundran för den gamla köksan, som tjänat i huset i femton år, men som icke kunde påminna sig ha sett att frun gråtit förr, utom då gamla herrn dog.

V.

Vid båren.

Darssolens klara, skarpa strålar tränga oaktadt de med lakan betäckta fönstren in i den dödes rum, lysa på granarna kring den svarta kistan, där den stela gestalten hvilar under det hvita täcket, glimma i metallkransens blad vid kistans fot och samla sig likt en gloria kring det bleka ansiktet med den höga pannan och det mörka, lindrigt gråsprängda skägget.

Det är bitande kallt därute trots solskenet och nästan lika kallt därinne i det tysta, solfyllda, grandoftande rummet — dödens underbara, hemska kyla och stillhet, utgående från den döde.

Framför kistan och med ögonen ofrånvänt fästa på den döde står en ung kvinna i djup sorgdräkt. Det är den aflidnes hustru, som kommit för att säga honom sitt sista farväl.

Ty om en timme skola begrafningsgästerna samlas för att ledsaga hofrådet Brand till hans sista hvilorum. Dessförinnan skall snickaren komma för att skrufva på locket, och hon skall aldrig mer återse den mans ansikte, som hon älskat så lidelsefullt med sitt lifs enda kärlek.

Och dock är det icke sorg hennes bleka ansikte uttrycker — snarare ett slags dyster undran. Det vackra blonda hufvudet är framåtböjdt, och i de blå ögonen ligger som en grubblande fråga — ett begär att förstå.

Det förefaller henne, som om hennes tankeförmåga förlamats inför det slag, som drabbat henne så krossande tungt, att själfva döden tyckes henne nästan betydelselös jämförd med detta. Ett slag, inför hvilket hon stått oförberedd, emedan hon aldrig drömt sig möjligheten af att det skulle komma.

Hon har ju älskat honom, endast honom — älskat honom så, som få män blifva älskade. Hon har varit en god mor för hans moderlösa barn — han har många gånger med djup rörelse tackat henne därför. Hon har gjort hans hem lyckligt och gladt och själf har hon varit odeladt lycklig under sju långa år. Ja — åhja. Men till slut skulle ändå detta komma!

Hon stryker sig förvirrad med handen öfver pannan. Handen är iskall, men den bleka pannan bränner och tinningarna bulta. Hvarför skola hennes tankar också så oafåtligt kretsa kring just detta ena?

Hans första hustru — detta obetydliga barn, som hon knapt egnat en tanke, denna kvinna utan utseende eller begåfning, om hvilken han aldrig talat, denna unga hustru, som dött efter blott tvänne års äktenskap — hon är således den kvinna han egnat sin bästa kärlek, den enda han värkligen älskat — och älskat till sin lefnads slut.

Och hon själf, hans andra hustru — hon som eger alt hvad den första saknat — skönhet, behag, talanger och begåfning — hvad har han gifvit henne? Aktning, vänskap, ridderlig uppmärksamhet — åhja — men icke en gnista kärlek. — Och hon har aldrig förstått det förrän nu.

Mekaniskt utsträcker hon handen efter porträttet i den enkla ramen, som jämte de små döttrarnas fotografier står på bordet bredvid kistan, men hennes hand sjunker åter ned. Hon har ju dessa dagar stirrat sig trött på de obetydliga, osköna dragen. Hon känner detta ansikte i hvarje linje. Hvad hjälper det henne hur mycket hon än ser därpå. Hon förstår det ju ändå inte. —

Hata henne — denna blodlösa skugga, detta döda barn, som plötsligt glidit fram mellan henne och den man hon älskat och af hvilken hon trott sig älskad tillbaka — glidit fram och tagit honom i besittning med den första kärlekens omotståndliga rätt — hata henne — nej, det kan hon inte. Sorg, hat eller kärlek, alt är dödt och begrafvet i den isande tomhet och kyla, som fått makt med henne.

Hon har gifvit honom alt — sin ungdom, sin skönhet och begåfning, sina rikaste, varmaste känslor, alt hvad hos henne fans af fina, skära stämningar. Och han har tagit emot alt detta och i utbyte gifvit henne ett leende eller en blick, som gjort henne jublande lycklig, och i hvilken hon inlagt alt hvad hennes egen lidelsefulla kärlek diktat, men som i själfva verket varit ingenting annat än uttryck af hans tacksamhet för hennes godhet mot honom och hans barn. —

Hata *honom* — ja kanske. — Men hon orkar icke. Hennes hufvud bränner, och tankarna hvirfla rundt om en enda punkt, men hennes hjärta är tomt och kallt och dödt — som en sten i hennes bröst. — —

Hvarför hade hennes tycke råkat falla på just denne man, och hvarför hade hans små döttrar slutit sig just till henne med en nästan passionerad ömhet, som — nu förstår hon det — dragit faderns uppmärksamhet till henne långt mer än hennes skönhet och behag och bestämt honom att bedja henne blifva hans hustru.

Hur man undrat öfver hennes val! Undrat hvad hon kunnat finna, som så intagit henne hos denna allvarliga, nästan dystra man, henne, som så mången mer förtjänt sträfvat att vinna. Hon hade lett åt deras undran, och det hade gjort henne stolt och lycklig att veta att mången afundades honom hans unga hustru.

Han hade aldrig talat med henne om sin första hustru, endast ett par gånger flyktigt nämt »barnens

mor». Att börja med hade hon mycket grubblat öfver denna kvinna och hyst ett slags svartsjuk nyfikenhet angående henne. Några gånger hade hon gjort försök att föra samtalet på henne, men det var något hos honom som alltid genast häjdat henne, och hon hade fått det intrycket att han af en eller annan anledning ogärna talade om sin första hustru.

Detta hade varit under deras förlofning. Då han efter bröllopet fört henne hem och de tillsammans genomvandrat hela den nyinredda våningen och till slut stannat i hans rum, hade hon gått fram till det stora skrifbordet midt i rummet. Där stod bredvid de små flickornas porträtt samma fotografi i den enkla bruna ramen, som nu stod på bordet bredvid den döde.

— Är det? — Hon hade tagit porträttet i sin hand och frågande sett upp till honom.

— Ja, det är Mia, min första hustru. Hans ton hade varit kort, nästan afvisande.

— Barnen liknar icke henne, hade hon sagt, altjämt betraktande det unga ansiktet.

— Nej, de liknar båda mig.

— Det gläder mig.

Han hade icke svarat utan vändt sig bort och upptagit ett annat ämne.

Men från detta ögonblick hade hvarje skymt af den svartsjuka hon möjligen hyst mot den kvinna, som engång varit hennes afgudade mans hustru, försvunnit. Hon hade knapt någonsin tänkt på

henne, och endast en enda gång hade de sedan talat om henne.

Det hade varit ett eller två år efter hennes giftermål, då hon en afton suttit i sin mans rum. Hennes ögon hade af en händelse fallit på porträttet och hon hade plötsligt frågat:

— Var din första hustru begåfvad?

— Mia? — Nej, jag tror inte. Hur så?

— Det förefaller mig så ofattligt att du kunde välja henne till din hustru. Det är ingenting i hennes yttre som förklarar ditt val.

— Jag hade sett henne växa upp från liten och känt henne så godt som hela hennes lif.

— Ah. Således på sätt och vis ett barndoms-tycke?

— Ja.

Han hade tagit porträttet ur hennes hand, och hon minnes ännu att hon undrat öfver uttrycket i hans ansikte, då han några ögonblick betraktade det.

Därpå hade han öppnat en låda i sitt skrifbord och lagt ned porträttet däri. Hon hade lett åt hvad hon antagit för en yttring af sårad fåfänga eller ett slags blygsel öfver den döda.

Hur föga hon förstätt att hans döda unga hustru var ett altför heligt ämne att diskuteras med någon, icke ens med den kvinna han bedt träda i hennes ställe.

Nej, hon har ingenting förstätt. Hennes gränslösa, omisstänksamma kärlek har gjort henne blind

hela tiden, och hon önskar nästan att detta själfbedrägeri fortfarit. Hvad gör det, om alt varit endast en illusion, blott hon aldrig vaknat upp till denna grymma värklighet. —

Och åter gå hennes tankar till den punkt, kring hvilken de dessa dagar om och om igen kretsat, och minnet framvisar med pinsam tydlighet minsta detalj i den scen hon beständigt åter framkallar — de sista timmarna af hans lif.

Febern var borta, och hans mörka, onaturligt stora ögon mötte plötsligt hennes med en fullt medveten blick.

— Alice, gif mig porträttet.

— Hvilket porträtt, min vän.

— Mias. Till höger i min skrifbordslåda.

— Mias porträtt? Det hade med ens kläkt till så underligt inom henne.

— Ja — du vet hvar det fins. Jag vill ha det hos mig nu.

Som i en dröm hade hon tagit porträttet ur lådan och lagt det i hans hand.

— Lilla Mia! —

Hans röst hade haft ett sällsamt smekande tonfall, som hon aldrig förr hört, och de djupa ögonen ett uttryck af nästan lidelsefull ömhet då han om och om igen sakta upprepat:

— Min älskling! Min lilla Mia!

Det hade känts som om hon kallnat ända in i hjärtat, och med ens hade hon förstått alt — så mycket hon någonsin kunde förstå det.

— Alice, du vet ju att jag skall dö?

— Nej. Hennes röst hade ljudit hes och sträf — men icke af ångest för det han sagt.

— Jo — och jag ville säga dig en sak — medan jag orkar — tacka dig för din godhet mot oss — mig och barnen — Mias små flickor. — Jag hade aldrig kunnat ge dem en bättre mor. — Och så be dig lägga Mias porträtt med mig i kistan.

— Ja.

— Tack — jag viste ju — — Gud välsigne dig, Alice! — Och du lämnar ju inte barnen? — —

— Nej. Var lugn. Alt skall bli som du önskar.

— Tack, tack. Han tog åter upp porträttet, och hans ögon hade ännu en sista gång lyst upp i varm glans.

— Snart ses vi igen, lilla Mia!

Det är detta hon icke kan glömma. Att han dött med denna Mias namn på sina läppar, att hans sista medvetna blickar, ord och tankar gält henne, men ingenting den andra hustru, med hvilken han varit förenad i sju år.

Hon skakas af en plötslig rysning. Sju år — sju lyckliga år af hennes lif — hvad äro de nu? Besudlade af en känsla af outhärdlig blygsel. En tid — hennes bästa och fagraste ungdomstid — på hvilken hon icke kan tänka tillbaka utan en känsla af förnedring och skam.

Och åter reser sig svagt under den tunga likgiltighet, som fått makt med henne, något liknande hat mot den man, som ligger där framför henne.

Hvilken rättighet har han haft att bedraga henne så grymt!

Alt, alt skulle hon kunna förlåta honom, blott icke detta. Att han tvingat henne att blygas för den bästa och ädlaste känsla hon haft — kärleken till honom. Blygas så djupt inför sig själf, att hon skulle känna det som en välgärning, om hon för alltid kunde utplåna minnet af dessa sju år.

Ja minnet. — Det är just det. Hennes framtida lif är härjadt och öde, men hvad betyder det mot hennes härjade forntid? Att minnet, som skulle vara hennes tröst och lycka, nu i stället är hennes outhärdligaste plåga.

Ja, hon hatar honom! Icke glödande och lidelsefullt som hon engång älskat, utan med ett slags doft, dystert agg, som långsamt och tungt borrar sig in i hennes själ. — —

Hon skakar af köld trots pälskappan hon kastat omkring sig. Det är vist bäst hon går nu. Snickaren skall om några minuter vara här. Och dessutom, hvad har hon mer här att göra?

Ah, det är sant — porträttet, som han velat ha med sig i kistan. — Mias porträtt — ja. Och så är det kanske bäst att lägga barnens med, så få de vara tillsamman — alla som höra honom till. De ha vakat öfver honom under hans sista sömn i hemmet. Nu skola de följa med och vara hos honom i den långa natten.

Hon tar porträtten från bordet och lossar dem ur ramerna. Så viker hon sakta undan täcket och

lägger dem på hans bröst — hans hustrus porträtt närmast hans hjärta.

Hon gör det lugnt och mekaniskt utan någon rörelse eller motvilja — det skall ju så vara. Nu har han alt hvad han älskat hos sig och kan vara nöjd. Hon hör icke till dem — är blott en främling för dem. Hon har ingenting med dem att skaffa.

Hon tar spetsduken för att täcka den dödes ansikte. Ännu en gång betraktar hon det allvarliga ansiktet, som hon ännu för några dagar sedan älskat öfver alt annat i världen. Och med ens slår henne skilnaden mellan detta farväl och det som kunnat vara.

— Heta tårar på det stelnade ansiktet — brännande lidelsefulla kyssar på den kalla munnen och de slutna ögonen — ömma smeknamn och afbrutna kärleksfulla ord framhvisade öfver den döde.

Och nu intet af alt detta. Hans husru, som älskat honom så högt, skils från honom utan ett ord till farväl med en känsla, som är nästan i släkt med hat.

Hon skälfver till från hufvud till fot. En här af minnen från hennes lyckas dagar storma med ens in på henne, och i alla är han medelpunkten, den döde, från hvilken hon nu skall skiljas.

Hon vill det inte. Nästan i förtviflan värjer hon sig mot dessa minnen, de fylla henne med blygsel och skam. Men genom alt detta dyker där upp en annan känsla — en svag efterklang

af den rika lycka hon njutit genom honom — och denna känsla fyller henne med något likt tacksamhet mot den döde, trots alt hvad hon känner af ovilja och agg.

Skola de så skiljas — de ha ju ändå haft så mycket gemensamt. Hon vet att under hela deras äktenskap ingen enda ovänlig känsla mot henne uppstigit hos honom. Han har hållit af henne på sitt sätt — af tacksamhet för hennes kärlek till honom och barnen. Och nu skils hon från honom utan ett ömt ord, en kyss eller en tår — nästan som från en fiende. Hur är det möjligt?

Och dock — hon kan inte. Det är omöjligt för henne att kyssa detta döda ansikte efter det hon nu vet. Hon har icke berört honom sedan dess.

Men han skall icke skiljas från sitt hem utan ett ömt farväl. Han skall få det, men icke af henne. Hon har icke tänkt låta barnen mer komma hit in. Nu skall hon hämta dem.

Några ögonblick därefter står hon med de små flickorna framför den döde.

— Nu skall ni säga farväl åt pappa, innan locket lägges på. Vill ni inte kyssa honom ännu en gång?

Barnen luta sig snyftande öfver kistan och stryka med sina små händer smekande öfver det kalla ansiktet. De rysa tillbaka för den hemska kylan, och ingendera har mod att kyssa den döde. De böja sig öfver honom, och deras tårar falla på

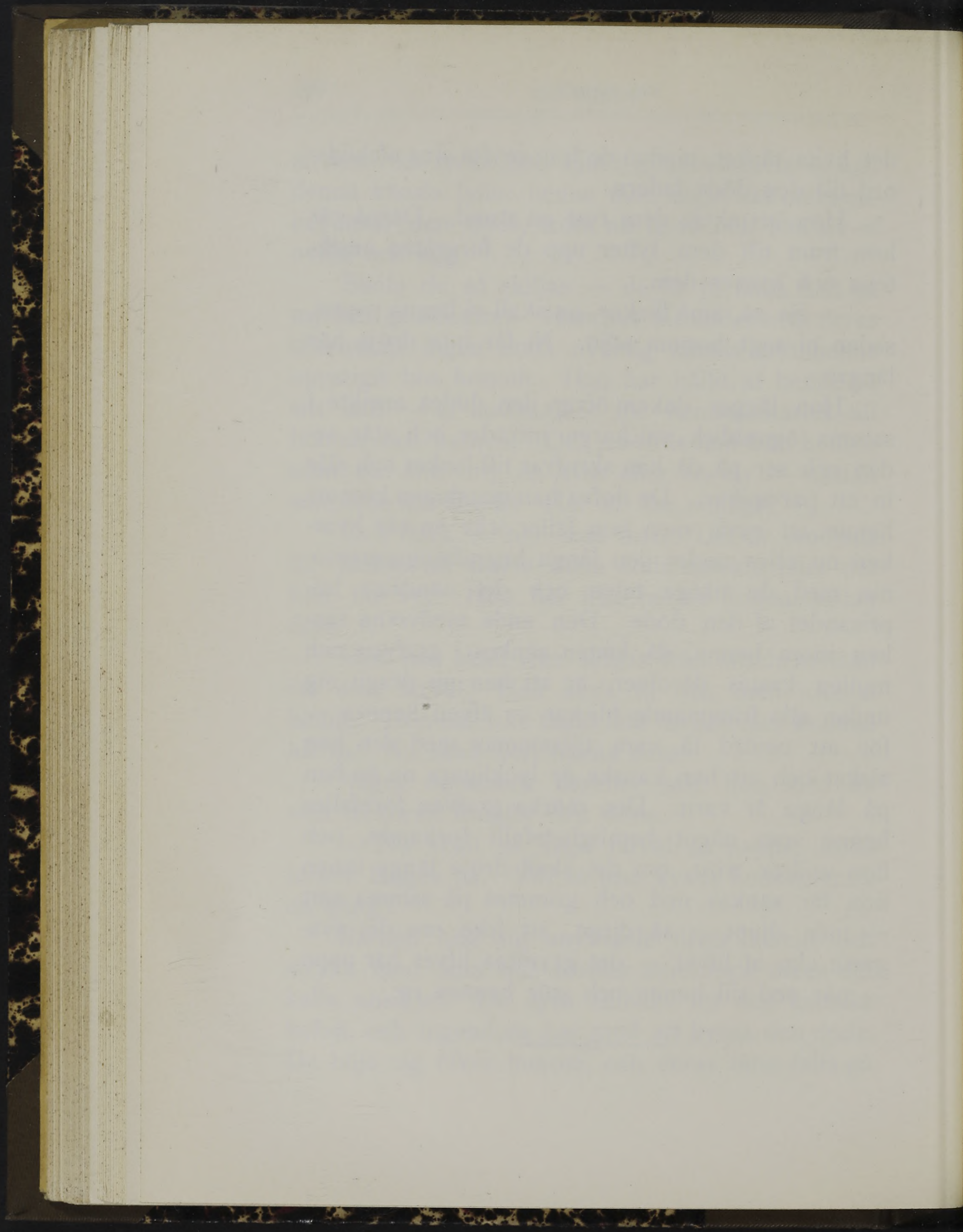
det hvita täcket, medan de framsnyfta sina afskedsord till den döde fadern.

Hon betraktar dem tyst en stund. Därpå går hon fram till dem, lyfter upp de förgråtna ansiktena och kysser dem.

— Se så, små flickor, nu skall vi lämna pappa, sedan ni sagt honom adjö. Ni får inte dröja här längre.

Hon lägger duken öfver den dödes ansikte i samma ögonblick snickaren inträder och står sedan och ser på, då han skrufvar till locket och slår in ett par spikar. De dofva hammarslagen komma henne att rysa, men hon faller icke en tår hvarken nu eller under den långa begrafningsceremonin med de många talen och det oändliga lofprisandet af den döde. Den enda medvetna tanken inom henne, då kistan sänkes i grafven och mullen kastas däröfver, är att han nu dragit sig undan alla främmande blickar — äfven hennes — för att ostörd få vara tillsamman med den han älskat och att han kanske är lyckligare nu än han på långa år varit. Den mörka grafven förefaller henne som något hemlighetsfullt lockande, och hon undrar trött, om det skall dröja länge innan hon får sänkas ned och gömmas på samma sätt — men djupt — så djupt, att icke ens det svagaste eko af lifvet — det grymma lifvet här uppe — når ned till henne och stör hennes ro.

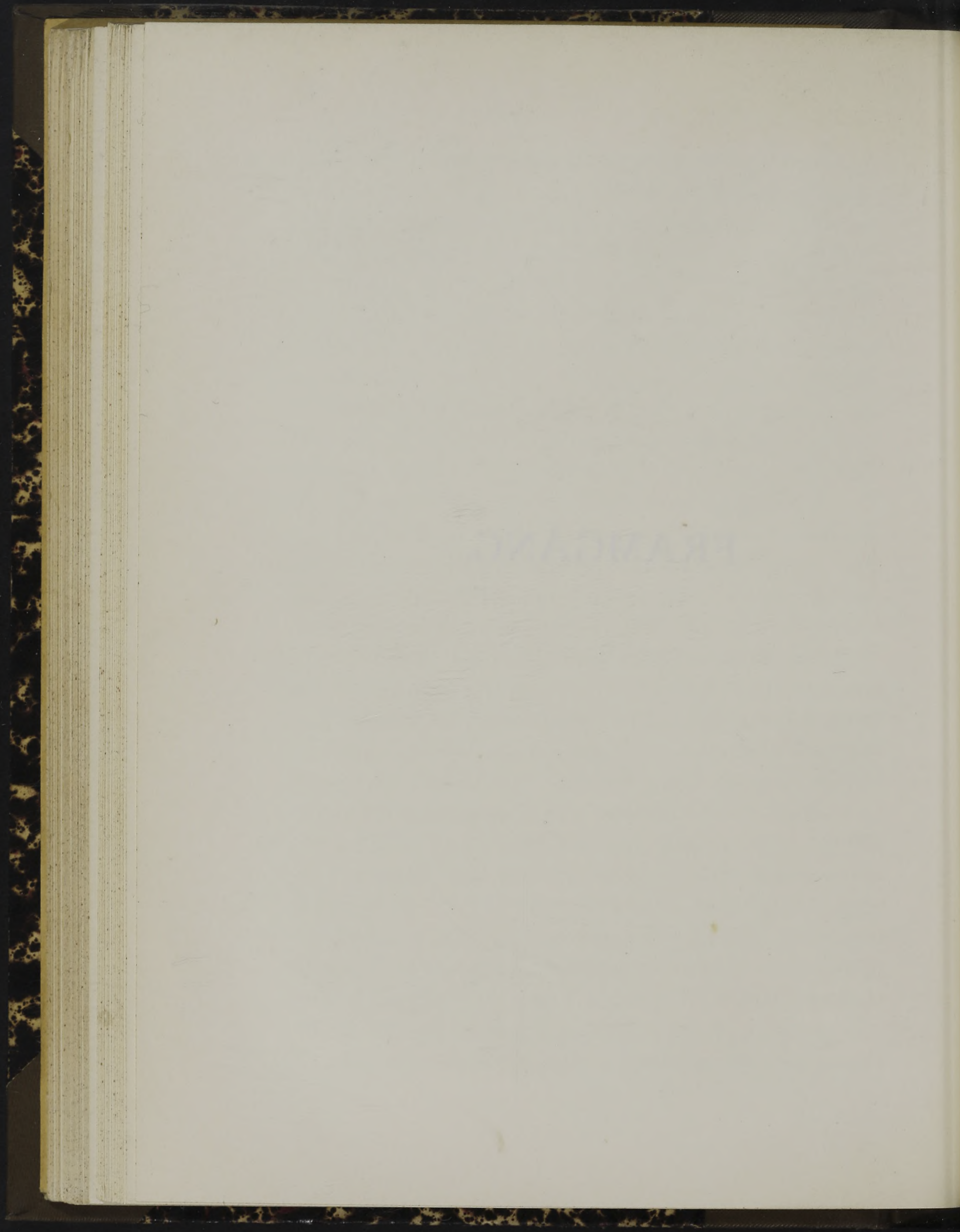

FRAMGÅNG.

I.

Kyrkdörrarna slogos upp, och ut på den soliga kyrkbacken böljade människomassan ur templets halfdunkel, brådskande och orolig efter den flere timmar långa gudstjänsten. Kyrkostämningens allvar hvilade ännu några sekunder öfver de flesta ansikten, men den ljumma vårluften, det glada solskenet och de många vännerna rundtomkring kommo detta uttryck att snart försvinna. Dessutom erfor man just i dag ett oemotståndligt behof att meddela sig med hvarandra, och några minuter efter det de första åhörarne strömmat ut ur kyrkan, hade öfveralt på kyrkogården grupper bildat sig, som ifrigt samtalade i halfhög, liflig ton, med ett ord ständigt återkommande som grundtema — pastorn.

— Ja, jag säger det, utbrast en groflemmad bondkvinna med lifliga bruna ögon och ett väder-

bitet ansikte — det var då en välsignad karl att kunna tala, den pastorn. Nog har han haft rykte om sig att vara just som litet förmer än de mesta, men jag säger då precis rent ut, att maken till predikant har inte jag hört.

— Nog har han fått stora talgåfvor på sin del, sade betänksamt en lång, krokent gammal bonde. — Det gick för'en bara i ett, så de ville va' nästans göra med att följa med riktigt.

— Ja inte va' det då mycket att ta om eller stå och stamma på orden, som många, då det skall bära till och tala utan papper, anmärkte en annan karl. — Nog har han märkvärdiga utförs-gåfvor.

— Och ett rent och klart Guds ord är det han förkunnar, sade kvinnan. — Det är då både lag och evangelium i hans predikan.

— Det är det, Brita, och Herren gifve oss nåd att gömma det ord vi hört, så att det må tjäna oss till lärdom, tröst och tuktan i rättfärdighet, sade den gamle bonden.

— Ja, Gud hjälpe oss till det, Lindkvist, sade en annan kvinna med ett blidt, fridfullt ansikte, omgifvet af slätkammadt grått hår, hvaraf en blank rand syntes under den svarta sidenduken. — Det är ändå det vi måste bedja om, ty om Herren icke ger oss nåd att behålla ordet och ställa vårt lefverne därefter, nyttar inte hörandet stort och åstadkommer ingen lefvernets förbättring, hur utkorade Guds redskap det än är som förkunnar det.

— Nej nej, Karolina, det är som det står i etthundratjugunionde psalmen: Om Herren icke bygger huset, så arbeta de fåfängt som däruppå bygga.

Det var måhända icke precis det skriftspråk Karolina skulle valt för att belysa sin mening, men hon hindrades att svara genom den unga prästens utträde ur sakristian tillsammans med församlingens egen kyrkoherde. Menighetens uppmärksamhet vändes ögonblickligen åt detta håll. Det var tydligt att de flesta kvarstannat för att ännu få se en skymt af den omtykte predikanten.

De båda prästerna skredo långsamt fram genom mängden, hälsande åt alla sidor. Den lilla godmodiga välbekanta kyrkoherden ådrog sig dock ingen synnerlig uppmärksamhet — den egnades helt och hållet den främmande pastorn med det allvarliga, stränga ansiktet och den fanatiska blicken.

En stor del af menigheten lämnade kyrkogården efter de båda prästerna. En annan del stannade kvar, slog sig ner på den soliga kyrkbacken, framtog sina matkorgar och gjorde det så bekvämt för sig som möjligt. Man hoppades att på eftermiddagen få höra ännu en predikan eller åtminstone en kort utläggning af någon text.

Lindkvist och hans sällskap kvarstod ännu på samma plats. De sågo efter prästerna.

— Hvarifrån han nu ska' vara, må tro, yttrade Brita i en halft frågande ton, vänd till de öfriga.
— Någonstans från Finnmarken, kan jag förstå på

namnet, som är rakt obegripligt svårt att komma ihåg.

— Korpila, sade den unga bonden Eriksson, en svärson till Lindkvist. — Korpila kallar han sig nu, se'n han ha studerat sig till präst, men di säger han ska' va' hemfödd i någon svensk skärsocken och kommen af fattigt folk — om nu fadern va' fiskare eller något tocke.

— Hur vet han det, Eriksson?

— Det talas så, svarade Eriksson tämligen obestämdt. Hans åhörare måste dock funnit svaret tillfredställande, ty de vände sig ifrigt till honom för att inhämta vidare detaljer.

— Men att han har tagit sig ett finskt namn då, när han är barnfödd svensk, undrade Brita.

— Det lär ska' va' liksom större framgång på prästbanan, när det är stäldt på det som är finskt, svarade Eriksson viktigt. — Om han nu har i tankarna att söka sig till någon finsk socken eller hur det nu är, vet jag inte, men det namnet tog han sig, när han vardt präst, säges det.

— Och fadern var fiskare?

Vid dessa ord närmade sig en ung gosse, som under hela samtalet stått helt nära bakom gruppen och uppmärksamt lyssnat till hvad som sades, utan att dock själf taga del däri. Han såg ut att vara omkring sjutton år, lång och smärt, med ett blondt, rödlätt ansikte och allvarliga blå ögon. Hans händer voro påfallande små och välbildade för att tillhöra en bondgosse, och i hans sätt røjde

sig en viss säkerhet, en lugn behärskning, som man sällan finner hos unga gossar, allraminst inom hans klass. Karolina nickade vänligt och rakte honom handen.

— Se goddag, Karl Erik. Jag såg just efter dig i kyrkan, men du satt inte i eran bänk. Jag nästan tänkte du hade försummat dig i dag.

Åhnej, men jag kom litet sent och satt nere vid dörren. Det var en riktig uppbyggelse att höra pastorns föredrag. Sådant gör godt för långa tider, eller hur, vänner?

Han talade mer korrekt och vårdadt än de öfriga och inblandade slentrianmässiga kolportörsuttryck i sitt tal.

— Jo, jo det är vist och sant, för som det står i skriften: huru ljufliga äro på bärigen budbärarnes fötter, deras som frid förkunna, sade Lindkvist.

— Nå, du skall väl till tals med pastorn, Karl Erik, frågade Brita.

En hastig rodnad flög öfver gossens ansikte.

— Det kunde vara mycket lärorikt för mig att få tala med en så benådad Herrens tjänare, men jag vet inte om jag kan besvåra honom. Han är kanske trött. Han såg frågande på Karolina.

— Min mat är att jag gör hans vilja, som mig sändt hafver, inföll Lindkvist. Om du har någon andlig lärdom att inhämta af honom, bör han vara redo att undervisa och uppbygga dig,

som det står skrifvet: uppbyggen hvarandra på eder allra heligaste tro.

— Du skall väl inte vara blyg för att gå till 'en, sade Brita — för som Eriksson här vet berättat, lär han inte va' kommen af någon hög släkt, han håller.

— Ja, hvad det lider, kan du bli lika god som han, inföll Eriksson skrattande. — Du har nu hållit på och predikat för byssens barn sen du var fem, sex år, och på sista tiderna har du rest omkring med alla kolportörer och svenskar som här har varit, så du talar rätt som en präst själf.

Åter sköt rodnaden upp i gossens ansikte. Eriksson hade oförstäldt uttalat hans innersta tanke och hemliga ärelystnad — denna omsorgsfullt dolda dröm, hvars förväckligande aldrig tykts honom så möjligt som i dag, då den så att säga tagit gestalt i den främmande prästen, utgången liksom han själf ur folkets djupaste led och nu hyllad af en beundrande menighet. Skulle väl en dylik lott vara beskärd åt honom? Hans andedräkt nästan stockades vid denna tanke, men han ville för ingen del visa hvad som rörde sig inom honom, och hans röst fick ett egendomligt öfverlägset tonfall, då han vände sig till Eriksson.

— Jag vet inte hur det skulle gå till, Eriksson. Det är dyrt att studera, skall ni veta, först i lyceum och sedan vid universitetet, innan man blir präst, och det är inte för fattigt folk att tänka på sådant. För resten behöfver Herren nog också

tjänare och redskap som värkar i ringhet och obemärkthet, och jag tackar Gud, om han vill utse mig till ett sådant ringa redskap i sin tjänst och sträfvar inte efter något världsligt beröm.

Han hade, utan att han själf viste det, begagnat de vanliga kolportöruttrycken, som han så väl kände, men de ödmjuka orden uttalades denna gång med ett halft bittert tonfall.

— Och Herren leder alt till det bästa, ljöd Karolinas milda röst. — Om han utsett dig till höghet, skall han nog dra försorg om att hans vilja med dig sker, om det nu ser aldrig så mörkt ut. Vill han att du skall värka i ringhet, så kan du lita på att det är bäst för dig. Framför alt må vi alla minnas, att dem Gud kär hafver tjänar alt till det bästa.

Det blef en stunds tystnad, som dock snart afbröts af den lifliga Brita.

— Men hvem må nu ha kosta' på den här pastor Korp eller hvad han heter, eftersom det är så förfaseligt dyrt att skolas till präst? Vet han det, Eriksson?

— Nej, han lär ska' ha fått litet hjälp från sin hemsocken, men hvem som sen vidare kosta' på honom har jag int' reda på.

— Nå, hvad den saken beträffar, tänker jag här sku' va' en och annan som ville lätta under lite, om Karl Erik för allvar sku' tänka på att ge sig i prästlära, inföll Lindkvist. Det är nu inte mycket jag har, förstås, men nog rakte det väl

till litet åt honom med, om han har det i tankarna. Vi har ju ett ord, go' vänner, som säger: deler eder till de heligas nödtorft, och hvilka ska' va' heliga om int' predikanterna, som skriften kallar Herren Zebaots änglar.

— Ja, si det va' en sak det, utbrast Brita. — Jag tänker som Lindkvist, att det nog vore mången som delte med sig. Ni vet mina omständigheter, godt folk, och hvad jag har att komma med, men si det lofvar jag, att strumpor skall jag hålla honom med, tils han står i predikstolen, och nu sa' jag det.

— Jag kan väl utse mig med att ta skjortorna på min del, sade Karolina leende, för såvida Karl Erik har håg för saken och det så är Guds vilja med honom.

— Ja, int vill jag dra mig undan eller bli bakefter, sade Eriksson, om nu så ska' va'. Jag tänker vi tala litet med grannarna hvar och en på sitt håll, så får vi höra hur de tänker och om de är villiga att ge någon liten hjälp. Men jag tycker nästan Karl Erik borde gå till tals med pastor Korpila och just som höra sig för litet med prästkursen. Ni kunde ju gå med honom ni, Karolina, eller ock svärfar, och säga hur vi kommit öfverens och få råd af honom. Han lär ska' resa i morgon, så det sku' va' bäst att gå nu genast på eftermiddagen.

Under detta samtal hade Karl Erik stått tyst, kämpande med den djupa rörelse som altmer fick

makt med honom, ju ifrigare anbuden om hjälp och understöd blefvo. Nu fick rörelsen makt öfver hans själfbehärskning. Tårarna bröto fram, och hans röst ljöd kväfd då han sade:

— Gud välsignelse er, kära vänner. Tack, tack — — Gud välsigne — —

Mer fick han icke fram. Han fattade deras händer och tryckte dem flere gånger. Karolina och Brita snyftade, och Lindkvist harskade sig ett par gånger, tils han fick rösten i sin makt.

— Det I gjort en af de minsta mina bröder, det hafven I gjort mig, säger Herren. Ta' inte till ögon nu, go' vänner, utan tacka du Gud, Karl Erik, som leder människornas hjärtan som vattubäckar. Ja, vi får väl ge oss af då, sen vi ätit, Karolina, och ge oss i tal med prästen. Du ska' äta med oss, Karl Erik, så följas vi alla åt till prästgården.

Kvinnorna torkade sina ögon och gingo att framleta sina matkorgar. Snart var hela sällskapet lägradt på andra sidan kyrkomuren under några ljusa hängbjörkar och lät smörgåsarna, sötosten och pankakan sig väl smaka. Endast Karl Erik hade ingen matlust. Tanken på besöket hos pastorn och det inflytande det kunde ha på hans framtid sysselsatte ensamt hans tankar. Han satt tyst och inåtvänd, medan de öfriga ifrigt ordade om honom och hans angelägenheter samt om den främmande prästen.

II.

Pastor Korpila satt i den stora läderbeklädda soffan i kyrkoherdens arbetsrum och rökte efter middagen, då det anmälades att några personer bådo att få tala med honom.

Det förvånade honom icke det minsta. Han var van därvid från sina resor som evangeliföreningens ombud i landet. Hans ord hade förmåga att röra och gripa folket, och efter gudstjänstens slut brukade vanligen flere åhörare infinna sig för att få tala med pastorn i andliga ämnen. Han var därför beredd på dessa besök och reste sig genast.

— Får jag taga emot dem här eller —

— För all del, för all del, afbröt den lilla vänliga kyrkoherden. — Jag skall gå ut i salen så länge. Bror kan vara alldeles ogenerad härinne.

— Ja, bed dem då stiga in.

Karolina, Lindkvist och Karl Erik inträdde och stannade vid dörren.

Pastorn gick emot dem och rakte dem handen.

— Goddag, goddag. Sitt ner, mina vänner, medan vi samtalar.

De satte sig på kanten af stolarna. Pastorn slog sig åter ned i soffan och väntade. Carolina såg på Lindkvist, som i sin tur såg på Karl Erik.

— Nå, låt nu höra ert ärende, uppmanade pastorn vänligt.

— Ja, si, sade slutligen Lindkvist betänksamt — det är som så, att vi är just som komna för att be pastorn om ett råd, ty som det står skrifvet: kan ock en blind leda en blind, eller falla de icke båda i gropen.

— Ja, sade pastorn med en viss förundran. — Det är naturligtvis i andliga saker ni önskar mitt råd?

— Neej, inte precis. Si det är nu om den här gossen Karl Erik, som vi ville tala med pastorn.

— Men om det inte gäller andliga utan världsliga ting, vore det bättre att ni vände er till er egen kyrkoherde, som bättre än jag känner era förhållanden, sade pastorn en smula stelt.

Lindkvist ref sig fundersamt i hufvudet.

— Nå, inte är det nu håller så bara världsligt, och vi tänkte vi sku' få bäst råd af pastorn, som känner till altsammans efter hvad det hörs, om det nu är sant, som säges, att pastorn är kommen från ringa stånd till sitt nuvarande kall och ämbete.

— Jo, det är sant, svarade pastorn altmer förvånad — men jag inser inte — —

— Ja, där hör du nu, Karl Erik, att det förhåller sig så. Jo, jo, Herrens vägar äro outransakliga, och underligt är det för våra ögon.

Han teg eftersinnande.

— Men hvad är det nu egentligen fråga om utbrast pastorn otåligt. — Hvarmed kan jag hjälpa och råda er?

— Det är om den här gossen vi ville fråga pastorn, tog nu Karolina till ordet. — Han har altfrån barndomen visat en rent obegriplig fallenhet för att predika. Han kunde väl int' va' mer än fem eller sex år, då han höll kyrka med bysens barn och predika för dem, så det var märkvärdigt att höra och se hur han skapa sig precis som prästerna i kyrkan. Sen vardt det liksom ett litet uppehåll, då han kom i skolan, men efter sen han gick och läste för två år sen, börja han på igen, och nu har han sen dess följt med kolportörer och nykterhetspredikanter, och ibland har han talt själf efter som Herren gifvit honom nåd till, och det är många som haft uppbyggelse af hans tal, fast det varit olärtdt och enfaldigt, då han int har blifvit något vidare skolad.

— Det ringa och föraktadt är för världen hafver Gud utvalt, på det han skall göra det till skam, som något är, inföll Lindkvist.

Pastorns mörka ögon hvilade pröfvande på den unga gossen, som med nedslagna ögon och rodande kinder satt ytterst på kanten af en stol. Därpå fäste han dem åter på Karolina.

— Nå, och hvad vill ni att jag skall göra?

Karl Erik såg upp. Han tykte att pastorns ton lät kall och föga uppmuntrande. Det var icke det mottagande han väntat sig. En plötslig ångest grep honom. Äfven Karolina blef en smula förvirrad och tvekade, men Lindkvist tog åter till ordet.

— Jo, si vi hade tänkt att om pastorn, som också är utgången ur ringhet och nu är kommen till ära och högt ämbete, ville säga oss hur vi ska' ställa för Karl Erik här, som också sku' ha lust att läsa och studera sig upp till något mer, om bara råden sku' medge.

— Ni menar att han skulle bli präst. Pastorns ton ljöd nästan gäckande.

— Ja, om det int blir altför dyrt, så har vi tänkt —

— Har han då inga tillgångar?

— Nej, han är torparson och fadren dödde i fjor. Hanses mor är mycket fattig, och där fins fem yngre än han.

— Hur har ni då tänkt ställa för att bekosta hans studier?

— Ja, vi talades vid litet i dag på kyrkbakken några stycken, sen vi hörde om pastorn och hur han va' uppkommen ur fattigdom, och vi tänkte vi sku' hjälpa till litet, hvar och en efter råd och lägenhet, och tala med några till, som kanske ville ge ett litet bidrag.

— Det vill säga att ni förbundit er att underhålla honom vid skolan och universitetet?

— Det har nu ingen precis bundit sig till något vist, svarade Lindkvist försiktigt. För resten va' det inga andra närvarande än Eriksson, just-som svärson min, Karolina här och Janses Brita i Ytterby. Men vi tänkte vi sku' tala vid några till, men det kan nu va' ovist hur mycket di vill ge.

Pastorn reste sig och började promenera fram och åter i rummet.

— Ja, i så fall kan jag värkligen icke ge er något annat råd än att slå altsammans ur hågen. Det är ingen småsak att börja studera vid nära tjugu år utan några som hälst medel. I lyckligaste fall har han tio till tolf år af ansträngande arbete för sig, af hvilket hvart och ett i medeltal måste beräknas till 400 mark.

Lindkvist och Karolina växlade en häpen blick. De hade aldrig tänkt sig en sådan summa. Karl Erik hade blifvit alldeles blek. Pastorn var uppenbart fullkomligt emot saken. Slutligen sade Karolina skygt:

— Men pastorn har ju själf — — Hon afbröt sig.

Det blixtrade till i pastorns mörka ögon. Han strök sig med handen öfver pannan, som om han velat utplåna ett plågsamt minne. Därpå rätade han på sig, och hans röst fick ett hårdt tonfall då han svarade:

— Jaa, jag har själf pröfvat hvad det vill säga, och därför råder jag ingen till det. Det är lätt för er nu att lofva hjälpa honom fram, men ingen af er vet hur länge det räcker och hur mycket det kostar, innan ni får se denna gosse i en predikstol, om han någonsin kommer att uppstiga i en sådan. Många af er äldre kunna länge sedan vara döda därförinnan. Och det är lätt för honom där att nu sätta handen till verket, men det

fordras mer mod och uthållighet än någon af er kan fatta för att icke förlora hoppet då de mörka dagarna komma, då man fryser och svälter, och de som lofvat en sin hjälp tröttnat och dragit sig undan, och man är lämnad ensam, utan något stöd, att slå sig igenom hur man kan. Framför allt fordras det en stark tro och en mäktig inre kallelse. Har du denna tro och känner du denna kallelse inom dig?

Han hade höjt rösten och stannade nu framför Karl Erik. Det var första gången han direkt tilltalade honom, och det låg ingenting uppmuntande i hans ord och blick. De dystra ögonen borrhade sig nästan hotande i hans, som om de velat läsa i djupet af hans själ.

Karl Erik hade sprungit upp. Instinktmässigt förstod han att det svar han nu gäfvade skulle bli afgörande för hela hans lif. Han kände dunkelt att den minsta tvekan skulle komma denna stränga präst att vända sig från honom för alltid. Hans hjärta klappade, så att det nästan hämmade andedräkten, och en stark rodnad färgade hans kinder. Men han såg pastorn rakt in i ögonen och svarade utan en sekunds tvekan med fast, hård röst, icke olik pastorns egen.

— Ja, pastor Korpila, jag känner att Gud kallat mig, och jag tror, jag vet att han skall hjälpa mig igenom.

Pastor Korpila tyktes öfverraskad af gossens ord och blick. Han trodde sig i dem funnit

något som var i släkt med hans egen oböjliga energi. Han betraktade honom länge pröfvande och sade slutligen i förändrad ton:

— Om det värkligen är din kallelse, så hjälper Herren dig nog fram. Har du misstagit dig, så skall det snart nog visa sig. Jag skall göra hvad jag kan för att hjälpa dig att komma till visshet om Herrens mening med dig. Och om det är hans vilja att du skall beträda prästbanan, så litar jag på att ni, kära vänner, och andra med inom denna socken, som kan dela med sig en skärf, understöder denna gosse. Gör ni det för Herrens skull, skall det visserligen icke bli olönt, enligt vår frälsares eget löfte. Måhända har Gud i sitt outransakliga råd utsett honom till ett redskap i sin hand till många själars frälsning, och då understöder ni Herren själf i hans värk, när ni hjälper och bistår denna gosse.

— Ja, ja, den som ger en lärjunge en bägare kallt vatten i mitt namn, honom skall det icke blifva olönt, inpassade Lindkvist.

Pastor Korpila såg på sitt ur.

— Vi skall samlas till en kort andaktsstund kl. fem i kyrkan enligt fleres till mig uttalade önskan. Klockan är nu en kvart på fem, och jag behöfver bereda mig litet på min text. Jag måste därför nu säga er farväl, kära vänner. I morgon reser jag vidare uppåt landet, men efter tvänne veckor återvänder jag härigenom och skall då taga mig tid att närmare tala med Karl Erik i denna

sak. Om han värkligen skall studera, är ingen tid att förlora, ty han måste då in till lyceum i höst. Måhända tar jag dig med mig och läser med dig under sommaren, så att du kan komma in på åtminstone tredje klassen. Du skulle knapt bli mottagen på första då du är så gammal, om man också brukar göra undantag i vissa fall. Emellertid får jag nu närmare tänka på saken sedan. Du har naturligtvis genomgått folkskola?

— Ja.

— Ja, som sagdt, jag får nu se hurudant hufvud du har. Det vore i hög grad önskligt, att du i sommar kunde läsa ett par klassers kurs — det skulle spara både tid och pengar. Du kan ju gå igenom din folkskolekurs under dessa tvänne veckor och för resten göra dig i ordning att följa mig, om jag skulle anse det bäst. — Nå, vi får nu se. — Och nu farväl, vänner. Herren vare med eder och mig, tils vi åter råkas. Farväl, farväl.

Han skakade hand med dem alla, och de aflägsnade sig under många tacksägelser för pastorns godhet och vänlighet.

— För si pastorn han följer då skriftens ord som säger: varer hvar med annan vänliga i broderlig kärlek. Den ene förekomme de andre med inbördes heder, ljöd ännu Lindkvists röst i tamburen.

Men Karl Erik gick som i en dröm. Han bar sitt hufvud högt, hans ögon glänste och hans kinder brände. Aldrig förr hade naturen tykts ho-

nom så strålande och allting så underbart härligt. Men det oaktadt var det något ovärkligt öfver alt. Något som han ej ännu kunde förstå hade skett med honom, och han längtade att få vara ensam och reda sina tankar. Det återstod ännu öfver en half timme till eftermiddags-gudstjänsten. Han skulle godt hinna med ett slag ned till stranden innan dess. Han skildes därför från Lindkvist och Karolina på en stund med löfte att sammanträffa med dem i kyrkan och begaf sig genom skogen ned till sjöstranden.

III.

Pastor Korpila återvände, som han sagt, efter tvänne veckor, och då han afreste följde Karl Erik med honom för att under sommaren förberedas till lyceum.

Pastor Korpila var icke den som gjorde någonting till hälften. Då han en gång beslutat sig för att hjälpa Karl Erik fram, om det visade sig vara Guds vilja, sparade han ingen möda att nå sitt mål. Han besökte Lindkvist, Eriksson och några andra af socknens andligt sinnade bönder och fick af dem löfte om ett litet årligt understöd åt gossen. Ingen ville förbinda sig till något bestämdt bidrag, men hvar och en lofvade, påvärdad af pastorns ord, i tämligen obestämda ordalag gifva hvad han „kunde utse sig med“. Något mera be-

stämndt kunde pastorn icke aflocka dem. Endast Karolina stod fast vid sitt löfte om skjortorna, och Brita följde hennes exempel, i det hon förband sig att årligen gifva Karl Erik tre par ullstrumpor.

Karl Erik själf bekymrade sig föga om alt detta, sedan pastorn tagit saken om hand. För honom var det i det närmaste likgiltigt, antingen hans socknebor förbundo sig att hjälpa honom eller icke. Intet kunde numera rubba hans glada förtröstan och fasta tro på Guds bistånd. Det var Gud som sändt pastor Korpila till hans hjälp, och Gud skulle nog alt framgent draga försorg om att det fans redskap att utföra hans vilja med honom.

Det fans stunder då denna fatalism nästan retade pastorn. Det föreföll honom som om Karl Erik ansett sig befriad från all omtanke och alt bekymmer om sin ovissa framtid. Men andra tider kunde denna orubbliga tillförsikt hos honom väcka en känsla af nästan ödmjuk beundran. Var icke detta fullkomliga förlitande på Herren med åsidosättande af all egen omsorg det enda rätta, och var icke denna gosse i sin glada förtröstan och visshet vida längre kommen och långt starkare i tron än han själf med sitt grubbel och oroliga tvifvel?

Karl Erik fann snart att han i pastor Korpila fått en sträng och mycket fordrande lärare, som oböjligt bestämdt höll honom till träget arbete och gaf honom föga eller ingen tid till de ljusa framtidsdrömmar, hvarmed han denna tid hälst velat

sysselsätta sig. Det kan vara ovist hur det gått med honom under en mer efterlåten lärare, ty hans begåfning var, som pastorn snart insåg, tämligen medelmåttig, ehuru han i vissa fall i utveckling stod framom sina jämnåriga och hans förmåga att uttrycka sig med lätthet, särskildt i andliga ämnen, mången gång förvånade Korpila. Under pastorns stränga ledning gingo emellertid hans studier under sommaren raskt framåt, och på hösten tog han inträdesexamen till lyceets tredje klass. Han hade då nyss fyllt aderton år.

Innan Karl Erik afreste till skolan, skref pastorn till Lindkvist och bad honom skicka en del af det utlofvade bidraget, emedan omkostnaderna för gossen nu skulle taga sin början. Efter ett par veckor mottog pastorn en sändning bestående af tre skjortor från Karolina och två par strumpor från Brita. Det tredje paret skulle komma till julen eller möjligen fram på hösten, då hon fått fåren klipta. Eriksson sände hemväfdt halfylle till en omgång kläder åt Karl Erik, och en andligt sinnad skomakare hade gjort honom ett par skor. Vidare medföljde ett stycke torkadt kött, några skålpund smör, en säck med bröd och en dito med potäter samt trettio mark pengar. Lindkvist skref att det kunde tyckas vara litet, men det var ondt om pengar denna tid på året. Han uppräknade alla som gifvit något och tillade, att man längre fram skulle se till att kunna få ihop litet mera. Karolina skref dessutom till Karl Erik och skickade

blomsterkort med bibelspråk från sig och Brita „till minne“.

Detta var icke mycket, och pastorn såg ganska bekymrad ut, isynnerhet som löftena för framtiden ej läto synnerligen uppmuntrande. Men efter att ha funderat på saken, sade han till Karl Erik:

— Nå ja, vi får nu försöka på i Guds namn. Går det inte, så är ju ingen skada skedd med att du fått litet mer kunskap än du haft förut. Det kan väl alltid vara nyttigt till något i framtiden.

Men Karl Erik svarade förtröstansfullt:

— Det går nog, pastor Korpila. Jag vet att Gud skall hjälpa mig.

Pastor Korpila skaffade Karl Erik rum hos en gammal gumma, som han kände, nära en af stadens tullar. Hon hade en liten kammare, där gossen skulle få bo mot två mark i månaden. Hans mat skulle hon koka mot att Karl Erik bar vatten och högg ved åt henne, ty själf var hon så gammal, att dylikt kostade på.

För större delen af de pengar Lindkvist skikkat köptes böcker åt Karl Erik. Till julen skulle han komma till pastor Korpila, så finge man vidare fundera hur det skulle ställas för honom.

Men innan Karl Erik inskrefs vid lyceum, föreslog pastorn honom att taga sig ett ordentligt tillnamn i stället för Pehrsson, som han hittills kallat sig efter sin far, torparen Pehr Jansson.

— Jag har nog tänkt därpå, svarade Karl Erik, men jag vet inte hvad jag skulle välja.

— Du kunde liksom jag taga dig ett finskt namn, föreslog pastorn. Det kan bli dig till nytta i framtiden.

— Men är det inte litet besynnerligt, då jag kommer från en svensk socken och inte ens kan finska, sade Karl Erik.

— Det är något som du lär dig med tiden. Det är tillochmed ett mycket viktigt ämne för dig, och jag ville råda dig att lägga mycken vikt vid finskans studium. Den är af största betydelse för oss präster i flere än ett afseende. Jag tror också att du, om du med Guds hjälp en gång kommer till universitetet, skall komma att känna mera sympati och trefnad bland de finskt sinnade studenterna, hvilket för resten de flesta teologiestuderande är, och då kan det vara bra för dig att ha ett finskt namn. För öfrigt får vi, om vi lefver, tala mer härom längre fram. Nu bör du endast tänka på att gå så fort framåt som möjligt i dina studier.

Efter mycket funderande hit och dit antog Karl Erik namnet Mäntynen efter en talldunge bredvid moderns stuga. Längre fram ändrade han också sitt förnamn och skref sedermera alltid sitt namn Kaarle Mäntynen. Det blef aldrig fråga därom med pastor Korpila, men Karl Erik hade det intrycket att han gillade namnförändringen.

IV.

Åren gled o undan — småningom det ena efter det andra, och Karl Eriks studier gingo undan med dem — långsamt från klass till klass — aldrig med fart eller på ett synnerligen lysande sätt, utan jämt och lugnt med medelmåttiga vitsord i de flesta ämnen, litet öfver i ett eller par och litet under i några. Pastor Korpila ville påskynda studierna en smula. Så gammal som han var, borde gossen godt kunna läsa sig öfver någon klass om sommaren, isynnerhet i början, men det gick inte, och efter ett par somrars fruktlösa försök insåg pastorn, att det var bättre att låta honom i sakta mak sköta sina studier och inte alldeles förvirra hans hjärna genom att proppa för mycket i den på en gång.

Något egentligt intresse ingåfvo studierna honom aldrig, han betraktade dem snarare som ett nödvändigt ondt, som måste öfvervinnas innan det efterlängtade målet kunde nås. Det var endast religionstimmarna som intresserade honom, och religion var också hans bästa ämne. Egentligen ansåg han en hel hop saker tämligen onödiga för sitt blifvande kall; men som de nödvändigt fordrades till studentexamen, fick han lof att underkasta sig studiet äfven af dessa.

I skolan trufdes han icke. Han var äldre och mer utvecklåd än kamraterna, och han fann sig på

intet sätt dragen till dem. På de lägre klasserna gjorde gossar på tolf à tretton år narr af den långe fem, sex år äldre bondgossen. De kallade honom pappa, och den första veckan flinade de till hvar gång han reste sig i klassen för att svara, särdeles om svaret råkade vara orätt. Detta upphörde visserligen snart, då han icke mer var en nyhet inom skolan, men det blef aldrig något kamratskap mellan honom och de andra. De fortforo att förfölja honom, och benämningen pappa följde honom genom hela skolan.

På de högre klasserna blef det visserligen något bättre, ty alt eftersom gossarna växte upp och utvecklades till ynglingar, utplånades till en viss grad olikheten mellan dem och deras äldre kamrat. Men Karl Erik ansåg sig altjämt i andligt afseende stå framom de andra. Han kunde ej undgå att se, att det ibland kamraterna funnos flere vida mer begåfvade än han, men han ansåg denna begåfning, som visade sig endast i världsliga ting, flack och ytlig. I andlig erfarenhet stod han framom dem alla. Han betraktade dem med en viss medlidsam ringaktning, sådan „Guds barn“ oftast egna „världens barn“, och det frö till andligt högmod, som alltid legat doldt inom honom, utvecklades och växte stort under den ringaktning hvarmed han under skolåren bemöttes af kamraterna.

Ehuru han öfversåg dem, sårades han likväl af deras drift med honom, ty han var icke van

vid dylikt. Så ung han var, hade han likväl i sin hemsocken varit en person af en viss betydenhet och haft ett vist inflytande, och han kunde därför icke finna sig i att vara tillbakasatt. Han hade redan vant sig att gå i spetsen och vara bland de första, och det plågade honom att nu med ens finna sin plats vara bland de obetydligaste. Han drog sig altmer inom sig själf, undvek kamraterna och egnade sig helt och hållet åt sina böcker och sina lysande framtidsdrömmar.

Det var dessa framtidsdrömmar, som trots alla svårigheter höllo hans mod uppe, drömmar, åt hvilka han alltid hängaf sig så snart han gjort undan läxorna till följande dag. — Och det var alltid samma, ständigt återkommande dröm — hans hemsockens kyrka och kyrkbacke, fylld af en andäktig, väntansfull menighet, som otåligt afvaktar gudstjänstens början och ankomsten af den ryktbara predikant, som i dag skall predika i deras kyrka och hvars namn oupphörligt susar i luften: pastor Kaarle Mäntynen. Han låter en smula vänta på sig, han spisar frukost på prästgården hos kyrkoherden, där han också legat öfver natten, men äntligen syns han komma. Därborta på gångstigen genom den vajande rågåkern kommer han gående bredvid kyrkoherden. Väktaren uppe i tornet ser dem, och klockorna begynna ringa. Allas ögon vändas mot samma håll, mössorna flyga af hufvudena, och kvinnorna niga djupt. De båda prästerna gå uppför gången och inträda i kyrkan,

därifrån de gå in i sakristian. Sedan altargudstjänsten är förbi, skrider pastor Kaarle Mäntynen långsamt och högtidligt ut ur sakristian och upp i predikstolen, följd af hela församlingens blickar. Han lutar sig ner och ber en tyst bön, rätar så på sig, tar upp sin hvita näsduk, torkar sina händer, dricker en klunk vatten ur glaset, som väktarn stält uppe på predikstolen, torkar sig åter om munnen och börjar så sin predikan i Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn.

Längre kom han aldrig i sin dröm. Han försökte nog fortsätta den, men det gick icke längre med sammanhang. I otydliga lösrykta bilder kunde han stundom se sig själf under predikan eller tycka sig uttala någon enstaka sats. Eller ock såg han förgråtna ansikten dyka upp här och där i kyrkan eller människor trängas kring sig, tackande för det han talat, men den sammanhängande drömmen slutade alltid, då han begynte sin predikan i Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn.

Han kom aldrig under sin skoltid att besöka sin hemsocken. Ferierna tillbringade han hos pastor Korpila, och då han kom upp till sjunde klassen, skaffade denne honom regelbundet konditioner under sommaren. Som hans mor dött året efter det han kom till skolan och syskonen voro borta hos främmande, fans det heller ingen särskild anledning för honom att företaga den långa och dyra resan hem. Af Karolina fick han någon

gång bref, till julen vanligen åtföljdt af ett „minneskort“. De skjortor hon lofvat honom uteblefvo aldrig; hon skickade vanligen tre om året. Äfven Britas strumpor kommo tämligen regelbundet, troligen tack vare Karolina.

Värre var det däremot med det öfriga understödet. På pastor Korpilas enträgna uppmaningar och påminnelser sände bönderna stundom några tiotal mark eller med långa mellanskof ett litet förråd af livsmedel, men det stod vanligen hårdt till att få dem att ge något. Tiderna voro dåliga, skref Lindkvist. Än hade skörden slagit fel eller något fartyg gått med förlust eller rent af förlist. Utskylderna voro stora, och tjänarna fordrade år från år större löner. Det var svårt att kunna undvara något, men måhända blef det framdeles bättre. Man fick se tiden an. Den som hoppas på Herren, honom låter han icke komma på skam.

Det var ganska svåra tider för Karl Erik, och om han icke haft pastor Korpila hade han troligen aldrig slagit sig igenom, ty han var icke af naturen särskildt energisk. Han lade emellertid icke saken synnerligen mycket på sinnet. Han hade engång för alla envist hakat sig fast vid föreställningen att Gud skulle hjälpa honom. Det var pastorn som mest fick kännas vid svårigheterna och uttänka utvägar att draga gossen fram, men han var icke den som vände om från halfgjordt arbete. Hade han engång tagit sig Karl Erik an, så skulle han föra saken till slut — med Guds

hjälp likväl, sade han alltid — och det tyktes som om svårigheterna endast äggade honom till nya ansträngningar. Han hade kämpat denna kamp engång förr och segrat, och han skulle göra det ännu en gång — med Guds hjälp.

Han talade vid några bekanta familjer i skolestaden att lyceisten Mäntynen finge äta middag hos dem en gång i veckan. Gamla böcker uppköptes åt Karl Erik för halfva priset. Han fick i gång en syförening, hvaraf inkomsten användes till upphöp af kläder och skoplagg åt hans skyddsling, och han var outtröttlig i att skaffa honom tillfälle till små förtjänster samt ansåg intet arbete för simpelt för Karl Erik, blott han därigenom förtjänade några mark. Den dag då Karl Erik stod framför honom efter genomgången studentexamen med den hvita mössan på hufvudet, som en ståtlig ung man, högväxt och blond med frisk hy och allvarliga blå ögon, lade pastor Korpila båda händerna på hans axlar och såg honom in i ögonen.

— Gud välsigne dig, min gosse, nu är målet till hälften vunnet, och ett hårdt stycke arbete har det varit. Hädanefter måste du taga dig fram på egen hand, och jag hoppas det skall bli lättare numera. Du är nu student, och för en sådan står många utvägar öppna. Var bara flitig och pliktrogen som hittils, så går det nog framåt.

Karl Erik hade vid lyceet fått ett litet stipendium, som satte honom i stånd att med iakttagande af den största sparsamhet första terminen

uppehålla sig vid universitetet. Här trufdes han vida bättre än i skolan. Han kom genast i en liten krets af likatänkande, och då han här kände sig förstådd och möttes af sympati, kröp han småningom fram ur det skal, inom hvilket han dragit sig. Det dröjde ej länge innan man kom underfund med hans förmåga att med lätthet uttrycka sig i andliga ämnen, och snart intog Karl Erik en i viss grad framskjuten plats inom sin lilla krets, som nykterhetstalare, söndagsskolelärare o. dyl. Det var alldeles i hans smak, och han tackade Gud att han hade de tråkiga skolåren bakom sig.

I det egentliga studentlivet deltog han nästan als icke. Han slöt sig från början till det finska partiet, emedan pastor Korpila tillhörde detsamma, och de flesta teologer voro finskt sinnade. Dessutom tyckte han sig hos detta parti finna mer sedligt och religiöst allvar än hos det svenska, som i allmänhet var mer böjdt för det modärna fritänkeriet. Han talade altjämt dålig finska, men oaktadt detta och sitt svenska ursprung ansågs han höra till fenomanerna och röstade alltid, där det kom i fråga, med de finskt sinnade.

Studierna intresserade honom fortfarande icke mycket. Innerst inne fann han dem onödiga. Han hade kunnat tala till en församling från predikstolen lika väl nu redan, och han viste att han skulle ägt förmåga att gripa sina åhörare bättre än mången annan. Filosofi hade han en afgjord motvilja för. Hvertill tjänade alla dessa konstigt uttänkta

och uppställda system för att finna sanningen. De ledde ju ändå aldrig till att finna denna och kullkastades det ena efter det andra af nya system, som i sin tur rönt samma öde. Sanningen, den fins i bibeln, i Guds uppenbarade ord. Där hade människorna den enkel och klar, utan några invecklade system, om de blott ville taga mot den. Men i stället för att ödmjuka sig inför Guds sanning uppställde de sina egna spetsfundiga filosofier och kommo alt längre bort i lögn och villfarelse.

Han var så säker i detta — att bibeln ensam innehöll den absoluta sanningen, att han aldrig kände något tvifvel eller tvekan. Han såg många af sina kamrater stanna i tvifvel inför den ena eller andra dogmen eller lärosatsen. Det förvånade, men invärkade ej det ringaste på honom. Bibeln sade att det var så, och då var det så. Och hvad den olika uppfattningen af bibelns ut-sagor angick, så höll han sig till kyrkofäderna och Luther, de måste väl förstå den saken bättre än alla hedniska och kristna filosofer.

Häruti var han fullkomligt olik pastor Korpila, ty denne hade under sin studietid varit svårt anfäktad af religiösa tvifvel — ja, han hade till och med en tid tvekat om han als borde låta präst-viga sig. Det var först efter mycken inre kamp han vunnit sin nuvarande orubbliga öfvertygelse, och det förvånade honom att Karl Erik aldrig kände något af detta. Återigen undrade han stundom om det var af enfald och tanklöshet eller om

det vore emedan han var benådad med en ovanlig trovissitet, som denne yngling gick så lugn och säker fram mellan alla de dogmatiska spetsfundigheter öfver hvilka så mången mer begåfvad än han stupat.

Studierna vid universitetet gingo icke fort. Ett år måste de alldeles afbrytas, emedan Karl Erik såg sig tvungen antaga en informatorsplats på landet för att skaffa sig medel att följande år uppehålla sig i hufvudstaden. Då han var inne vid universitetet, var han dessutom mycket upptagen af andra saker, som intresserade honom vida mer än studierna och hvilka han ansåg vara långt viktigare som förberedelse till sitt blifvande kall. Det var isynnerhet hans värksamhet som tillfällig ledare af religiösa sammankomster, som fängslade och upptog honom. Han kunde flere dagar, ja veckor, förbereda sig på ett andligt föredrag i någon kristlig ynglingaförening, vid någon arbetarsammankomst eller dylikt, och ehuru han hade lätt att uttrycka sig äfven oförberedt i dessa ämnen, inöfvade han omsorgsfullt sitt föredrag, deklamerade vissa ställen tiotal gånger för att få rösten att antaga det rätta tonfallet, tillegnade sig vissa åtbörder, som hos någon talare slagit an på honom, och studerade tillochmed framför spegeln de olika uttryck han ville ge sitt ansikte. Han hade tidigt lärt känna något af den egendomliga tjustning en talare alltid erfar, då han så att säga håller åhörarnas hjärtan i sin hand, fängslade genom

sina tankar, bundna af sin stämmas trollmakt, och han greps nu starkare och mer medvetet däraf. Det nästan berusade honom med en känsla af makt att stående i katedern framför åhörarna se alla dessa ansikten vända mot sig, lyssnande efter och begärligt insupande hvarje ord af hans mun, tigande och ödmjukt, utan motsägelse eller kritik, som det anstår lärjungar gentemot sin lärare. Fans där skeptiker och kritici bland dem, så vågade de sig dock icke fram med inkast. Här var det han som rådde, han ensam. Endast hans röst ljöd genom salen, och vid hans ord genombäfvades alla dessa hjärtan af fruktan, rördes till tårar af förtviflan ånger eller glädje, lyftes och vidgades, böjdes i ödmjuk tillbedjan eller lugnades af budskapet om frid och förlåtelse. Han kände så väl af erfarenhet genom hvilka ordvändningar och modulationer af rösten dessa olika rörelser åstadkommos, och han hade genom lång öfning småningom lärt att alt mer behärska sin stämma, tils den slutligen lydde honom som ett villigt redskap. Vid tiden för sin prästvigning åtnjöt han redan inom en trängre krets i hufvudstaden ett vist rykte som en synnerligen begåfvad andlig talare, af hvars blifvande prästerliga värksamhet man hoppades mycken välsignelse för den finska kyrkan. Det var egentligen massorna, de djupa leden, som anslogos af honom, och till dem vände han sig företrädesvis, men också många bildade — eller halfbildade funno behag i denne unge talare med den

stätliga figuren, de vackra ögonen och den mjuka rösten. Då teologiestuderanden Kaarle Mäntynen prästvigdes i stiftstaden, var det därför mången som i hufvudstaden med intresse gaf akt på hvart den begåfvade unge prästen skulle förordnas. Man fann sig tämligen besviken, då man såg att han blifvit sänd som adjunkt till en gammal slagrörd prost långt inne i mellersta Finland.

V.

Pastor Kaarle Mäntynen stod i gästrummet på sin hemsockens prästgård och blickade i den tidiga söndagsmorgonen genom det öppna fönstret ut öfver näjden, leende i vårens friska fägring.

Det var första gången han besökte denna trakt, sedan han för femton år tillbaka lämnat den som en fattig gosse med en ytterst osäker framtid. Omständigheterna hade gjort att han aldrig förr kunnat återvända, och likväl hade under alla dessa år tanken på detta besök stått för honom som glanspunkten i alla hans framtidsdrömmar. Dessa drömmar hade redan till stor del realiserats. Han var nu en omtykt och eftersökt predikant, till hvars föredrag massor af åhörare strömmade från när och fjärran och hvars rykte redan var utbredt vida omkring. För några månader sedan hade han aflagt sin pastoralexamen och var nu enhälligt kallad till fjärde profpredikant i ett

nyligen ledigblifvet, tämligen stort finskt pastorat. Han återvände nu från sin profresa och ämnade under den tid han ännu hade ledig aflägga ett besök hos numera prosten Korpila, men hade icke kunnat motstå lusten att på samma gång göra en afstickare till sin hemsocken. Han hade skrivit därom till kyrkoherden och tillagt, att han gärna skulle predika en gång i den kyrka, där han så många gånger suttit som åhörare, och inför den menighet, i hvars midt han vuxit upp och bland hvilken kanske ännu någon fans, som erinrade sig honom. Kyrkoherden hade gärna samtykt härtill och tillochmed från predikstolen underrättat församlingen om att gudstjänsten följande söndag skulle förrättas af pastor Kaarle Mäntynen, hvars namn säkert icke var obekant för någon inom denna församling, då han ju ursprungligen var ett barn af densamma och enligt hvad kyrkoherden hade sig bekant alltid med kärlek erinrat sig den och längtat att ännu engång få återse den.

Man var således beredd på hans besök. Under veckan flög som en löpeld ryktet om att pastor Mäntynen, Pehr Janssons Karl Erik, skulle predika på söndagen ända till socknens aflägsnaste torp och stugor. Många af de äldre erinrade sig mycket väl den allvarsamma gossen, som lekte präst redan vid fyra, fem års ålder och som, knapt fullvuxen, redan talade bättre än mången som bar kappa och krage. Öfveralt var „Janssons Karl Erik“ det allmänna samtalsämnet. Det var så för-

underligt att tänka att han nu hade blifvit en riktig präst och därtill en berömd och uppburen sådan, som snart skulle sitta som kyrkoherde på en prästgård vida större än deras egen, ty det hade kyrkoherden berättat.

Men den som gladde sig mest åt pastorns besök var Karolina. Hon hade alltid hållit af Karl Erik och varit den enda som troget hållit sitt löfte om understöd. Ända till den dag studeranden Mäntynen prästvigdes hade han regelbundet mottagit de tre skjortorna, alltid åtföljda af ett kort bref af innehåll att brefskrifverskan „Gud vare prisad mådde väl intill skrifvande dag och önskade Karl Erik samma goda gåfva“, hvarjämte några förändringar inom kretsen af gemensamma bekanta uppräknades och slutligen några betraktelser öfver ett eller annat bibelspråk anställes. Pastor Mäntynen hade regelbundet besvarat dessa bref. Det var den enda förbindelse han underhållit med sin födelsebygd.

Han tänkte på alt detta, där han stod och såg ut öfver det välbekanta landskapet, så föga förändradt på femton långa år. Hur han längtat efter denna dag! Hur mycken framgång han än haft i öfrigt, hade det dock varit honom som om något fattats ända tils nu. Den gamla drömmen om den soliga vårsöndagsmorgonen och den folkuppfyllda kyrkbacken, där han skred fram genom den tätt packade mängden mot den gamla välkända kyrkan, hälsande åt alla sidor, och vidare ut ur sakri-

stian uppför gången och upp i predikstolen, där han efter den tysta bönen började sin predikan i Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn, hade aldrig lämnat honom. Han hade hakat sig fast vid föreställningen att den engång bokstafligen skulle gå i fullbordan, och ända tils detta skett, tyktes det honom som om alt ännu icke varit riktigt färdigt, riktigt undangjordt. All hans framgång i öfrigt var blott ett förspel till denna dag, som måste komma — hans „stolthets dag.“

Ända hittils hade alt gått som han tänkt sig det. Kvällen förut hade han anländt till prästgården och hälsats af den vänliga kyrkoherden som en jämlike och ämbetsbroder. Det som föreföll honom naturligt hvar som hälst annorstädes blef af en alldeles särskild betydelse här hemma. Här tyckte han sig icke vara pastor Mäntynen, utan gossen Karl Erik, som duats af hvarje torpare och dräng, tatlats af endel och försvarats af andra, men stått på jämlik fot med dem alla och för hvilken kyrkoherden varit snarlik ett högre väsen, med hvilken ingen förtrolighet kunnat komma i fråga.

Men nu stod han här uppe som kyrkoherdens gäst och såg hur skarorna redan började samlas vid kyrkan. Därborta på fjärden syntes de stora kyrkbåtarna närma sig; alt flere och flere svängde om udden och fram i det blanka solskenet, som glittrade på fjärdens yta. Långs landsvägen kommo täta skaror af fotgängare. Han såg kvinnornas

silkesdukar glimma i solen och männens blanka mösskärmar glänsa, då de vände sina hufvuden.

Nu och då veko skarorna åt sidan. Kärror och schäsar fyllda med folk kommo rullande längs vägen, så det hvita dammet yrde högt upp efter dem. Han smålog en smula. Han viste att hans namn nu var på allas läppar och hans person föremålet för allas samtal. Och starkare än någonsin fylles han af den berusande känslan af makt, som han så mången gång erfarit, då han vetat sig vara mål för allas blickar, ord och tankar.

Någon tog på dörren och steg in. Det var en tjänarinna, som underrättade pastorn att frukosten var serverad.

Nere i matsalen fann han kyrkoherden och en ung flicka, som denne leende presenterade som dotter.

— Jag antar nämligen att här behöfs presentation. Du mins väl inte mera lilla Anni? Hon var bara fem år, då du sist såg henne.

Lilla Anni, kyrkoherdens enda dotter — jo, pastorn erinrade sig nog den lilla ljushåriga flickan, ehuru han ingalunda skulle igenkänt henne i denna tjuguariga unga flicka med det friska runda ansiktet och de blyga blå ögonen. Han hade icke sett henne föregående kväll, emedan hon, som kyrkoherden upplyste, tämligen sent återvändt från ett besök.

Man satte sig till bords. En fjärde stol stod tom.

— Hvar är Madeleine, frågade kyrkoherden.

— Hon kommer strax. Hon var trött och bad oss icke vänta, svarade Anni.

Då frukosten redan till hälften var förbi, öppnades dörren, och en ung dam, något äldre än kyrkoherdens dotter, inträdde i rummet. Hon gjorde en lätt bugning för de båda herrarna.

— God morgon. Jag hoppas farbror ursäktar mig att jag en smula försenat mig. Jag var litet trött efter vår promenad i går.

— Pastor Mäntynen — fröken Ek, presenterade kyrkoherden — en släkting och sommargäst hos oss.

Fröken Madeleine bugade sig och satte sig sedan till bords. Hon hade ett smalt ansikte med tämligen färglös, ehuru fin och jämn hy, askblondt hår vårdslöst hopvridet i en grekisk knut och i lugg ned öfver pannan ända till de fina bruna ögonbrynen öfver stora gråbruna ögon. Figuren var lång och smärt, toaletten ytterst modärn: mörk kjol, blekblå blus med mattgula rosenknoppar — öfver hela företeelsen något färglöst, eteriskt, elegant.

Pastor Mäntynen var dock icke den som hade ögon för eller uppfattning häraf. Det var något hos denna unga dam som från första ögonblicket afgjordt misshagade honom, på samma gång han kände sig besvärad och förlägen inför den kritiska blicken i hennes ögon.

Han såg från henne på Anni. Hon tilltalade honom vida mer. Hennes friska landtliga utseende,

fulliga figur och färgrika sommarklädning behagade honom vida mer än denna bleka hufvudstadsdams raffinerade elegans, som han ej förstod, men af hvilken han omedvetet kände sig tryckt.

Madeleine såg ut genom fönstret och log, då fyra kärror efter hvarandra med starkt dån körde förbi.

— Jag befarar att kyrkan knapt kommer att rymma alla era åhörare i dag, herr pastor. Redan tidigt i morse väktes Anni och jag af slamret af åkdon som for förbi. Jag tror hela socknen mangrant infunnit sig för att få höra er.

Det var något i tonen mer än i själfva orden som retade pastorn. Han sökte dölja det genom att i en ton som skulle vara öfverlägsen svara:

— Det är nog troligt. Det är ju så vanligt att folk strömmar till, då de veta sig få höra någon ny predikant.

— Ja, det är sant — isynnerhet så här på landet.

— I det fallet har jag funnit förhållandet enahanda i städerna, svarade pastor Mäntynen kallt. Han tyckte sig ha spårat en skynt af ringaktning i hennes sista ord.

— Har ni? Nåja, kanske det är så, måhända dock med den skilnad, att flertalet i städerna företrädesvis hoppas få höra något nytt.

— Då blir man troligtvis och som jag hoppas oftast besviken. Kristendomens eviga sannin-

gar är oföränderliga och tillfredställer därför föga det mänskliga nyhetsbegäret.

Madeleines stora ögon mötte en sekund lugna och gäckande pastorns.

— Besviken — ja naturligtvis — om man verkligen är nog naiv att vänta sig något.

En mörk rodnad färgade pastorns panna. Han kände sig mer uppbrakt än han ville visa. Men hvartill tjänade det egentligen att byta ord med eller förarga sig öfver denna flicka, som uppenbart fann ett nöje i att reta honom med sin gäckande ton och sina spefulla ord. Han vände sig utan att svara henne till kyrkoherden, som såg en smula förlägen ut.

— Tror farbror det snart kan vara tid att begifva sig af?

— Ja, kanhända ni borde följa med oss, flickor.

— Jag har ännu litet att ombestyra här hemma, svarade Anni. — Går du med, Madeleine?

— Jag följer väl sedan med dig — om jag slipper inom dörren. — Annars kan jag ju vända tillbaka hem. Jag afskyr trängsel och stora folksamlingar.

Det gladde pastorn att de unga damerna icke följde med. Han kände sig upprörd och retad, och Madeleines närvara och ord skulle bidragit att ännu mer stegra denna känsla. Att gå till kyrkan i dag i hennes sällskap skulle fullkomligt fördärfvat hans gamla dröm.

Han blef emellertid något lugnare då han trädde ut i den friska morgonluften. Gångstigen från prästgården till kyrkan slingrade sig genom en grönskande rågåker, och han återvann så tämligen sin sinnesjämvikt, då han vid kyrkoherdens sida långsamt vandrade stigen framåt.

Han kände denna gångstig så väl — hade i inbillningen så många gånger gått densamma just som i dag. Han viste, att så snart de hunnit krökningen därborta, skulle kyrkbacken ligga framför dem i solskenet. Väktaren uppe i tornet skulle se dem och klockornas malmtunga i samma ögonblick sända dem sin hälsning.

Likväl var det icke med de känslor han fordom tänkt sig han nu vandrade stigen framåt. Den unga hufvudstadsdamens ord irriterade honom fortfarande. Han hade blifvit bortskämd med att öfveralt hyllas och beundras, och han kunde ej fördraga att mötas af kritik. Nåja, hon skulle komma i kyrkan i dag, hade hon sagt, och det skulle förvåna honom om hennes omdöme icke, efter det hon hört honom, skulle undergå en förändring. Han var nästan säker på att vid middagen finna henne i en annan stämning än på morgonen. Han kände sin makt öfver sinnena och litade därpå.

Men nu voro de vid krökningen, och där låg kyrkan och kyrkbacken öfverströmmade af solljus, vimlande af en människoskara, större än han någonsin drömt sig den. I nästa ögonblick höjde

klockorna sin dånande stämma, och då den första ljudvågen rytmiskt böljade ut i den klara, solfyllda luften, vände sig som på ett gifvet tecken alla ansikten åt samma håll, och pastor Mäntynen viste att det var honom och honom ensam allas blickar nu sökte.

Ett ögonblick bleknade han starkt. Det svindlade för hans ögon, och han stannade en sekund för att hämta andan. Därpå rätade han upp sig och lät sina blickar fara öfver mängden. Ja, där var hans dröm — men öfverträffad af verkligheten, utöfver hans djärfvaste förväntan. Blodet strömmade till hans kinder, hans bröst fylles af stolthet och lycka, gången blef ofrivilligt spänstigare, hållningen mer stram och rak. Och med högburet hufvud och strålande ögon skred han vid kyrkoherdens sida genom porten in på kyrkogården och vidare genom den hälsande och mönstrande mängden in i kyrkan och sakristian.

Folkmassan böljade in efter dem. Bänkar och läktare fylles inom några ögonblick, tillochmed gångarna upptogos af en tätt packad folkmassa, som ej fick rum i bänkarna. Medan altargudstjänsten, som förrättades af kyrkoherden, pågick, märkte pastor Mäntynen att man öppnade tvänne fönster närmast predikstolen. Därute fans således ännu folk, som ej fått plats i kyrkan, men som likväl ej ville gå miste om hans predikan.

Han vandrade fram och åter i sakristian, väntande på altargudstjänstens slut. Spridda satser af

hans predikan dök upp för honom och gled mekaniskt öfver hans läppar, men han tänkte icke på dem. Han tänkte öfverhufvudtaget på ingenting. Kyrkoherdens röst, omväxlande med klockarens svar i mässan, trängde in till honom. Han hörde församlingen resa sig upp och sätta sig ner igen, orgeln falla in och tystna, ett doft mummel af röster som ledsagade uppläsningen af evangeliet från altaret, men han följde egentligen icke med allt detta. Det var honom som om han gått i en dröm. Föremålen flöto så underligt tillsammans för honom. Händerna darrade nervöst, och han hade en obehaglig hjärtklappning.

Ändtligen stämde orgeln därute upp en välkänd melodi — hans predikstolspsalm — och nästa minut inträdde kyrkoherden i sakristian. Han var röd och varm.

— Puh, det är ett riktigt arbete att bana sig väg fram och tillbaka. Jag har aldrig sett en sådan samling som i dag. Här måste vara folk från grannsocknarna också. Min egen församling räknar icke så många personer.

En af kyrkobetjäningen hjälpte prästkappan på pastor Mäntynen, och då detta var gjordt, gaf väktaren i dörren ett tecken att man nu begynte sista versen af predikstolspsalmen.

Pastor Mäntynen for med näsduken öfver pannan. Därpå tog han upp den långa prästkappan öfver vänstra armen och den stora psalmboken i den högra och gick så ut i kyrkan. Under

orgelns toner skred han långsamt genom den tätt packade mängden, som villigt öppnade väg för honom, hög och rak med hufvudet något lutadt åt ena sidan och evangeliboken upplyftad med fingret mellan bladen vid dagens text, utan att se till höger eller vänster, fram till predikstolen, där han uppsteg och knäböjde under orgelns sista, förklingande toner.

Han reste sig och såg ett ögonblick ned på massan, men han urskilde endast ett kaos af ansikten vända upp mot honom. Hans hjärta klapade, så att det nästan betog honom andan, och hans röst föreföll honom själf främmande, hes och besynnerlig, då han började sin predikan efter den traditionella formeln i Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn.

Ljudet af en snyftning träffade hans öra. Han såg upp för att se hvarifrån den kom, men det var omöjligt att urskilja något enskildt i denna folkmassa. Denna första snyftning tyktes dock väcka andra ekon, ty nästa minut hördes från flere skilda håll högljudda snyftningar från hvinnornas sida, och med dessa ljud var den plågsamma beklämning, som fått makt med den unge prästen, bruten. Det kom färg på hans bleka kinder och fasthet i hans hållning. Hans ögon sänkte sig bestämda och lugna på massan under honom. Han kände att hans åhörare voro med, redan innan han knapt öppnat sin mun. Här var ingen främmande publik att vinna — de voro alla med från

början. Och hans stämman hade med ens återvunnit sin klarhet och smidiga böjlighet, då han nu uppläste ingångsorden till sin predikan.

Det gick knapt en rörelse genom den talrika församlingen under pastorns föredrag. Stilla med blickarna ofrånvändt fästa på honom sutto de där, dessa människor, af hvilka många mindes honom från hans barndom och tidigaste ungdom, och alla de öfriga kände hans historia från början till slut. Ju längre det led, dess mera klarnade det för alla, att en sådan predikant ännu aldrig blifvit hörd i deras kyrka, pastor Korpila icke ens undantagen, och en känsla af stolthet grep dem vid tanken på att denna predikant utgått ur deras midt, var ett barn af deras församling och på sätt och vis hörde dem till. Hvar och en tyckte sig ha liksom en del i honom. De, som någongång sändt en skärf till hans underhåll, tänkte med stolthet att hans framgång endels dock var deras värk. Samma känsla af triumf, som berusade talaren uppe i predikstolen, spred sig till hans åhörare och fylde, om än svagare, många hjärtan.

Men pastor Mäntynen talade som aldrig förr. Det var för denna dag han sträfvat under långa år — och nu — nu stod han här och talade till den menighet han hälst önskat sig till åhörare. Han njöt af sina egna ord, af sin stämmas skiftningar och olika tonfall. Det var första och måhända sista gången han talade här. Här behöfde han icke spara någon af sina resurser till en an-

nan gång. Han kunde fritt och bekymmerslöst slösa med dem alla. Det gälde blott att göra ett oförgätligt intryck denna enda dag — och det viste han att han gjorde. Han kände detta uttryck i åhörarnes ansikten, som sade honom att han hade dem i sin makt, skakade, gripna ända in i hjärtats djup. Männens ansikten blefvo alt allvarligare, kvinnornas hufvuden böjdes alt mer, och snyftningarna blefvo alt högljuddare. Pastor Mäntynen erfor vid dessa ljud ungefär samma känsla som en skådespelare inför applåderna — det var hans publiks sätt att uttrycka beundran och sympati. Orden strömmade i alt snabbare fart öfver hans läppar — de nästan tyktes trängas om hvarandra att slippa fram — de välformade händernas rörelse blefvo alt lifligare, och de vackra ögonen blickade än allvarliga och hotande, än milda och vemodiga ut öfver mängden. Bland dessa beundrande åhörare var där ingen som förstod det obändiga högmod och den tillfredsställda stolthet som sjöd bakom de ödmjuka orden.

Plötsligt dök ett ansikte upp bland mängden och fängslade pastorns blick. Hur han först nu fick syn därpå förstod han icke, ty det måste funnits där hela tiden rakt framför honom, ehuru han ej förr observerat det. Men nu, sedan han en gång sett det, gled hans ögon mot hans vilja oupphörligt dit där det fans, oaktadt han icke ville se det eller bry sig om att det var där.

Midt framför predikstolen, tillbakalutad i en bänk, satt fröken Madeleine Ek bredvid Anni, och hennes gråbruna ögon sågo under den stora genombrutna hattskärmen rakt upp i pastorns ansikte med ett uttryck af så påtaglig ironi, att det värkade som en kall dusch på hans glöd och hänförelse. En mörk rodnad göt sig öfver hans kinder, och för ett ögonblick kom han af sig. Han öfvervann inom några sekunder detta första intryck af pinsam förlägenhet, men icke förr än den unga damen märkt det. Det rykte en smula kring hennes mun, och de stora ögonen förblefvo med gäckande ironi fästa på pastorns ansikte.

Pastor Mäntynen fortsatte sitt föredrag, men kunde icke mer komma i samma stämning som i början. Medvetandet om att det bland åhörarna fans en, som all hans vältalighet ej kunde besticka eller vinna, plågade och irriterade honom. Oaktadt all ansträngning kunde han ej hindra sig att oupphörligt förstulet ge akt på henne, tils det slutligen föreföll honom som om han sett endast henne i denna massa af ansikten. Om hon velat åtminstone för en sekund ta sina enerverande klara, kalla ögon från honom, men det gjorde hon icke. Det föreföll pastorn, som om hon med ett slags fientligt intresse studerat honom från början till slut, och med ens tykte han att han såg sig själf med hennes ögon. Hans tonfall, åtbörder och uttryck förekommo honom plötsligt affekterade — lånade litet härifrån och därifrån — och han tykte

att hon måste känna igen altsammans. Betydde icke det undertrykta leende han stundom såg glimma till i hennes ögon, att det roade henne att se huru han försökte sammansmälta allt detta främmande långods till något personligt, individuelt — utmärkande för pastor Kaarle Mäntynen. Hans tankar förvirrades och blefvo orediga. Ett par tre gånger nödgades han taga om några satser eller göra en kort paus. Hur han kom till slutet af sin predikan kunde han sedan aldrig erinra sig — han hade endast en förnimmelse af att han ville skynda på — komma ifrån altihop så fort som möjligt. I sin nöd grep han till några banala fraser, som kommo för honom och afslöt med dem tämligen brådstörtadt den predikan han på ett så glänsande sätt begynt.

Han lugnade sig något under bönerna, men en känsla af djup förödmjukelse och förbittring sjöd inom honom och följde honom ned från predikstolen och in i sakristian. Detta var således slutet på hans drömda segerdag.

— Blef du illamående, frågade kyrkoherden, då de sammanträffade i sakristian. — Jag tyckte du afkortade din predikan.

— Jag fick svindel, svarade pastor Mäntynen med höjd röst, så att kyrkobetjäningen skulle höra honom — förmodligen af värmen, och måste därför skynda på litet. Ja, församlingen märkte det vist.

— Det tror jag knapt, sade kyrkoherden. De förstår just ej så noga att följa med tankegången.

En och annan kunde möjligen observera det, men de flesta märkte vist ingenting.

Ute på kyrkogården omringades pastorn af en talrik samling, som ville tacka honom för hans predikan och hälsa honom välkommen till dem. Kände han icke igen den och den? De mindes nog alla honom. Det var väl inte möjligt att han skulle resa följande dag? Han måste först titta på sina gamla vänner och lofva att ännu en gång tala till dem. De hade icke hört en sådan predikant på många Herrans år, om ens någonsin.

Pastorn tackade dem vänligt för deras välmening, men denna gång hade han värkligen inte tid att stanna längre. Måhända en annan gång, om Herren åter ledde hans vägar hitåt — nu var det omöjligt. Slutligen lofvade han dock på deras enträgna böner att på eftermiddagen, då han ämnade besöka Karolina, hålla en bibelförklaring på hennes gård, och sedan kunde enhvar, som önskade tala med honom i andliga ting, få ett samtal efteråt inne i stugan. Nu måste han lämna dem så länge — han kunde ej låta dem vänta på prästgården.

Han gick snabt för att bli kvitt det dofva obehag som, oaktadt församlingens smickrande hyllning, låg öfver honom. Hälst skulle han genast från kyrkan gått till Karolina för att undvika att sammanträffa med fröken Ek, men kyrkoherden hade långt förut gått hem, och han kunde ej låta honom vänta sig förgäfves till middagen.

Då han inträdde i prästgårdens matsal, fann han de unga damerna och kyrkoherden redan där. Man satte sig omedelbart till bords. Han undvek att se på Madeleine, som icke häller tilltalade honom.

— Du blef länge uppehållen, sade kyrkoherden småleende. — Hvar och en ville naturligtvis hälsa på dig och tacka dig.

— Ja — pastorn försökte tala fullkomligt obesväradt — och man var till den grad enträgen, att jag måste lofva hålla en bibelförklaring hos Karolina på eftermiddag.

— Så roligt, utbrast Anni lifligt — då får vi ännu engång höra pastorn. — Skall vi gå dit, pappa — — hon afbröt sig och rodnade.

Pastor Mäntynen vände sig leende mot henne. Henne hade han synbarligen intagit. Hur täck och blomstrande hon var — alldeles motsatsen till den andra. — Nej, han ville icke engång se på henne.

— Det skall vi vist. Vi kan ta trillan och åka allesammans — det är ändå en god bit att gå. — Jaså, att du skall tala hos Karolina? Ja, det blir nog roligt att höra dig en gång till. Du är värkligen en stor talare, käre Mäntynen. Jag måste uppriktigt säga att jag inte just hört någon som öfverträffat dig.

— Åh, käre farbror, farbror smickrar mig, men är det så att jag värkligen fått något större pund än andra, så är det ju en Herrens oförtjänta

gåfva, för hvilken jag ödmjukt bör prisa honom, ty hvad hafver du, det du icke undfått hafver?

Han kände sig med ens så glad och lätt om hjärtat. Hvad angick honom egentligen denna hufvudstadsdam med sin gäckande kritik? Alla, på hvilkas åsikt han satte något värde, voro ju ense att hans predikan i dag varit något utmärkt — utöfver alt hvad de någonsin hört. Förstod denna flicka ens att bedömma ett andligt föredrag? Knappast. Förmodligen var hon en af dessa modärna fritänkare och skeptici, som på förhand voro färdiga med sitt hånande ogillande af all religiositet och för hvilka ordet präst var liktydigt med narr eller åsna. Och af en sådan hade han låtit bringa sig ur fattningen. Han blygdes öfver sig själf — hur hade han kunnat vara så svag?

Nu såg han upp på Madeleine, men hon såg endast ned på sin tallrik och tyktes icke egna något intresse åt samtalet. Männe icke också hon blygdes för sig själf? I eftermiddag skulle han icke låta hennes närvara invärka på sig.

Efter middagen tillsade kyrkoherden att trillan skulle spännas för. Pastorn gick upp på sitt rum för att välja en text till sitt föredrag. Då han kom ner, fann han kyrkoherden och Anni väntande honom i tamburen. Madeleine stod barhufvad på trappan och ordnade en bröstbukett.

— Följer du inte med ändå, Leni, frågade Anni, då de gingo förbi henne till vagnen.

— Nej, jag tror vist det är bäst jag stannar hemma.

Hon såg flyktigt upp på pastorn då hon sade detta, och han inbillade sig att han åter såg det rycka smått kring hennes mun, som om hon funnit sig road af något. Utan att hälsa gick han hastigt förbi henne ned till vagnen.

VI.

Det var redan tämligen sent, då pastor Mäntynen återvände till prästgården. Kyrkoherden och Anni hade farit ett par timmar förut, men folket hade nödvändigt velat kvarhålla pastorn för att riktigt få tala med honom, och pastorn trufdes så godt i denna atmosfär af beundrande hyllning, att han gärna kvarblef och gick hemvägen till fots i den ljusa sommarkvällen. Han kände sig så glad och väl till mods där han vandrade vägen framåt. Denna eftermiddag hade varit så rik på uppbyggelse för hans åhörare och tillfredsställelse för honom själf. Intet missljud och ingen disharmoni hade nu som på förmiddagen gripit störande in i hans stämning. Orden hade flutit varma, klara och öfvertygande öfver hans läppar, åhörarna hade suttit gripna och hänförda. Här hade icke funnits någon ovänlig kritik som värkat afkylande — mellan honom och församlingen hade rådt full förståelse och sympati. Det obehagliga intrycket från förmiddagen var som bortblåst. Han tänkte icke

mer på Madeleine, eller åtminstone upptog hon icke så uteslutande hans tankar.

Han hade bedt att man icke skulle vänta honom till kvällsvarden. Då han icke viste hur länge han skulle dröja, ville han inte göra något besvär, utan i all stillhet gå upp på sitt rum.

Däruppe i hans rum stod fönstret öppet som han lämnat det på morgonen, och då han gick fram för att stänga det, hörde han strax nedanför sitt namn nämnas. Han kände igen Annis röst — den ljud upprörd och ifrig.

— Jag förstår inte, Madeleine, hvad du har emot pastor Mäntynen, du tyks inte kunna fördra honom, och ändå måste du medge att man sällan får höra en predikant sådan som han.

— Jag hoppas det, ljud Madeleines röst med sitt låga, likgiltiga tonfall.

— Men hvad har du då emot honom? Jag förstår dig inte. Det ser ut som om du på förhand varit intagen af motvilja för honom.

— Ja, det var jag vist. Jag är alltid intagen af motvilja mot dessa omtalade, uppburna och afgudade präster. De är alla stöpta i samma form, egenkära, högmodiga och olidliga, och pastor Mäntynen är i intet afseende ett undantag från regeln.

— Åh, Madeleine, högmodig, han —

— Ja, just högmodig — hennes röst fick en lifligare klang. En sådan predikan som hans i dag kallar jag högmodig och egenkär. Hörde du inte

hur hans röst formligen skälfde af öfvermod — hur hvarje sats, hvart ord var genommandadt af den bärgfasta öfvertygelsen, att han ensam hade sanningen, den fulla oomtvistliga sanningen, som nu minuterades ut till den okunniga eller vilseledda hopen. Fann du i hela hans föredrag ett enda kärleksfullt eller deltagande ord för dem, som icke kunde eller ville erkänna hans uppfattning som den enda rätta? Jag tror inte du skall kunna påstå det. Hela hans uppträdande och föredrag stämpades altigenom af den mest utpräglade själfbelåtenhet öfver att ha patent på den absoluta sanningen och kunna frambära den så väl. Det vore upprörande, om jag inte tillika funne det så genomlöjligt.

Pastor Mäntynen blef ömsom röd och blek, där han stod vid fönstret. De unga damerna hade synbarligen ingen aning om att han kommit hem. Han kunde icke se mer än fällen af deras klädnigar, ty de sutto något på sidan i en tät berså, men ljudet af deras röster trängde tydligt upp till honom. Det gick icke an att numera stänga fönstret, ty bullret skulle förrådt hans därvara. Han ville draga sig tillbaka — längre inåt rummet, men kvarstod likväl på samma plats och fortfor att lyssna.

— Men, kära Madeleine, efter han nu engång är präst. — En präst måste naturligtvis hålla på kyrkans lära som den enda rätta.

— Präst, ja — hon afbröt sig, som om hon ej velat fortsätta hvad hon ämnat säga. — Nåja,

kan man inte tillochmed af en präst fordra en smula fördragsamhet och tolerans? De skall ju ändå vara förkunnare af kärlekens religion.

Hennes röst hade återtagit sitt halft gäckande, halft likgiltiga uttryck, och hon reste sig från bänken.

— Kom nu, Annita, jag börjar bli sömnig, och pastor Mäntynen är just inte ett så intressant samtalsämne, att det kan hålla mig vaken till midnatt.

Han såg dem gå förbi sitt fönster och drog sig hastigt undan. Då han hört trädgårdsgrinden stängas efter dem, drog han igen fönstret och redde sig att söka hvila.

Men han fick icke sömn. Orolig och upprörd kastade han sig af och an i bädden. Madeleines ord ljödo oupphörligt i hans öron, hur mycket han än bemödade sig att slå bort dem med den tanken att hon var ett världs barn, som naturligtvis ingenting begrep af andliga ting och således als icke kunde bedöma en predikan efter den rätta måttstocken. Han var så ovan vid kritik — i all synnerhet vid ofördelaktig sådan, att han var lika förvånad som upprörd. En högmodig och egenkär predikan, hade hon sagt — var det möjligt att någon verkligt kunde få det intrycket af hans föredrag? — Han skulle icke ha trott det, och ingen hade någonsin sagt honom sådana ord förr.

Nej, ingen hade sagt honom något sådant — tvärtom. Alla hade haft endast beröm och smicker och förtjusning på tungan, då de talat till

honom, eller hänförda blickar — så som Anni. Men en och annan hade också tegat — inte många, men några i alla fall — och de hade kanske tänkt detsamma som fröken Ek.

En högmodig och egenkär predikan — han kunde icke komma ifrån dessa ord. Det var naturligtvis inte så — han viste ju bäst själf hur ofta han bedt Herren om ett ödmjukt sinne, om nåd att bära sin medgång utan stolthet. Nej, det var inte så — men ändå — —.

Pastor Mäntynen vred sig oroligt af och an i bädden. — Hvilka hade väl hans känslor varit i dag däruppe i predikstolen, då han såg ner på massan under sig — i dag och många gånger förut? Hade det verkligen varit ödmjukhet?

Hvarifrån kommo dessa obehagliga tankar? Hvem gaf denna flicka rättighet att sätta sig till doms öfver honom och hans känslor? Hvad viste hon om dem? Högmodig och egenkär — och hvad mer — hvad sade hon mer? Kärlekslös, ofördragsam — intolerant — —.

Ja, det var ju de vanliga fraserna. Religiösa människor voro alltid intoleranta och trångbröstade, prästerna allra mest. Bah — han kände till det där — världsmänniskornas banala omdöme om Guds barn. Hvarför skulle det invärka på honom nu? Var det emedan det för första gången utslungades mot honom personligt? Eller fans det hos honom innerst något, som mot hans vilja endels gaf henne rätt?

Han vände och vred sig åter nästan som i ångest af och an under plågsamma tankar, men hennes röst förföljde honom obarmhärtigt:

„Fann du i hela hans föredrag ett enda kärleksfullt eller deltagande ord för dem, som icke kunde eller ville omfatta hans uppfattning som den enda rätta?“ — — Hans tinningar bultade. Omedvetet genomflögo hans tankar gårdagens predikan. — Ett enda kärleksfullt och deltagande ord — — nej, det hade icke funnits där. Hur skulle det också gjort det, då han aldrig känt något sådant. De kärleksfulla orden hade varit för dem, som trodde och tänkte som han — för de andra hade han haft endast stränghet och fördömelse.

Var det orätt? Naturligtvis inte. Guds ord sade ju tydligt att den obotfärdiga syndaren förtjänade straff, och Guds ords tjänare måste förkunna detta. Men de som icke *kunde* tro, hade hon sagt. Kunde tro — hvarför kunde man icke, om man blott ville öppna sitt hjärta för den Helige Andes värk. Icke *kunde* tro — han hade aldrig förstått hvad detta ville säga. En undflykt för att dölja att man icke *ville*.

Åter döko några ord upp för hans minne och kommo hans kinder att bränna af blygsel och förbittring.

„Hela hans uppträdande och föredrag stämpades altigenom af den mest utpräglade själfbelåtenhet öfver att ha patent på den absoluta sanningen och kunna frambära den så väl. Det vore

upprörande, om jag inte tillika funne det så genomlöjligt“.

Gjorde hans uppträdande ett sådant intryck? — Löjligt — kunde han någonsin förefalla någon löjlig? Med henne hade det åtminstone varit fallet. Han såg ännu tydligt glimten i hennes ögon och ryckningarna kring munnen — det var klart att hon skrattat åt honom — åt hans löjliga egenkärlek och högmod.

Pastor Mäntynen satte sig upprätt i sängen. Han tyckte han ville kvävas. Hvarför — hvarför skulle han oupphörligt tänka på henne.

Hvarför inte på den andra — på Anni — med det friska runda ansiktet och det kvinligt ödmjuka behaget öfver sin person? Hon var något helt annat än denna djärfva hufvudstadsflicka med sina frisinnade åsikter, sin föga kvinliga kritik och sitt hänsynslösa sätt att visa och uttala sitt ogillande. Ja Anni — hur hennes milda blå ögon badat i tårar vid hans ord — hur blygt hon rodnat, då han vändt sig till henne, och hur beundran framlyst ur hvarje hennes ord och drag. Hon var en verklig typ för den sanna kvinnan — mild, ödmjuk och hängifven — medan däremot den andra —.

Seså, tänkte han nu på henne igen. — Nej, han ville inte — — —.

Men det sista pastor Mäntynen såg framför sig, innan han efter en genomvakad natt mot morgonen försjönk i en orolig sömn, var ett par grå-

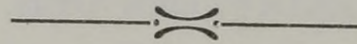

bruna ögon och en ironisk leende mun i ett smalt, färglöst ansikte.

Han reste tidigt följande morgon efter ett vänligt farväl till kyrkoherden och Anni, som kommit ned till den tidiga frukosten för att få taga afsked. Madeleine återsåg han icke, och det var han bäst belåten med. Han erfor vid tanken på henne en plågsam känsla af osäkerhet och blygsel, och denna känsla följde honom en tid framåt, så ofta hennes bild dök upp i hans minne. Det hände under första tiden ofta, isynnerhet under hans predikningar, och då blef han alltid störd och enerverad. Småningom utplånades till en viss grad detta intryck, tils det slutligen nära nog försvann. Pastor Mäntynen fortfor att anses som en af den finska kyrkans yppersta predikanter. Han anmälde sig ofta som resepredikant än i den ena, än i den andra stiftelsens intresse, och tillströmningen till hans föredrag var alltid mycket stor. I sin egen församling trufdes han icke riktigt. Han var visserligen omtykt, men sedan han förlorat nyhetens intresse aftog den första entusiasmen så småningom, och detta kunde han ej förlika sig med. Beundran och hyllning hade för honom blifvit ett behof, som måste tillfredställas, därför fann han sig bättre på resor och inför nya åhörare, men den känsla af absolut säkerhet och makt öfver sinnena, som han först haft, återvann han aldrig i samma grad. Ännu efter långa år kunde det hända att han, då han kände sig mest lifvad och

varm i sitt föredrag, tyckte sig se Madeleine Eks gäckande leende eller höra hennes stämma med det egendomliga släpande tonfallet uttala orden högmodig, kärlekslös, intolerant — och då kom han alltid för några minuter bort ur sin tankegång.

MAGDA BÖHME.

THE FACED / BOWNE

Blockan slog tio, då assessor Rehfeldt långsamt steg uppför trappan och öppnade dörren till sin eleganta ungarlsvåning. Han hvisslade sakta för sig själf, hvilket alltid var ett tecken på att han var i godt lynne, medan han aftog ytterkläderna i tamburen och tände lampan på bordet i salongen.

Han var i sällskapsdräkt, och i den tog sig hans ståtliga figur med den spänstiga hållningen alltid bäst ut, liksom hans vackra ansikte med det något stränga uttrycket kring ögonen alltid i sällskapslifvet antog en prägel af den mest artiga förbindlighet. Det drag af hårdhet, som stundom lade sig kring hans mun, doldes förträffligt af det mjuka, vågiga bruna helskägget.

Då han ordnade lampslöjan glimmade något till på hans vänstra hand. Han smålog, då han

en sekund höll den hvita, välvårdade handen upp i lampskenet och betraktade den glänsande nya guldringen på dess ringfinger. Det var en smula ovant att bära den ännu. Den hade ju också suttit där endast sedan tre timmar.

Det var egentligen en briljant tur han haft. Den nästan förvånade honom själf. Visserligen kunde han under alla förhållanden anses som en tämligen antaglig epousör, men det stormrika kommerserådet Lövings enda dotter var dock ett parti utöfver hans djärfvaste förhoppningar.

Mest därför att hon ännu var så ung — endast aderton år — och han själf redan ett stycke in på trettiotalet. Han tog sig visserligen bra ut i sällskap, och hans konversation ansågs mycket angenäm och underhållande, men hon var för ung och outvecklad att fångas af dylikt. Det fanns fullt upp med unga löjtnanter, hvilkas glittrande uniformer, banala skämt och godtköpskvickheter hade vida flere förutsättningar att bli uppfattade och gouterade af den unga damen. Ja, där var till och med en liten skallig baron med ett långt klingande namn och en ännu längre rad af skulder, som denna vinter uppträdde som fröken Lövings ifrigaste kurtisör. Det hade icke det minsta förvånat honom, om hon föredragit någon af dem, hälst hans egen hyllning icke varit synnerligt enträgen utan tämligen tillfällig — beroende af en nyck, ett ögonblickligt intresse för att åter en gång växla några repliker med en dylik liten ur skolan.

nyss utkommen flicksnärta som omväxling i den mer ansträngande och stundom mindre oskyldiga konversationen med societens äldre och mer begåfvade damer. Han förbisåg, att just emedan hon var så ung utöfvade denna betydligt äldre mans halft nonchalanta uppmärksamhet på henne en egendomlig tjusning, såsom så ofta är fallet med helt unga flickor. Hon hade tillräckligt godt hufvud att inse hans öfverlägsenhet, och hans fullkomliga kännedom om och erfarenhet af det lif, i hvilket hon först nyligen gjort sitt inträde och i hvilket hon ännu såg sig om med stora, nyfikna, undrande barnaögon, på engång imponerade på och tjusade henne med den trollmakt, som alltid ligger i det obekanta. Det smickrade henne att för några ögonblick kunna fångsla denna i hennes ögon så öfverlägsna mans uppmärksamhet, och innan han ännu allvarligt tänkt sig en dylik möjlighet, var hennes hjärta redan så pass djupt engageradt, att det behöfdes endast ett ord af honom för att hon skulle falla i hans armar.

Naturligtvis hade han genast märkt det och det långt innan hon själf förstod hur det förhöll sig. Hennes smak förvånade honom, och han började egna henne litet mer uppmärksamhet. Hon måtte i alla fall inte vara så outvecklad, som han till en början trott. Och hur det var, började fördelarna af ett giftermål med henne altmer invärka på honom. Han var visserligen inte egentligen böjd därför ännu — därtill satte han för stort värde på

sin frihet — men hon var ett briljant parti, och han skulle med säkerhet icke bli i tillfälle att göra ett dylikt en gång till, om han nu lät detta gå sig ur händerna. Hon var förälskad i honom, det kunde enhver se, hennes far hade inflytelserika förbindelser, hvilka jämte hans förmögenhet kunde bli till oberäknelig nytta för svärsonens karriär och — kort sagdt, hur man än såg saken, hade han alt att vinna, men ingenting att förlora genom ett giftermål med fröken Löving.

Likväl hade han tvekat — eller snarare till en obestämd framtid uppskjutit sitt frieri, emedan han hyste en viss motvilja mot den förändring, som helt naturligt skulle bli följden af hans förlofning. Han hade uppskjutit det tils — ja, ända tils han i dag på morgonen såg den där dödsannonsen.

Han tänkte på alt detta, där han satt i den låga amerikanska gungstolen och sakta gungade fram och åter, medan behagliga framtidsbilder hägrade för hans inre syn. Hans blick följde de lätta rökmolnen från cigarren, medan de stego uppåt, förtunnades och ljusnade altmer, tils de slutligen upplöstes. Han hängaf sig fullkomligt åt de angenäma drömmarna, och gungstolens rörelser blefvo alt långsammare.

När han riktigt tänkte på saken, var han, fränsetd alla ekonomiska fördelar, personligt mycket belåten med sin fästmö. Främst därför att hon var så ung. Han tykte icke om kvinnor med utpräglad individualitet. De voro visserligen intres-

santa som sällskapsmänniskor, men i äktenskapet förestälde han sig dem en smula för självständiga för att vara så altigenom angenäma. Hans hustru skulle rätta sig efter honom, det hade han klart för sig, och hans vilja skulle vara den bestämmande i deras samlif. En äldre kvinna skulle möjligen haft sina bestämdt utpräglade åsikter, men detta barn kunde han leda och utveckla fullkomligt efter sin smak. Hon var tämligen barnslig och outvecklad ännu, men hon skulle nog med tiden och med lämplig ledning bli en behaglig och elegant värdinna i hans hem. — Och så det att hon inte var egentligen vacker. En vacker hustru medförde — hm — en viss osäkerhet. Den äkta mannen kunde icke hindra andra män att finna henne lika förtjusande som han gjort, och hvem garanterade honom att hennes känslor oföränderligt skulle förblifva koncentrerade endast på honom? — Nej, Henning Rehfeldt skulle värkligen icke med den mångsidiga erfarenhet han egde begå den dårskapen att gifta sig med en vacker kvinna.

Assessorn tog upp sitt album och uttog ett porträtt af sin fästmö, som hon gifvit honom för någon vecka sedan. Därvid kom han att tänka på att det nu var hans skyldighet att skaffa sig en elegant ram till det och ställa det till allas beskådande på sitt skrifbord. Nåja, hvarför inte. Där hade ju skiftesvis stått fotografier af många kvinnor — ibland tre fyra på en gång. Ja, där fans ju ett par just nu — två dekolleterade, smin-

kade aktriser med djärfva mörka ögon och yfvigt burrikt hår kring ansiktet. De fingo alt lof att nu lämna plats för hans fästmö. Deras tid var förbi. Han ämnade vist inte bli någon fullkomligt exemplarisk äkta man — den genren låg inte als för honom, och till det satte han för stort värde på sin frihet — men naturligtvis var det ett och annat, som måste omarrangeras nu, då han skulle gifta sig och bli en åtminstone relativt stadgad familjefar.

Han höll upp porträttet i lampskenet och betraktade länge och pröfvande det unga ansiktet. Nej, hon var icke vacker, lilla Lotten. Till det voro hennes drag för oregelbundna och hennes hy för blek. Men det var något pikant öfver henne, som behagade hans blaserade smak. Det mörka håret föll rikt och mjukt öfver den låga pannan, och därunder lyste ett par stora svartblå ögon med ett egendomligt skiftande uttryck — än ystra och skälmska, än tankfulla och drömmande, än barnsligt klara och undrande. Den lilla munnen var frisk och röd som hos ett barn, och den späda, slanka figuren skulle säkert med tiden bli mycket elegant.

Assessor Rehfeldts ansikte klarnade altmer, medan han betraktade porträttet. Ja-a, han var värkligen belåten. Kanske icke så mycket med sin fästmö sådan hon nu var, som icke mer sådan han såg henne några år framåt, utvecklad under hans erfarna och vana ledning. En mild och efter-

gifven hustru, för hvilken hans vilja var lag, en angenäm och behaglig värdinna i deras rika, smakfulla hem, en icke vacker, men distingerad och intressant kvinna, hvilken han kunde vara stolt att presentera som sin hustru i hvilken samhällsställning han än kunde komma, tack vare sin egen begåfning och den förmögenhet han genom henne skulle erhålla. — Ett konvenansparti från hans sida helt vist, men ett, som hade vida flere förutsättningar att bli hvad man kallar lyckligt än ett, där han möjligen låtit känslan oreflekteradt skena af med sig.

Assessor Rehfeldt lade ner porträttet och lutade sig tillbaka i gungstolen. — Det skulle han naturligtvis aldrig gjort — aldrig — i den meningen att han i ett känslorus skulle kastat bort sin framtid, förspilt sin karriär genom ett ofördelaktigt giftermål t. ex., bundit sig vid en kvinna, som icke genom sin förmögenhet och sina släktförbindelser kunnat bli honom ett stöd i hans ärelystna framtidsplaner — aldrig! Det hade varit höjden af dårskap, och han hade aldrig ens tänkt sig en sådan möjlighet — icke ens den enda gång han värkligen känt hvad ohäjdad passion var.

Han strök sig med handen öfver pannan. Det var ett obehagligt minne — värkligen obehagligt och ändå var det ju längesedan — fyra fem år med säkerhet. Han hade heller icke tänkt på det på länge, men så hade den där dödsannonsen i

dag på morgonen skrämt upp honom och gjort honom nervös.

Hur vacker hon ändå varit. — Assessorn stirrade fördjupad i sina minnen i det gula lampskenet. — Förtrollande vacker — och så lidelsefull och passionerad — en riktig sydländska. Hon påminde också om de venetianska skönheterna med sitt guldblonda hår och sina skiftande, sammetsmjuka mörka ögon. Och att tänka sig henne vid hennes tjugutvå år bunden vid en nära sextiårig gubbe. Han hade känt det så att han kunnat bli galen därvid.

Det var besynnerligt — det hade varit som om han icke känt igen sig själf den sommarn. Han, hvares alla känslor annars voro så behärskade och afvägda, han, som aldrig tillåtit sig visa vare sig sympati eller antipati annat än efter en noggrann beräkning af den vinst eller skada det för honom kunde medföra, han hade denna sommar i häradshöfding Böhmes hem älskat och hatat, rasat af svartsjuka eller jublat af lycka alldeles som första bästa studentpojke, som flammar upp i eld och lågor och har en afskydd rival. — Nej, icke alldeles. Ty under alt detta hade han dock haft fullkomligt klart för sig att denna episod i hans lif skulle och måste ha ett slut, då de första bladen gulnade på träna. Men till dess hängaf han sig besinningslöst åt den mäktiga tjusningen däri.

Han hade icke ansett det som något orätt att taga den vackra unga hustruns hjärta från den

gamle mannen — icke ens om han skulle trott att det värkligen tillhörde honom. Att börja med hade han tänkt endast på sitt eget nöje — och något litet kanske också på hennes — stackars, vackra, ensamma barn. Han hade velat lära henne känna litet af livvets glädje och lycka, som hon ännu aldrig smakat, och innan någondera riktigt viste hur det gått till, hade han fört henne längre än han någonsin ämnat och vanhedrat det hem, där han omisstänksamt mottagits som gäst.

Stackars lättrörda, passionerade barn — assessor Rehfeldt kände ännu efter alla dessa år en underlig varm rörelse af ömhet vid tanken på henne — hur förtviflad hon varit! Det hade fordrats hela hans öfvertalningskonst för att förmå henne att afstå från sitt första beslut att genast omtala alt för mannen och be om skilsmässa. Endast fruktan för att mannen möjligen i sin rättmätiga vrede skulle framkalla en offentlig skandal, som kunde skada hennes älskares anseende, förmådde henne slutligen att låta alt stanna vid det gamla. Och det var endast tanken på att han en dag — måhända först i en långt aflägsen framtid, men dock med visshet en dag, om ej någondera af dem dessförinnan dog — skulle komma tillbaka och göra henne till sin hustru inför alla, som kom henne att finna sig i att uthärda den långa, tunga tid af skilsmässa hon, liksom han, nu fann vara oundviklig.

Han hade lofvat henne det under tusen ömma försäkringar och bedyranden, men utan en tanke

på att han möjligen en dag värkligen kunde uppfordras att hålla sitt löfte. Assessor Rehfeldt, som var så ytterligt noggrann att hålla sitt ord till en man, att han icke nog strängt kunde bedöma en opålitlighet i den vägen, tog alltid dylika saker lätt, då den det gälde var en kvinna.

Och så hade de skilts för fem år sedan, och altsammans hade småningom altmer bleknat bort i assessorns minne. Altmer sällan hade den unga fruns fagra ansikte framstått för hans inbillning, ända tils han denna dag i morgontidningen läst häradshöfding Böhmes dödsannons.

I första ögonblicket hade han gripits af en underlig nervös ängslan. Hela den gamla historien stod med ens lifslevande i hvarje sin detalj för hans minne, och han viste, att nu väntade hon att han skulle hålla sitt ord.

Det var naturligtvis omöjligt. Hvad hade hon utom sin skönhet, som kunnat tillfredsställa anspråken hos en man sådan som han? Hon var af tämligen obskyr härkomst, tyckte han sig ha hört — dotter till en tingsskrifvare eller något dylikt. Hennes bildning var ganska bristfällig, och hennes sätt och hållning mer en landtflickas än en världsdams. Lotten Löving var barnslig och outvecklad, men hos henne fans redan tydliga ansatser till den distingerade och eleganta kvinna, hon otvifvelaktigt en dag skulle bli. Hos den vackra fru Böhme fans intet af detta. Utan börd, förmögenhet, elegans och relationer och dessutom med

ett föregående, om hvilket man snart nog skulle börja hviska, hvilket parti vore hon väl för den eleganta assessor Rehfeldt. Det var omöjligt — fullkomligt omöjligt. Men det viste han att hon tyvärr icke skulle förstå.

Hur han nu ångrade att han icke gift sig förr. Det hade ju ändå alltid varit en afgjord sak att det engång skulle ske. Han hade kunnat vara gift nu, så hade hennes anspråk på honom förfallit af sig själfva. Nu var det för sent. Hvarför hade han icke gift sig? — Där var nu hans fördömda mani att uppskjuta allting till en obestämd framtid. Om han åtminstone varit förlofvad — eklat förlofvad.

Han hade hastigt tagit tidningen och ännu en gång ögnat genom annonsen. Dödsfallet hade inträffat för fyra dagar sedan. Otvifvelaktigt skulle hon vänta honom genast efter det hon beräknat att han fått veta, att hon var fri. Det nästan förundrade honom att hon icke genast skrifvit, men hon ville naturligtvis låta honom taga första steget. Hon hade visserligen icke brukat mycket tänka på konvensans och dylikt — till det hade hon varit för enkel och okonstlad, men hon var ju äldre och mer världserfaren nu. Troligen skulle hon vänta på honom. Men innan dess —. Assessor Rehfeldt hade med ens fattat sitt beslut.

Om fröken Löving värkligen, som han tykt sig finna, var förälskad i honom, skulle han ännu denna förmiddag ha hennes ja, och innan aftonen

skulle förlofningen vara eklaterad, förutsatt att föräldrarna ej hade något däremot.

Alt hade gått efter önskan. Lilla Lotten hade blyg och lycklig gifvit honom sitt löfte. Herr kommerserådet hade icke haft något att invända mot honom, och ännu samma kväll hade enligt den otåliga fästmannens önskan förlofningen eklaterats inom familjekretsen och annonsen afsändts att införas i morgondagens nummer.

Om ett par dagar skulle underrättelsen om hans förlofning ha nått henne där borta i den aflägsna landsorten. Troligen skulle hon bli utom sig — skrifva förtviflade bref — kanske också komma själf. Man kunde vänta alt af detta lidelsefulla, ouppfostrade naturbarn. Han måste vara beredd härpå, hur obehagligt det än vore. Måhända skulle hon också taga det på ett annat sätt, då hon såg att det var ohjälpligt. Kanske skulle hennes stolthet förbjuda henne att tvinga sig på en man, som hon såg att glömt henne för en annan. Ty hon kunde vara stolt ibland, den unga frun — stolt som en drottning, hade han skämtande brukat säga. Ack, hur han önskade att hon nu ville vara det!

Men måhända oroade han sig onödigtvis. Kanske hade det gått henne som honom, att alt-sammans småningom glidit bort ur hennes minne. Denna tilldragelse, som engång så starkt upptagit honom, hade ju nu sjunkit undan, så att han knapt

någonsin mer tänkt därpå. Hvarför skulle det icke kunna vara på samma sätt med henne.

Innerst inne trodde han icke ett ögonblick att det verkligen var så, men det lugnade honom att tänka sig en sådan möjlighet. Han tog åter upp sin fästmörs porträtt, betraktade det några minuter, gäspade ett par gånger, såg på sitt ur, som visade en kvart på tolf, och tände ännu en cigarr, den sista, innan han gick till sängs.

Han njöt med halfslutna ögon häraf och af den behagliga dvala, som stundom föregår sömnen, då en ringning på tamburklockan kom honom att spritta till och med en halft undertrykt ed öfver att bli störd resa sig för att gå och öppna.

Troligen någon eller några af hans kamrater, som på ett eller annat sätt hört nyheten om hans förlofning och omöjligt kunnat motstå lusten att gå upp och skämta en smula med honom därom, då de sett ljus i hans fönster. Han var inte det ringaste upplagd för dylikt nu och för alt det banala och frivola gyckel, som han viste skulle följa. Han kunde det altsammans — hade deltagit däri altför många gånger för att han nu skulle finna det annat än smaklöst. Om de blott ville gå sin väg snart.

Assessor Rehfeldt öppnade dörren, men studerade tillbaka af öfverraskning vid anblicken af en dam i djup sorgdräkt. Ögonblickligt hade han klart för sig att det han mest af alt fruktat nu verkligen inträffat.

Den främmande tyktes tveka, men endast en sekund. Så slog hon den långa slöjan tillbaka och såg upp till assessorn med det vackra ansiktet blekt af återhållen rörelse och ett sällsamt skimmer i de stora mörka ögonen, men utan ett ögonblicks tvifvel om att icke vara varmt välkommen. Hon råkade honom bägge händerna.

— Henning, du vet ju hvad som händt? Jag kunde ej vänta en dag längre. Jag måste komma till dig.

— Magda — fru Böhme, hvilken öfverraskning. — Assessorn höll slapt hennes händer i sina. Han var hjälplöst brydd och förvirrad.

— Du vet ju hvad som händt — att min man är död? Du har ju sett annonsen?

— Ja.

Men du väntade mig inte? Du trodde inte att jag skulle komma till dig, Henning. Trodde du?

— Nej, jag väntade er inte. — Assessorn hade släpt hennes händer. Hvad i all världen skulle han taga sig till?

Den unga frun tyktes dock icke märka hans förvirring, så starkt behärskades hon af sin egen föreställning om hans känsla.

— Jag vet det, och jag borde kanske väntat på dig. Jag vet nog att du skulle kommit så fort som möjligt, men det hade ändå dröjt så länge. Jag viste ju ej ens, om du kunnat resa genast för din tjänst. Därför tyckte jag det var bäst att jag kom. Det betyder ju ingenting hvem af oss, som

kommer först till den andra, och jag har längtat så gränslöst efter dig, Henning, hvarje dag, ja hvarje timme sedan vi skildes. Du har icke kunnat sakna mig så, som jag saknat dig under alla dessa år.

Där blixtrade tårar i de mörka ögonen, och en djup rodnad uppsteg på det sköna ansiktet. I ett utbrott af lidelsefull ömhet slog hon plötsligt armarna kring hans hals.

— Min älskling — min enda älskade — säg att du är riktigt glad att ha mig hos dig.

Henning Rehfeldts tinningar bultade. I hans armar låg den enda kvinna i världen han på sitt sätt värkligen älskat, skönare än någonsin i blomman af sin sällsynta, bedårande fägring. Det glödande ansiktet var så frästande nära hans, de röda läpparna öppnade sig så friska och mjuka, och de tårskymda ögonen sögo sig in i hans med en blick af oändlig kärlek.

Han skulle icke varit den man han var, om han kunnat eller ens velat motstå denna frästelse. Och ehuru han ej en sekund vacklade i det beslut han fattat, sköt han för ögonblicket alla betänkligheter undan och hängaf sig motståndslöst åt den känsla hennes närvara åter väckte till lif hos honom. Han slöt henne passioneradt till sig, och hans röst uttryckte uppriktig ömhet.

— Min egen älskling — min vackra, vackra Magda — hur skulle jag icke vara glad att återse dig!

Hans kyssar föllo glödande på hennes läppar, kinder och ögon, endast afbrutna af halfhöga ömma smeknamn. Hon låg i hans famn med slutna ögon, stilla och orörlig. Blott stundom gled ett leende öfver hennes läppar, eller kände han en sakta skälfning genom hennes smärta gestalt.

Efter några minuter såg hon upp, altjämt med samma svaga, lyckliga leende.

— Jag viste ju det, Henning — att du skulle vara densamma som förr. Jag hade aldrig en sekund tviflat på dig.

Han kyste henne ännu en gång, men släpte henne därpå hastigt lös. Tanken på det som var och som måste vara gled plötsligt iskall mellan honom och den fagra kvinnan i hans armar. Han hade låtit öfverrumpla sig och blygdes nu nästan däröfver. Hennes förföriska skönhet hade ännu en gång oemotståndligt fångslat hans sinnen och fört honom längre än han velat. Det måste bli ett slut på detta, men huru? Hälst borde det afgöras ännu denna kväll. Hvarför onödigtvis uppskjuta det oundvikliga. Han tog hennes hand i sin och sade i lugn, vänlig ton:

— Du skall berätta mig alt, Magda. Det är så länge sedan vi råkats. Får jag hjälpa af dig kappan. Hvar har du tagit in?

Hon rodnade litet, som om hans ord väkt en tanke, som ej förr fallit henne in.

— Jag lämnade min kappsäck nere vid stationen och kom direkt hit. Jag var så orolig tils jag

träffat dig och tänkte ej på annat. Men det är vist mycket sent nu, och jag borde skaffa mig logis. Hvart skall jag gå? Jag känner inte als till något här.

Han smålog. Hur lik sig hon var. Samma impulsiva natur som förr, färdig till hvilken obetänksamhet som helst utan att någonsin tänka på sig själf eller att hennes handlingar kunde missförstås.

— Jag skall telefonera till ett hotell och beställa rum åt dig, och sedan följer jag dig dit. Dina saker kan du låta hämta i morgon. Nu skall du stanna hos mig en stund.

Han aftog hennes kappa och hatt och förde henne in i salongen. Därunder iakttog han uppmärksamt hennes ansikte och gestalt för att se, om de möjligen undergått någon förändring. Den fordom nästan för smärta figuren hade blifvit fylligare och liksom mer utvecklade. Den släpande sorgdräkten kom henne att se längre och ståtligare ut än han mindes henne, och mot det mjuka svarta yllet och crêpen framstod tydligare än någonsin hyns fina hvithet och skärhet och hårets varma, mättade guldglans. Men de mörka ögonen hade blifvit djupare och mer själfulla i sitt uttryck. Henning Rehfeldt tillstod med en suck af saknad att han aldrig sett en skönare kvinna.

Han förde henne till den låga gungstolen och bad henne taga plats däri. Medan hon satte sig, sköt han med en skicklig rörelse Lotten Lövings

porträtt, som ännu låg på bordet, under en bokpärm. SjälF tog han plats i en fåtölj, bredvid henne.

Den unga frun såg sig omkring med ett drömmande leende. Så lät hon hufvudet sjunka mot hans axel och såg upp till honom.

— Så underligt att äntligen vara hos dig, Henning. Hvarje dag sedan vi skildes har jag drömt om denna stund och kan knapt fatta att den nu kommit.

Assessorns läppar berörde flyktigt den hvita pannan. Han lyfte sakta upp hennes hufvud och drog sig själf en smula undan.

— Jag är också glad att återse dig, Magda, och höra om alt som händt dig sedan vi träffades sist. Mycket har naturligtvis förändrats för dig genom din mans död.

Det ansträngdt vänliga tonfallet i hans röst undgick henne icke. För första gången flög en skugga af orolig undran öfver hennes ansikte.

— Ja naturligtvis, svarade hon tvekande, som om hon grubblat öfver meningen med hans ord.

— Var häradshöfding Böhme länge sjuk?

— Ja — nej — du vet ju att han länge led af ett svårt hjärtlidande, som läkarne sade förr eller senare skulle orsaka hans död. Redan för ett år sedan beredde man mig på att hvarje anfall kunde blifva det sista. Han var icke mycket sjukare strax före sin död, än han varit det under de tvänne sista åren af sitt lif.

— Och du vårdade honom ensam?

— Naturligtvis. Jag var väl närmast till det.

— Jag föreställer mig att vården om en så långvarigt sjuk måste varit ganska ansträngande. Du ser ändå inte på minsta sätt medtagen ut. Han tvekade litet. — Du är till och med ännu vackrare än förr.

Det låg ingenting af en älskares förtjusning i hans ton. Snarare gaf den intryck af en halft motvilligt aftvungen beundran. Likväl klarnade hennes oroliga uttryck till ett gladt leende.

— Tycker du? Jag tänkte hela tiden på dig och försökte bevara mitt utseende för din skull. Det gick knapt en dag, då jag ej tog en lång promenad, så snart jag kunde slippa ifrån. Jag ville inte, att du skulle tycka att din lilla Magda blifvit ful och gammal, medan hon väntade på dig.

Åter lutade hon sig med en smeksam rörelse fram mot honom och såg honom in i ögonen. Han kunde icke motstå denna ömma, oroliga vädjan, utan strök lätt ett par gånger öfver det guldskimrande håret, ehuru han viste att hvarje svaghet gjorde det, som måste komma, ännu svårare. Ännu en gång drog han likasom tillfälligtvis sin stol längre undan.

— Hade du det annars mycket svårt? Din mans lynne var ju ganska ojämt.

— Åhja. Han var retlig och otålig, som man lätt blir, då man är så sjuk som han. Men naturligtvis kunde aldrig hans otålighet eller orättvisa såra mig eller väcka min vrede.

— Hvarför inte?

En hastig rodnad spred sig öfver den unga fruns ansikte, och hon slog ned ögonen.

— Hur kan du fråga så, Henning. Om jag än vårdat honom under hela mitt lif på det ömaste och mest uppoffrande sätt, skulle jag dock aldrig kunnat godtgöra eller utplåna den oförrätt jag tillfogat honom.

Henning Rehfeldt log.

— Lilla samvetsgranna barn, sade han nästan ömt. — Jag brukade tycka förr, att du var för god för vår usla värld — och du har inte förändrat dig sedan dess.

Hon såg upp med ett förebrående uttryck.

— Åh Henning, skulle inte hvarje hederlig man eller kvinna känna det så. Tror du, att en enda dag förgått, utan att jag trykts af min skuld till honom?

— Då måste ju hans död för dig vara en ofantlig lättnad.

Åter såg hon undrande på honom.

— Ja. Hur skulle det kunna vara annorlunda, ehuru naturligtvis intet kan utplåna det plågsamma minnet. Jag led kanske lika djupt af den orätt jag gjort honom som af skilsmässan från dig. Du skulle en dag återkomma, det viste jag, men hvad jag brutit mot honom kunde aldrig göras ogjordt, och jag är glad att jag omtalade allt för honom, innan han dog.

— Omtalade alt —. Hvad tänkte du på, Magda? Hvarför gjorde du det?

— Därför att jag inte kunde fördra det längre, sade hon häftigt. — Så länge han var vresig och ovänlig mot mig, gick det någorlunda, men den sista veckan blef han mycket förändrad. Han tackade mig ofta för hvad jag gjort för honom under vårt samlif, och en dag bad han mig förlåta hans otålighet och svåra lynne. Han sade att han insåg, att han därmed förbittrat mitt unga lif, som han kanske gjort rättare i att icke binda vid sitt. Du förstår ju, Henning, att det var mig omöjligt att tåla längre. Jag berättade honom alt.

— Nå — och han?

— Han fick ett af sina svåraste anfall, så att vi redan då trodde det skulle bli slut. På två dagar ville han icke se mig, men så — det var dagen före hans död — skickade han efter mig. Han sade sig ej kunnat tänka på annat än det meddelande jag gjort honom. Det hade kommit öfver honom som ett åkslag. Han hade aldrig haft den svagaste tanke på en sådan möjlighet, utan trott sig lugnt kunna lita på mig. — Åh Henning, om du viste, hur gränslöst jag blygdes vid hans ord!

Det blonda hufvudet var djupt nedböjdt och den unga fruns röst låg och osäker, som om hon ännu trykts under bördan af den skam hennes mans ord hopat öfver henne. Assessorn reste sig och började nervöst promenera fram och åter i rummet.

— Du skulle aldrig talat om det för honom. Jag förstår ej hvarför du gjorde det, då det ej mer kunde ändras. Det var att onödigtvis plåga både honom och dig.

Tonen var retlig och missnöjd. Han hade obetingadt litat på hennes aftvungna löfte att aldrig omtala något för mannen. Det gjorde ju ingenting numera, eftersom han var död, men det berörde honom i alla fall obehagligt. Hon var så oberäknelig. Hvem svarade för att hon i framtiden iakttog den absoluta förtegenhet han nu mer än någonsin af många skäl fann önskvärd.

Hon betraktade honom osäkert och med tilltagande oro. Så hade hon icke tänkt sig att hennes meddelande skulle upptagas. Hon hade drömt om att slutas i hans famn, bli kyst och smekt och lugnad med ömma försäkringar om att nu var alt detta öfverståndet — alt bittert och smärtsamt för alltid utplånadt ur hennes lif, som nu skulle hägnas och vårdas af hans trofasta, skyddande kärlek. Värkligheten öfverensstämde så föga med hennes drömmar, att hon ej kunde kväfva en känsla af plågsam oro. Det var något hos honom, som var så olikt mot förr.

— Är du missnöjd med mig, frågade hon sakta och rakte vädjande ut handen mot honom. Assessorn tog den icke. Han rykte lätt på axlarna.

— Missnöjd — nåja — det kan ju icke mer hjälpas. Berätta vidare.

Fru Böhmes ögon fylldes af tårar. Hon satt några ögonblick tyst under bemödande att bekämpa sin rörelse. Så återtog hon:

— Han sade, att han nu tänkte att han kanske gjort orätt i att så fullkomligt lämna mig åt mig själf — att han, som kände världen bättre än jag, bort tänka på hur ung och oerfaren jag var, och att han framför alt — hon tvekade ett ögonblick — icke bort glömma min — åter ett uppehåll — som han kallade den, retande skönhet. Så som han nu såg saken, var felet, sade han, kanske mer hans än mitt, men —

— Mitt naturligtvis allra mest, afbröt assessorn skarpt. — Och i det var ni ju båda ense, eller hur?

Det blixtrade till i Magda Böhmes mörka ögon. Hon rätade med en stolt åtbörd på sin vackra gestalt och svarade med högre färg än förr på sina kinder:

— Hur kan du säga så. Om jag begått ett felsteg, skjuter jag inte min del af skulden på en annan. Har jag någonsin försökt göra dig ensam ansvarig för hvad som händt?

Hon var så bedårande vacker i sin harm, att Henning Rehfeldts hjärta ofrivilligt veknade. Han log mot sin vilja mot henne och sade i lugnare ton:

— Nå, nå, Magda. Tag det inte så häftigt. Det skulle för resten inte förundra mig, om du tänkte så — att jag hade största skulden i det som passerat oss emellan.

Fru Böhme rodnade.

— Jag har aldrig tänkt på hvems skuld var större, sade hon kort. — Men om man en gång börjar göra jämförelser, skulle jag anse, att det var min. Du var fri, och det var inte jag. Det var en väsentlig skilnad.

— Hm.

— För resten — det var en öfverilning, som vi båda bittert ångrat och som inte kan nog ångras, därför att den var ett så oförlåtligt bedrägeri mot en annan.

Han såg en smula förvirrad ut.

— Inte annars?

Hon såg honom rakt in i ögonen.

— Nej, sade hon bestämdt — inte annars, då det ju alltid varit afgjordt mellan oss, att jag en dag skulle bli din hustru.

Henning Rehfeldt fasthöll hennes blick. Hans egen blef på en gång forskande och osäker.

— Det är en ovanligt fördomsfri uppfattning hos en dam och en, som jag tror tils vidare delas af ett ytterligt fåtal.

Åter steg det lättrörliga blodet upp till Magda Böhmes kinder, men hon sänkte icke sina ögon för hans.

— Kanske. Men jag kan icke tänka annorlunda. Den känsla af skam, som tyngde mig, gälde endast den orätt jag gjort min man.

— Sää. Assessorn betraktade henne några sekunder tviflande. Därpå rykte han på axlarna

och sade med ett leende, som hade anstrykning af frivolitet:

— Det gläder mig, att du är så höjd öfver den vanliga fruntimmersmoralen, att du inte anser ditt lif fullkomligt förstördt för en sak, som händt och skall hända många kvinnor före och efter dig.

Den unga frun stirrade några ögonblick på honom, som om hon tviflat på att hon uppfattat hans ord, men därpå vek blodet med ens från hennes ansikte.

— Jag förstår inte hvad du menar, Henning.

— Det borde väl vara tydligt nog. Det gläder mig, att du så förståndigt uppfattar hvad som händt.

— Min man gaf mig sin förlåtelse, innan han dog, sade Magda Böhme med darrande läppar. — Jag kan ej hjälpa, att jag känt det lättare sedan jag sagt honom det. Det var mot honom jag bröt, för honom jag blygdes, och ehuru jag aldrig skall förlåta mig själf för hans skull, gör det mig godt att veta att han icke gick bort med vrede eller ovilja mot mig, ehuru han viste alt. Om det är detta du kallar att uppfatta saken förståndigt, så gör jag väl det. Jag vet inte, hur jag annars skulle tänka.

— På världens dom till exempel. Assessorn stod nu nästan i andra ändan af rummet med armen på kaminkransen, där han lekte med bladen i en jättestor makartbukett.

— Världens dom. — Jag förstår inte. Hvad menar du, Henning? Hvad har världen att göra med detta?

— Ganska mycket, min vackra Magda. Du kan omöjligt vara så oerfaren, att du inte vet hur man i allmänhet dömer en hustru med — nåja — med din historia, oafsedt om mannen varit nog ädelmodig att öfverse med den eller ej.

Han såg icke på henne, medan han talade. Nu då han förberedde det afgörande slag, som måste falla, kände han till sin egen undran, hur det nedtystade medlidandet och något måhända ännu varmare och ömmare oupphörligt reste sig till hennes förmån. Henning Rehfeldt var en inbiten egoist, men hon var i alla fall den enda kvinna han älskat också af annat än beräkning.

Då han icke fick något svar, måste han likväl flyktigt se på henne, men han vände åter genast bort hufvudet. Han hade sett ett par mörka ögon med en brännande blick i ett nästan snöhvitt ansikte. För en sekund erfor han själf en stark smärta, men numera fick han ej gå ett enda steg tillbaka.

— Eller vet du det värkligen inte?

— Än sen, om jag vet eller inte vet det. — Rösten var sällsamt klanglös. — Själf bryr jag mig inte om hvad folk säger, och om du gör det, är det ju ingen som vet något.

— Dylika saker kan aldrig döljas. Förr eller senare dyker de upp, himlen vete hvarifrån, men

man undgår dem aldrig. En kvinna med den minsta lilla fläck på sitt framfarna lif kan aldrig en minut vara säker.

— Och en man?

Assessorn skrattade cyniskt.

— En man? Kära Magda, man förebrår aldrig en man något, så länge han inte oförsynt trotsar opinionen.

— Jaså. Ja, jag tycker mig ha hört det.

Det blef tyst några minuter. Assessorn stod och vägde och vände på de ord, som äntligen måste sägas. Han ville inte vara onödigt hård, men så bestämd, att hon med ens skulle inse det oåterkalleliga i hans beslut.

Hon satt framåtböjd och stirrade rakt framför sig med ett underligt hjälplöst, förvirradt uttryck. Plötsligt reste hon sig och kom fram till honom. Hon lade båda händerna på hans arm och såg honom ångestfullt in i ögonen.

— Henning, hvarför talar du till mig så som du gör? Är det — älskar du mig icke längre?

Han hade velat svara nej och därmed på en gång göra slut på allsammans, och han insåg att detta varit det klokaste. Men en blick på det bleka, bönfallande ansiktet kom honom åter att tveka och söka efter den mildaste form han kunde finna för det som måste sägas. Han lösgjorde sakta hennes händer, men behöll den ena i sin.

— Det är inte fråga om det — att jag inte skulle älska dig —

Hon afbröt honom med ett glädjeskri och kastade sig om hans hals.

— Jag viste det — jag viste det ju, Henning. Du kan inte ha förändrats så, att du upphört att älska mig. Men du skrämde mig så. Jag har ju ingen annan än dig i hela världen. Om du inte längre älskade mig, skulle jag dö.

Hon skälfde i hans armar. Plötsligt gaf den våldsamma spänningen vika. Hon brast i häjdlös gråt, och mellan snyftningarna stammade hon:

— Förlåt — jag vill det inte, men jag kan inte behärska mig. Var inte ledsen, Henning — det går nog snart öfver. — Du skall inte vara ledsen på mig.

Henning Rehfeldt strök lugnande öfver hennes hår och axlar. Det var något i detta våldsamma utbrott, som rörde på samma gång som det retade honom. Om han skulle besluta sig för att uppskjuta altsammans till följande dag. Hon skulle kanske vara lugnare då. Nu var hon nervös och öfverretad. Han borde ha förstått det. De sista dagarnas olika själsskakningar hade varit för mycket för hennes känsliga temperament, och så hade han kanske gått oskickligt till väga. Han hade bort tänka på hur passioneradt fäst vid honom hon varit — och ännu var, tillade han inom sig med en suck, halft otålig, halft tillfredsstäld.

Under det dessa tankar foro genom hans hufvud, strök han smekande det blonda håret och hviskade halfhöga, lugnande ord, som mot hans

vilja fingo en anstrykning af ömhet. Men då snyftningarna småningom upphörde, och hon slutligen såg upp till honom med ett matt leende, återkom också hans förra beslut att redan denna afton få alt afgjordt. Han skulle bara byta om taktik — gå till väga på ett annat sätt.

— Hur faslig jag måste se ut, så som jag gråtit. Och mitt hår är ju rysligt — jag tror det håller på att alldeles falla ner, sade den unga frun med ett svagt leende, medan hon andades på sin näsduk och trykte den mot ögonen.

Hon gick fram till trymån och började draga nålarna ur den halft upplösta hårknuten. De gyllne hårmassorna föllo tunga och glänsande ned öfver den svarta klädningen och nådde långt nedanom midjan. Hon drog ett par gånger med sin fickkam genom håret, vred sedan hastigt upp det och fäste knuten. Assessorn betraktade henne tigande där hon stod framför spegeln, halft vänd från honom. Då hon slutat råkade han handen ut mot henne.

— Kom hit, Magda, och sätt dig här bredvid mig i soffan. Jag skulle vilja tala allvarsamt med dig.

Den unga frun bleknade lätt, som om en obestämd fruktan vaknat hos henne vid den allvarliga tonen i hans röst. Hon gick fram till honom, men då hon passerade skrifbordet, föllo hennes ögon på de båda aktrisernas porträtt. Hon stannade och tog dem i sin hand för att närmare betrakta dem.

— Hvilka är —

Hon afbröt sig. En mörk rodnad sköt upp i hennes ansikte, och med en åtbörd af harmset förakt lät hon korten falla till golfvvet som om de bränt henne.

Ett ironiskt leende flög öfver assessor Rehfeldts läppar, då han böjde sig ned och tog upp porträtten. Han satte dem med afsiktlig omsorg tillbaka på deras ställ på skrifbordet och sade med alltjämt samma maliciösa leende:

— Hvilka det är? — Tvänne mycket pikanta och angenäma unga damer, hvilkas bekantskap jag gjorde förliden vinter och som vid afresan gaf mig dessa förtjusande konterfej som souvenir.

— I utbyte mot ditt? Fru Böhmes ögon flammade.

Henning Rehfeldt skrattade.

— Nej. De charmanta damerna var inte precis af det slag man brukar byta kort med. De uppskattade för resten inte särdeles något så föga värdefullt som ett porträtt, utan önskade helst souvenirer af dyrbarare beskaffenhet.

— Och sådana ställer du fram på ditt skrifbord, där de kan ses af alla. Fy! Du borde skämmas. — Och de skall inte håller längre vara där.

Hon talade lågt och snabt med skälfvande röst och gnistrande ögon. Med en hastig rörelse grep hon de båda porträtten, ref dem itu och kastade dem på golfvvet framför assessorn.

— Där har du dina charmanta damer. Kan du ej undvara åsynen af dem, får du skrifva efter nya porträtt. Utan tvifvel skickas de dig med det första.

Assessor Rehfeldt lade armarna i kors öfver bröstet och betraktade med sitt retsamma, ironiska leende den upprörda unga kvinnan.

— Det var ju ett ganska näpet litet utbrott af den älskvärda svagheten svartsjuka. — För resten har du värkligen gjort mig en tjänst genom att så färdigt expediera de stackars små flickorna. De skulle i alla fall i närmaste framtid måst försvinna.

— Hur så?

— Det är just om det jag ville tala med dig — i lugn och ro. Men du beter dig ju som en liten vildinna — lika häftig, hänsynslös och oersonlig nu som för fem år sedan.

Magda Böhme sänkte hufvudet. Hon kände sig nästan som en bannad skolflicka. Hon hade sett den rörelse af ytterlig likgiltighet, hvarmed assessorn med foten skjutit undan bitarna af porträtten, och detta hade plötsligt lugnat henne. Nu kände hon endast blygsel öfver sin häftighet.

— Förlåt mig, Henning. Jag vet, att du inte tycker om sådant, och jag trodde jag lärt att bättre behärska mig. Jag förstår inte — alt är så annorlunda än jag förestälde mig det. Det är nog mitt fel. Jag blir aldrig en sådan där lugn och måttfull världsdam, som du beundrar. Du tror inte hur mycket jag under alla dessa år bjudit till

att bli sådan jag vet, att du ville ha mig. Men det går inte, Henning. I dag har jag sett hur grundligt jag misslyckats. Det skulle inte förvåna mig, om du ej mer kunde hålla af mig.

Där var tårar i hennes ögon och röst. Hon stod framför honom så ödmjuk och djupt bedröfvad i all sin bedårande fägring, att assessorn måste förhärda sitt hjärta för att icke sluta henne i sina armar och kyssa ett leende tillbaka på de darrande läpparna. Så hänsynslös egoist han var, erfor han en värklig bedröfvelse för hennes skull.

— Vi skall tala om detta en annan gång, Magda. Kom och sätt dig här bredvid mig. Jag måste tala om något för dig.

Han drog henne ned i soffan och tog hennes hand i sin. Hans röst var mild med något lugnande i sitt tonfall.

— Det gläder mig, att du kom till mig, Magda, så vi riktigt får talas vid. Hur har du tänkt ställa för dig nu, sedan du blifvit ensam? Du har naturligtvis mycket att ordna nu. Är det något jag kan hjälpa dig med, så vet du, att du fullkomligt kan förfoga öfver mig.

Hon betraktade honom frågande med sina stora ögon.

— Ja tack, det vet jag, men jag har inte als tänkt på sådant. Du tar nog hand om allt och ställer det på bästa sätt för mig, det vet jag.

— Jag skall göra mitt bästa. Du bor naturligtvis kvar i ditt gamla hem?

En skugga för öfver hennes ansikte.

— Tycker du? Jag skulle helst genast flytta hit, så vi alla dagar fick vara tillsammans. Kunde jag inte hyra mig en liten våning här under sorgeåret? Jag trodde du också skulle vilja det. Vi har varit tillräckligt länge skilda, Henning.

— Men förslår dina inkomster att bo i en stor stad? Du får inte stor pension efter din man, och jag tror inte härads höfding Böhme efterlämnade någon synnerlig förmögenhet.

— Nej. Endast några tusen, tror jag. Han talade om det, men jag fäste mig så litet vid det. Jag viste ju, att jag inte skulle bli ensam. Pengarna räcker nog till att bo här under ett år.

— Och sedan?

— Sedan?

— Ja. Hur har du sedan tänkt?

Åter såg hon upp med en undrande fråga i sina ögon.

— Hvarför frågar du så? Hvad skulle jag sedan tänka? Naturligtvis — hon rättade sig tvekan och osäker — eller har du inte tänkt, att vi skulle gifta oss genast efter sorgeårets slut.

Assessor Rehfeldt var alldeles blek. Han tog också hennes andra hand i sin.

— Kära Magda, det är just om det jag ville tala med dig, och du måste ta det jag säger dig med lugn. Det var barnsligt och obetänksamt af oss att tänka på giftermål och fastslå det som något så säkert. Det är något, som inte *kan* ske

och som håller inte vore till lycka för någondera af oss, om det blefve af.

— Hvarför inte?

Frågan kom onaturligt lugnt med en sällsamt klar och stadig röst. Assessorn såg icke på henne, utan svarade brådskande:

— Därför att — att det inte mer är mellan oss som det varit. Förstå mig rätt, Magda. Vi älskar nog på sätt och vis hvarandra ännu, men —

— Tala endast om dig själf, afbröt honom den onaturligt lugna rösten. — Du älskar mig således inte längre?

— Älskar? — Åhja. Jag har egentligen aldrig älskat någon annan än dig. Men du inser väl, att vi inte kan gifta oss bara för att vi älskar hvarandra.

— Du älskar mig inte.

Assessorn rykte på axlarna.

— Jag kan inte tvinga dig att tro mig, om du inte gör det. Det gör mig värkligen ondt, Magda, men om du inte vore så oerfaren, skulle du förstå att ett giftermål mellan oss är omöjligt.

— Hvarför är det omöjligt?

— Därför att — det är du som tvingar mig att säga det — mest för det som varit oss emellan.

— Du måste vist tala tydligare. Jag förstår dig inte als.

— Man gifter sig inte med kvinnor med din förtid, Magda.

Han var själf förtviflad öfver sin brutalitet, men det underligt stelnade ansiktet bredvid honom,

på hvilket han endast kastat en skygg blick, och den ohyggligt klara, klanglösa rösten med sitt envisa frågande gjorde honom utom sig.

— Hvarför inte?

— Därför. — Förstår du då ingenting, Magda? Därför att en sådan hustru alltid anses som en skam för en man.

— Också om felet är hans lika väl som hennes?

— Ja.

Det blef alldeles tyst för några minuter. Då Henning Rehfeldt såg upp, såg han fru Böhme sitta och stirra framför sig. Hon var mycket blek, och ögonen hade en underlig, brusten blick. Han reste sig hastigt och gick efter ett glas vatten, som han råkade henne.

— Se här, Magda, drick litet vatten, det skall lugna dig. — Och, min älskling, tag det inte så svårt. Det kommer så oförberedt nu, därför förefaller det dig så förfärligt, men du skall snart vänja dig vid det. Vi skall ofta träffas som goda vänner, ehuru vi ej kan gifta oss med hvarandra.

Magda Böhme tog glaset ur hans hand, men hon drack icke. Hon stirrade en stund på det, som om hon ej förstätt hvarför hon höll det. Så stälde hon det ifrån sig på bordet och sjönk åter tillsamman med samma stelnade uttryck som förut i sitt ansikte. Assessorn tog henne i armen och skakade den sakta.

— Magda — hör du hvad jag säger? Sitt inte så där. Du skrämmer mig riktigt. Tala till mig, Magda.

— Jag viste inte att jag skulle bli en skam för dig, mumlade hon halfhögt. — Du skulle sagt mig det förr. Jag förstår ju ingenting af sådant.

— Kära lilla Magda. — Assessorn strök ömt öfver de kalla hvita kinderna. — Tänk inte därpå nu. När en tid gått om, skall du bättre förstå att det måste så vara.

Hon svarade icke — tyktes knapt ha hört hans ord. Henning Rehfeldt önskade i sitt sinne att hon tagit det på ett annat sätt, brustit ut i vilda förebråelser, som han trott hon skulle göra. Denna stumma, undergifna förtviflan, som icke med ett enda ord sökte invärka på honom, grep honom mer än något annat. Han gled ned på knä framför henne för att bättre kunna se hennes ansikte.

— Vill du icke tala till mig, Magda. Tror du icke jag önskar att det kunde vara annorlunda? Tror du att det är du ensam, som lider af att förhållandena äro sådana de är.

I detta ögonblick talade han värkligen sanning. För några minuter led han djupt och uppriktigt af det beslut han fattat, men detta lidande förmådde dock ej rubba hans föresats.

— Magda, du gör mig alldeles förtviflad. Min stackars älskling, om du viste hur ondt det gör mig att se dig så där.

Han drog henne till sig och kyste hennes kalla läppar och kinder. Hon lät det motståndslöst ske, som om hon icke känt det. Den onaturliga stelheten vek icke från hennes ansikte, och

den brustna, glanslösa blicken var ännu kvar i hennes ögon.

Han lyfte upp hennes ansikte och vände det mot sig.

— Se på mig. Vill du inte ens se på mig, Magda?

Hennes ögon vändes långsamt mot honom och fästes på hans ansikte. I början bibehöllo de sitt stelnade uttryck, men småningom kom det mer lif i dem. De mörknade som under en uppstigande skarp smärta, och en sakta klagan frambröt öfver hennes läppar. Hon dolde ansiktet i händerna och satt åter orörlig. Den stilla, undertrykta klagan var det enda ljud, som hördes.

— Magda —

— Låt mig vara — det går väl öfver. — Jag skall genast gå. — Låt mig bara litet —

Assessorn reste sig. Han kunde icke hjälpa det — tårar trängde fram i hans stränga ögon, då han såg på den brutna, kvidande kvinnan framför sig, som han sårat till döds, men som icke med ett enda ord bad om förbarmande. Hvilken kvinna hon ändå var! Så helgjuten och stolt och ändå så anspråkslös och ödmjuk. Aldrig hade han beundrat henne så som nu.

Efter några minuter såg Magda Böhme upp. Hon var mycket blek, men hennes ögon voro förunderligt glänsande — med en nästan brännande glöd. Då hon talade, var rösten på en gång klar och behärskad, men med ett undertryckt lidande

skälfvande i hvarje tonfall. — En röst, hvars klang ännu många år därefter skulle ljuda i Henning Rehfeldts öron och midt under all hans framgång fylla honom med en aggande känsla af ånger och samvetsqual öfver det offer, han så hjärtlöst bringat den enda gudomlighet han konsekvent dyrkade — ärelystnaden.

Hon strök med båda händerna håret ur pannan och reste sig långsamt ur soffan.

— Ja, så skall jag inte uppehålla dig längre. Det är bäst att jag går nu.

Henning Rehfeldt kom hastigt fram till henne. Nu då det var gjordt, då alt var slut, erfor han ett plötsligt begär att ännu en stund kvarhålla henne, innan de för alltid skulle skiljas.

— Inte ännu, Magda — inte ännu. Du måste först säga att du förlåter mig — om du kan.

Han stod framför henne med sänkt hufvud och en tryckande känsla af skuld i sitt hjärta. För första gången erkände den stolta Henning Rehfeldt inför sig själf fullt den gränslösa oförrätt han tillfogat denna kvinna, som älskat honom så lidelsefullt.

En sekund tyktes hon tveka, men därpå såg hon honom rakt in i ögonen, så som hon brukade, då hon var fullt ense med sig själf.

— Jag har genom många år hoppats på en tid, då jag skulle få visa hur mycket jag älskade dig genom att göra ditt lif så ljuft och lyckligt, som blott den varmaste kärlek kan göra. Det fick inte

bli så. Det enda jag nu kan göra för dig är att inte vara något obehagligt, ängslande minne. Om du tror dig behöfva min förlåtelse, så har du den — fullt och helt. — Och ännu en sak, Henning. — Om du någon gång i framtiden mins mig, så skall du tänka, att ingen mer än jag skulle gladt sig öfver din lycka och att ingen varmare och mer oegennyttigt skulle deltagit i din sorg. Vill du det?

— Magda, du kommer mig att blygas öfver mig själf. Du är den mest högsinta kvinna jag någonsin känt, sade Henning Rehfeldt varmt.

— Det tror jag inte. Det är ju för resten så lätt att vara god mot den man älskar, sade hon enkelt. — Men nu skall jag säga farväl, Henning.

— Inte ännu. Stanna ännu några minuter. Hvem vet hur snart vi ses igen. Nu då allt är uppgjordt oss emellan, längtar jag att tala med dig i lugn. Vill du inte stanna en liten stund?

Hon var så förvånande lugn — mer än han någonsin väntat, men ändå var det något i hennes utseende och sätt, som gjorde honom orolig och kom honom att önska kvarhålla henne hos sig ännu en tid.

Hon såg långsamt upp.

— När vi ses igen. Vi ses vist aldrig igen, Henning.

Det klack till inom honom.

— Hur så? Hvarför inte det, Magda? — Hvarför skulle vi inte kunna råkas som gamla goda vänner — om någon tid?

Hon log ett stilla, gåtfullt leende, som fylde honom med en oförklarlig ångest.

— Ja, hvarför inte. Jag tror det inte — men det händer ju alla dagar så mycket otroligt och oförutsedt i världen.

— Du skrämmer mig, Magda. Du är så impulsiv och oberäknelig. Du går väl icke och företar dig något oöfverlagdt.

Han kände sig allvarsamt orolig för henne, och ändå viste han knapt öfver hvad han oroade sig.

— Du kan vara alldeles lugn. Kanske stannar jag en stund ännu. Det är så underligt att vara här i ditt hem — ensam med dig.

Hon satte sig åter i gungstolen. Henning Rehfeldt drog fram en broderad kudde och satte sig på golvet vid hennes fötter. Hon log mot honom.

— Seså — nu är det alldeles som jag brukade drömma mig framtiden. Vi kunde föreställa oss att vi vore gifta och satt på tumanhand i vårt hem som man och hustru — du och jag.

Hon var bedårande vacker, där hon satt tillbaka lutad mot gungstolens mörkröda plyschbeklädda rygg, mot hvilken det fina ansiktet och guldblonda håret var af en förtjusande effekt. Men inom Henning Rehfeldt stegrades alltjämt den obestämda ångesten. Nu då han var henne så nära, kunde han ej bedragas af hennes låtsade lugn. Han viste att inom henne rasade en vild, lidelsefull smärta. Han såg det på ögonens intensiva

glöd, läpparnas ofrivilliga darrning, pulsarnas snabba slag under den hvita huden. Han kände det i de feberheta händernas nervösa skälfning, och han hörde det i den klara röstens egendomligt vibrerande tonfall. Nej, han vågade icke släppa henne ifrån sig, om hon ej blef lugnare än nu.

Hon fortfor — altjämt leende, som oemotståndligt tvungen att fullfölja sin dröm — en dröm, som hon troligen ofta drömt, stackars barn:

— Du har varit ute på kvällen och har nyligen kommit hem till din hustru, och nu sitter vi och pratar tillsammans, innan vi går till sängs. Du berättar hvad som händt ute i staden, och jag talar om hvad jag gjort här hemma. Och tiden går och går, och vi märker inte hur sent det blir. Vi är för lyckliga för att hinna tänka på att bli sömniga.

— Min älskling, hviskade han sakta, oemotståndligt rykt med af hennes skildring.

Hon log och strök lätt öfver hans hår. Så fortfor hon:

— Så här skall du troligen ofta sitta inpå nätterna och prata med din hustru, då du gift dig, Henning. Ty du skall väl en gång gifta dig, inte sant?

Han nickade. Han erfor ett plötsligt behof att säga henne alt.

— Snart?

Assessorn lyfte upp sin vänstra hand med den släta, glänsande ringen. Besynnerligt nog, hade

hon under den starka sinnesrörelse, hvori hon befunnit sig altsedan hon kommit, icke lagt märke till den. Hon rykte litet till, men blef genast åter lugn.

— Förlofvad? Får jag se.

Hon drog ringen af hans finger, höll upp den mot lampan och läste namn och datum.

— Lotten Löving ^{16/10}. I dag således?

— Ja.

Hon såg tankfull ned på ringen i sin hand. Därpå var det med ens som om något gått upp för henne.

— Var det för min skull?

— Ja. Assessorn förstod inte själf hvarför det var honom omöjligt att nu få ett förnekande till henne öfver sina läppar.

— Det hade du inte behöft göra, sade hon stilla, i det hon återlämnade ringen. — Det var ju alldeles nog att du sade mig, att jag skulle bli en skam för dig.

— Magda — Henning Rehfeldt förbannade den hjärtlöshet, som kommit honom att tala så brutalt till henne. Hade det varit nödvändigt att vara så hård?

Hon tyktes icke ha fäst sig vid hans utrop. Hon satt och såg ned framför sig.

— Lotten Löving — det är ju så hon heter?

— Ja.

— Får jag se hennes porträtt. Du har det väl?

Han sträkte sig mot bordet, drog fram det under boken och gaf henne det utan att resa sig från sin plats.

Magda Böhme tog kortet, böjde sig fram mot lampan och betraktade det länge och forskande. Assessorn såg det några gånger rycka kring munnen och de sänkta ögonlocken, men annars förblef hennes bleka ansikte lugnt som förut.

— Det är ett intelligent och godt litet ansikte, sade hon slutligen mildt. — Du kommer nog att få heder af henne. Älskar hon dig mycket?

Assessorn var förvånad öfver det korrekta och träffande i hennes omdöme. Det var annars icke första gången den unga frun i dag förvånade honom. Han hade icke ansett henne särdeles intelligent, men han måtte en smula misstagit sig på henne, eller också hade hon under dessa år utvecklats mer än han skulle trott vara möjligt.

— Älskar hon dig mycket, frågade hon ännu en gång med ögonen altjämt fästa på porträttet.

— Jag förmodar det, svarade assessorn motvilligt. — Hon är mycket ung, och ungdomens känslor är ju tämligen lifliga, om också inte synnerligt djupa.

— Och du?

— Jag har aldrig älskat någon annan än dig, utbrast Henning Rehfeldt med plötsligt frambrytande lidelse. Tanken att han nu för sista gången satt tillsammans med den kvinna, han älskat och så hänsynslöst offrat för sin ärelystnad, kom med ens

öfver honom och gjorde honom utom sig. — Jag tycker om min fästmö, men jag skall aldrig älska henne så som jag älskat och ännu älskar dig. Du måste trots alt tro mig, Magda.

Där flög en egendomlig ljusning öfver den unga fruns drag. Hon drog djupt efter andan.

— Tack, Henning. Så behöfver jag inte ens nu blygas inför mig själf för det som varit.

Det blef tyst en stund. Magda Böhme betraktade åter porträttet länge och tankfullt. Så lade hon det ifrån sig på bordet.

— Det gläder mig att jag fått se din fästmö. Jag kan nu bättre föreställa mig ditt framtida lif med henne. Hon har naturligtvis alt hvad du värderar — rikedom, börd, samhällsställning och uppfostran?

— Ja.

— Alt hvad jag saknar. — Hon suckade lätt.

Henning Rehfeldt kyste hennes hand. Det var som en stum afbön för det han stälde alla dessa världsliga förmåner så högt.

— Vi skall inte tala längre om mig. Hurudan skall då din framtid bli, Magda? Tänker du bo kvar i ditt gamla hem.

Hon ryste lätt till.

— Knappast. Jag reser kanske bort på en tid — jag vet ännu inte. Det blir nog alt bra småningom.

Han hakade sig ifrigt fast vid denna plan.

— Ja, du skulle resa, Magda — utomlands — se litet af världen. Till Paris till exempel. Vill du det?

— Kanhända. Jag vet ännu inte.

— Men har du medel — tillräckligt, menar jag? Jag skulle annars så gärna —

— Nej, nej. Jag tänker jag har hvad som behöfs. Om inte, så —

Hon blef plötsligt orolig och började söka i sin ficka. Hon drog upp en liten svart portmonnä, som hon öppnade och undersökte.

— Ser du efter din kassa, frågade assessorn med ett svagt försök att skämta. — Oroa dig inte för den, om den inte räcker till. Du har mig att vända dig till.

Hon log flyktigt utan att svara och framtog bland sedlar och småmynt ett par visitkort med hennes namn Magda Böhme i elegant tryck.

— Jag tog dem med, ifall jag ej genast skulle träffa dig, sade hon hastigt. — Nu behöfs de ju inte längre och kan därför så gärna förstöras strax.

Hon ref dem med nervös brådska i små bitar och kastade dem i kakelugnen. Assessorn förstod ej hvarför denna obetydliga handling med ens återkallade hela hans för några minuter undertrykta ångest.

— Hvarför gör du så? Hur barnslig du är, Magda. — Sitt ännu en stund, så skall vi tala om din resa till Paris. Den är ju afgjord — är den inte?

Han talade fort och nervöst, otålig öfver sin oförklarliga ångest.

— Du skall få se hur trefligt det blir. Därute glömmes man alla små sorger och misräkningar. Det egna jaget viker liksom mer undan, och man uppgår allt mer i de brokiga, skiftande tilldragelser för dagen, som utgör en stor stads lif. Du reser ju, Magda?

Hon nickade.

— Ja, jag reser — det är afgjordt. Men nu måste jag gå. Klockan närmar sig half tre.

Åter skakades hon af en rysning.

— Jag skall följa dig till hotellet. — Och Magda, i morgon får jag ju träffa dig ännu? När reser du?

— Så snart som möjligt. Hvarför skulle vi träffas mer. Det blir bara plågsamt för oss båda. Låt oss hellre ta farväl af hvarandra nu redan.

— Men — han hade fattat båda hennes händer och höll dem ångestfullt slutna i sina — jag ville så gärna veta något bestämdt om din närmaste framtid. Jag är rädd att jag gjort dig mycket ondt, Magda.

Magda Böhme lösgjorde sakta sina händer, lade armarna kring hans hals och sade med en blick och ett leende, som för hela hans återstående lif outplånligt stannade kvar i Henning Rehfeldts minne.

— Var inte orolig för mig Henning. Du skall bara tänka att den lilla vildinnan, som du brukade

kalla mig, också lärt att resignera — att hon frivilligt drar sig tillbaka hållre än hon blir en skam för dig — gömmer sig undan så väl att du aldrig skall behöfva blygas för din stackars lilla Magda — därför att hon älskat och älskar dig så oändligt högt.

— Magda — för guds skull — hvad ämnar du göra?

— Resa bort. Vi var ju öfverens om det. Det är bäst så. Jag skulle inte kunna uthärda här hemma. Men nu vill jag inte träffa dig mer och därför säger jag dig nu farväl.

Henning Rehfeldt slöt henne till sig och kyste ännu en gång — den sista — lidelsefullt hennes ögon, kinder och läppar, hennes gyllene hår och hvita hals. I detta ögonblick erfor han en verklig djup sorg öfver att förlora henne.

Hon drog sig sakta ur hans armar och gick mot dörren.

På tröskeln stannade hon och kastade ännu en lång blick kring den varma, eleganta salongen. Så gick hon ut i tamburen, där han hjälpte kappan på henne.

Då assessor Rehfeldt öppnade dörren till gatan, slog en fuktig, kall vindstöt emot dem. Den unga frun ryste från hufvud till fot. För en sekund riktades hennes stora ögon på Henning Rehfeldt med ett uttryck så fullt af ångestfull förtviflan, att han, glömmande sin vanliga beräknande hänsyn för världens omdöme, hastigt fattade hennes arm och drog henne tillbaka med orden:

— Magda, gå inte. Stanna kvar här åtminstone ännu några timmar. Jag skall logera på hotellet i natt. Det är mig alldeles som om jag skulle drifva dig från värmen och ljuset här inne ut i köld, mörker och regn. Gå inte, jag ber dig.

Hon tvekade, men endast en sekund.

— Nej, nej, det är bättre att jag går nu. Det måste ju ändå en gång ske. Men det gläder mig att du bedt mig stanna.

Hon log svagt mot honom och gick därpå beslutsamt ut i mörkret. Assessorn följde henne.

Ute var det nästan storm och regnade. De flesta gaslyktor voro släkta. Endast här och där flämtade några med osäkert sken i den starka blåsten och gjorde genom sitt svaga, otillräckliga ljus natten ännu mörkare.

— Tag min arm, sade assessorn. — Stenarna är slippriga, och du är ovan vid dem.

— Är det långt?

— Inte särdeles.

De gingo tysta framåt. En droska, som långsamt kom rullande mot dem, kom den unga frun att stanna.

— Kom inte längre nu, Henning. Jag kan ta den här droskan och kommer på det sättet fortare fram.

— Ja, sade assessorn — men jag följer dig i alt fall till hotellet. Jag vill inte lämna dig ensam här midt i natten.

— Åh, jag är inte rädd. Jag reder mig nog ensam. Det är värkligen bäst att du går hem, Henning.

Assessor Rehfeldt häjdade den halfsofvande kusken. Det var en äldre man med stadigt och pålitligt utseende och påtagligen nykter. Detta lugnade honom något. Han gaf kusken adressen.

— Nya hotellet. Kör försiktigt och se till att fruntimret kommer ordentligt fram. Men Magda, jag följer ändå hällre själf med.

— Nej, jag ber dig — det är onödigt. Jag vill värkligen hällre fara ensam.

— Men jag får ju träffa dig ännu? I morgon vid stationen till exempel.

— Kanske — jag vet inte. Godnatt, Henning.

— Godnatt, Magda. Vi träffas i morgon.

Han hjälpte henne upp i droskan och knäpte igen fotmanteln omkring henne. Men då böjde hon sig ännu en gång ned till honom och råkade honom båda händerna.

— Lofva mig att tänka litet vänligt om mig och att alltid minnas hur högt jag älskat dig. Lef väl, Henning, och blif så lycklig som jag önskar.

Han tyckte att rösten ljöd bruten som i en snyftning, men i detsamma rykte hästen till, och droskan satte sig i rörelse. Han hann endast hastigt trycka de feberheta händerna, innan de drogos undan, och han stod allena i regnet, seende efter det bortrullande åkdonet.

Assessor Rehfeldt gick hastigt hemåt, medan regnet föll alt tätare och stridare. Han kunde ej bli kvitt den känsla af plågsam oro, som fått makt med honom, men han bemödade sig att förjaga

den genom att söka öfvertyga sig om dess grundlöshet.

Då han inträdde i salongen, slog en svag re-sedadoft emot honom — den doft, som alltid i hans minne var oskiljaktigt förenad med Magda Böhme, emedan det var den enda parfym hon begagnade. Den tyktes ha glömt sig kvar efter henne och ännu efter hennes bortgång återkalla för honom den unga fruns fagra gestalt.

Klockan var tre, och Henning Rehfeldt beslöt att gå till sängs, ehuru han ej var det minsta sömnig. Han släkte lampan och gick in i sofrummet för att lägga sig.

Han borde ju känna det som en lättnad nu då alt var öfverståndet, särdeles som det ju i grunden gått lättare än han vågat hoppas, om han också måste erkänna att han för sin del funnit det mer påkostande än han skulle trott. Nåja — han hade glömt hur bedårande vacker hon var — vackrare än någonsin — och hur ljuf och älsklig — tillräckligt förtjusande att ursäkta hvilken dårskap som helst hos en man, tänkte assessorn. Nej, nej — Lotten kunde aldrig komma att jämföras med henne. —

Stackars lilla barn — Henning Rehfeldt vred sig sömnlös och orolig i sin bädd — hur modig och stolt hon var! Inte en bön, inte ett enda ord för att rubba hans grymma beslut. Då hon förstått att han blygdes att erkänna henne som sin hustru, hade hon dragit sig tillbaka utan en enda

förebråelse, ehuru han viste att hennes hjärta krossats för alltid.

Han kastade sig af och an i bädden. — Hvar fans hon nu? Naturligtvis på hotellet — ensam och förtviflad. *Naturligtvis* var hon på hotellet — om icke — Gud i himlen — det var då *det* hans ångest hela tiden omedvetet hade gält.

Han darrade så, att han knapt kunde få eld på lampan, och hans tinningar kändes fuktiga. Borde han icke stiga upp och rusa efter henne till hotellet? Men kanske var det redan för sent. —

Ljuset lugnade honom. Han såg på klockan — den visade några minuter öfver fem. Om ett par timmar skulle redan staden vara i rörelse och denna obehagliga natt förbi. Han ville så tidigt som möjligt söka få träffa henne. Att nu uppsöka henne skulle vara att ställa till skandal och troligen fullkomligt öfverflödigt. Hur hade han egentligen kunnat komma på en så befängd idé!

Han sträkte åter ut sig i bädden, men lät lampan brinna. Det var naturligtvis en barocktanke, den att den vackra frun kunde i förtviflan bära hand på sig själf. Besynnerligt hur den ens kunnat uppstå hos honom och med en sådan nästan öfverväldigande visshet. Magdas exalterade väsen hade gjort också honom nervös i natt.

Exalterade — hans oro vaknade på nytt. Ja, det var just det. Hon var så ytterligt exalterad och oberäknelig. Han kände ingen annan kvinna, hvilken han på allvar skulle trott i stånd till en

dylik handling, men Magda Böhme var så olik alla andra kvinnor han kände — sannare, djupare anlagd, mer helgjuten än någon annan.

Och hennes sätt hade varit så underligt — als icke så som han väntat. Bah. — Naturligtvis var hon upprifven och utom sig, men däremellan och själfmord var dock ett långt steg, som icke så lätt tages.

Assessorn drack ett glas vatten, släkte åter lampan och vände sig mot väggen med fast beslut att äntligen somna. Den grå halfdager, som efter hand spred sig i rummet, utöfvade ett lugnande inflytande på hans nerver, och han försjönk i en dvala, som småningom öfvergick till djup sömn.

Klockan var öfver nio, då han vaknade. Han måtte ha sofvit ovanligt tungt, ty han hade icke hört städerskan komma in med morgonkaffet. Hon hade ställt brickan på bordet bredvid sängen och smugit sig ut igen, utan att han vaknat, han som annars var nog så lättsöfd.

Henning Rehfeldt kände sig tung och olustig till mods. Hans hufvud värkte, och han hade ett oklart minne af att något obehagligt inträffat. Hvad var det egentligen som händt honom i natt?

I samma nu stod altsammans med dagklar tydlighet för honom, och han greps af oro. Han måtte väl aldrig försofvit sig och försummat tåget, ty naturligtvis skulle hon resa med det första som gick.

Brådskande grep han morgontidningen som

låg på brickan. Det första som mötte honom var hans egen förlofningsannons.

Förlofvade:

Lotten Löving.

Henning Rehfeldt.

Han stirrade en stund på de båda namnen. Det föreföll honom så underligt att se dem tillsammans. — I grunden tvänne af en slump sammanförda främmande namn. Det fans i hela världen inte mer än ett, som skulle stått bredvid hans.

Assessorn vände hastigt om bladet. Tågens afgångstider? Jaha — jäså — tio och femton minuter. Han fick lof att skynda sig, om han skulle hinna med.

Han tömde skyndsamt en kopp kallt kaffe och gjorde en hastig toalett. Utkommen på gatan, tog han en droska och gaf kusken order att köra så snabt som möjligt ner till bangården.

Det hade klarnat efter nattens regn. Luften var ren, men en smula frostig. Solen lyste från en nästan molnfri himmel och glimmade i de otaliga små vattenpussar, som bildat sig på gatan. Solskenet och den friska morgonluften stämde Henning Rehfeldt gladare och kom honom att le åt sin nattliga ängslan. Då han kom ner till stationen, var han fullt öfvertygad om att han där skulle träffa den vackra fru Böhme. Han tillsade kusken att vänta och sprang uppför trappan. Stations-salen myllrade af folk. Resande anlände ännu i

sista minuten, brådskande och andfådda. Vid biljettluckan trängdes man otåligt om hvarandra. Stationskarlarna rykte till sig effekterna och läto dem med en duns falla ner på vågen för att strax därpå kasta dem undan med påklistradt märke. Öfveralt rådde brådska och förvirring. Man hade endast några minuter kvar till tågets afgang.

Assessor Rehfeldt stannade nära ingången och försökte få en öfverblick öfver den sorlande, myllrande mängden. Ingenstädes upptäkte han Magda Böhmes smärta figur och blonda hufvud. Naturligtvis var hon i andra klassens väntsal. Han skyndade dit, men häjdades af tvänne herrar, som arm i arm kommo emot honom.

— Åh fan, här har vi ju den nybakade fästmannen. Har äran gratulera. Det var en förbannad tur du haft.

— Lilla Löving — skulle — tro det du ger. Pengar som gräs. Pigg unge för resten.

Gratulerar, hedersbror! Jo, jo, Silfverkrona får alt stryka sig om munnen. Där gick den godbiten honom förbi.

— Tack, tack. — Assessorn skakade hand med herrarna, lyfte på hatten och ämnade småleende passera. Men han slapp ej så lätt undan.

— Du bjuder naturligtvis på sexa i kväll? På Grand hotell — med champagne — hvasa? — Skäm inte bort din fästmö i början med att hänga öfver henne jämt. Du håller aldrig ut med det i längden. — Han skrattade. — Lyd mitt råd och

börja som du tänker fortsätta. Hur blir det med sexan?

— Vet inte. Åtminstone inte i kväll. Jag ber om ursäkt — jag är upptagen. Skall följa en bekant.

— Det var fan, hvad du har brådtom. Nå, vi skall ej uppehålla. Träffas väl i kväll som vanligt på klubben? Aj tusan, lilla fröken fordrar väl uppvaktning?

Henning Rehfeldt log spotskt.

— Besvära er inte med onödigt bekymmer. Den saken arrangerar jag nog till min belåtenhet. Tjänare, mina herrar.

Han skyndade in i väntsalen, som var jämförelsevis tom. En enda blick öfvertygade honom att fru Böhme inte håller fans här. Med snabba steg gick han ut på perrongen.

De resande stodo utanför vagnarna, väntande på signalerna till afresan. Assessorn gick spanande utmed vagnsraden. Nej, hon var icke här. Han var alldeles säker därpå. Hennes ovanliga skönhet skulle säkert väckt de flanerande ungherrarnes uppmärksamhet och intresse. Han skulle hört halfhöga utrop och hviskningar och gissningar om den främmande skönheten, som ingen kände. Nej, hon var bestämdt icke här. Förmodligen skulle hon resa senare.

Han väntade tils tåget afgått för att vara fullkomligt säker. Därpå steg han, efter att med möda ha lösslitit sig från påflugna och efterhängsna gratu-

lanter, åter i droskan och tillsade kusken att köra till Nya hotellet.

På vägen öfverfölls han åter af samma nervösa ångest som under natten. Men då han framkom till hotellet, var hans första tanke likväl den att framföralt icke på något sätt blottställa sig själf. Det var i alla händelser bäst att vara försiktig. I korridoren mötte han en uppasserska.

— Är n:o 7 ledigt?

Uppasserskan tänkte efter.

— N:o 7 — vet inte. Jag tror det är upptaget.

— Var god och hör efter. Man svarade mig sent i går kväll att det var bestäldt af en resande och icke kunde fås.

Uppasserskan försvann och återvände om några minuter.

— Nej, det är ledigt. Det bestäldes sent i går aftse för ett fruntimmer, men hon har inte kommit, så nu kan rummet nog fås.

Henning Rehfeldt kände blodet våldsamt strömma till sitt hjärta. Hans aning hade således ej bedragit honom.

Uppasserskan stod väntande framför honom. Han måste ge henne någotslags besked och grep efter första bästa idé, som föll honom in.

— Jag väntar en släkting i dag, och det är för hans räkning jag frågar om rummet. Han har bott där förut och önskar få det också nu. Om han ej kommer med fyratåget, skall jag telefonera återbud.

— Jaha — n:o 7. Jag skall säga till om det. Assessorn lyfte på hatten och gick. Han kände en underlig mattighet i hela kroppen som efter en lång sjukdom. Han andades tungt och ojämt, och benen darrade under honom.

Då han passerade portiern, stannade han. Det var ju möjligt att ett misstag egt rum.

— Har någon fru Römer eller Böhme — jag mins ej hvilketdera — tagit in här under gårdagen.

Portieren slog upp en bok.

— Römer — Böhme. — Nej, här bor ingen med det namnet.

Assessorn gick. I porten måste han stanna en stund för att hämta sig. Hans tinningar hamrade, och det blanka solskenet gjorde ondt i hans ögon. Han åkte hem till sin bostad.

Hela förmiddagen tillbringade han dels ligande på sin soffa, dels promenerande fram och åter i salongen, oupphörligt rufvande öfver samma föreställning — att så fort han gick ut, det gräsliga skulle möta honom, och han skulle få veta huru det gått till. Det fans hos honom icke längre det svagaste tvifvel om att det, hans ångest först halft omedvetet gält, nu värkligen inträffat.

Sin fästmö hade han glömt, och då han äntligen erinrade sig henne, ihågkom han att han lofvat henne att komma tidigt på förmiddagen för att sedan med henne företaga den obligatoriska promenaden genom gatorna som nyförlofvad. Hon hade leende och rodnande hviskat, att hon tyckte det

skulle bli så förtjusande roligt att gå arm i arm med honom.

Han kände en stark motvilja mot detta slags uppvisning just nu. Tanken på samvaran med hans fästmö framkallade också hos honom ett starkt obehag. Det var emellertid något som måste ske — förr eller senare, och assessor Rehfeldt var inte den som i känslösa lät annat än personlig fördel råda. Det gick icke an att uppskjuta saken längre. Både hans fästmö och hennes föräldrar hade alt skäl att känna sig stötta och förvånade öfver hans försumlighet. Han gjorde skyndsamt en omsorgsfull toalett och begaf sig till kommerserådet Lövings.

Lotten kom emot honom i salongen. Hon såg orolig och nedstämd ut.

Assessorn kyste henne lätt på pannan och ursäktade sitt uteblifvande med att han hela dagen mått illa och ännu icke var återställd, ehuru en smula bättre.

— Jag förmodade att du fått något hinder, annars hade du inte blifvit borta. Mamma är litet ledsen. Hon tycker du kunnat skicka bud, om du ej kunde komma själf.

— Jag skall ursäkta mig hos din mor. Men lilla Lotten, du måste komma ihåg att min tid är mycket upptagen och att jag inte kan egna dig så mycket däraf, som du kunde ha rätt att fordra. Förlåt mig emellertid för i dag. Jag var som sagdt ganska illamående.

— Du är också så blek. Kom in i mitt rum. Där är tyst och stilla. Vi bryr oss inte om att gå ut i dag, då du ej är frisk.

Det var en skymt af missräkning i hennes röst, som assessorn hörde och förstod.

— Det är egentligen inte promenadtid mer. I morgon skall jag komma tidigare.

Hon nickade. I Lottens rum satte assessorn sig i den mjuka lilla soffan, och den unga flickan satte sig tätt bredvid honom, sedan hon till hälften fält ned rullgardinen, för att icke dagern skulle genera hennes fästman. Måhända väntade hon några smekningar eller ömma ord, men i så fall missräknade hon sig. För assessorns minne framstälde sig en annan kvinna, som för några timmar sedan suttit lika nära honom — en kvinna med guldblondt hår och mörka sammetsögon och som nu fans — hvar? — Åh, Magda, Magda, det fans ändå ingen som hon! Assessorn flyttade sig litet längre från sin fästmö.

Det var alldeles tyst i rummet. Assessorn insåg att hans fästmö väntade att han skulle säga något eller åtminstone ge henne en smekning, men just nu var det honom omöjligt att visa någon ömhet mot denna främmande unga flicka, som i grunden — det kände han nu — var honom fullkomligt likgiltig. Han kunde det icke, men han förstod hennes skygga, undrande väntan, och det gjorde honom nästan ondt om henne.

— Värker ditt hufvud mycket?

— Åhja, men det är så behagligt att sitta alldeles tyst och stilla. Du var snäll som förde mig hit.

— Du har aldrig varit i mitt rum förr. Tycker du om det?

— Mycket. Det är ett riktigt trefligt litet rum.

— Ja är det inte. Den här nya möbeln fick jag i våras och den där förtjusande bronsstatyetten på min födelsedag i juli. Min kusin Rolf säger att den liknar mig öfver ögonen, men det kan jag inte finna. Tycker du det?

— Måhända. Ett litet tycke kanske.

— Rolf påstår. — Men apropos Rolf — Henning, du har väl också hört det? Jag har inte kunnat tänka på annat, sedan Rolf var här och berättade det, fast jag glömde det för en stund, då du kom. Det är så förskräckligt, och Rolf säger att hon är så ung och så vacker — så förtjusande vacker, sade han.

— Om hvad talar du, Lotten? Hört hvad? Jag har ju varit innestängd hela dagen.

Henning Rehfeldts röst ljöd hes och främmande i hans egna öron. Jaså — det var således nu och af sin fästmö han skulle få höra det.

— Åh, jag glömde. Rolf talade om det här. Tänk dig, Henning, när han kom hit tolftiden nedre vägen längs strandgatan, mötte han några karlar, som bar en öfvertäkt bår. Efter dem följde en massa människor. Rolf frågade karlarna hvad det var, och de sade att det var en drunknad kvinna,

som nyss tagits upp ur vattnet, där hon påträffats af några fiskare, som anmält det för polisen. Liket fördes till patologiska inrättningen. Rolf följde med af nyfikenhet och lyckades slippa in, emedan han var bekant med en af läkarne, som tog emot liket. Han sade att till och med de gamle läkarne, som var närvarande, var helt uppskakade vid den syn, som mötte dem, då lakanet togs bort. Det var en ung kvinna — gift, ty hon hade två släta ringar på vänstra handen — i djup sorgdräkt — så vacker, sade Rolf, att han aldrig sett något liknande, med guldglänsande hår och mörka —

— Var tyst, Lotten, jag ber dig — tyst för guds skull.

Det ljöd nästan som ett ångestskri. Henning Rehfeldt reste sig likblek och darrande och gick nästan medvetslöst fram till fönstret. — Magda, Magda, hur kunde du göra detta? —

Lotten följde honom, skrämmd af hans synbara sinnesrörelse.

— Hvad är det, Henning? Det är väl aldrig någon som du känner?

Han hörde henne icke. För hans minne framstodo några ord, som glidit förbi hans öra föregående kväll, utan att han tillagt dem någon djupare betydelse, men som nu plötsligt framstodo för honom i ett nytt ljus. — Om du icke längre älskade mig, hade hon sagt — skulle jag dö. Nu förstod han att det hos henne icke varit endast

ett tomt talesätt. Hans kärlek hade varit hennes lif. Då den upphörde, måste hon dö.

— Kände du henne, Henning? Säg, om du tror att du kände henne? —

Och denna helgjutna kvinna med hennes stora, stolta kärlek hade han skjutit ifrån sig som något värdelöst och smått — kastat bort det sannaste och bästa som mött honom i lifvet. Och för hvad? För lumpen konventionell hänsyn och världslig fåfänga och fördel.

Lottens handlåg på hans arm. Hennes förskrämda, oroliga lilla ansikte såg skygt upp till honom.

— Hvad fattas dig, Henning? Hvarför blef du så uppskakad?

Han vände sig om mot henne. Hennes frågor plågade och irriterade honom.

— Du får ursäkta mig i dag, Lotten. Jag har värkligen en så olidlig hufvudvärk att jag knapt vet hvad jag gör. Hvarje det minsta obehag, som annars kanske nästan spårlöst skulle glida förbi mig, berör mig då alltid ytterst pinsamt. — Det är nog bäst jag går hem nu. I morgon hoppas jag vara bättre. Nu kan jag ej stanna längre.

— Stackars Henning! Hon strök blygt med handen öfver hans panna. — Men skall du gå hem till dig och stanna där ensam, då du är så sjuk? Hvem skall sköta dig där, om du behöfver något?

— Jag är ju van att vara ensam, barn. Oroa dig inte — det går snart öfver. Farväl för i dag, Lotten. Vi träffas i morgon.

Han räckte henne handen till afsked och ämnade därpå draga den undan, men den unga flickan fasthöll den. Hon smög sig till honom och såg upp i hans ansikte med ett längtansfullt uttryck i sina ögon.

— Gå inte, Henning, innan du sagt att du håller af mig. Du har inte sagt det en enda gång i dag, och jag har längtat så mycket att höra det. Om du viste hur mycket, mycket jag älskar dig!

Det var något i detta barnsliga utbrott, som nästan skrämde Henning Rehfeldt i den sinnestämning, hvori han befann sig. Var det möjligt, att också denna lilla flicka tillhörde dessa gåtfulla kvinnonaturer, hvilka aldrig kunna lära sig att taga kärleken förståndigt — som en episod, stundom angenäm, stundom bitter, oftast retande, men alltid flyktig — utan för hvilka den var lifvets lif, tillvarans egentliga kärna, med hvilken de voro mäktiga en ständigt alt rikare utveckling och blomstring, men utan hvilken deras inre lif vissnade och dog. Han var en hård natur — egoistisk, kall och beräknande, men det oakadt greps han mot sin vilja af medlidande med detta barn, som kanske nu kring sin unga kärlekssaga bygde skimrande luftslott, hvilka aldrig skulle bestå i lifvets verklighet. Det kom öfver honom en knapt fullt medveten och klar känsla af att han skulle godtgöra en del af sin skuld mot den döda, om han kunde skydda denna unga flicka mot ett liknande öde. Därför gaf han henne det i hans tycke bästa

och mest världsvisa råd han kunde gifva — så allvarligt och oegennyttigt, som om han talat icke till sin fästmö utan till sin unga dotter.

— Min lilla Lotten, låt mig varna dig för en sak. Fäst dig aldrig, om du kan undvika det, så odeladt vid en man, att du helt uppgår i kärleken till honom och lifvet för dig utan honom blir värdelöst. Tro mig, barn, då jag försäkrar dig, att inte en man af tjugo är värd så mycken hängifvenhet.

Den unga flickan hade blifvit blek. Hennes ögon vidgades och mörknade som alltid, då en ny idé framstälde sig för henne. Uttrycket i dem blef tankfullt och grubblande och kom det unga ansiktet att se många år äldre ut än vanligt.

— Hvad menar du, Henning? Inte en af tjugo. Inte ens du?

— Nej, inte ens jag. Ja, du tycker det är underliga ord af en fästman till en fästmö, inte sant, och det är så. Jag skulle inte sagt dem i går och skulle kanske inte håller upprepa dem i morgon, men i dag vill jag varna dig. Då du blir äldre och sett mer af lifvet, skall du bättre förstå mig. Den stora kärleken har aldrig varit någons lycka. Vi män tål inte vid att älskas på detta sätt, och ni kvinnor — ja, ni tål ännu mindre vid den.

— Att bli älskade?

— Att älska fullkomligt odeladt. Det är alltid dens olycka, hos hvilken en sådan känsla finnes.

— Men om kärleken — den stora kärleken — är ömsesidig? Hur kan den då medföra olycka?

— Ömsesidig. — Det är just det den så sällan är.

— Henning —

Assessorn spratt till vid det häpna tonfallet i hennes röst. Han hade förtalat sig — sagt mer än han ämnat, ledd af sin oklara önskan att försona den döda. Kanske hade han redan sagt alltför mycket. Han strök sig med handen öfver pannan och sade i förändrad ton:

— I allmänhet ja. Men naturligtvis fins det undantag.

Hon såg skygt på honom.

— Känner du något?

Han förstod henne och kringgick försiktigt svaret. Han strök henne öfver kinden och sade med skuggan af ett leende:

— Om jag gör det, så talar jag inte om det.

Hon ljusnade upp och rodnade. Men strax därpå blef hon åter allvarsam.

— Henning, tror du — jag tänker på den döda unga frun — tror du att det var en olyckshändelse?

— Hvad skulle det då varit?

Hon smög sig åter tätt till honom och hviskade skygt:

— Rolf trodde att det var — att hon med flit — att det var ett själfmord.

— Hvarför det? Hans röst ljöd sträf.

— Jag vet icke. Han sade bara att man trodde så. Och nu kom jag att tänka på, då du sade att kärleken så ofta är en olycka, att hon

kanske älskat någon, som icke längre brydde sig om henne och därför — Man hör ju sådant ibland — säg Henning.

— Åhja. Men det är knapt troligt i detta fall. Naturligtvis var det en olyckshändelse. Tänk inte mer därpå. Farväl nu, Lotten, till i morgon. Hälsa dina föräldrar och framför min ursäkt. Du ser hur sjuk jag är.

Han talade fort och nervöst, kyste brådskande hennes hand och skyndade ut.

Han vandrade planlöst fram och åter längs gatorna. Det var honom motbjudande att gå hem, där alt erinrade honom om den döda, men han ville ej heller träffa bekanta för att kanske åter tvingas att tala om det som händt, och hvilket han nu viste att sysselsatte allas tankar och tungor. Ryktet hade naturligtvis redan hunnit utsprida nyheten om den vackra unga fruns förtviflade handling, och den som ej redan kände till den skulle snart nog genom aftontidningarna få kännedom därom. — Stackars lilla Magda! Hade hon varit mindre skön, skulle hennes lif varit lyckligare och hennes död icke prisgifven åt tusendes brutala nyfikenhet och indiskreta gissningar och anspelningar.

Henning Rehfeldt släntrade utan mål omkring, än långsamt, fördjupad i tankar, än påskyndande sin gång, som om han haft brådtom och ej velat bli uppehållen, då han trodde sig varsna någon bekant, hvars sällskap eller närmande han ville undvika. Men hur planlös hans vandring än var,

återkom han dock alltid med längre eller kortare mellantider till ett bestämdt ställe — patologiska inrättningen, och lika regelbundet vände han, då han märkte det, hastigt huset ryggen och aflägsnade sig med snabba steg.

Men då han för tredje gången fann sig stående framför porten, fattade han ett hastigt beslut. Han förstod nu att han måste se henne ännu en gång.

Han steg uppför trappan. I korridoren mötte han en vaktmästare, som nyss tändt gasen.

— Är doktor Nordling här?

— Han gick nyss hem för att spisa middag, men han återvänder om en half timme.

— Jag skall komma igen då och hoppas få träffa honom.

Åter vandrade han i den alt mer tilltagande skymningen upp och ner längs gatorna, och om en half timme stod han åter i korridoren.

— Har doktor Nordling kommit?

— Ja. Var så god — den här vägen.

Assessorn steg in i läkarerummet, där ett par tre unga medicinare stodo i samspråk. Doktor Nordling kom emot honom.

— Är det du, Rehfeldt? Hvad är det fråga om — något sjukdomsfall?

— Nej. Jag ville be dig att få se den drunknade kvinnan, som hämtats hit i dag. Jag hör att man inte lämnar allmänheten tillträde.

— Nej. Vi har ju gjort några undantag, men öfverhufvud har inte andra än medicinare och tid-

ningsmän fått komma in. — Ja, det är ett sorgligt fall, och hittills vet man icke, om det skall rubriceras som olyckshändelse eller självmord. Troligen det senare.

— Vet man ingenting om henne?

— Ingenting. Hennes linnekläder äro märkta endast med ett M. och ringarna E. B. Hon har inte den minsta papperslapp på sig, som kunde ge någon upplysning. Emellertid blir det lätt nog att identificera henne. Hennes skönhet är så ovanlig att man ovilkorligt måste frapperas af den, hvarhälst hon visat sig.

— Åh. Jag kan ju få se henne eller hur?

— Åhja. Läkaren smålog lätt. — Du har väl hört talas om hur vacker hon är?

— Naturligtvis.

Doktor Nordling tog några nycklar från väggen och gick med assessorn genom korridoren och utför ett par trappor, tils han stannade vid en dörr, som han låste upp. Han gick före assessorn in i rummet och skrufvade upp gasen.

Henning Rehfeldts nerver voro uppjagade till den yttersta grad af känslighet. Oaktadt han knapt kastade en enda blick kring det stora kala rummet, präglade det sig skarpt och distinkt för alltid i hans minne. Ännu efter långa år fans bilden däraf kvar i hans erinring, fullt tydlig i sin minsta detalj.

Där voro tre öfvertäkta bårar. På den ena låg tydligen ett barnlik, på den andra en kropp af

ansenlig storlek -- troligen liket af en man eller måhända af en ovanligt storväxt kvinna. Assessorns blick halkade förbi dessa till den tredje längst bort i ett hörn. Det var således på denna den fagra Magda Böhme nu hvilade i sin långa, djupa sömn.

Doktor Nordling gick fram till båren och lyfte upp lakanet.

— Är hon icke vacker?

Assessorn svarade icke. Han endast stirrade ned på det marmorhvita ansiktet, orörligt som hos en skön staty. Man hade aftagit de våta kläderna och svept ett lakan kring den döda. Det gyllene håret föll i tunga, fuktiga massor ned öfver bröstet. De mörka ögonen voro slutna liksom läpparna, och uttrycket i ansiktet allvarligt och lugnt. All lifvets oro syntes stillad, dess passioner tystade, dess sorger lugnade i dödens stora, högtidliga ro.

Han mindes detta ansikte föregående kväll. Då hade han sett det upprördt af lifvets växlande uttryck — strålande af lycka, skälfvande i sorg och stelnadt i dyster förtviflan. Nu var alt detta utplånadt — öfverståndet för alltid. Det bar ej ens spår af dödsminutens fasa. Ett orubbligt, oåtkomligt lugn hade efterträdt lifvets smärta och glädje. Döden hade stillande lagt sin stora svala hand öfver de feberaktigt bultande pulsarna. — Var det något att beklaga eller sörja öfver? Det föreföll honom icke så. Det djupa lugn, som hvilade öfver den sköna gestalten, föreföll honom tvärtom som något eftersträfvansvärdt, och då han

lade lakanet öfver den dödas ansikte, var det nästan med en känsla af afund öfver denna stora ro, från hvilken hvarje lefvande varelse är så långt aflägsen.

Doktor Nordling, som gått af och an i rummet, kom nu fram till honom.

— Nå, är du färdig?

— Ja.

Assessorn vände sig mot dörren och gick hastigt ut ur rummet. I korridoren tog han farväl af läkaren utan att inlåta sig i något vidare samtal med honom om den döda. Han hade icke velat, äfven om han kunnat få det, höra några detaljer eller kommentarier öfver detta fall. Ingen annan än han kände ju hvad det var, som drifvit den unga kvinnan i döden. Hvarför skulle han väl lyssna till förmodanden och antaganden, som blott kommo sanningen mer eller mindre nära.

Hemkommen tände assessorn lampan och satte sig som föregående kväll i gungstolen i salongen. Hur oberäkneligt nyckfullt lifvet ändå var! Här satt han i dag som i går vid sin cigarr, och så skulle han troligen sitta ännu många aftnar framåt, om han blott själf ville. För honom var ingenting förändradt, medan däremot en annan — en varelse, hvars hela själs- och tankelif på det innerligaste varit knutet vid honom — en varelse, som i går vid denna tid skälvande af ömhet och längtan, med glödande kinder och blodet i brand flugit till hans möte — nu var utplånad och borta för alltid.

Assessorn stirrade länge grubblande framför sig. Hvad kände han nu, då det han fruktat var ett fullbordadt faktum, med hvilket han redan gjort sig förtrogen, nu, då han ej längre stod under inflytande af den skönhet, hvilken så som ingen annan haft makt att berusa hans sinnen? Var det ånger, sorg eller lättnad? Han kunde knapt utreda det för sig själf. Men starkast och mest medvetet reste sig öfver alla andra en nästan förödmjukande känsla af att den döda nu, där hon hvilade bland döda i det dystra likrummet, måhända var lyckligare än hon varit det, sedan han ingripit i hennes lif.

Henning Rehfeldt suckade. Stackars lidelsefulla, förtjusande barn, hvad hade hennes lif i själfva värdet varit! Ett omedvetet vegeterande, tils han kom och väkte henne — några ögonblick af lycksalig berusning, följda af bitter ånger och samvetsqual — långa år af undergifven väntan på en dag, som skulle komma med upprättelse och försoning — och slutligen, då denna dag var inne, ett våldsamt slag, som krossade hennes hjärta och kom henne att frivilligt välja döden som den enda möjliga utvägen. — Ett glädjelöst lif och en tragisk död för en varelse, som mer än de flesta andra tykts skapad för glädjen och lyckan.

Och nu var den historien förbi. Magda Böhmes fagra gestalt var för alltid utplånad ur hans lif — så spårlöst som om hon aldrig funnits. Det var ju det han i går hade önskat — att aldrig mer

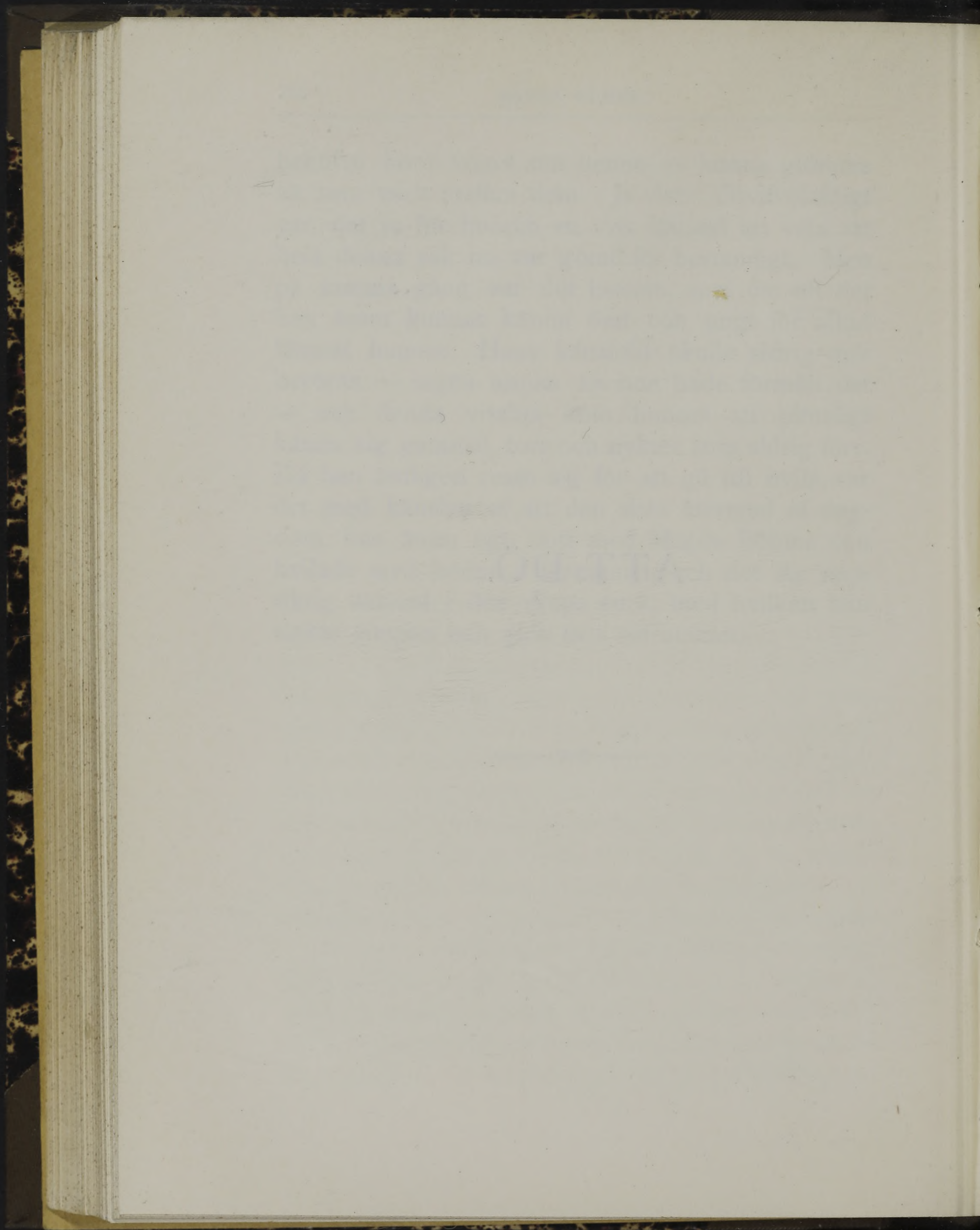
behöfva höra något om henne — kunna glömma alt som varit mellan dem. Ja vist. Otvifvelaktigt var det ju för honom en viss lättnad att veta att hela denna sak nu var gömd för beständigt. Men på samma gång var det honom, som om alt det han ännu kunnat känna ömt och ungt för alltid lämnat honom. Hans känslolif skulle aldrig mer beröras — ingen annan än hon hade förmått det — och denna visshet kom honom att plötsligt känna sig gammal, torr och nykter som aldrig förr. Då han äntligen reste sig för att gå till hvila, var det med känslan af att den sista återstod af ungdom, han ännu egt, dött med Magda Böhme och hvilade med henne i likrummet, och det låg uppriktig saknad i den djupa suck, med hvilken han släkte lampan och gick in i sofrummet.

ATT DÖ.

Han satt vid sängen där hon låg och betraktade henne.

Hon sof — en orolig tung sömn eller dvala, orsakad af det morfin läkaren gifvit henne.

Och medan han satt där, tänkte han på allt det som förbundet honom med denna kvinna, som snart skulle tagas ifrån honom.

Ty han viste ju att hon skulle dö. De hade vetat det länge båda, och de hade ofta talat där-om — lugnt och öppet, utan fruktan eller sorg. Hvad skulle Je frukta eller sörja? Enligt den öfvertygelse han omfattade var ju saken så enkel och klar. Då den mekanism, som uppehöll kroppen, var utsliten och förbrukad, upphörde den att göra tjänst, och väcket föll sönder till stoft. Ingen makt kunde upplifva det på nytt; det var förbi, för alltid. Det hade haft sin tid, lång eller kort, men då den var slut, hade det skattat åt förgän-

gelsen — oåterkalleligt och fullkomligt. Alt annat var illusion, toma drömmar och inbillningar. Men detta var sanningen, den enkla sanningen.

Var detta något att frukta för? Nej, och åter nej. Lika litet som för att om aftonen lägga sig i sin mjuka bädd och försjunka i en djup, drömfri medvetlös sömn. Skilnaden var endast den, att denna sömn varade för alltid, att natten aldrig tog slut, att man aldrig mera vaknade till medvetande, grubbel, oro och lidande.

Och sorg. Hvarför skulle man sörja? Den som gått bort var för alltid skyddad mot hvarje möjlighet till kroppslig plåga eller själslidande. Och om ej detta medvetande för den kvarlevande var nog att trösta honom i den tomhet, som otvifvelaktigt skulle uppstå, så viste han ju att om några korta dagar eller år måhända dörren skulle öppnas äfven för honom — ja det stod ju i hans makt att göra det själf hvilken minut som helst. Från sorg och smärta och tomhet kunde han, när han blott själf ville, stiga ned till den mest fullkomliga ro, en ro, som intet någonsin kunde störa.

De hade talat om alt detta många gånger isynnerhet på senare tider, då det blifvit alt tydligare för dem båda, att den sjukdom hon bar på kanske hastigt nog skulle slutas med döden, och han hade alltid funnit henne fullt beredd att möta det oundvikliga med den lugna resignationen hos den, som icke har något att hoppas eller frukta.

Ty i detta fall delade hon fullkomligt hans åsikter. Mången gång, då plågorna häftigare ansatt henne, hade hon sagt att hon längtade efter det ögonblick, då hon för alltid skulle upphöra att lida, och att döden för henne vore en välkommen befriare från ett lif, hvori hon funnit så föga värdt att taga vara på, men där hon ofta lidit så mycket — ett lif, där hennes enda sanna tillfredsställelse varit det förhållande, hvori de stått till hvarandra.

Ja, detta egendomliga förhållande, som under fem år förenat dem så fast, så nära och innerligt, att det icke funnits en tanke eller känsla, som icke varit gemensam för dem båda och som de ej diskuterat, pröfvat och särskådat tillsamman för att se, om den höll profvet inför den gudomlighet de båda lidelsefullt dyrkade — sanningen!

Hur väl han mindes deras första sammanträffande.

Det hade varit strax efter det han återvändt från sin orientaliska resa. Han hade varit på besök hos en vän, dit samma kväll några gemensamma bekanta blifvit inbjudna för att få råka honom och höra honom berätta om sina resor. Han hade genast tagits i beslag af några vetenskapsmän och blifvit så upptagen af att besvara deras ifriga, intresserade frågor och anmärkningar, att han icke haft tid att närmare ge akt på det öfriga sällskapet. Han hade denna afton varit medelpunkten för allas uppmärksamhet, och han

blef alltid värtalig och intressant, då det var fråga om ämnen som intresserade honom. Under kvälens lopp hade han råkat i dispyt angående en åsikt, om hvilken han stått ensam gentemot de öfriga herrarna. Debatten hade fortgått länge och blifvit ytterst liflig, men till slut hade de öfriga tvungits medgifva att han hade rätt; den ena efter den andra hade tystnat, finnande sina skäl vederlagda, och hans åsikt hade framgått segrande ur striden.

Då hade han bakom sig hört en låg, sonor kvinnoröst.

— Ursäkta, herr professor, att jag blandar mig i samtalet, men den åsikt ni nyss på ett så glänsande sätt försvarat är icke allmängiltig, lika litet som de öfriga herrarnas. Om satsen skall vara sann, måste den betraktas från rent mänsklig synpunkt, och då bör den kvinliga uppfattningen äfven tagas med i räkningen.

Han hade förvånad vändt sig om och mött ett blekt ansikte med ett par kloka, bruna ögon, som allvarligt sågo upp till honom.

Han hade smålett en smula ironiskt. Han hade ingen hög tanke om kvinnor i allmänhet, och det hade ännu aldrig fallit honom in att taga den kvinliga uppfattningen med i räkningen, då han grubblat öfver lösningen af något tankeproblem.

— Jag trodde icke att dylika saker intresserade damerna eller att de bemödade sig om en själfständig uppfattning af frågor som denna.

Hon hade förblifvit fullkomligt oberörd af det lätta hånet i hans ton och ord.

— Kanske inte i allmänhet. Men det är ju intet skäl att därför helt och hållet förbise åsikten hos dem som gör det.

Det hade slagit honom hur intelligent hennes föga vackra ansikte var, och dessutom hade han inom sig genast medgifvit att hon hade rätt. Att inse det rätta och handla i öfverensstämmelse därmed var för honom alltid samma sak. Han hade svarat i en allvarlig, aktningsfull ton.

— Ni har fullkomligt rätt, min — han hade tvekat ett ögonblick — fröken, och jag vore er tacksam, om ni ville låta mig höra er uppfattning som kvinna af den sak vi diskuterat.

— Jag skall försöka. Och med ögonen allvarligt och oafvändt fästa på honom hade hon börjat tala, utan affektation eller tillgjord blygsamhet — lugnt, behärskadt och lidelsefritt.

Medan hon talade, hade han undrande betraktat henne. Hon tyktes vara omkring trettio år, liten och späd med ett blekt, obetydligt ansikte, åt hvilket ögonen ensamt gånge lif — de bruna ögonen, så kloka, djupa och skiftande i sitt uttryck. Det mörka slätkammade håret var fäst i en knut i nacken, och den mörkgrå ylleklädningen var så enkel till sin snitt, att man såg det man hade framför sig en kvinna, som icke egnade minsta intresse åt sin toalett. Det var dock ingenting manligt eller emanciperadt hos henne — tvärtom, hon var full-

komligt kvinlig, men så enkel, naturlig och sann — kanske en smula kärf — att man icke hos henne kunde spåra ens skymten af kvinligt koketteri, småaktighet och förställning.

Den återstående delen af kvällen hade han egnat mest åt henne. De lärde hade förlorat betydligt i intresse i jämförelse med denna kvinna, som var så olik alla de kvinnor han känt eller trott sig känna.

Då de togo afsked af hvarandra, hade han frågat:

— Får jag icke besöka er ibland? Det vore nyttigt för oss båda, tror jag, att lära känna hvarandra närmare.

Och hon hade svarat:

— Gärna. Det gläder mig att ni vill komma.

Och så hade han kommit — en gång, flere gånger, allt oftare och slutligen hvarje dag. Och ju mer han lärt känna henne, dess mer hade han fångslats och intresserats af henne, tils de slutligen blifvit oundärliga för hvarandra.

Hur intelligent hon var! Han hade stundom nästan häpnat öfver skärpan och klarheten i hennes förstånd. Hvilket nöje att med henne utbyta åsikter och ideer; han hade aldrig tröttnat därpå. Och hans forna ensamma studier hade synts honom torra och ofruktbara, jämförda med det att studera tillsammans med henne.

Man hade mycket sysselsatt sig med deras förhållande till hvarandra, ty det var ingen som för-

stod det. Alla ville de tro på ett erotiskt element däri, som icke fans, och man ansåg det för omoraliskt och tadelvärdt af dem att icke gifta sig, då de ändå beständigt voro tillsammans.

Hvarför de icke gjort det?

Därför att de icke varit det minsta förälskade i hvarandra. Det fans icke någon erotik i deras förhållande. De hade varit mer förtroliga, sanna och öppna mot hvarandra än vänner vanligtvis äro, men hvarje tanke på kärlek hade ju stått fullkomligt främmande för dem båda. Han fann sig obeskrifligt tilltalad af denna enkla, sanna, kloka och fördomsfria kvinna. Han beundrade hennes godhet och upphöjda karaktär, men det fans hos henne intet som kom hans blod att flyta hastigare och hans pulsar att slå snabbare i hennes närhet. Och ehuru de i fem års tid nästan dagligen varit tillsammans, hade de aldrig växlat en smekning eller tilltalat hvarandra med ett tonfall af ömhet. — Det rent intellektuella intresse de kände för hvarandra hade folk ej kunnat förstå.

I detta ögonblick var det ej lidelsefull sorg han kände, där han satt vid hennes sida och så tydligt såg dödens insegel på hennes panna. Hans hjärta var tungt och beklämdt inför det slag af ödet, som länge hotat honom och nu var i begrepp att falla. Han hade känt det så, altsedan han på förmiddagen fått hennes biljett, så otydlig och knapt läslig — alldeles olik hennes eljes så vackra stil.

„Natten har varit mycket svår. Doktorn säger att det lider. Kom så fort du kan.“

Han hade knapt fattat meningen af dessa rader, innan han redan var utom dörren på väg till henne. Men då han kommit, hade hon just fallit i sömn, och han hade satt sig ned att vänta, tills hon vaknade.

Ju mer han betraktade henne, desto tydligare blef det för honom att hon icke hade många timmar kvar. De hade ofta talat om just denna stund, och båda hade de önskat att då få vara tillsammans. De hade föreställt sig de känslor som skulle fylla själen, då lifvet med sin oro och äflan altmer drar sig tillbaka och döden i sitt allvarliga majestät skrider alt närmare för att slutligen med sin iskalla hand hämma hjärtats sista matta slag och komma hvarje droppe blod att stelna. Och nu var detta ögonblick nära.

Plötsligt slog hon upp ögonen. De irrade oroligt och sökande omkring, men då de föllo på honom, antogo de ett lugnare uttryck. Hon rakte honom handen.

— Jag är glad att du kommit. Nu skall du ej lämna mig mer.

Han lutade sig ner till henne.

— Hvad säger doktorn?

Hon log matt.

— Ingenting som jag ej viste förut. Det är slut för mig snart.

En känsla af ångest steg upp inom honom och lade sig tryckande öfver hans bröst. — Var det verkligen slut för henne — slut med alt hvad de haft gemensamt? Skulle han aldrig mer höra hennes röst? Det var som om han nu först förstått hvad döden innebar. Han sökte något att säga henne, men han fann intet.

Hon blickade tigande framför sig. Plötsligt såg hon åter upp på honom. Hennes ögon glänste oroligt.

— Jag är så rädd.

Han stirrade bestört på henne.

— Rädd?

Det låg ett uttryck af gränslös undran i hans röst, och det undgick henne icke.

— Jag viste ju att du icke skulle förstå det, jag förstår det knapt själf. Men det är sant i alla fall. Jag är rädd att dö.

— Men hvarför, jag förstår icke. För hvad är du rädd?

— Jag vet icke — för altsammans, för tomheten, mörkret, ovissheten — för döden.

Han var ytterligt förvånad. Detta kunde han icke fatta. Hon rädd att dö, hon, som alltid talat så lugnt om detta.

Han betraktade henne, där hon låg, och det slog honom hur förändradt hennes utseende och uttrycket i hennes ansikte var. Man hade under hennes sjukdom afklipt det mörka håret, och det föll nu en smula vågigt ned öfver pannan. Detta gaf

hennes ansikte något ungt och nästan barnsligt, som ytterligare förhöjdes af den oroliga, ängsliga blicken i de annars så lugna bruna ögonen. Det föreföll honom nästan som såge han henne nu för första gången, eller vore hon en annan person än den han hittils känt. En egendomlig känsla af medlidsam ömhet, sådan han aldrig erfarit gentemot henne, kom öfver honom. Men han försökte lugna henne.

— Det fins ju ingenting att frukta för, sade han lugnt. Du vet ju att det som säges om att stiga ner i grafvens mörker och dylikt är blott ett tomt talesätt. Då lifvet flytt, har du intet medvetande om det som följer. Alt är slut, du har för alltid upphört att vara till, och det fins intet för dig att frukta mer.

Hon ryste.

— Men det är just det som är det fruktansvärda — att gå bort för alltid, spårlöst försvinna, plånas ut och aldrig, aldrig mer kunna komma igen. Ja, du förstår det inte. Du lefver och är frisk och ser det på afstånd, så som jag sett det ända till i natt, då jag icke trodde jag skulle lefva till morgonen. Då först förstod jag hvad det är att dö — att alt det som ännu i denna stund är jag, hela mitt själs- och tankelif, alt, inom ett ögonblick skall upphöra att vara till, som om det aldrig funnits, och att af den varelse, som under så många år utgjort en liten värld för sig med fröjder och sorger, lidanden och förhoppningar,

arbeten och planer, icke skall återstå så mycket som ett stoftgrand en gång. Det är hemskt att så fullkomligt förintas.

Medan hon talade rörde hon hufvudet oroligt af och an på dynan, och händerna knäptes och öppnades oupphörligt som i ångest.

Han såg sig hjälplöst omkring. Hur skulle han trösta och lugna henne? Alt hvad han sade tyktes maktlöst gentemot den ångest, som plötsligt fått makt med henne. En tanke uppdök hastigt hos honom, men han förkastade den genast. Han ville göra ännu ett försök att tala till hennes förnuft. Åter lutade han sig ned till henne, och hans röst ljöd fast och bestämd.

— Du är uppskakad och nervös nu, och därför ser du den enkla saken att dö på ett sätt som du icke skulle göra vid lugnare besinning. Det är din uppjagade fantasi som talar, ej din öfvertygelse och ditt förnuft. Då du var frisk och din hjärna klar och normal, hade du ju den sanna och lugnande vissheten att alt är slut med döden. Låt ej dina sjuka nerver beröfva dig en öfvertygelse, som du funnit trygg och säker under hälsans dagar, då du kunde tänka skarpt och klart.

Hon såg upp, och hennes ögon fingo ett nästan fientligt uttryck.

— Kunde tänka skarpt och klart — ja, vi har trott så. Trott att våra tankar voro så korrekta, så sanna och djupsinniga. Kanske de varit det, men de har i alt fall varit blott tankar, och

det fins andra, som tänkt lika mycket som vi öfver dessa frågor, men som kommit till alldeles motsatta resultat. Vi tänker och talar hit och dit om allting mellan himmel och jord, och till slut vet den största tänkare icke med visshet mer än den mest okunnige och olärde, som aldrig grubblat öfver lösningen af lifvets gåtor.

Han satt tyst. Kanske hade hon rätt. Åtminstone var det något som han icke kunde disputera med henne om, ty när alt gick omkring, hvem viste något med säkerhet. Alt var endast antaganden, förmodanden, tankar om tingen.

Och åter flög samma tanke som nyss genom hans hjärna, och motvilligt gaf han den ord.

— Du vet ju att de finnes som säger sig vara säkra om det som följer efter döden. Prästerna — han höll upp ett ögonblick och fortfor sedan med tilltagande motvilja för sina egna ord — kanske skulle du vilja — om det skulle lugna dig —

Hon betraktade honom förundrad.

— De säger — han talade långsamt, som om hvarje ord kostat honom ansträngning — att religionen förklarar alt och löser alla gåtor — — Huru som hälst, det är en blid tro, med himmel och änglar och ljus och fröjd utan ända, och många har omfattat den på sitt sista.

Det gick som en ljusning öfver hennes ansikte medan han talade. Hon låg länge tyst.

— Min mor dog i denna tro, sade hon sakta.

— Ja. Hans röst ljöd tung och osäker. Den pinade honom så gränslöst, den tanken, att också hon på det sista skulle fegt vända sig från det som var sant, att hon med den sista ansträngningen af tanke och känsla skulle haka sig fast vid en illusion för att med dess tillhjälp dikta bort dödens fasa.

Det blef åter en lång tystnad. De tyktes hvar-dera på sitt håll försjunka i tankar.

— Nej, sade hon långsamt — jag kan ju ändå inte — —

— Hvad kan du inte?

— Tro dem — prästerna — och det du talade om — om himlen och alt det andra — —

Han drog ett djupt andetag af lättnad. Det var som om en sten fallit från hans bröst. Han kände sig nästan tacksam mot henne. Och under inflytande af denna känsla tog han hennes hand och behöll den slutet i sin.

Hennes ögon slötos för några minuter, hon var tydligen mycket utmattad. Men därpå öppnades de åter, stora och glänsande, och det oroliga uttrycket återkom i hennes ansikte. Plötsligt brast hon ut i krampaktig gråt, och mellan snyftningarna trängde ett ord öfver hennes läppar —

— Mamma — —

Rådlös lutade han sig ned till henne. Det var första gången han såg henne gråta, och det rörde honom djupt. Åter greps han, starkare än förr, af en känsla af ömhet och innerligt medlidande.

— Kan jag göra något för dig, min vän? — Jag ville så gärna se dig lugn och tröstad. Fins det ingenting som jag kan göra?

— Jag är så ensam, snyftade hon — så ensam, nu när jag skall gå ut i det stora mörkret. Då jag var liten och var rädd för något, mins jag att mamma brukade taga mig i sin famn ock smeka mig och tala lugnande till mig — och jag vet ej hur det kom sig, men min rädsla försvann alltid. Hon förstod så väl hvad hon skulle säga, ty hon älskade mig. Sen dess har ingen gjort det — — Åh, om hon vore här och kunde tala till mig och smeka mig som hon brukade — jag skulle inte vara rädd då. — Nu har jag ingen som bryr sig om mig — Det är tungt att vara så ensam, då man måste dö.

— Du är icke ensam, sade han mildt, du har ju mig.

Hennes tårar upphörde, och åter kom en fientlig blyxt i hennes ögon.

— Dig — hvad har jag varit för dig? En kvinlig intelligens, ingenting annat.

— En kvinlig intelligens, sade han dröjande. Ja, det var sant — just det hade hon varit. Det var i dag första gången, nu när hon skulle dö, som det gått upp för honom att hon kanske kunnat vara något annat och mer, om han sett henne förr såsom i dag, och nu var det för sent. — Men hvad hade han då varit för henne?

— Likasom jag varit endast en manlig intelligens för dig, sade han en smula bittert.

Skuggan af en rodnad uppsteg långsamt på hennes bleka kind.

— Ja, det blef ju så, sade hon sakta.

Blef så — En plötslig hjärtklappning kom öfver honom. Hade det då funnits en tid, då det varit annorlunda för henne, och hade hon bedragit honom, då hon låtit honom tro att hennes intresse för honom var af samma rent intellektuella art som hans för henne? Han måste veta det.

— Blef så, säger du. Var det då inte så från början?

Hon såg länge på honom, som om hon riktigt sökt minnas alt. Hennes svar kom långsamt och dröjande, som om hon skådat långt tillbaka i tiden.

— Jag tror att det fans en tid, då det berodde endast på dig att göra vårt förhållande till ett annat än det sedan blef. — En mycket kort tid kanske — ty jag såg ju att ingen tanke på dylikt någonsin uppstod hos dig — men jag tror att den funnits för mig — och den var kanske den lyckligaste. Den är som en otydlig dröm nu och har knapt någonsin varit mer — och sedan länge — sedan många år har jag icke ens önskat att det blifvit annorlunda mellan oss. Det har varit bäst som det varit — och jag har alltid tänkt så — ända till i natt —

— Till i natt?

— Ja — Alt är så annorlunda, då man skall dö. Det är som skulle jag se alt på ett annat sätt nu — jag vet nog att du inte kan förstå det. Men det är så tungt att gå bort och veta att det fins ingen som sörjer en, då man ej mer fins. — Jag hade inte tänkt på det förut — men nu — —
Hennes röst skälfde i smärta.

— Det är att fullkomligt förintas. — Andra lefver ännu och har en eftervärld i deras sorg och saknad som älskat dem. Jag har ingen. Jag skall gå bort så spårlöst som en af de miljoner vågor, som födas och dö därute på hafvet.

Det var något i de stilla, sorgsna orden, som grep honom djupt. En känsla som af saknad efter något som han försummat eller för alltid förlorat kom öfver honom och fylde hans ögon med tårar — för första gången på långa år.

— Säg inte så, sade han med bruten röst, jag —

Hon skakade sakta sitt hufvud.

— Nej, inte du — Jo, du skall sakna mig och du skall kanske aldrig finna någon som fullt ersätter mig — åtminstone inte på länge. Saknad och tomhet, det skall du känna, — det vet jag — men inte sorg. — Man sörjer endast den som stått ens hjärta nära.

En snyftning frambröt oemotståndligt ur hans bröst, och han dolde ansiktet i sina händer.

Hon såg upp.

— Hvad är det?

— Du får inte tala så som du gör — om att ingen skall sörja dig. Det plågar mig att du skall tänka på detta sätt — och jag tror att det kunnat vara annorlunda mellan oss, om jag sett dig förr sådan som i dag.

Ett egendomligt förväntansfullt uttryck flög öfver hennes ansikte och återljöd i hennes svaga röst.

— Hur menar du?

Han behärskade med ansträngning sin ovana rörelse, men hans röst var ännu bruten och ostadig.

— Du var alltid så lugn, så korrekt och behärskad. — Det föll mig aldrig in att tänka på dig på det sättet — du tyktes så uteslutande uppgå i intellektuella intressen.

— Och ville du inte helst ha det så? Hvilken annan dragningskraft skulle jag haft för dig utom min intelligens?

— Ja, jag tyckte ju bäst om det — det var ju det som fångslade mig vid dig. — Men ändå, jag vet inte själf. — I dag har jag sett dig från en ny sida, så barnsligt rädd, så kvinligt ologisk i din oförståndiga fruktan och ångest. — Och — ja, jag förstår det inte als, men jag har i dag för första gången känt det så som jag aldrig förr känt. — Och jag tror — nej, jag vet att jag skall sörja dig, då du är borta.

Hon drog djupt efter andan, och där lade sig som ett leende kring hennes bleka mun. Hon slöt ögonen och låg länge tyst.

Han hade tagit hennes hand i sina och smekte den sakta och ovariant. Hon låg så stilla som om hon sofvit, och uttrycket i hennes ansikte blef alltmer ljust och fridfullt.

Men plötsligt såg han en förändring gå öfver hennes ansikte. Ögonen öppnades och liksom vidgades af förfäran.

— Nu kommer det öfver mig igen — som i natt — jag känner det — doktorn sade då att det är slut för mig med nästa anfall. — Hjälp mig — du måste hjälpa mig — —

Nu var det öfver henne, och han såg henne vrida sig som en mask under plågorna, medan kallsvetten frambröt på hennes bleka panna, och en jämrande klagan stötvis trängde öfver hennes sammanprässade läppar.

Han hade aldrig förr sett något af hennes svårare anfall, och han var utom sig af fasa. Hur länge det varade viste han icke. Minuterna tyktes honom evighetslånga, där han stod lutad öfver henne, med iskalla händer och badande i ångestsvett, medan hennes hjärtslitande rop om hjälp oupphörligt ljödo i hans öron.

Han hade genast sändt bud efter hennes läkare, men minut efter minut förgick, utan att någon kom. Och då budet slutligen återvände med besked att läkaren ej kunde anträffas, var det värsta öfver, och hon låg skälfvande efter de förfärliga plågorna med ögonen grumliga och redan till hälften brustna.

Han fuktade hennes läppar med vin och gned tinningar och pulsar med eau de cologne, och ännu en gång tyktes för en flyktig stund en sista skymt af lif återkomma. Hon grep i krampaktig ångest hans hand.

— Det är slut — nu kommer det stora mörkret — och jag måste ensam ditin. — Hvarför säger du ingenting? Om du håller af mig, så måste du kunna hjälpa mig. —

En vanmäktig förtviflan kom öfver honom. Hvarför fann han ingenting att säga henne? Han hade gjort hvad han kunnat, men allt hade varit förgäfves. Hvar fans nu hela den stolta, logiska, konsekvent genomförda tankebyggnad, som de med sådan hänförelse omfattat i lifvet och som nu visade sig vanmäktig att trösta, nu då det gälde att dö, värkligen dö.

Och åter ljöd hennes slocknande röst med en sista förtviflad bön om hjälp och tröst.

— Kan du inte hjälpa mig —

Det brusade och sjöd i hans hjärna. Han tyckte att han ville gifva alt hvad han ägde för att finna det ord, som kunde lugna henne i detta sista ögonblick. Och plötsligt genom ett hvirflande kaos af tankar dök där upp ett minne — minnet af det sista arbete de läst tillsammans — Peer Gynt.

De hade talat mycket om den scen som skildrar Aases död, och hur sonen för henne diktar bort all dess fasa och bitterhet, då han låtsar köra henne fram till himmelens port och låter Gud fader

befalla Sanct Petrus att släppa henne in: »Mor Aase skal slippe frit“. Han hade ogillat det kärleksfulla bedrägeriet och låtit undfalla sig något om den feghet, som ej har mod att se sanningen i ansiktet, men hon hade tankfullt yttrat:

— Jag ställer sanningen lika högt som du, men jag tror att få skulle ha detta brutala mod, då det gäller att trösta en älskad person i dess sista ögonblick. Och jag vet ej ens om det vore rätt att i dödsnöd och dödsångest så obevekligt fasthålla endast den nakna sanningen.

Nej, han hade icke detta mod. Han som med sin naturs enda lidelse var hängifven det han ansåg för sanning, han gick nu på ackord med den, då det gälde henne.

Han lyfte mildt upp hennes tunga hufvud och lade det på sin arm. Därpå lutade han sig öfver henne, och hans röst fick ett ömt, nästan smekande tonfall:

— Var inte rädd för mörkret, kära lilla barn, du skall inte vara ensam där. Din mor, som du så mycket älskade, har gått före dig dit in — och jag tror att hon skall möta dig och vara med dig därborta.

— Tror du — det kom som en fläkt öfver hennes läppar.

— Jag är säker därpå, sade han bestämdt, ehuru hans hjärta klappade våldsamt. Känslan är evig, och en moders kärlek kan aldrig dö. Hon, som tog dig i sin famn, då du var ett litet barn, och

smekte bort din rädsla, hon kan icke låta dig vara ensam nu i det stora mörkret. Ser du ej hur det ljusnar omkring dig. — Din moders ögon strålar emot dig, och hennes leende hälsar dig välkommen. — Kan du frukta ännu i din moders famn?

Det förfärade uttrycket vek under hans ord altmer från den döendes ansikte, och där gled som ett leende öfver hennes läppar. Hennes hufvud blef alt tyngre på hans arm, och hon drog ett djupt andedrag.

— Det är inte mörkt mer. Du ser din moder, och hon breder sina armar emot dig. Ännu ett ögonblick och du skall slutas i dem för alltid.

Uttrycket i hennes ansikte bief alt ljusare, nästan strålande. Hennes hufvud böjdes en smula åt sidan, och ett rosslande andedrag höjde hennes bröst. Hon var död.

Han lade sakta ner hennes hufvud på dynan och kvarstod sedan orörlig, lutad öfver henne — fängslad oemotståndligt af den prägel af leende lugn och lycka, som hvilade öfver hennes drag.

Och medan han stod där ensam med den döda, uppstego tunga tankar inom honom, och alla mynnade de ut i en halft bitter, halft sorgsen undran öfver lifvets och tillvarans många gåtor.

Hon, som låg där, hade älskat och aktat sanningen högre än alt annat, och likväl hade hon gått bort i hvad han måste anse för en lögn. Och denna lögn hade haft förmåga att fylla henne med en känsla af lycka, sådan hon kanske aldrig

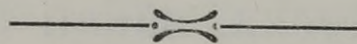

förr erfarit — en lycka, hvaraf återskenet ännu öfvergöt det stelnade ansiktet med ett skimmer af förklaring — medan sanningen, som hon älskat, vållat henne endast smärta och förskräckelse.

Och han själf, han hade för den varelse han aktat högst af alla, för henne, som stått honom närmare än någon annan, i sista stunden ljugit fram ett tröstande hopp, som han viste var lögn — ljugit henne ut ur lifvet. — Hvilken bitter ironi låg ej i alt detta!

Ångrade han sig? — Ja och nej. Han viste att om det erbjödes honom tillfälle att ännu en gång välja, skulle han under samma omständigheter handla på samma sätt som han gjort. Men han erfor en känsla som af blygsel, och han sörjde öfver människonaturens inkonsekvens och brist på mod, då det gälde.

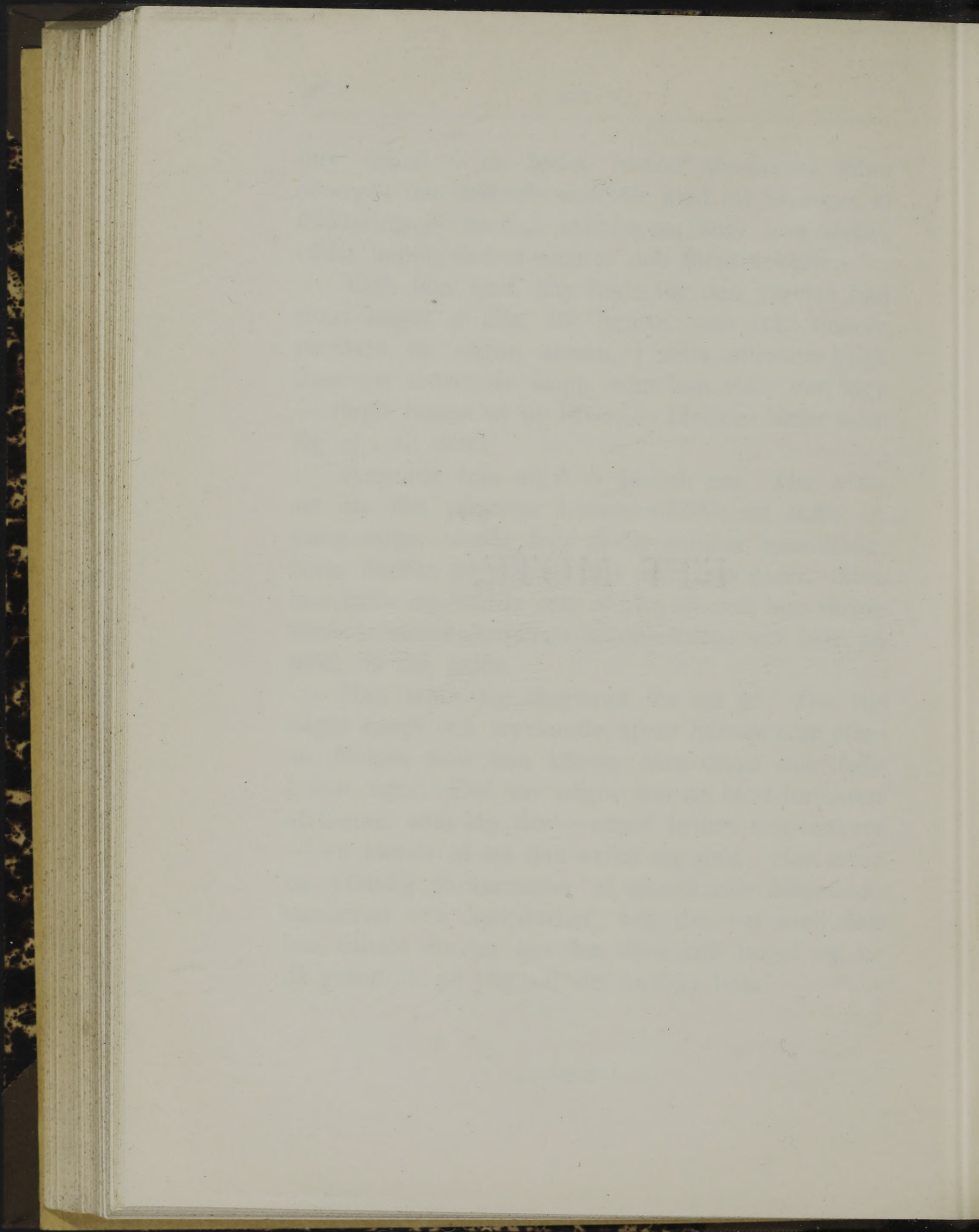
Han reste sig långsamt för att gå. Det låg något tungt och tryckande öfver honom som efter en förlust, som han kände, men ännu inte fullt kunde fatta. Det var något mer än blott förlusten af henne, som låg där — något brutet och osäkert — en känsla af att han svikit sig själf. Han erfor en plötslig förnimmelse af annalkande ålderdom, ensamhet och hjälplöshet, och det var med den han tillslöt dörren om den döda och begaf sig ut på gatan — på väg till sitt ensliga hem.

ETT MÖTE.

Det var hennes sista afton i det gamla hemmet. I morgon skulle hon ut i världen till främmande människor att förtjäna sitt bröd.

För sista gången gick hon till sin favoritplats vid stranden. Där ville hon ännu engång låta sina tankar dröja vid det soliga förflutna och försöka föreställa sig den dunkla framtid, för hvilken hon ryste tillbaka.

Hon satte sig vid foten af en stor hängbjörk och lutade hufvudet mot dess stam. Rundtom henne utbredde sig ängen, lysande i försommarens friska fägring. Den gröna mattan var fullströdd af blåklockor, hvita prästkragar och röda tjärblomster, och med hvarje svag fläkt kom en ström af angenäma vällukter från den blomsterhöljda marken. Fågelkvitter fylde den ljumma luften, och vid hennes fötter plaskade vågorna, glittrande i aftonsolens ljus, sakta och entonigt mot strandens hvita sand.

Midt i denna af färg, doft och melodiska ljud fyllda omgifning framträdde på ett sällsamt sätt hennes späda sorgklädda gestalt och lilla bleka ansikte. Hon såg så ung, så sorgsen och så hjälplös ut, och alt detta framstod blott så mycket tydligare genom kontrasten till naturens rika skönhet.

De sorgsna ögonen blickade drömmande omkring sig — på viken, stranden, ängen och björkskogen längst borta. Det var som ville de insupa alt detta för beständigt — upptaga det i en bild, som aldrig skulle kunna utplånas.

Hennes hem — hennes vackra hem — skulle snart tillhöra en annan. Auktionen var utsatt till i öfvermorgon, men innan dess ville hon vara borta. Redan i morgon skulle hon afresa till den familj långt därifrån, där hon genom vänners bemedling fått plats som guvernant för de yngre barnen.

Ofrivilligt ryste hon till, då hon sökte föreställa sig denna framtid. Hon, det enda bortskämda barnet i ett, som man trott, förmöget hem — hon, som från vaggan varit omgifven af alt hvad den ömmaste kärlek kunnat uttänka för hennes trefnad, hon skulle nu som tjänarinna hos främmande människor röna endast likgiltighet, kanske tillochmed ovänlighet och hårdhet.

Hon hade gråtit så mycket dessa sista tider, att tårarna stundom tyktes henne uttorkade. Det var henne omöjligt att numera ge sig hän åt ett våldsamt utbrott af sorg, som skulle gjort att hon

efteråt känt det lättare. Det låg som en beständig tyngd öfver hennes bröst, och det skälfde stundom kring den lilla munnen, där ett drag af lidande satt sig fast.

Hon tänkte på sin mor, som dött då hon ännu var ett barn, men mot hvars bleka, otydliga bild hennes barnahjärta alltid vändt sig i saknad och längtan, så snart någon liten tillfällig sorg fördystrat hennes lyckliga lif. Denna bild hade dessa sista veckor beständigt följt henne. De otydliga konturerna af det blida ansiktet hade alltmer klarat. Längre förgätta ord och förmaningar från moderns läppar hade plötsligt dykt upp ur hemlighetsfulla gömslen, där de legat begrafna under allt det kram, som småningom hopats öfver dem, men därifrån de nu framträdde med tröst och råd till den ensamna, sörjande dottern.

Äfven nu kommo, där hon satt, några af moderns ord plötsligt för henne — så tydligt, som om de nyss blifvit uttalade:

— Min lilla flicka, jag hoppas du aldrig, då jag är borta, skall glömma att i hvarje bekymmer vända dig till den vän, som älskar dig långt högre än pappa eller jag och som både kan och vill hjälpa dig, om du blott ber honom därom — Gud.

Ack jo, det hade hon glömt. Först under sitt sorglösa lif tillsammans med fadern, som skämt bort henne och uppfyllt hvarje hennes nyck, och sedan, då det stora slaget kom med hans död, under sin förtviflade sorg och fruktan för framtiden.

Men nu kom det med ens öfver henne en längtan efter denne Gud, med hvilken hennes mor varit så förtrogen och om hvilken hon under sin barndom så ofta hört berättas. Kanske var han ledsen på henne för det hon glömt honom så länge. Men om han älskade henne, som hennes mor sagt, så skulle han väl ej vara alltför sträng och oförsönlig nu i hennes stora nöd.

De små händerna knäptes tillsammans, och med slutna ögon och sänkt hufvud framhviskades en barnslig bön om förlåtelse för det förflutna, tröst i det närvarande, hjälp och ledning i framtiden.

Då hon åter såg upp, mötte hon ett par allvarliga ögon, som tankfullt betraktade henne.

Några steg från henne, lutad mot en ung björk, stod en kvinna och såg ned på henne.

Hon var högväxt och smärt — mer högväxt, tyktes det den unga flickan, än någon kvinna hon hittils sett — men hvarje linje i hennes gestalt var harmonisk, och öfver hela företeelsen låg något vördnadsbjudande — så som hon tänkt sig en drottning.

Ansiktet hade klassiskt rena, nästan stränga drag. Det släta mörka håret var tillbakastruket och hopvridet i en knut. Kring den vackra munnen låg ett drag af järnhård oböjlighet och öfver den hvita pannan ett uttryck af allvar och höghet. Men de mörka ögonen voro förunderligt djupa och outgrundliga, som skimrade de öfver olösliga gåtor.

Den unga flickan erfor ingen hastig förskräkelse vid denna plötsliga uppenbarelse, men då de mörka ögonen fortforo att betrakta henne, smög det sig småningom öfver henne en känsla af beklämning, som kom henne att vilja resa sig och gå därifrån. Hon gjorde ett försök, men hon kunde ej. Hon kunde ej ens taga sin blick från det allvarliga ansiktet, som så ofrånvändt var riktadt mot henne. Hon började darra som af köld. En isande ångest öfverföll henne, som om hon stått inför något fruktansvärdt obekant, som skulle krossa henne. Hon kröp tillsamman, och hennes ögon fingo ett på engång förfäradt och bönfällande uttryck.

Den högresta kvinnan såg ned på det skälvande barnet vid sina fötter, men ej ett drag förändrades i det stränga ansiktet. Då hon talade, var hennes röst sällsamt klar och kall och hade en egendomlig, djup klang.

— Hvarför darrar du?

Det var som om en främmande oemotståndlig makt tvungit den unga flickan att svara, ehuru orden endast med möda kommo öfver hennes läppar.

— Jag är rädd.

— Hvarför — för hvem?

— För — för er.

— Du har ingen orsak att frukta mig nu mer än annars. Jag hvarken kan eller vill göra dig något ondt nu.

— Men hvem är ni?

— Hvem jag är? Ja, du känner mig icke, ehuru jag känner dig sedan den första sekunden af ditt lif.

— Känner ni mig? Jag har aldrig sett er förr.

— Nej, du har aldrig sett mig förr, och dock har jag följt dig under hela ditt lif, såsom jag följer alla. Ur min hand har du mottagit allt som träffat dig under ditt korta lif. Du har känt min närhet i hvarje ögonblick på detta dunkla, obestämda sätt som alla känna den, och dock känner du mig icke nu, då jag står framför dig.

En rysning skakade den unga flickan.

— Hvem är ni då?

— Man kallar mig Ödet.

— Ödet, eftersade flickan med bleka läppar.

— Hvilket öde?

— Ditt och allas.

— Jag förstår er inte.

— Jag är den forntid du begråter, den nutid, öfver hvilken du sörjer och den framtid du fruktar och ryser för.

Den unga flickan darrade som ett löf i vinden.

— Min forntid, min nutid och min framtid — mitt hela lif skulle ligga i er hand?

— Ditt lif, det är jag — ditt öde.

Flickan stirrade i ångestfull förfäran på den talande.

— Min framtid, sade ni — känner ni den?

— Ja.

— Om ni gör det, af barmhärtighet, säg mig hurudant mitt lif skall bli. Jag ryser för det som ligger framför mig. — Sorgen är så tung, och jag är så ensam och värnlös. Kan ni inte ge mig någon tröst?

— Nej, jag kan ingenting säga om din framtid.

— Fastän ni känner den?

— Ja.

— Ni kan, men ni vill inte.

— Jag hvarken kan eller vill. Jag hvarken kan eller vill lyfta den slöja, som döljer och som måste dölja det kommande.

— Ni vill inte. — Hur kan ni säga så? Ni är grym och hård, då ni nekar mig hvarje tröst.

— Hvem har sagt att det vore en tröst för dig att känna din framtid? Måhända är det lyckligare för dig att vara i okunnighet om den.

Den unga flickan flög upp. Med ett skri af förfäran kastade hon sig till Ödets fötter.

— Ni kan inte mena det, ni kan inte vara så hård, att ni vill göra mig ännu olyckligare än jag är. Har ni icke redan plågat mig tillräckligt, då ni beröfvat mig allt? Hvarför hatar ni mig? Hvad ondt har jag gjort er, att ni skulle förfölja mig?

Ödet såg med samma oförändradt allvarliga uttryck ned på den våldsamt upprörda flickan på marken. Ej en linje i det stränga ansiktet veknade, och hennes röst förrådde ej ett spår af vare sig medlidande eller vrede. Hon rätade en smula på sin höga gestalt.

— Hata dig, säger du. Hvarför skulle jag hata dig? Barn i stoftet vid mina fötter, hvad skulle du kunnat göra mig, som väkt mitt hat och kommit mig att förfölja dig? Jag hvarken hatar eller förföljer — jag går endast min en gång utstakade bana, utan att fråga efter dem som kunna krossas under min fot.

Åter ryste den unga flickan. Hennes ögon sågo skygga och bönfällande upp till Ödet.

— Men känner ni då intet medlidande med dem ni gör olyckliga? Ni är ju en kvinna och måste vara barmhärtig.

— Barmhärtig —. Ödet slog plötsligt ned sin blick och stod en stund tyst, som om hon grubblat öfver något. Därpå fäste hon den åter på den unga flickan.

— Människorna tala så ofta om barmhärtighet, medlidande och förbarmande. Jag förstår icke hvad de mena. De kalla mig hård och grym och säga att jag är utan hjärta. Måhända är jag det, men i så fall har jag aldrig förstätt det.

— Ni är grym, sade den darrande flickan — om det gläder er att se andra lida.

— Gläder mig — nej, det gör det inte. Jag hvarken älskar eller hatar, glädes eller sörjer. Jag är inte grym, och likväl fylles luften omkring mig, där jag går fram, af tårar, klagorop och förbannelser öfver mig. Jag är inte håller mild, och likväl höjas en och annan gång välsignelser i mina spår.

Hon tystnade och sänkte hufvudet, medan det tankfulla uttrycket fördjupades till ett allvarligt grubblande drag, som om hon rufvat öfver en gåta, den hon ej kunde lösa.

Den unga flickan satt tyst. En dunkel aning om den gåtfulla kvinnans rätta väsen började vakna hos henne. Ödet fortfor efter en stunds tystnad:

— Jag förtjänar det ena lika litet som det andra. Men man förstår ej att jag från tidernas början bundits och alltid skall bindas af oföränderliga lagar, enligt hvilka jag måste handla. Kanske har dock några förstått det, då de kallat mig blind, men massan af människor begriper det icke. De skola alltid fortfara att anropa mitt medlidande, förbanna min grymhet eller — i enstaka undantagsfall — välsigna min mildhet, då jag endast gifvit dem det, som jag med makten af de eviga lagarnas tvång måste gifva. Det är kanske bäst att jag icke har något hjärta. Måhända skulle jag då sörja öfver människornas orättvisa.

De sista orden uttalades långsamt med ett dämpadt tonfall, som nästan rörde den unga flickan. Hon såg skygt upp.

— Jag hatar er icke, Öde, nu då jag förstår er och vet att ni måste handla så som ni gör mot mig.

Ett flyktigt leende gled öfver Ödets läppar.

— Kanske inte. Man hatar aldrig det man förstår.

Hon teg en stund.

— Hvad gjorde du då jag kom — då du satt med slutna ögon och rörde dina läppar?

En djup rodnad uppsteg på flickans kinder.

— Jag bad, svarade hon sakta.

— Till hvem — om hvad?

— Till Gud. Mamma sade mig att han alltid både vill och kan hjälpa oss i våra bekymmer.

— Gud, sade Ödet långsamt. — Och hvad bad du om?

— Att han skulle hjälpa mig — skänka mig tröst i min sorg — och —

— Det skall tiden småningom göra — det gör den alltid — förr eller senare. Det hade du ej behöft be om. Om hvad bad du mer?

— Om att Gud ville skydda och hjälpa mig i framtiden — göra den ljusare och lättare, svarade hon långsamt och tvekande, förvirrad af den outgrundliga blick, som hvilade på henne.

— Tror du att han skall göra det?

— Jag vet inte. Mamma sade så. Jag mins inte att jag bedt förr — sedan jag var barn.

— Och då?

— Jag mins inte hur det var. Hvarför frågar ni så?

Ödets djupa ögon betraktade henne med en sällsam blick. Det låg något som nästan liknade undran i dem.

— Hur vill du förlika hvad jag sagt dig om mig med din tro att dina böner kunna beveka

Gud att gestalta din framtid efter din egen önskan?

Den unga flickan såg häpen upp till Ödet. — Ja, hur kunde de två förlikas. Hon kände sig hjälplöst osäker och förvirrad. Hon sänkte hufvudet och hviskade nästan ohörbart:

— Jag vet inte — Mamma sade att Gud var allsmäktig — kunde göra alt hvad han ville — och god — om man blott bad honom. Han älskar oss och vill vår lycka.

Ödet skakade tankfullt sitt mörka hufvud.

— Jag har hört människorna anropa honom mot mig — fordom mer än nu — men jag har aldrig sett att han ingripit i tingens eviga ordning.

— Hvad menar ni? Den unga flickan stirrade förfärad på Ödet. — Förnekar ni att Gud kan och vill hjälpa oss?

Ödet log sitt underliga gåtfulla leende, som icke mildrade strängheten i hennes drag, utan endast kom pannans allvar och ögonens sällsamma djup att framträda tydligare.

— Jag tror att människorna i allmänhet missuppfatta Gud, liksom de missuppfatta mig. De tro att de eviga makterna äro tillgängliga för och rörda af samma små passioner som fylla dem, och de öfverföra på dem sina egna känslor af vrede, hat och grymhet eller af kärlek, förbarmande och nåd, ty de förstå ej ens med en aning deras rätta väsen.

— Gud kan ej vara som ni, mumlade flickan halft trotsigt. Hon tyckte att hennes sista stöd

ryktes från henne, och hon reste sig med förtviflans mod till dess försvar. — Gud är större än ni. Han står öfver er, som han står öfver alla.

— Tror du det?

Ödet reste sig i hela sin imposanta längd. Den drottninglika gestalten tyktes växa för den unga flickans ögon, och det föreföll henne med ens som om hon ej förrän nu fått syn på den oförlikneliga höghet, som hvilade öfver denna kvinna.

— Hvad vet du väl om oss — hvem som är större och hvem som är mindre? Vet du ens om du ej nämner samma sak med olika namn? Gud — Öde — Slump — kortsynta människobarns famlande försök att personifiera de makter, hvilka deras inskränkthet ej kan fatta!

Den unga flickan hade sjunkit ned. Hon dolde ansiktet i sina händer. Det låg något nästan krossande i Ödets stränga höghet. Hon kände sig liten och obetydlig som en mask, den hennes fot nästa minut kunde förtrampa.

— Förlåt, mumlade hon — jag förstod ej —

Det kom intet svar. Då hon efter en stund skygg och darrande såg upp, var hon ensam. Ej ens det svagaste ljud hade förrådt hvar Ödet gått fram.

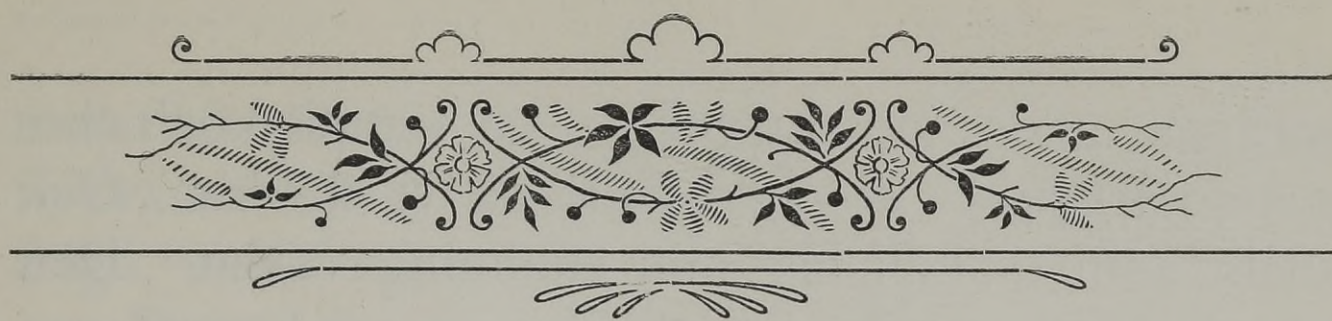

TVÅ BREF.

Barn!

Nr ha förgått sedan jag sist såg ditt bleka lilla ansikte — år, under hvilka jag ingenting hört af dig eller ens gjort något försök att skaffa mig underrättelser om dig. Och likväl har du därunder, så underligt det än kan låta, aldrig för längre tid varit ur mina tankar. Ofta har jag försökt med våld skjuta dig undan, och det har kunnat lyckas mig för en tid, men du har ofelbart snart kommit igen. En obetydlighet har kallat dig till min sida — en blommas doft, en mild melodi, en stämmas veka tonfall, en blek månstrimmas lek i rummet och kanske oftast den dimfina skymningens ännu blott anade dunkel. Jag har kunnat sitta helt lugn och hvardagsbelåten, då något af alt detta berört mina sinnen, och genast har du varit där, och jag har sett dina ögon, som tyckas så stora och mörka, därför att ditt lilla ansikte är så andelikt blekt, riktade på mig med samma

sorgsna, undrande uttryck — en outtalad och obesvarad fråga — som de hade då vi skildes. Och snabt som tanken har min stämning växlat. Den trygga belåtenheten har försvunnit och lämnat rum för en aggande oro, en pinsam känsla af något, som man nästan kunde kalla samvetsförebråelse och som skoftals fyllt mig med retlig ovilja mot dig, som framkallat dem.

Men aldrig har du kommit så ofta som denna vår. Du har stundom hela dagar kunnat vara hos mig utan att det varit mig möjligt att ens för några minuter få dig ur mina tankar. Jag har hört dina lätta steg vid min sida trots alt gatans larmande buller. Jag har sett dina ögon med deras outhärdliga sorgsna fråga blicka emot mig ur vimlet af myllrande människomassor eller plötsligt höjas från bladen af den bok, i hvilken jag allvarligt fördjupat mig. Men säkrast har du kommit under de ljumma, ljufliga vårkvällarna, och då har ditt ansikte varit ännu blekare och den eviga stumma frågan i dina sorgsna ögon ännu mer gripande än annars.

Hvad vill du mig, barn, och hvarför förföljer du mig på detta sätt? Det är nu snart tre år sedan vi skildes — tre långa år af ömsesidig absolut tystnad — och jag är i dag mer upptagen af dig än jag någonsin varit, oaktadt jag icke ens vet om du ännu lefver.

Ibland har jag tänkt att du kanske är död — att det är, emedan din ande nu är frigjord från alla

materiella band, den så oafslåttligt kretsar kring mig, fordrande ett svar på den kanske enda obesvarade fråga, med hvilken du gått ur lifvet.

Detta är en spiritistisk och teosofisk förklaring, och jag skulle kanske acceptera den, om jag vore någondera, men då jag är genomgående skeptiker, kan jag icke håller i detta fall ställa mig på någon annan ståndpunkt.

Återstår att skylla allt på nerverna. Det är en bekväm och fullkomligt naturlig förklaring på allt svårförklarligt. Jag är visserligen inte annars på minsta sätt nervös, men nervositeten kan ju koncentrera sig på en enda sak, medan man i allt annat är sund och normal. Det är naturligtvis nervositet.

Religiösa människor skulle kalla det samvets-
kval, men jag är ju inte religiös.

Emellertid har jag beslutat mig för att skriva till dig. Till och med om du är död, och detta bref aldrig kommer under dina ögon, tror jag att det skall lugna mig. Men om du lefver, ber jag dig, hvilka känslor du än sen kan hysa för mig, att skriva till mig då du läst det.

Det är i dag den femtonde juni — således jämt tre år sedan jag första gången såg dig där-
uppe i den lilla aflägsna bärgsbyn, dit du blifvit skickad för att i dess stillhet och stärkande luft hämta krafter efter ditt långa och svåra bröstli-
dande under vintern, och där jag, fångslad af dess tjugusande läge, tillfälligtvis stannat under den tur

jag företagit bland bergen för att rekreera mig efter ett längre ansträngande tankearbete.

Jag hade ämnat dröja endast några dagar. Du höll mig kvar nära två månader. Då viste hvarken du eller jag att det var för din skull jag stannade. Nu vet jag att det var så.

Jag såg dig redan första dagen, då jag på aftonen gick för att taga mig en promenad längs stranden af floden, som flöt nära byn.

Du satt på en sten vid stranden, och jag såg dig på långt håll. Till först din röda sjal, som lyste likt en jättevallmo i det gröna gräset. Sedan ett litet blondt hufvud, som dök upp ur sjalen och öfver hvilket aftonsolen just då kastade ett skimmer af gyllenrödt ljus.

Du hörde mig icke, så upptagen var du af dina tankar eller af att se på det solglittrande vattnet vid dina fötter. Jag kunde, medan jag närmade mig, se ditt ansikte i profil, stilla och orörligt med de nedslagna ögonen oafslåttligt fästa på flodens långsamt framglidande ström.

Jag förstod genast att du varit och kanske ännu var mycket sjuk — så genomskinligt bleka voro dina kinder, så ömtåligt bräcklig och svag hela din gestalt. Och detta intryck ökades, då jag kommit dig helt nära, och du plötsligt såg upp med ögon, som voro så stora, djupa och mörka, så underbara i sitt uttryck att de helt och hållet togo mig fången, kommo mig att glömma alt an-

nat och endast se dem i det smala lilla ansikte de behärskade.

Det var första gången jag såg dessa ögon, som jag sedan aldrig kunnat glömma.

Jag lyfte på hatten och ämnade utan vidare passera förbi, men jag ändrade tanke. Jag hade hört att det bodde ett par sommargäster i gården bredvid den där jag hade logis, och jag förstod att du var en af dem. Vi skulle således bli gran- nar för några dagar. Jag stannade och presenterade mig.

Du tog det enkelt och okonstladt, som du tog alt, och snart satt jag bredvid dig på stranden berättande om min långa fotvandring uppe bland bergen.

Själftalade du icke mycket — det gjorde du aldrig. Jag fick veta att du under vintern varit mycket sjuk, att du ej, som läkarne hälst velat, kunnat resa till södern och varit för svag att sändas till någon bullrande badort utan i stället blifvit skickad hit med en äldre kusin för att i fullkomlig stillhet och ro pröfva hvad bärghsluften kunde göra för ditt sjuka bröst. Du hade varit här nära tre veckor och kände dig redan litet bättre, och du skulle stanna till hösten, då du hoppades vara riktigt frisk.

Du berättade alt detta med få ord på ditt barnsligt enkla och öppna sätt. Då du sade det sista, fäste du på mig en blick, som grep mig genom sin omedvetna vädjan.

— Tycker ni jag ser mycket sjuk ut nu?

Kära lilla barn! Du förstod inte att icke ens den mest hårdhjärtade skulle haft mod att svara dig fullt uppriktigt, och jag svarade, som hvarje annan skulle gjort, undvikande och lugnande, närmare lögnen än sanningen, men ändå tyktes du väntat ännu mer.

— Ni kan naturligtvis inte bedöma det riktigt, sade du hastigt — då ni inte sett mig som riktigt sjuk. Jag är mycket, mycket bättre nu.

— Och luften här kommer otvifvelaktigt att stärka er mer och mer för hvarje dag. Det skulle inte förvåna mig als, om ni mot slutet af sommaren vore så rask att ni kunde springa omkring här bland bergen, sade jag glädtigt för att förjaga den misstämning jag såg smyga sig öfver dig.

Du ljusnade upp och log lätt, lugnad som ett barn, hvilket du ju också var med dina aderton år. Därpå satte du dig bekvämare tillrätta och sade ifrigt:

— Berätta mig riktigt alt om er vandring. Jag har alltid tänkt mig det så härligt att få ströfva omkring hur man behagar, frisk och stark, så man blir bara så där behagligt trött, som jag mins att jag någongång förr kunde bli — för länge sedan då jag var liten och lekt hela dagen. Och hur mycket man skulle få se. — Jag ville helst vara ensam. Var ni det också?

— Under större delen af min vandring. Under en del af den var jag i sällskap med en vän.

— Men jag tycker det vore roligare ensam. Var det inte?

— Kanske. — Och jag började berätta med dina stora nyfikna ögon hängande vid mina läppar. Ibland afbröt du mig med en fråga, nästan aldrig med en anmärkning eller reflexion. Ett par gånger då jag gjorde uppehåll sade du:

— Berätta mer, det är så roligt.

Under det jag talade betraktade du mig oafbrutet med en naiv blandning af förvåning och beundran. Då jag slutat, suckade du djupt.

— Så roligt ni haft. Jag undrar om jag nånsin skall få känna hvad det är att lefva riktigt — så att man njuter af lifvet. Det har jag inte vetat på länge — inte sedan jag var barn — och nu mins jag knapt mer hur det var.

Medan du talade hade dina ögon mörknat till samma egendomliga djupa blick, som först frapperat mig. Jag sade något om att du nog skulle få känna glädje af lifvet, då du blef fullkomligt frisk. Då såg du upp på mig med ett uttryck, som jag aldrig glömmer. Det var som skulle barnet hos dig med ens försvunnit och lämnat rum för en mognad kvinna. Dit barnsliga ansikte såg plötsligt många år äldre ut, och din röst fick ett på en gång trotsigt och passioneradt tonfall.

— Jag hoppas att jag skall det. Jag *vill* inte dö utan att ha lefvat riktigt, och jag kan inte tro att jag skall måsta det. Det vore ju så förfärligt orättvist.

Om du vetat, barn, hur väl jag förstod dig — förstod bättre än du själf kanske den obändiga, lidelsefulla lifslängtan, som skälfde i dina ord — förstod den så fullt och helt därför att jag kände hur nära i släkt grundtonen i bådas vårt väsen var, ditt och mitt. Det var samma intensiva kärlek till lifvet i hvarje dess form hos oss båda — hos mig känd som en djup, sund, stark glädje öfver det lif jag kunde njuta af med spänstiga sinnen och en kropp, som knapt viste hvad sjukdom och svaghet ville säga — hos dig som en lidelsefull trånad efter en skatt, hvars härlighet du anade och som du kunde se på afstånd, men som du fruktade att du aldrig skulle komma att ega. Ty mellan dem och dig såg du ständigt — än närmare och än mer aflägsset, men dock ständigt där — den mörka skuggan af dödsängeln's vingar.

Från denna stund var du icke längre en främling för mig. Du stod mitt väsen närmare än någon annan jag mött i mitt lif, ehuru jag icke förstod det då, som jag förstår det i dag.

Jag förstod icke ens att det var du, som var orsaken till det stora behag jag fann i min vistelse i den vackra byn — ett behag så stort, att jag tyckte att jag hellre ville tillbringa sommaren där än som vanligt ute på min brors villa nära hufvudstaden. Jag skref efter mina böcker och en del andra saker och beslöt mig för att stanna några veckor. Men ehuru tiden tänjdes ut alt mer, förstod jag ändå inte att det var du, som höll mig

kvar, ty jag förband aldrig en tanke på kärlek med dig — åtminstone inte på mycket länge. — Låt det gälla som en ursäkt.

Men jag erkände från första stund att du intresserade mig, och det glädde mig att du tyktes så uppriktigt belåten med att jag stannade. Jag såg att du tykte om mig — du hvarken kunde eller ville dölja det — men jag svär att jag aldrig anade hur mycket förr än den dag, vi sade hvarandra farväl.

Du var ordinerad att vara ute hela dagen, då vädret tillät det, och den sommaren var ovanligt vacker och varm. Din favoritplats var under några stora hängbjörkar nere vid flodstranden, där du ofta tillbringade hela dagen, dels hvilande i din hängmatta, dels promenerande några slag vid stranden eller ett stycke inåt skogen, stödd på min arm. Ty jag blef snart ditt ständiga sällskap. Din kusin, som egentligen skulle vara det, hade tagit en massa handarbeten med sig hit ut och såg gärna att hon ostördt fick egna sig åt dem utan att behöfva promenera, läsa eller prata med dig. Ofta nog satt hon med oss under björkarna, men jag tror vi båda hade en känsla af att hon icke egentligen hörde till oss, utan lefde en värld för sig, där hufvudintresset utgjordes af det smakfullaste ordnandet af de fina färgnyanserna i de vackra arbeten hennes hvita händer oafslåtligt sysslade med. Du och jag voro så ostörda, som om vi två varit ensamma i världen.

Du var så olik alla andra kvinnor jag känt — så full af de, som det tyktes, mest oförenliga motsatser. Ett barn i mycket, en fullt utvecklad kvinna i annat. Du var stundom blyg och tillbakadragen, där andra unga flickor icke skulle varit det, medan du ofta i tal, någongång i handling, var mer fri, än kvinnor vanligen äro gentemot män. Du kunde tala om nästan alt mellan himmel och jord med en blandning af oskuld och medvetenhet, som på en gång förvånade och rörde mig, och du kunde göra de mest personligt närgångna frågor med en naiv hänsynslöshet, som roade mig på det högsta. Jag förstod så väl att många af egendomligheterna i ditt väsen härrörde från den afskildhet, i hvilken du till följd af din sjuklighet lefvat och af det på en gång hämmande och utvecklande i din säregna ställning — denna bräckliga tillvara, delad mellan lifslängtan och dödsångest.

Jag har aldrig hos någon sett en så intensiv kärlek till lifvet i alla dess former. Denna kärlek var ditt väsens kärna, din religion. Med den mest vidtgående sympati kunde du omfatta hvarje yttring af lif — sundt, normalt lif — äfven om den kunde förefalla andra oskön och rå. Du såg aldrig det fula och låga däri. Under din förstående, sympatiska blick försvann det tillfälliga osköna och endast hufvudsaken — lifsytringen — blef kvar, adlad af din vackra syn på den. I den vägen lärde du mig mycket. Min kärlek till lifvet hade hittills yttrat sig mest som lifsglädje. Du

lärde mig vördnad för lifvet i hvarje dess företeelse.

Jag vet inte om alt detta var fullt medvetet för dig. Knappast. Men för mig, den så mycket äldre psykologen och analytikern var det det. Medvetet kände du knapt annat än en känsla af glädje öfver alt sundt och kraftigt du såg och en motvilja, som kunde stegras till afsky, öfver alt sjukligt, missbildadt och förkrympt — en motvilja, som stundom vände sig mot dig själf.

Jag mins en dag nästan strax i början af vår bekantskap. Du satt i gräset under björkarna, och jag halflåg bredvid dig, läsande högt för dig, jag mins icke hvad. Då jag vände ett blad, kom jag tillfälligtvis att se upp på dig, säker om att nu, som alltid, se dina ögon fästa på mig. Mins du, barn, hur du brukade se på mig, och jag viste nog hvarför. Jag förstod så väl den känsla af glädje åsynen af min hälsa och styrka väkte hos dig. — Att det skulle varit något ännu mer, det kom jag aldrig att tänka på.

Men denna gång mötte dina ögon icke som annars mina. Du såg ned på marken, och då jag följde riktningen af din blick, såg jag den fäst på min ena hand, som låg helt nära dig i gräset. Du märkte icke det ögonblickliga uppehållet i läsningen. Jag tror knapt du als följde med. Du bara satt och såg på den bruna handen bredvid dig, som om den varit ett föremål af ovanligt intresse. Jag gaf emellanåt förstulet akt på dig, tils våra ögon möttes, och du smålog.

— Hvad ser ni på, frågade jag.

I stället för svar tog du min hand mellan dina späda små händer, genomskinliga och fina som hvita blomblad. Du strök sakta öfver den, halft smekande, halft undersökande.

— Så lustig den är, sade du leende — så stor och fast. Och så brun. Hur förfärligt hårdt man måste kunna ta i med en sådan hand. Försök hur hårdt ni kan klämma min hand.

— Om jag gjorde det, skulle jag krossa den som ett äggskal, log jag. Det bryr vi oss inte om att försöka.

— Åhjo, försök ändå, sade du envist. — Men riktigt hårdt.

— Ja, skyll då er själf, om det gör ondt.

Jag tog din hand och gaf den en fast tryckning. Jag såg att det gjorde ondt, ty du blef ännu blekare än vanligt, men dina ögon lyste så underligt, och du sade endast

— Ännu hårdare — så mycket ni orkar. — Jag tror nästan du skulle njutit af att jag krossat din hand.

— Nej, nej, sade jag hastigt. — Det är alldeles nog nu. Jag släpte handen, som inom några ögonblick var eldröd.

— Se så, nu har ni narrat mig att göra er illa. Nu kommer er hand att svälla upp. Vi måste genast lägga på ett kallt omslag.

Du lät mig blöta min näsduk och knyta den kring din hand. Därpå tog du åter min hand och

lade den bredvid din andra friska. Du såg länge på de båda händerna, men denna gång utan skymten af ett leende.

Jag betraktade dem också, men jag kunde le åt kontrasten. Min var lång och smal med en prägel af kraft i sin smidiga form, men den såg så stor, nästan klumpig ut bredvid din lilla svaga, blodlösa barnahand, hvilken icke såg ut att ega mer styrka än en hvit fjärilvinge.

— En sådan vacker liten hand, sade jag ofrivilligt.

— Vacker — Det kom ett uttryck af djup ovilja i din röst och blick. — Om ni viste hur ful jag finner den.

Och plötsligt utan öfvergång brast du i en bitter, lidelsefull gråt.

Men hur mycket vi än talade med hvarandra, fans det ett ämne, som du icke tyckte om att vidröra — där du var ohjälpligt blyg — kärleken. Ja, vi talade ju nog om den, mycket till och med, men alltid i de mest allmänna ordalag. Vid minsta personliga syftning eller vädjan afbröt du genast samtalet, som om det varit dig plågsamt, och detta var ett af de få ämnen, i hvilka du aldrig ens på skämt frågade mig om min personliga erfarenhet, såsom de flesta andra unga flickor under en så långvarig samvara otvifvelaktigt skulle gjort. En gång då jag kom att nämna ett namn, som du icke kände — du hade annars nästan lika bra reda på min släkt och mina vänner som jag själf — frågade du:

— Hvem är Karin Hjelm? Henne har ni aldrig talat om.

— Har jag inte, sade jag skrattande. — Och jag inbillade mig ändå en hel vinter att jag var förälskad i henne.

Du rodnade till och gjorde mig genast en fråga om något helt annat.

Kanske var denna din tillbakadragenhet också en orsak till att all erotik gentemot dig blef mig fullkomligt främmande. Men den djupaste grunden var nog ändå en annan.

Jag skrifer ju för att bikta mig med full uppriktighet utan hänsyn — också om det skulle göra dig ondt. För mig är denna bikt på en gång en penitens och en lättnad.

Det var det att vi i grunden voro så lika, som på en gång drog mig till dig och stötte mig tillbaka. Liksom du hade jag en inrotad motvilja mot alt, som icke var sundt och normalt. Jag tyckte icke om att se sjukdom och lidande, därför att det lifsfientliga i dem plågade mig som något oharmoniskt och abnormt. Jag var i det fallet liksom du fullkomligt hednisk till mitt skaplygne.

Men så stor var min sympati för dig, att jag aldrig för dig kände den motvilja, som hvarje annan sjukling troligen skulle ingifvit mig. Gentemot dig försvann motviljan, och deltagandet fördjupades till en stor ömhet, som var något af det jag känt varmast och finast i hela mitt lif.

I ett fall påverkades jag dock äfven gentemot dig af denna motvilja — i det att jag aldrig i dig såg ett föremål för en mans kärlek — aldrig hyste ens en tanke ditåt. Hvad jag kände för dig var ömhet — djup, innerlig och osjälvvisk ömhet. Jag skulle kunnat kyssa din hvita panna och din fina bleka kind — gjorde det väl också någongång — så ömt och varsamt som en mor kysser sitt sjuka barn, men jag skulle aldrig drömt om att på dina läppar trycka en mans passionerade kyss. Trots din lidelsefulla kärlek till lifvet tyktes du mig aldrig höra hemma där. Du stod utom det, och jag lefde med i det. Det var den stora skilnaden mellan oss — den gapande klyftan, som aldrig kunde fyllas.

Göra mina ord dig ondt? Beklagas mig, barn. Det är hårdt att nödgas göra den ondt, som man ville värna mot hvarje ömild fläkt. Att jag gjort det har plågat mig under tre långa år.

Jag var ju icke utan erotisk erfarenhet — hvilken man är väl det vid trettio år — men med afseende å dig var jag blind. Jag bedömde dina känslor efter mina egna — eller rättare, jag bedömde dem inte als — tänkte aldrig på dem. Det var mitt stora oförlåtliga fel gentemot dig — det att jag ingenting såg, ehuru jag nog märkte en förändring hos dig, som bort komma mig att reflektera öfver dess orsak. Du föreföll starkare, din gång fick en viss spänstighet och dina tärda kinder en fin färg, som påminde om en blek nypon-

blomma. Du blef mindre meddelsam, men du log oftare, och i dina djupa ögon låg ett skimmer som af en stor inre glädje. Jag trodde denna glädje härrörde endast af din förbättrade hälsa — trodde så ända till den där aftonen, du mins.

Vi hade sent på eftermiddagen gått inåt skogen för att se efter svamp. Du kunde gå ganska långt nu, om du stödde dig på min arm. Aftonen var ovanligt mild och ljum för att vara i medlet af augusti, och vi sutto länge i den barrdoftande skogen, njutande af att se först den nedgående solens röda skimmer öfver furornas toppar, sedan de långsamt växande skuggorna och slutligen månstrålarnas dämpade lek mellan tränas stammar. Då vi äntligen tänkte på uppbrott, märkte vi att vi hade ett ganska godt stycke väg att vandra — d. v. s. långt för dig, för mig betydde det ingenting. Jag kände hur du stödde dig alt tyngre mot min arm och märkte att din gång blef alt långsammare, och jag blef orolig för hur du skulle orka gå hem. Du hade redan tidigare klagat att du var trött.

— Jag är rädd att ni inte orkar gå hela vägen, sade jag. — Låt mig bära er ett stycke.

Du skrattade.

— Åh, jag tror nog jag orkar. Det är väl inte så långt.

— För långt för er i alt fall. Seså; krångla inte nu. Det vore ju inte första gången jag skulle bära er.

Jag lyfte upp dig i mina armar. Du var säkert mycket trött, ty efter några ögonblick lät du med en liten suck hufvudet sjunka mot min axel, lade armen kring min hals och låg så alldeles stilla och orörlig. Jag hade ibland då du var svagare brukat bära dig uppför backar och dylikt, och du tyktes alltid funnit det helt naturligt, därför tänkte jag icke håller vidare på det nu. Du var så liten och späd, att det icke skulle ansträngt mig det minsta att bära dig till och med ganska långt, och jag fann denna vandring i den halvmörka skogen med dig i mina armar mycket angenäm. Jag hörde dig andas kort och ojämt, och jag kände ditt hjärta klappa hårdt, men jag trodde det kom sig af att du blifvit altför trött. Du blef också småningom lugnare. Då vi kommo ut ur skogen och in på den månbelysta gångstigen längs floden, satte du dig upprätt med en ny liten suck, och jag såg dig småle svagt.

— Hvad tänker ni på?

— På något som jag tyckte där inne i skogen.

— Hvad var det?

— Åh, det var bara en lek. Jag tänkte att ni var en jätte och jag en prinsessa, som ni röfvat och nu förde med er någonstans långt in i skogen, där ni hade ert tillhåll. Jag viste inte om det var ett slott eller en bärgshåla, men jag var er fånge och kunde inte komma undan.

— Var prinsessan rädd?

— Rädd, sade du med ett egendomligt tonfall.
— Och så mycket långsamt och sakta. — Nej.

Jag vet inte hvarför det med ens kom en så underlig ångest öfver mig vid detta svar — en ångest, som kom mitt hjärta att klappa och som för första gången slog mig med en aning om hur det var.

Jag gick tyst framåt. Då vi voro nära gården, såg du forskande på mig, kanske undrande öfver min tystnad.

— Är jätten trött?

— Nej, inte als. Prinsessan är ju så fin och lätt som en elfva.

Du svarade icke, men då jag släpte ned dig vid grinden, såg du på mig med den djupa, passionerade blick dina ögon stundom fick.

— Jätten får aldrig bli trött. Den skall alltid vara stor och stark och aldrig känna något för tungt — därför att den är jätten — annorlunda än alla andra.

Den omedvetna lidelsen i din blick och röst gjorde min aning till visshet, och medan vi gingo bredvid hvarandra de få stegen öfver den tysta månbelysta gården, blef det klart för mig att det bästa jag kunde göra var att resa genast, helst följande dag.

Du gick långsamt uppför den låga trappan och stannade där. Jag stod nedanför på marken, så att våra ansikten voro nästan i jämnhöjd med hvarandra. Det var ett så underligt skimmer af lycka i dina ögon, som gjorde mig ondt, och på

samma gång kände jag — starkt och medvetet — sorgen öfver att vi skulle skiljas så plötsligt utan all förberedelse, men för din skull vågade jag icke stanna. Du anade ingenting, utan räckte mig handen som vanligt.

— Godnatt, jätte.

— Godnatt, prinsessa.

Vissheten om att vi aldrig mer skulle stå tillsammans på detta sätt, minnet af de långa ljufliga sommardagarna vi tillbringat så godt som ensamma med hvarandra, tanken på allt det vi haft gemensamt och hur nära vi kommit hvarandra kom med ens öfver mig. Jag kunde icke skiljas från dig med en sval handtryckning som vanligt. Ditt ljufva lilla ansikte var så nära mitt, och så böjde jag mig ned och kyste dig.

— Farväl, prinsessa — och tack för allt.

Det var inte första gången jag kyste dig. Ett par gånger förut hade jag af någon särskild anledning kyst dig helt lätt på pannan — på din födelsedag till exempel. Denna gång kyste jag dina läppar med all den ömhet jag kände för dig. Du blef alldeles blek och drog dig sakta undan, men på samma gång log du, så som jag ännu aldrig sett dig le. Och så gick du in.

Den natten sof jag icke als. Jag steg tidigt upp och packade in mina saker, och innan vi ännu träffats var allt ordnadt för min afresa och hästen bestäld, som skulle föra mig till den något aflägsna

ångbåtsstationen. Nu återstod endast det svåraste — att taga afsked af dig.

Du satt med din kusin under björkarna vid stranden. Det var mig en lättnad att finna henne där. Mitt egentliga farväl till dig hade jag sagt föregående kväll.

Du mötte mig med ett leende och en blick, som fylde mig med ångest för det jag skulle säga dig. Jag vet icke hvarför jag uppgjort för mig att det vore bäst att taga altsammans så naturligt och lätt som möjligt. Det skulle, trodde jag, komma också dig att se mer nyktert på hela saken. Sedan vi växlat några ord, sade jag därför i lätt ton, medan mitt hjärta klappade af ängslan.

— Ja, nu blir ni vist bra förvånad, då jag säger er att jag kommit bara för att taga afsked af er och att jag ämnar resa om en timme.

— Åh. Hvart då? Blir ni länge borta?

Det var missräkning i din ton, men ingenting annat. Du tyktes tro att det gälde någon tillfällig utflykt.

— Jag kommer inte tillbaka. Jag res bort nu.

Du satte dig upprätt, och dina ögon vidgades af bestörtning.

— Riktigt bort — alldeles — för hela sommarn?

— Ja. Jag måste resa hem nu. Jag har redan dröjt längre än jag ämnat.

Det lade sig en underlig stelhet öfver ditt ansikte, och dina ögon mörknade till en så kvalfull blick, att det skar mig i hjärtat.

— Jaså.

Det var alt hvad du sade. Medan din kusin öfverhopade mig med frågor och utrop af förvåning, och jag gaf henne den mest omständliga och acceptabla förklaring jag kunde, satt du tyst med blicken riktad någonstädes långt öfver flodens vatten. Jag kunde icke uthärda din tystnad. Jag böjde mig ned öfver dig. Då såg du upp.

— Måste ni värkligen resa?

— Ja. Jag kan inte stanna längre.

Detta var den enda vädjan du gjorde, innan du böjde dig för ett ofattligt något, som du icke förstod. Jag försökte att trösta dig, ehuru jag viste att det var gagnlöst.

— Jag är ledsen åt att det måste ske så hastigt, men det kan inte hjälpas. Jag kommer att sakna er mer än jag kan säga, och jag skall aldrig glömma er. Och hvem vet, kanske träffas vi ännu någon gång — det tror jag säkert.

Medan jag talade kände jag hela tiden hur banal min tröst var i jämförelse med det kval den skulle lindra, och jag tystnade inför den stumma sorgsna undran jag läste i din blick. —

Barn, det är denna ordlösa fråga, som följt mig under alla dessa år — detta outtalade hvarför inför det slag, som drabbade dig från dens hand du älskade högst. Då trodde jag mig handla klokast i att lämna den obesvarad. Du var ett barn, och du skulle glömma snabbare, om du icke hade något faktiskt att hålla dig till. Ju mindre

man rörde vid det, dess snarare skulle alt framstå som en inbillning för dig. Om jag anat hvilka kval denna tystnad skulle bereda mig — och kanske äfven dig — genom många år! —

Och nu, barn, vet du alt. Du vet hur mycket och hur litet jag kände för dig, då vi skildes, och vet hvarför jag trodde att det måste ske just så som det skedde. Jag ber dig icke om förlåtelse, men jag ber dig — låt mig göra något för dig. Under alla dessa år har du varit mig nära — i dag mer än någonsin förr. Du har vuxit in i mitt väsen. Jag kan ej slita dig bort — till det har jag lidit för mycket för din skull. Kanske är du död — jag vet det icke. Eller kanske har du glömt din tidiga sommarsaga för lifvets mångahanda ständigt växlande intryck. Säg mig det då öppet och okonstladt. — Men om du ännu mins, så att du lider — om du är sjuk och sorgsen och olycklig, så ber jag dig af hela mitt hjärta — låt mig göra något för dig. Vill du ha en ömhet, som lidit sig renare, djupare och mer osjälfvisk än förr, så låt mig komma till dig. Jag kan icke mer uthärda minnet af den stumma sorgen i dina ögon. Låt mig försöka om jag ej kan få dem att stråla som förr och ditt lilla ansikte att ljusna upp i glädje. Gör det, barn, om du någonsin älskat mig!

Min vän!

Jag har nyss fått ert bref, men jag har redan läst det flere gånger, och det har klingat vemodigt ljuft som en gammal redan halft förgäten saga från ett underland, på hvars tröskel jag en gång stått och hvars härlighet jag skådat, men dit jag aldrig fick inträda. Hvarför — det vet jag med visshet först nu, sedan jag läst ert bref. Jag har förgäfvets grubblat däröfver under långa år.

Det har funnits en tid då ert bref skulle gjort mig ondt. Det var då jag ännu hoppades på lifvet och det som lifvets är. Den tiden är förbi. Lifvet har brusat omkring mig — det har en gång vinkat och lockat mig som en framtid. Nu är också detta slut. Dess ekon förnimmas alt svagare af mitt öra, min syn skymmes alt mer för dess härlighet, medan jag alt snabbare drifves mot det stora mål, som inom kort väntar mig — döden. Nu är alt så annorlunda än förr, och nu tackar jag er för ert bref.

Jag tackar er för all den djupa förståelse, den finkänsliga ömhet det vittnar om. Det har likt en smekning af en fin och sval hand strukit bort den blygsel jag stundom känt öfver att ni kanske anat min kärlek. Nu är jag endast stolt öfver att jag älskat er.

Ni vet att jag gjort det. Hur mycket vet endast jag själf.

Ni har rätt i att jag älskade lifvet — det sunda, starka, mäktiga lifvet — med en kärlek, som hos mig var på en gång passionerad dyrkan och religiös vörndnad. Då kom ni — du — och alt det jag drömt mig stort, kraftfullt och härligt såg jag förkroppsligadt i dig. Hur skulle jag icke älska dig?

Jag älskade din hälsa och styrka, din kraftiga gestalt, din solbrända hy, dina hvita tänder och dina leende ögon. Jag älskade din friska röst, ditt glada skratt och den fasta tryckningen af din bruna hand. Du var min jätte, som aldrig blef trött, aldrig sjuk och svag och vekligt slapp. Du stod öfver alla andra. — Och jag drömde om hur ljuft det vore att bäras genom lifvet af din starka arm.

Men du var något ännu mer — du var nobel och god. Alt småsinne var långt från dig. Din intelligens var så rik och fri, din karaktär så högsinnad och sann. Alt hos dig var kroppsligt och andligt sundt och godt. Du förstår ju att jag *måste* älska dig.

Att jag råkat dig är min rikaste vinning af lifvet. Att jag älskat dig är nu mer än någonsin min stolthet. —

Hvad jag kände, då jag förlorade dig, vill jag icke tala om. Det kunde komma att låta som en förebråelse, och jag förebrår dig icke något. Du handlade som du trodde vara bäst, och du hopade öfver oss båda år af kval. Med en finkänslig natures förståelse har du anat att udden i detta kval utgjordes just af dess obegriplighet — af det att

jag ingenting förstod. Jag har lidit däraf — och det har smärtat ännu sedan lidandet domnat bort. Felet var icke ditt. Det är en vanlig företeelse att våra klokaste beräkningar stundom medföra oanade resultat. —

Tro icke att ditt bref rifvit upp en redan domnad sorg. Ack nej. Intet kan numera uppröra mig så. Lidandet liksom lyckan är lifvets, men jag är dödens. Har egentligen alltid varit det, ehuru jag ej förstått själf hvad andra sett och förstått bättre än jag. Denna okunnighet har varit på en gång min lycka och olycka.

Men ännu älskar jag lifvet — älskar det lika innerligt och kanske mindre själfviskt än förr, nu då jag också i egna tankar står utom det. Jag ser det ännu på afstånd så stort, rikt och välsignadt. Jag har skymtat dess underbara lyckomöjligheter, och jag har känt bitterheten i dess lidanden. Det är alt förbi nu, men jag välsignar det för alt — för den glädje jag känt, för den lycka jag anat och för den sorg, som blifvit min lott. Genom dem har jag känt att jag lefvat — att också jag en gång varit med i lifvet, om också blott i dess förgård. Och när jag nu snart går dit bort i det stora okända, så tar jag ändå med mig en, om än svag, „gylden Afglands af mit Hjemlands Herlighed“.

Ty jag vet att slutet icke är långt borta — vet det äfven utan läkarens ord. Jag känner det af så mycket. De forna lidelsefulla krafven på lif-

vet ha efterhand tystnat. De ouppfyllda önsknin-
garnas bitterhet har vikit undan, och där breder
sig altmer en vek, varm dager öfver alt omkring
mig — personer och ting — det blida, försonande
skimmer, som gjuter sig kring de föremål vi veta
att vi snart för alltid skola förlora.

Jag vet det också af min hastigt tilltagande
kroppsliga svaghet. Jag orkar just ingenting mer.
Jag bara ligger hela dagen i min hvilstol ute i
trädgården under de gamla lindarna och ser på
alt omkring mig, så som man ser på det man skall
mista. Detta bref har jag skrivit med många af-
brott — några få rader i gången. Pennan käns
så tung, och min hand domnar så snart. —

Hur det käns att dö. — Ack, min vän, det
vet jag icke. Det fans en tid, då jag i vildt trots
reste mig mot blotta tanken på en sådan möjlig-
het. Jag *ville* lefva och jag trodde att jag skulle
kunna det. Hur orättvis och meningslös vore ej
min tillvara, om jag kastats in i lifvet blott för
att genast måsta börja bereda mig för döden. Det
kunde icke vara så. Jag ville det icke. — Ack.
— Jag har längesedan lärt mig inse gagnlösheten
af min förtviflan. I kampen mot det oundvikliga
ödet måste vi alltid vika. Det var hårdt för mig
att resignera. Jag har gjort det, emedan jag in-
såg att jag måste.

Jag har tänkt så mycket — också på det jag
förr skydde — på döden, men jag vet ingenting.
Bara det, att jag måste lämna alt hvad jag älskat

för att ensam gå bort i ett okänt mörker, dit ej det svagaste eko af lifvets rika mångfald når, och dit ingen, ingen kan följa mig. Det fins ögonblick, då jag ryser af ångest för den stund steget måste tagas.

Sedan jag läst ditt bref har en stor längtan kommit öfver mig — den, att du vore hos mig då. Vill du komma till mig?

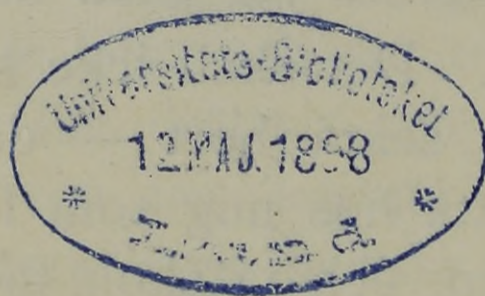
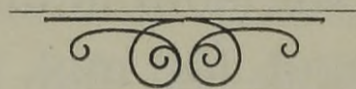
Det är en uppoffring jag begär, ty du har lifvets motvilja för alt, som minner om döden, men du ville ju göra något för mig, och jag vet att du skall komma.

Du har förstätt mig bättre än någon gjort — hållit af mig också kanske mer än någon annan. Du står mig närmast af alla, och jag vill helst ha dig hos mig, då jag skall dö.

Var inte rädd. Det skall icke bli obehagligt för dig. Jag tynar sakta bort — det är altsammans. Du skall sitta hos mig som förr under de sommargröna träden, och vi skola tala om alt som förr — om lifvet och jorden och människorna. Det är så mycket du ännu skall säga mig om dem. Jag har skrivit till dig om döden, därför att jag icke vill tala därom då. Du har för mig varit lifvet. Genom dig vill jag känna det ännu en gång — rikt och friskt och helgjutet. Din närvara skall göra luften omkring mig lätt och gjuta glans öfver den tafla, hvars rika färger redan börja blekna för min blick. —

Och sedan, då den svåra stunden kommer, skall du sitta bredvid mig. Du skall taga mina kallnade händer i dina starka, varma, din älskade röst skall tala till mig om lifvets härlighet, och i dig skall jag känna lifvet pulsera så starkt och rikt, att jag icke skall märka hur döden småningom smyger sig öfver mig. — Du vill ju komma?

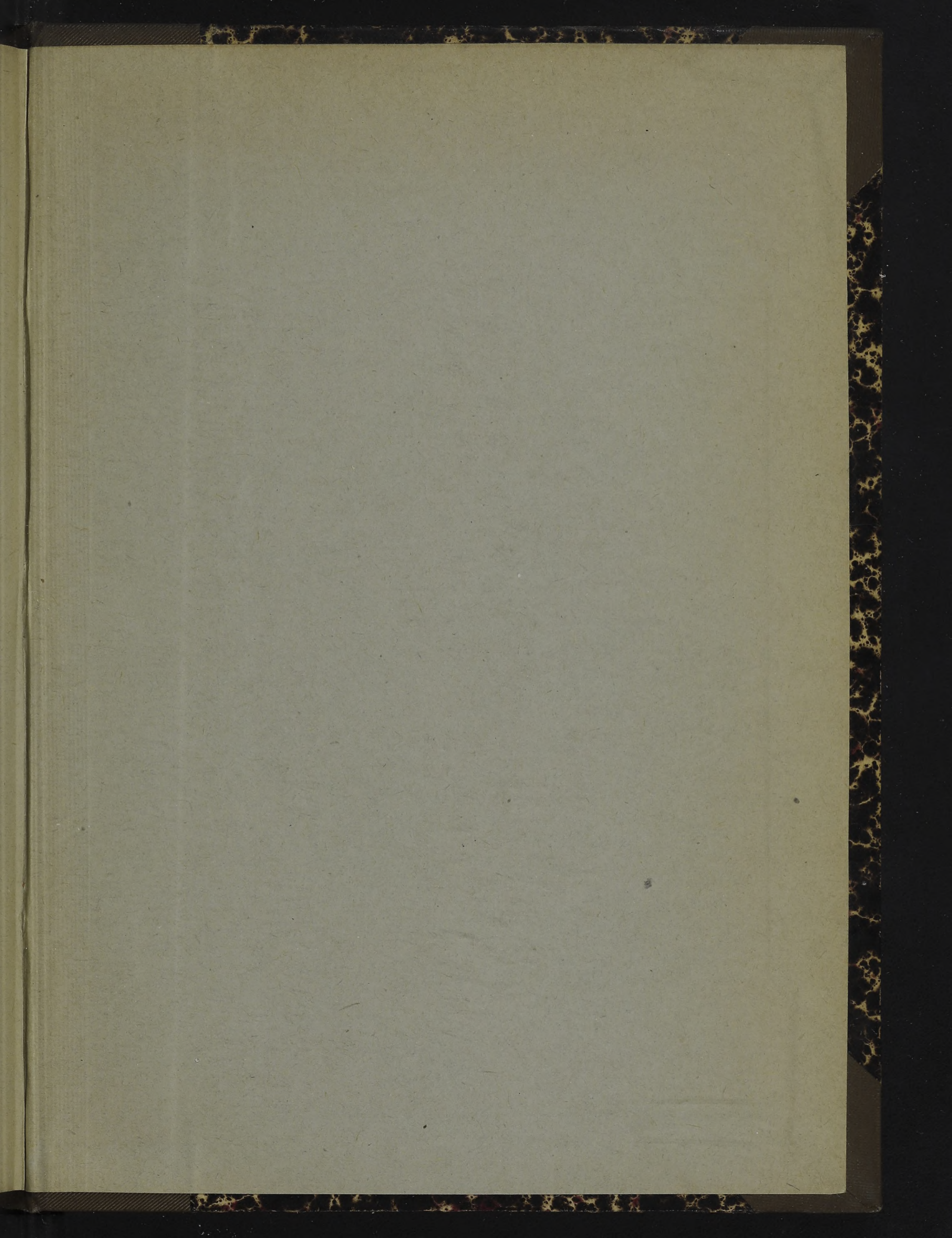

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401004587